

-Mighty-

TES
GERITSEN
GREŠNIK

Preveo
Nikola Pajvančić

■ Laguna ■

-Mighty-

Mojoj majci Rubi Dž. S. Tom, s ljubavlju

IZRAZI ZAHVALNOSTI

Najiskrenije zahvaljujem:

Piteru Marsu i Brusu Blejku, za njihovo poznavanje Bostonske policije.

Dr Margaret Grinvald, zato što mi je omogućila da zavirim u svet sudskih patologa.

Dini Sentrelo, na njenom neumornom entuzijazmu.

Lindi Marou, lektoru iz sna svakog pisca.

Selini Voker, mom čudotvorcu preko bare.

Džejn Berki, Donaldu Kliriju i divnim ljudima u Agenciji Džejn Rotrouzen.

Meg Ruli, mom agentu, vitezu i zvezdi vodilji. Niko to ne radi bolje od tebe.

I mom mužu Džejkobu, i dalje mom najboljem prijatelju, posle svih ovih godina.

PROLOG

Andra Pradeš
Indija

Vozač nije hteo da ga vozi dalje.

Pre nekih kilometar i po, odmah pošto su prošli napušteno *Oktagonovo* hemijsko postrojenje, asfalt se pretvorio u zaraslu zemljanu stazu. Vozač se žalio da mu rastinje grebe auto i da zbog nedavnih kiša ima blata u kome može da se zaglubi. I šta bi onda bilo s njima? Ostali bi tu, dvesta kilometara od Hajde - rabada. Hauard Redfild je slušao vozačevu žalopojku svestan da je ona samo izgovor, a ne pravi razlog zbog kojeg vozač neće da nastavi. Niko rado ne priznaje strah.

Redfild nije imao izbora, dalje će morati peške.

Nagnuo se napred da kaže nešto vozaču na uho i osetio neprijatni miris njegovog znoja. U retrovizoru, sa koga su se njihale perle, video je vozačeve tamne oči kako ga gledaju. „Sačekaćeš me ovde, je li tako?“, upitao je Redfild. „Ostani na ovom mestu, na putu.“

„Koliko dugo?“

„Otpribliže sat vremena, Koliko bude potrebno.“

„Lepo vam kažem, nema tamo ništa da se vidi. Niko više nije tamo.“

„Samo me ti čekaj ovde, važi? Čekaj. Platiću dvostruko kada se vratimo u grad.“

Redfild je uzeo svoj ranac, izašao iz klimatizovanog automobila, i istog trenutka zaplivaao u moru vlage. Ranac nije nosio još od studentskih dana, kada je lutao Evropom bez prebijene pare, i osećao se malo folirantski što ga, u pedeset prvoj godini, prebacuje preko gojaznih ramena. Ali biće proklet ako u ovom parnom kupatilu od zemlje krene nekud bez flaše pročišćene vode za piće, sredstva protiv insekata, kreme za sunčanje i leka protiv proliva. I fotoaparata; fotoaparat nikako nije smeo da ostavi.

Stajao je i znojio se na jari kasnog popodneva, digao pogled ka nebu i pomislio: divno, sunce zalazi, a u suton komarči navaljuju. Stiže vam večera, gadovi mali.

Krenuo je stazom. Visoka trava ga je okružila i naleteo je na kaljugu, duboka cipela potonula mu je do članka u blato. Bilo je očigledno da ovim putem mesecima nije prošlo nijedno vozilo i da se majka priroda brzo vratila da ponovo preuzme vlast nad zemljom koja joj pripada. Osvrnulo se preko ramena i video da automobila više nema na vidiku, što ga je uznemirilo. Može li da veruje vozaču da će ga sačekati? Jedva je pristao da ga doveze dovde i postajao je sve uznemireniji dok su poskakivali po sve neravnijem putu. Ovde ima zlih ljudi, rekao je vozač, u ovoj oblasti dešavaju se užasne stvari. Obojica mogu da nestanu, i ko će doći da ih traži?

Redfild je nastavio napred.

Vlažni vazduh kao da se sklapao oko njega. Čuo je mućkanje vode u flaši

u rancu, i već je bio žedan, ali nije zastao da pije. Pošto je do mraka ostalo samo nekih sat vremena, morao je da ide dalje. Insekti su zujali u travi i čuo je još nešto, sigurno ptice koje se dozivaju u krošnjama drveća svuda oko njega, ali taj zvuk nije bio nalik ni na jedan ptičji zov koji je ranije čuo. Sve je u ovoj zemlji delovalo čudno i nestvarno, i on se vukao u transu dok mu je znoj klizio niz grudi. Ritam njegovog disanja ubrzavao se sa svakim korakom. Sudeći po mapi, razdaljina bi trebalo da je samo dva kilometra, ali mu se činilo da hoda čitavu večnost, a čak ni novi sloj sredstva protiv insekata nije obeshrabrivao komarce. Uši su mu bile pune njihovog zujanja, a lice mu se pretvaralo u masku od plikova.

Ponovo se sapleo i pao na kolena u visokoj travi. Onda je tu ostao da čuči, boreći se za dah, toliko obeshrabren i iscrpen da je shvatio kako je došlo vreme za povratak. Da se vrati avionom u Sinsinati, podvijenog repa. Kukavičluk je, na kraju krajeva, daleko bezbedniji. I lakši.

Teško je uzdahnuo, upro rukom o zemlju da se pridigne, a onda se ukipio. Nešto je svetlucalo tamo među zelenim vlatima, nešto metalno. Bilo je to samo jeftino limeno dugme, ali ga je u tom trenutku on doživeo kao znak. Talisman. Stavio ga je u džep, ustao i nastavio da hoda.

Samo stotinak metara dalje, staza je odjednom izbila na prostranu čistinu okruženu visokim stablima. Na suprotnom kraju stajala je usamljena građevina, niska kućica od cigala, sa zarđalim limenim krovom. Grane su suškale, a trava se njihala na blagom vetru.

Ovo je to mesto, pomislio je. Ovde se to desilo.

Odjednom mu se sopstveno disanje učinilo preglasno. Zatutnjalog srca skinuo je ranac, otvorio ga i izvadio fotoaparatus. Zabeleži sve, pomislio je. *Oktagon* će pokušati da te proglasi za lažova. Uradiće sve što je u njihovoj moći da te diskredituju, zato moraš biti spreman da se braniš. Moraćeš da dokažeš da govoriš istinu.

Zakoračio je na čistinu, ka gomili pocrnelih grana na zemlji. Kada ih je razgrnuo vrhom cipele, osetio je miris izgorelog drveta. Ustuknuo je, a jeza mu je prošla kičmom.

Bio je to ostatak pogrebne lomače.

Skinuo je znojnim šakama poklopac sa objektivom i počeo da snima. Oka priljubljenog uz tražilo, snimao je sliku za slikom. Spaljene ostatke kolibe. Dečju sandalu kako leži na travi. Krpicu jarkih boja, otrgnutu od sarija. Kuda god bi pogledao, video je smrt.

Naglo se okrenuo udesno, zid zelenila proleteo mu je kroz kadar, i taman je bio spreman da snimi novu sliku kada mu se prst sledio na dugmetu.

Ivicom kadra protrčala je neka prilika.

Spustio je fotoaparatus, ispravio se, pa se zagledao među drveće. Sada ništa nije video, samo njihanje grana.

Tamo - je li to bio neki pokret, na samom rubu njegovog vidnog polja? Učinilo mu se da je video obris nečega tamnog kako se ljulja među drvećem. Majmun?

Mora da nastavi sa snimanjem. Noć brzo stiže.

Prošao je pored kamenog bunara pa krenuo ka zgradi sa limenim

krovom, pantalone su mu šuš kale kroz travu, u hodu se osvrtao levo-desno. Drveće kao da je imalo oči, i sve su bile uprte u njega. Dok se približavao zgradi, video je da su zidovi čađavi od vatre. Pred vratima se nalazilo brdašce od pepela i pocrnelog granja. Još jedna pogrebna lomača.

    Zaobišao ju je, pa pogledao kroz vrata.

    U prvom trenutku, jedva je nešto razaznao u mračnoj unutrašnjosti. Dnevna svetlost brzo je jenjavala, a unutra je bilo još tamnije, preovladavale su nijanse crne i sive. Na trenutak je zastao je da mu se oči priviknu. Sa sve većom nevericom primetio je blesak sveže vode u zemljanom čupu. Miris začina. Kako je to moguće?

    Iza njega puče grančica.

    Brzo se okrenuo.

    Na čistini je stajala usamljena prilika. Svuda oko njih drveće se smirilo, i čak su i ptice utihnule. Prilika je krenula ka njemu, čudnim i trzavim korakom, i zaustavila se tek na korak-dva od njega.

    Redfildu je ispao fotoaparat iz ruku. Ustuknuo je, užasnuto zureći.

    Bila je to neka žena. I nije imala lice.

JEDAN

Zvali su je Kraljica Mrtvih.

Mada joj to nikada niko nije rekao u lice, doktorica Mora Ajls ponekad je čula taj nadimak prošaputan iza leđa dok se kretala duž mračnog trougla svog posla, između sudnice, mesta zločina i mrtvačnice. Ponekad bi osetila prizvuk mračne zajedljivosti: *Ha ha, eno je, naša darkerska kraljica, ide po nove podanike*. Ponekad se u tim šapatima čuo i nelagodan drhtaj, poput žagora bogobojažljivih kada bezbožni stranac prođe blizu njih. Bio je to nemir ljudi koji ne mogu da shvate zašto je odlučila da prati trag smrti. Uživa li u tome, pitali su se. Da li su joj dodir hladnih tela i smrad truleži toliko privlačni da je okrenula leđa živima? Misle da to nipošto nije normalno i upućuju joj uznemirene poglede, primećuju detalje koji samo pojačavaju njihovo uverenje da je ona čudakinja. Bleda koža, crna kosa ošišana u strogu paž frizuru. Ruž za usne kao crvena posekotina. Ko još stavlja ruž kada izlazi na mesto zločina? Najviše od svega ih uznemirava njena staloženost, njen hladan, kraljevski pogled dok razgleda užase koje oni sami jedva mogu da podnesu. Za razliku od njih, ona ne skreće pogled. Umesto toga se približava i pažljivo posmatra, dodiruje. Njuši.

A posle, pod blistavim svetlom laboratorije za autopsiju, seče.

I sada je sekla, skalpel je prosecao ledenu kožu, i potkožno salo koje se presijavalo masno i žuto. Čovek koji je voleo hamburgere i pomfrit, pomislila je dok je makazama sa oprugom sekla rebra i širila trouglasti štit grudne kosti kao kada neko otvara vrata ormara da otkrije dragocenosti u njemu.

Srce je ležalo ušuškano na sunderastoj postelji pluća. Pedeset devet godina je pumpalo krv kroz telo gospodina Semjuela Najta. Raslo sa njim, ostarilo sa njim, preobrazilo se, isto kao on, iz zategnutog mišića mladosti u ovo masno tkivo. Sve pumpe na kraju otkazu, a to se desilo i s pumpom gospodina Najta dok je sedeo u hotelskoj sobi u Bostonu, ispred uključenog televizora, sa čašom viskija iz mini-bara na noćnom stočiću.

Nije zastala da se upita koje su mu bile poslednje misli, je li osetio bol ili strah. Mada je istražila njegova najskrovitija mesta, mada mu je otvorila kožu i držala njegovo srce u ruci, gospodin Semjuel Najt za nju je ostao stranac, nem i nenametljiv, koji spremno otkriva svoje tajne. Mrtvi su strpljivi. Ne žale se, ne prete, ne moljakaju.

Mrtvi ne mogu da vas povrede; to mogu samo živi.

Radila je staloženo i vešto, preparišući organe grudnog koša, i stavila oslobođeno srce na radnu površinu. Napolju se prvi decembarski sneg kovitlao kroz vazduh, bele pahulje šaputale su po prozorima i hujale uličicama. Ali ovde, u laboratoriji, čuli su se samo voda što teče i šuštanje ventilatora. Njen pomoćnik Jošima kretao se neprirodno tiho, naslućivao je šta će ona da zatraži, pojavljivao se kad god bi joj zatrebao. Zajedno su radili tek godinu i po dana, ali već su delovali kao jedan organizam, povezani telepatijom dva logička uma. Nije ga zamolila da preusmeri lampu; to je već bilo urađeno, svetlost je

obasjavala mokro srce, a makaze su čekale da ih uzme.

Tamno prošarani zid desne komore i beli apikalni ožiljak pričali su tužnu priču ovog srca. Stari infarkt, od pre više meseci ili čak godina, već je uništio deo zida leve komore. Onda se, negde u poslednja dvadeset četiri sata, desio novi infarkt. Tromb je začepio desnu koronarnu arteriju, sprečivši dotok krvi u mišić desne komore.

Uzela je uzorak tkiva za histološku analizu, iako je već znala šta će videti pod mikroskopom. Zgrušavanje i nekroza. Invazija belih ćelija, koje se kreću kao odbrambena vojska. Možda je gospodin Semjuel Najt pomislio da je teskoba u grudima samo posledica lošeg varenja. Prejak ručak, nije trebalo da pojede onaj silni crni luk. Možda će nešto za varenje rešiti stvar. Ili je možda bilo i zloslutnijih znakova na koje je rešio da se ne obazire: pritisak u grudima, zadihanost. Sigurno nije bio svestan da doživljava srčani napad.

Da će, dan kasnije, umreti od aritmije.

Srce je sada ležalo otvoreno na stolu. Pogledala je torzo, iz koga su bili izvađeni svi organi. Tako se završio vaš poslovni put u Boston, pomislila je. Nikakvih iznenađenja. Nema nikakvih tragova nasilja, osim onoga kome ste sami svakodnevno izlagali svoje telo, gospodine Najte.

Zazujao je interfon. „Doktoro Ajls?“ Bila je to Luiz, njena sekretarica.

„Da?“

„Detektivka Ricoli na drugoj liniji. Da vam prebacim vezu?“

„Može.“

Mora je skinula rukavice i otišla do telefona na zidu. Jošima, koji je prao instrumente u sudoperi, zavrnuo je slavinu. Okrenuo se da je posmatra svojim očima nemog tigra, dobro svestan šta znači poziv Ricolijeve.

Kada je naposletku spustila slušalicu, Mora je videla pitanje u njegovom pogledu.

„Danas je rano počelo“, rekla je. Onda je skinula mantil i izašla iz mrtvačnice da primi još jednog podanika u svoje kraljevstvo.

Jutrošnja vejavica pretvorila se u opasnu mešavinu snega i bljuzgavice, a čistača i njihovih vozila nije bilo ni od korova. Oprezno je vozila Džamejka rivervejem, gume su pljuskale kroz duboku bljuzgavicu, brisači su grebali po smrznutom vetrobranu. Bila je to prva mećava te zime i vozači su tek morali da se naviknu na uslove. Već ih je nekolicina sletela sa drumu, i ona je prošla parkirana patrolna kola, s upaljenim svetlima, i policajca koji stoji pored vozača šlepera dok obojica zure u kola u jarku.

Gume njenog leksusa počele su da proklizavaju, prednji deo kola zaneo se ka suprotnoj traci. Uspaničena, nagazila je na kočnicu i osetila kako automatska kontrola proklizavanja stupa u dejstvo. Vratila je auto u svoju kolovoznu traku. Zajebi ovo, pomislila je zatutnjalog srca. Selim se nazad u Kaliforniju. Sasvim je usporila, ne hajući što joj trube i što sad čitava traka mili. Samo napred, preteknite me, budale. Upoznala sam na svom stolu previše vozača kao što ste vi.

Stigla je na Džamejka plejn, zapadnu bostonsku četvrt dostojanstvenih starih vila i prostranih travnjaka, tihih parkova i šetališta pored reke. Leti je to bila oaza zelenila u buci i jari velegrada kakav je Boston, ali danas, pod sumornim nebom, dok je vetar šibao po golim travnjacima, četvrt je delovala pusto.

Kuća koju je tražila delovala je najzloslutnije od svih, uvučena iza visokog kamenog zida uz koji se pentrao zamršeni bršljan. Zid koji je zaista prepreka za spoljašnji svet, pomislila je. Sa ulice je videla samo gotske vrhove šiljatog krova i jedan prozor na zabatu koji ju je posmatrao poput tamnog oka. Policijski automobil parkiran blizu kapije potvrdio joj je da je našla pravu adresu. Do sada je stiglo tek nekoliko vozila - prethodnica, pre dolaska veće vojske policijskih tehničara.

Parkirala se na drugoj strani ulice i spremila za prvi udar vetra. Kada je izašla iz automobila, cipela joj se okliznula; poletela je ka zemlji i tek u poslednjem trenutku održala ravnotežu, uhvativši se za vrata kola. Pošto se uspravila, osetila je ledenu vodu kako joj curi niz listove sa natopljenih skuta kaputa, koji su pali u bljuzgavicu. Nekoliko trenutaka samo je stajala, dok joj je vetar šibao lice, zaprepašćena kako se to brzo desilo.

Pogledala je preko ulice policajca koji je sedeo u svojim kolima i videla da je posmatra, i da ju je sigurno video kako se omakla. Povređenog ponosa, zgrabila je torbu sa prednjeg sedišta, zalupila vrata i, što je dostojanstvenije mogla, prešla zaleđenu ulicu.

„Dobro ste, doktorka?“, upitao je policajac kroz prozor kola, zabrinutim glasom koji joj stvarno nije prijao.

„Dobro sam.“

„Pazite se u tim cipelama. U dvorištu je još klizavije.*”

„Gde je detektivka Ricoli?”

„Svi su u kapeli.”

„A gde je to?”

„Ne možete da promašite. Vrata s velikim krstom.”

Nastavila je do kapije, ali je onda ustanovila da je ova zaključana. Sa zida je visilo gvozdeno zvono; povukla je užu i srednjovekovna zvonjava koja se začula polako je izbledela u tiho kuckanje susnežice. Odmah ispod zvona nalazila se bronzana ploča, čiji je natpis delimično sakrivalo smeđe lišće bršljana.

OPATIJA GREJSTOUNS

SESTRINSTVO NAŠE GOSPE OD BOŽANSKOG SVETLA.

*„Žetve je mnogo, a poslenika malo.
Zato se molite gospodaru žetve
da izvede poslenike na žetvu svoju.“*

Sa druge strane kapije iznenada se pojavila žena umotana u crno: prišla je toliko tiho da se Mora trgnula kada je videla lice koje zuri u nju kroz rešetke. Bilo je to prastaro lice, duboko izborano kao da će se urušiti u sebe, ali su oči

bile blistave i bistre kao ptičje. Časna sestra nije progovarala, samo ju je upitno pogledala.

„Ja sam doktorka Ajls, medicinski istražitelj.”, rekla je Mora. „Došla sam na poziv policije.” Vrata se uz škripu otvoriše.

Mora je ušla u dvorište. „Tražim detektivku Ricoli. Rekli su mi da je u kapeli.” Časna sestra je pokazala pravo preko dvorišta. Onda se okrenula i polako otišla kroz najbliža vrata, ostavivši Moru da sama nađe put do kapele.

Snežne pahulje su se kovitlale i plesale među iglicama susnežice, poput belih leptira koji kruže oko svojih tromih rođaka. Najkraći put vodio je pravo preko dvorišta, ali je kamenje bilo presvučeno ledom, a Morine cipele glatkih đonova već su se pokazale neprikladnim za takvu podlogu. Umesto toga krenula je natkrivenom stazom koja je vodila oko dvorišta. Mada je tu bila zaklonjena od susnežice, ništa je nije štitilo od vetra, koji je brijao kroz kaput. Hladnoća ju je zapanjila, ponovo je podsetila koliko decembar ume da bude surov u Bostonu. Veći deo života provela je u San Francisku, gde su snežne pahuljice predstavljale retku radost, a ne muku kao ove bele koprive što se kovitlaju ispod strehe i žare joj lice. Prišla je zgradi i čvršće se umotala u kaput dok je prolazila kraj mračnih prozora. Kroz kapiju je dopirao slabašan zvuk saobraćaja sa Džamejka riverveja. Ali ovde, među ovim zidovima, čula je samo tišinu. Da nije stare redovnice koja ju je primila, mislila bi da je čitavo imanje napušteno.

Zato je bila zatečena kada je videla tri lica kako zure u nju kroz prozor. Časne sestre su stajale u nemoj kompoziciji, poput tamno odevenih duhova iza stakla, gledale su uljeza kako zadire dublje u njihovo svetište. Pogledi su im istovremeno skrenuli za njom dok je prolazila.

Preko ulaza u kapelu bila je razvučena žuta policijska traka, koja je sada omlitavela na vetru, i visila obložena susnežicom. Digla je traku, zakoračila ispod nje i otvorila vrata.

Zaslepio ju je blic fotoaparata pa se ukipila, vrata su zašišćala iza nje dok su se zatvarala, a ona treptala da izbriše blesak koji joj se urezao u mrežnjače. Kada joj se vid izbistrio, ugledala je nizove drvenih klupa i bele zidove, i na suprotnom zidu ogromno raspeće okačeno iznad oltara. Bila je to hladna i stroga odaja, a njenu sumornost samo su naglašavali vitraži na prozorima, koji su propuštali tek pokoji mutan tračak svetla.

„Ne mrdajte. Pazite gde stajete“, rekao je fotograf.

Mora je pogledala dole u kameni pod i videla krv. I otiske stopala - pravu zbrku od otisaka, zajedno s medicinskim otpacima. Poklopci špriceva i pocepane kesice. Ostavili su ih ljudi iz hitne pomoći. Ali telo nije videla.

Pogled joj je krenuo u širem luku, preko izgaženog belog platna u prolazu između klupa, crvenih mrlja na njima. Videla je sopstveni dah u toj ledenoj sobi, temperatura kao da se dodatno spustila, i jeza je narastala dok je ona tumačila krv, pratila kojim su redom mlazevi padali na klupe, shvatala šta se ovde desilo.

Fotograf je nastavio da snima, i blic bi svaki put nasrnuo na Morine oči.

„Hej, doktorka?” U prednjem delu kapele, iza klupa se pojavila čupava crna kosa kada je detektivka Džejn Ricoli ustala i mahnula. „Žrtva je ovde.”

„A šta je s ovom krvlju pored vrata?“

„To je od druge žrtve, sestre Ursule. Hitna ju je odvezla u Svetog Franju. Ima još krvi po središnjem prolazu i otisaka stopala koje pokušavamo da sačuvamo, zato bi bilo bolje da obiđeš sleva. Drži se zida.“

Mora je zastala da navuče papirne natikače na cipele, a onda oprezno obišla okolo po sobi, leđima dodirujući zid. Tek kada je izbila ispred prvog reda klupa, ugledala je telo časne sestre okrenuto na leđa; materijal njene halje bio je nalik na crno jezero koje na ivicama postaje crveno. Obe šake su već bile smeštene u kese, da se očuvaju dokazi. Moru je iznenadila mladost žrtve. Časna sestra koja joj je otvorila kapiju, kao i one koje je videla kroz prozor, bile su starice. Ova žena je bila mnogo mlađa. Imala je nezemaljsko lice, svetloplave oči sleđene u pogledu sablasnog spokojstva. Bila je gologlava, kratko postrizene plave kose. Svaki užasan udarac jasno se video na iskidanoj koži temena, ulegnućima u lobanji.

„Zvala se Kamila Maginis. Sestra Kamila. Rođena u Hajanisportu“, rekla je Ricolijeva, zvučeći hladno i poslovno, kao detektivi s televizije. „Prva iskušeniica koju su primili za poslednjih petnaest godina. U maju je trebalo da položi poslednje zavete.“ Zastala je pa dodala: „Bilo joj je samo dvadeset godina“, i kroz njenu masku blesnuo je bes.

„Tako mlada.“

„Aha. Izgleda daju je na smrt pretukao.“

Mora je navukla rukavice i čučnula da pregleda smrtonosne povrede. Oruđe kojim su nanesene ostavilo je uzane, nepravilne posekotine na lobanji. Delići kosti virili su kroz pokidanu kožu, a nešto sive mase procurilo je napolje. Mada je koža lica bila mahom netaknuta, poprimila je tamnoljubičastu boju.

„Umrkla je ležeći na stomaku. Ko ju je okrenuo na leđa?“

„Sestre koje su je našle“, odgovorila je Ricolijeva. „Htele su da joj opipaju puls.“

„Kada su tačno žrtve nađene?“

„Oko osam ujutro.“ Ricolijeva je pogledala na sat. „Pre skoro dva sata.“

„Znaš li šta se desilo? Šta su ti sestre rekle?“

„Teško je od njih izvući nešto korisno. Sada ih je ostalo samo četrnaest, i sve su u šoku. Misle da su ovde bezbedne. Da ih bog čuva. A onda provali neki luđak.“

„Ima li znakova nasilnog ulaska?“

„Nema, ali na imanje nije teško ući. Svi zidovi su obrasli bršljanom - lako ih je preskočiti. A tu je i stražnja kapija, vodi u polje gde imaju baštu. Počinilac je mogao i onuda da uđe.“

„Otisci stopala?“

„Nekoliko ovde unutra. Ali napolju ih je do sada sigurno pokrio sneg.“

„Znači, ne znamo je li zaista provalio. Mogao je i da bude pušten na glavnu kapiju.“

„Ovo je zatvoren red, doktorica. Nikome nije dozvoljeno da uđe na glavnu kapiju sem parohijskom svešteniku, kada dođe da održi misu i da ih ispovedi.“

A tu je takođe i gospođa koja im kuva i pere. Puštaju je da dovede svoju kćerku kada nema ko da je čuva. Opatica je to odobrila. A sestre nikada ne izlaze. Idu samo doktoru i ako se desi nešto vanredno s njihovim najbližima.”

„S kim si do sada razgovarala?”

„S glavnom opaticom, majkom Meri Klement. I s dvema sestrama koje su našle žrtve.”

„Šta su ti rekle?”

Ricolijeva je odmahнула glavom. „Ništa nisu videle, ništa nisu čule. Mislim da ni ostale neće mnogo moći da nam kažu.”

„Zašto?”

„Jesi li videla koliko su stare?”

„To ne znači da su izlapele.”

„Jednu je nedavno streho šlog, a dve pate od Alchajmerove bolesti. Većina spava u sobama koje ne gledaju na dvorište, tako da ništa nisu mogle da vide.”

U početku je Mora samo čučala iznad Kamilinog tela, nije ga dodirivala. Pružala je žrtvi poslednji trenutak dostojanstva. Sada ništa ne može da ti naudi, pomislila je. Počela je da prepipava teme, i osetila krckanje kada su se komadići kosti pomerili ispod kože. „Višestruki udarci. Svi u teme i potiljak.

„A modrice na licu? Ili su to samo mrtvačke pege?”

„Jesu. I fiksirane su.”

„Znači, udarci su došli otpozadi. I odozgo.”

„Napadač je verovatno bio viši.”

„Ili je ona klečala. A on stajao iznad nje.”

Mora je zastala, dodirujući hladnu kožu, ukočena od strašnog i tužnog prizora te mlade redovnice koja kleči pred napadačem, a on joj udarcima zasipa pognutu glavu.

„Kakvo to đubre na smrt mlati časne sestre?”, upitala je Ricolijeva. „Jebem mu mater, u kakvom to svetu živimo?”

Mora se namrštila na detektivkine reči. Mada nije pamtila kada je poslednji put kročila u crkvu, i mada je odavno prestala da veruje, smetalo joj je što čuje psovku na svetom mestu. Takva je moć onoga čemu su nas naučili u detinjstvu. Čak ni ona, za koju su sveci i čuda sada samo obične fantazije, nikada ne bi opsovala u blizini krsta.

Ali Ricolijeva je bila previše besna da bi brinula o rečima koje joj naviru na usta, čak i na ovom svetom mestu. Kosa joj je bila raščupanija nego obično, divlja crna griva koja je blistala od istopljenog snega. Kostii njenog lica štrcale su pod ostrim uglovima ispod blede kože. Na mutnom svetlu kapele oči su joj bile blistave žeravice, potpaljene gnevom. Pravednički gnev uvek je bio gorivo koje je pokretalo Džejn Ricoli, sama srž onoga što ju je teralo da progona čudovišta. Danas je, međutim, delovala gotovo grozničavo, a lice joj je bilo suvlje, kao da je sada taj plamen sagoreva iznutra.

Mora nije želela da raspiruje tu vatru. Potrudila se da joj glas bude trezven, pitanja stručna. Naučnica koja se bavi činjenicama, a ne osećanjima.

Uхватиła je ruku sestre Kamile i ispitala lakat. „Mlitava je. Nema mrtvačke ukočenosti.”

„Znači, manje od pet-šest sati?”

„Ali ovde je i prilično hladno.”

Ricolijeva se posprdno nasmejala, tako da joj je iz usta izašao oblak pare. „Ma nije moguće.”

„Rekla bih da je malo iznad nule. Mrtvačka ukočenost će kasnije da nastupi.”

„Za koliko bi nastupila?”

„Mogla bi čak i da ne nastupi.”

„A njeno lice? Fiksirane pege?”

„Mrtvačke pege mogle su da nastanu i u roku od pola sata. One nam nisu od prevelike koristi za utvrđivanje vremena smrti.”

Mora je otvorila torbu i izvadila hemijski termometar da izmeri temperaturu okruženja. Osmotrla je brojne slojeve odeće na žrtvi i odlučila da ne meri i rektalnu temperaturu, sve dok telo ne prenesu u mrtvačnicu. Prostorija je bila slabo osvetljena - tu nije mogla da pre umetanja toplomera definitivno odbaci mogućnost seksualnog napada. Skidanje odeće takođe može da uništi dokazni materijal. Umesto toga je uzela špriceve da izvuče očnu tečnost, radi utvrđivanja nivoa kalijuma posle smrti. Uz pomoć nje moći će tačnije da odredi vreme kada je nastupila.

„A druga žrtva?”, upitala je Mora dok je probadala levo oko i polako punila špric očnom tečnošću.

Ricolijeva je zgroženo zastenjela kada je to videla, pa skrenula pogled. „Žrtva pronađena kraj vrata jeste sestra Ursula Roulend, šezdeset tri godine. Sigurno je neka žilava matorka. Rekli su da je mrdala rukama kada su je ubacivali u kola hitne. Frost i ja smo stigli baš kada su odlazili.”

„Koliko su teške njene povrede?”

„Nisam je videla. Poslednji izveštaj koji smo dobili iz Bolnice svetog Franje kaže da je upravo operišu. Višestruke frakture lobanje i krvarenje u mozgu.”

„Isto kao i ova žrtva.”

„Da. Kao Kamila.” Bes se vratio u detektivkin glas.

Mora se pridigla, pa ostala da stoji, drhteći. Pantalone su joj bile upile ledenu vodu sa natopljenog kaputa te joj se činilo da su joj se listovi sledili. Preko telefona su joj rekli da je mesto zločina u zgradi i zato nije iz kola ponela ni šal ni vunene rukavice. Ova prostorija bez grejanja bila je tek malčice toplija od dvorišta po kome je šibala susnežica. Gurnula je ruke u džepove kaputa i zapitala se kako Ricolijeva, takođe bez rukavica i šala, uspeva da toliko dugo ostane u ledenoj kapeli. Ricolijeva kao da je u sebi nosila lični izvor toplote, groznicu svog gneva, i mada su joj usne poplavele, nije žurila da potraži neku topliju prostoriju.

„Zašto je ovde toliko hladno?”, upitala je Mora. „Ne mogu da zamislim da vrše službu u ovoj prostoriji.”

„I ne vrše. Ovaj deo zgrade se zimi nikada ne koristi - preskupo je za

grejanje. Sada ih ionako ovde premalo živi. Za misu koriste kapelicu pored župnog dvora.”

Mora je pomislila na tri sestre koje je videla kroz prozor, sve tri starice. Ove sestre su plamenovi na izdisaju, gasnu jedna po jedna.

„Ako se ova kapela ne koristi”, rekla je „šta su žrtve tražile u njoj?”

Ricolijeva je uzdahnula, izbacivši paru kao zmajev dah. „Niko ne zna. Opatica kaže da je poslednji put videla Ursulu i Kamilu kako se sinoć mole, negde oko devet. Kada se nisu pojavile na jutarnjim molitvama, sestre su pošle da ih traže. Nisu očekivale da će ih ovde naći.

„Ovoliki udarci u glavu. Deluje mi kao provala besa.”

„Ali pogledaj joj lice”, rekla je Ricolijeva pokazavši na Kamilu. „Nije je udarao po licu. Lice je poštedeo. Po tome mi se čini da napad nije bio lične prirode. Kao da nije udarao nju samu, već ono što ona jeste. Ono što ona predstavlja.”

„Autoritet?” upitala je Mora. „Moć?”

„Zanimljivo. Ja bih pre pomislila na veru, nadu i milosrđe.”

„Pa, ja sam pohađala katoličku gimnaziju.”

„Ti?” Ricolijeva je prezrivo frknula. „Nikada ne bih rekla.”

Mora je duboko udahnula ledeni vazduh i digla pogled ka krstu, prisativši se godina provedenih na Akademiji svetih Mladenaca. I posebnih muka na koje ih je bacala sestra Magdalena, koja je predavala istoriju. Muke nisu bile telesne, već duševne, a sestra je umela brzo da proceni koja devojka, po njenom sudu, pati od preteranog samopouzdanja. Kada je imala četrnaest godina, Mori najbolji prijatelji nisu bili ljudi, već knjige. Lako je savladavala školske zadatke, i time se ponosila. A time je i navukla gnev sestre Magdalene. Za Morino vlastito dobro, to bogohulno dičenje sopstvenom pameću moralo je da se suzbije i preobrazi u skromnost. Sestra Magdalena bacila se na taj zadatak sa zlobnim zadovoljstvom. Ismevala je Moru na časovima, pisala zajedljive primedbe na marginama njenih besprekornih zadataka i glasno uzdisala kad god bi Mora digla ruku da nešto pita. Na kraju, Mora je samo pokorno ćutala.

„Nekada su me zastrašivale”, rekla je Mora. „Časne sestre.”

„Mislila sam da tebe ništa ne može da uplaši, doktorica.”

„Plaši mene mnogo šta.”

Ricolijeva se nasmejala. „Ali ne i leševi, a?”

„Na svetu postoji mnogo strašnijih stvari nego što su leševi.”

Ostavile su Kamilino telo da leži na postelji od hladnog kamena i ponovo obišle sobu, ka krvavom podu gde je pronađena Ursula, još živa. Fotograf je završio svoj posao i otišao; u kapeli su ostale samo su Mora i Ricolijeva, dve usamljene žene čiji glasovi odjekuju među mračnim zidovima. Mora je kapele uvek doživljavala kao univerzalna svetišta gde čak i duše nevernika mogu naći utehu. Ali na ovom sumornom mestu kojim je nedavno stupala Smrt, prezriva prema svetim simbolima, ona nije nalazila nikakvu utehu.

„Sestru Ursulu su našli tačno ovde”, rekla je Ricolijeva. „Ležala je glavom prema oltaru.”

Kao da je ničice pala pred raspećem.

„Taj lik je zver nad zverima”, rekla je Ricolijeva, a te besne reči su se odlomile kao krhotine leda. „Eto s kim imamo posla. S manijakom. Ili s nekim narkomanskim ološem koji je tražio nešto da ukrade.”

„Ne znamo je li muško.”

Ricolijeva je mahnula prema telu sestre Kamile. „Misliš da je ovo uradila žena?”

„I žena može da zamahne čekićem. Da slomi lobanju.”

„Našli smo otisak stopala. Tamo, na pola prolaza. Meni liči na muški broj 43.”

„Možda neki bolničar iz hitne?”

„Ne, njihove otiske možeš da vidiš ovde, pored vrata. Onaj u prolazu je drugačiji. *Njegov* Vetar je dunuo i prozori su zazvečali a vrata zaškripala kao da ih cima nevidljiva ruka koja očajnički želi da uđe. Detektivkine usne bile su sasvim poplavele, a lice joj prebledelo kao u leša, ali nije pokazivala nameru da pređe u neku topliju prostoriju. To je bila Ricolijeva, previše tvrdoglava da prva popusti. Da prizna da je došla do granica izdržljivosti.

Mora je pogledala dole na kamenu pod gde je donedavno ležala sestra Ursula, i morala je da se složi sa slutnjama Ricolijeve, da je napad delo poremećene osobe. Tu, u tim krvavim mrljama, naziralo se ludilo. U udarcima po lobanji sestre Kamile. Ili ludilo, ili zlo.

Ledeni vetar kao da joj je sada dunuo pravo uz kičmu. Ispravila se, zadrhtala i pogled joj se zaustavio na raspeću. „Smrzla sam se“, rekla je. „Možemo li negde da se zagrejemo? Da popijemo kafu?”

„Završila si ovde?”

„Videla sam sve što je trebalo. Ostalo će nam reći autopsija.”

DVA

Izašle su iz kapele i prekoračile policijsku traku, koja je u međuvremenu pala s vrata i sada ležala okovana ledom. Vetar im je cimao kapute i šibao lica dok su išle stazicom, očiju skupljenih zbog naleta pahuljica. Kada su zakoračile u mračni ulaz, Mora je osetila tek šapat toplote na svom otupelom licu. Namirisala je pržena jaja, staru farbu i ustajali zadah prastarog sistema grejanja, koji zrači prašinu.

Pošle su polumračnim hodnikom sledeći zveckanje posuđa i ušle u sobu obasjanu neonskim svetlom, što je bio neobično savremen detalj. Bleštala je, jarka i nimalo laskava za izborana lica redovnica koje su sedele oko oguljenog trpezarijskog stola. Njih trinaest - nesrećan broj. Bile su usredsređene na komade platna s vedrim cvetnim šarama, svilene trake i poslužavnike sa suvom lavandom i ružinim laticama. Čas domaćinstva, pomislila je Mora posmatrajući artritične ruke kako sipaju bilje i vezuju trake oko vrećica. Jedna časna sestra sedela je pogrbljena u invalidskim kolicima. Bila je nagnuta u stranu, s levom rukom zgrčenom na naslonu, nalik na kandžu, a lice joj je podsećalo na napola istopljenu masku. Surove posledice moždanog udara. A ipak je ona prva primetila dva uljeza, i zastenjala je. Ostale sestre digle su pogled i okrenule se ka Mori i Ricolijevoj.

Kada se zagledala u ta stara lica, Moru je začudila krhkost koju je videla. Nije se susrela sa strogim, autoritativnim likovima koje je pamtila, već sa zbunjenim pogledima, koji od nje očekuju objašnjenje ove tragedije. Nije joj prijao taj novi položaj, kao kada odraslo dete prvi put shvati da su ono i roditelji zamenili uloge.

Ricolijeva je upitala: „Može li mi neko reći gde je detektiv Frost?”

Odgovorila je žena izmoždenog lika koja je upravo izašla iz susedne kuhinje s čistim šoljicama i tacnama za kafu na poslužavniku. Bila je odevena u izbledeo plavi džemper pun masnih mrlja, a kroz mehure sapunice na njenoj levoj ruci iskrio je sitan dijamant. Nije časna sestra, pomislila je Mora, već zaposlena u župnom domu, stara se o ovoj sve slabašnjoj zajednici.

„Još razgovara s opaticom”, rekla je žena. Mahnula je glavom ka vratima i pramen smeđe kose joj je pao preko namrštenog čela. „Njena kancelarija je u onom hodniku.”

Ricolijeva je klimnula glavom. „Znam.”

Ostavile su jarko svetlo te prostorije i nastavile hodnikom. Mora je tu osetila promaju, šapat ledenog vazduha, kao da je pored nje prošao duh. Nije verovala u zagrobni život, ali kada je pratila korake nedavno umrlih, ponekad se pitala da li njihova smrt ostavlja neki trag, nekakav slabašni energetski poremećaj koji mogu da oseće oni koji ih slede.

Ricolijeva je zakucala na vrata opatice, i drhtav glas je rekao: „Napred.”

Zakoračivši u sobu, Mora je osetila miris kafe, opojan kao parfem. Videla je zidove obložene tamnim drvetom i jednostavno raspeće iznad stola od hrastovine. Iza tog stola sedela je pogrbljena časna sestra čije su oči bile toliko

uvećane naočarima da su ličile na ogromna plava jezerca. Delovala je jednako staro kao njene slabašne sestre što su sedele oko trpezarijskog stola, a naočare su joj delovale preteško, kao da će joj svakog trenutka povući lice na sto. Ali oči koje su zurile kroz ta debela stakla bile su budne i zračile su bistrinom uma.

Partner Ricolijeve, Bari Frost, smesta je odložio kafu i ustao, iz ljubaznosti. Frost kao da je svakome bio mlađi brat, jedini policajac u odeljenju za ubistva koji je mogao da uđe u sobu za ispitivanje i natera osumnjičenog da poveruje kako mu je on najbolji prijatelj. Bio je takođe jedini policajac u odeljenju kome nikada nije smetalo da radi s ćudljivom Ricolijevom, koja se čak i sad mrštila na njegovu solju kafe, bez sumnje razmišljajući o tome kako je, dok se ona smrzavala u kapeli, njen ortak udobno sedeo u ovoj toploj sobi.

„Časna majko”, rekao je Frost, „ovo je doktorka Ajls, medicinski istražitelj. Doktorka, ovo je majka Meri Klement.”

Mora je pružila ruku opatici. Opatičina šaka bila je čvornovata, koža kao suvi papir prevučena preko kostiju. Dok su se rukovale, primetila je bež boju kako proviruje ispod crnog rukava. Znači, tako sestre opstaju u ovako ledenoj zgradi. Ispod vunene halje opatica je na sebi imala dugački donji veš.

Izobličene plave oči zurile su kroz debela stakla. „Medicinski istražitelj? To znači da ste lekar?”

„Da. Patolog.”

„Proučavate uzroke smrti?”

„Tako je.”

Opatica je zastala, kao da prikuplja hrabrost da postavi sledeće pitanje. „Jeste li već bili u kapeli? Jeste li videli...?”

Mora je klimnula glavom. Želela je da preseče pitanje za koje je znala da će uslediti, ali nije mogla da bude gruba prema jednoj časnoj sestri. Bez obzira na što joj je bilo četrdeset godina, i dalje se osećala uznemireno u prisustvu crne halje.

„Je li...?” Glas Meri Klement prešao je u šapat. „Je li sestra Kamila mnogo patila?”

„Bojim se da još ne mogu da vam odgovorim. Sve dok ne budem obavila... pregled.” Htela je da kaže *autopsiju*, ali ta reč je delovala previše hladno, previše stručno za nenavikle uši Meri Klement. A nije želela ni da otkrije užasnu istinu: da već ima prilično jasnu predstavu šta se desilo Kamili. Neko je napao mladu ženu u kapeli. Neko ju je progonio dok je prestravljena bežala između klupa i strgao joj beli iskušenički veo. Kada su joj njegovi udarci poderali kožu na temenu, njena krv je pljusnula po klupama, ali ona se ipak i dalje teturala napred, sve dok se napokon nije srušila na kolena, savladana. Čak ni tada njen napadač nije stao. Čak i tada je nastavio da udara i smrskao joj je lobanju kao jaje.

Izbegavajući oči Meri Klement, Mora je nakratko digla pogled ka drvenom krstu na zidu iza stola, ali joj ni suočavanje sa tim snažnim simbolom nije palo ništa lakše.

Ubacila se Ricolijeva: „Još nismo pogledali spavaonice.” Kao i obično,

bila je krajnje poslovna, usredsređena samo na zadatak koji mora sledeći da se obavi.

Meri Klement je zatreptala da suzbije suze. „Da. Upravo sam nameravala da povedem detektiva Frosta na sprat.”

Ricolijeva je potvrdila glavom. „Možemo da krenemo čim budete spremni.”

Opatica ih je povela uz stepenište osvetljeno samo mutnim dnevnim svetlom koje se probijalo kroz prozor s vitražom. Za vedrih dana sunce bi obojilo zidove raskošnom paletom boja, ali ovog zimskog jutra zidovi su bili u mutnim nijansama sive.

„Sobe na spratu sada su mahom prazne. Kako su godine prolazile, morali smo da premeštamo sestre u prizemlje, jednu po jednu”, rekla je Meri Klement dok se polako pela, držeći se za ogradu kao da se vuče gore, korak po korak. Mora se pribojavala da će ova pasti unazad i zato se držala odmah iza nje, spremivši se da je uhvati svaki put kada bi opatica zastala i zaljuljala se. „Sestru Džasintu u poslednje vreme muči koleno, zato će i ona preći u prizemlje. A sada se sestra Helen žali da brzo gubi dah. Tako nas je malo ostalo.

„Ovo je prilično velika zgrada”, rekla je Mora.

„I stara.” Opatica je zastala da dođe do daha. Dodala je, uz tužan smeh: „Stara kao mi. I veoma skupa za održavanje. Mislile smo da ćemo morati da je prodamo, ali je Bog našao načina da je zadržimo.”

„Kako?”

„Lani se pojavio jedan darodavac. Sada smo počeli s renoviranjem. Crepovi na krovu su novi, a onedavno imamo i izolaciju na tavanu. Nameravamo da zamenimo i grejanje.” Osvrnula se ka Mori. „Verovali ili ne, sada ova zgrada deluje sasvim prijatno u poređenju s prošlom godinom.”

Opatica je duboko udahнула i nastavila da se penje uz stepenice. Brojanica joj je zveckala. „Nekada nas je ovde bilo četrdeset pet. Kada sam došla u Grejstouns, sve su sobe bile pune. U oba krila. Ali sada smo zajednica starica.”

„Kada ste došli ovamo, časna majko?”, upitala je Mora.

„Primljena sam kao iskušnica kada mi je bio osamnaest. Jedan mladi gospodin je želeo da se oženi mnome. Bojim se da je njegov ponos bio prilično povređen kada sam ga odbila zarad Gospoda.” Zastala je na stepeniku pa se osvrnula. Prvi put je Mora ispod vela primetila slušni aparat. „Verovatno to ne možete ni da zamislite, doktorko Ajls? Da sam nekada bila mlada?”

Ne, Mora nije mogla to da zamisli. Nije mogla da zamisli Meri Klement nikako drugačije sem kao klecavi relikat iz prošlih vremena koji se sada nalazio pred njom. Sasvim sigurno ne kao poželjnu ženu koju progone muškarci.

Stigli su na vrh stepeništa i pred njima se pružio dugačak hodnik. Tu je bilo toplije, gotovo prijatno, niska tamna tavanica zadržavala je toplotu. Gole krovne grede delovale su staro bar sto godina. Opatica je prišla drugim vratima pa zastala, s rukom na kvaki. Onda ju je pritisnula i vrata su se

otvorila, a siva svetlost joj se rasula po licu. „Ovo je soba sestre Ursule”, rekla je tiho.

Soba je bila jedva dovoljno velika da uđu sve četvero. Frost i Ricolijeva su zakoračili unutra, ali je Mora ostala kraj vrata, prelazeći pogledom preko polica punih knjiga, saksija s procvalim afričkim ljubičicama. S prozorom sastavljenim od sitnih okana i niskom tavanicom, soba je delovala srednjovekovno. Uredno utočište učene žene, s jednostavnim krevetom i komodom, stolom i stolicom.

„Krevet joj je namešten”, rekla je Ricolijeva pogledavši uredno složene pokrivače.

„Tako smo ga jutros zatekli”, rekla je Meri Klement.

„Sinoć nije otišla na spavanje?”

„Verovatno je ustala ranije. Često tako radi.”

„Koliko rano?”

„Obično ustaje pre Hvalite Gospoda.”

„Hvalite Gospoda?”, upitao je Frost.

„Naše jutrenje, u sedam. Prošlog leta je uvek pre svih odlazila u baštu. Voli da radi u njoj.”

„A pošto je stigla zima?”, upitala je Ricolijeva. „Šta zimi radi tako rano?”

„Bez obzira na godišnje doba, uvek ima posla za one među nama koje još mogu da rade. Ali mnoge od nas sada su slabe. Ove godine smo morali da zaposlimo gospođu Otis da pomogne oko kuvanja. Čak i uz njenu pomoć jedva uspevamo da obavimo sve što se mora.”

Ricolijeva je otvorila vrata ormara. Unutra je visila stroga zbirka crnog i smeđeg. Ni traga od neke žive boje ili ukrasa. Bila je to garderoba žene za koju je Božji rad najvažniji, kojoj je odeća potrebna samo da u njoj služi Njemu.

„Ovo je sva njena odeća? Ovo što vidim u ovom ormaru?”, upitala je Ricolijeva.

„Prilikom stupanja u red zavetujemo se na siromaštvo.”

„To znači da se odričete sve svoje imovine?”

Meri Klement je odgovorila strpljivim osmehom kakav se upućuje detetu koje je upravo postavilo besmisleno pitanje. „To nije baš tolika muka. Zadržavamo knjige, nešto ličnih uspomena. Kao što vidite, sestra Ursula uživa u afričkim ljubičicama. Ali da, odričemo se gotovo svega ostalog kada dođemo ovamo. Ovo je kontemplativni red, i ne prijaju nam ometanja iz spoljnog sveta.”

„Oprostite, časna majko“, rekao je Frost. „Ja nisam katolik, pa ne znam šta ta reč znači. Šta je kontemplativni red?”

Pitanje je postavio tiho i ljubazno, i Meri Klement mu je uputila topliji osmeh nego Ricolijevoj. „Pripadnica kontemplativnog reda vodi misaon život. Život molitve, unutarne posvećenosti i meditacije. Zato se povlačimo iza zidova. Zato odbijamo posetioce. Osama nam prija.”

„Šta ako neka prekrši pravila?”, upitala je Ricolijeva. „Izbacujete je?”

Mora je videla kako se Frost mršti zbog grubo sročenog pitanja svoje

partnerke.

„Prihvatanje naših pravila je dobrovoljno”, odgovorila je Meri Klement. „Poštujemo ih zato što to želimo.”

„Ali s vremena na vreme, sigurno postoji neka časna sestra koja se jednog jutra probudi i kaže: 'Sada mi se stvarno ide na plažu.'”

„To se ne dešava.”

„Sigurno se dešava. One su ljudska bića.”

„Ne dešava se.”

„Nijedna ne krši pravila? Nijedna ne beži u grad?”

„Nema potrebe da izlazimo iz opatije. Gospođa Otis nam kupuje hranu. Otac Brofi se stara za naše duhovne potrebe.”

„A pisma? Telefonski pozivi? Čak je i u najstrožim zatvorima telefoniranje ponekad dozvoljeno.”

Frost je odmahivao glavom, s bolnim izrazom lica.

„Imamo telefon, za hitne slučajeve”, rekla je Meri Klement.

„I svaka može da ga koristi?”

„Zašto bi to želele?”

„A pošta? Smete li da primete pisma?”

„Neke od nas su odlučile da ne primaju nikakvu poštu.”

„A ako želite da pošaljete pismo?”

„Kome?”

„Zar je bitno?”

Lice Meri Klement se steglo u usiljenom osmehu koji kao da je govorio *Bog mi podario strpljenja*. „Mogu samo da ponovim ono što sam već rekla. Mi nismo zatvorenice. Same smo odabrale da ovako živimo. One koje se ne slažu sa tim pravilima mogu da se odluče za odlazak.”

„A šta bi radile u spoljašnjem svetu?”

„Vi kao da mislite da mi ne poznajemo taj svet. Neke sestre su ranije služile u školama ili bolnicama.”

„Mislila sam da pravila vašeg reda zabranjuju napuštanje samostana.”

„Ponekada nas Bog pozove da izvršimo neki zadatak van zidova. Pre nekoliko godina sestra Ursula je osetila njegov poziv da služi u inostranstvu, i izlazak joj je odobren.”

„Ipak se vratila.”

„Prošle godine.”

„Nije joj se dopalo tamo, u svetu?”

„Njena misija u Indiji nije bila laka. A bilo je i nasilja - teroristički napad na njeno selo. Tada nam se vratila. Ovde je ponovo mogla da se oseća bezbedno.”

„Nije imala neke srodnike kod kojih bi otišla?”

„Najbliži rod bio joj je brat, koji je umro pre dve godine. Sada smo mi njena porodica, a Grejstouns je njen dom. Kada se umorite od sveta, i kada vam je potrebna uteha”, upitala je opatica blago, „zar se *vi* ne vraćate kući?”

Odgovor kao da je pomeo Ricolijevu. Pogled joj je prešao na zid, gde je visilo raspeće. Jednako brzo je pobjegao odatle.

„Časna majko?”

Žena u flekavom plavom džemperu stajala je u hodniku i posmatrala ih tupim očima bez radoznalosti. Još nekoliko pramenova smeđe kose bilo se izvuklo iz njenog konjskog repa i sada joj je visilo preko koštunjavog lica. „Otac Brofi javlja da stiže da se poštara za novinare. Ali sada ih toliko mnogo zove da je sestra Izabel prosto ostavila slušalicu pored aparata. Ne zna šta da im kaže.”

„Odmah dolazim, gospođo Otis.“ Opatica se okrenula Ricolijevoj. „Kao što vidite, ne znamo gde nam je glava. Molim vas da ne žurite. Biću u prizemlju.”

„Pre nego što krenete”, rekla je Ricolijeva, „koja je soba sestre Kamile?”

„Četvrta vrata.”

„Nije zaključana?”

„Na ovim vratima nema brava”, rekla je Meri Klement. „Nikada ih nije ni bilo.”

Miris izbeljivača i sredstva za čišćenje drveta, to je bilo prvo što je Mora osetila kada je zakoračila u sobu sestre Kamile. Kao i soba sestre Ursule, i ova je imala prozor od sitnih okana koji je gledao na dvorište i istu nisku tavanicu s gredama. Ali dok se činilo da u Ursulinoj sobi neko živi, Kamilina soba bila je tako pomno oribana i očišćena da je delovala sterilisano. Belo okrećeni zidovi bili su goli, sem drvenog raspeća koje je visilo naspram kreveta. To je bio prvi predmet koji bi Kamila videla pošto bi se probudila svakog jutra, simbol njenog usredsređenog postojanja. Ovo je bila ćelija jedna pokajnice.

Mora se zagledala u pod i videla mesta gde se lak izlizao od žestokog ribanja, tako da je drvo delovalo svetlije. Zamislila je krhku mladu Kamilu na kolenima, kako steže čeličnu žicu, pokušava da struže... šta? Stogodišnje mrlje? Sve tragove žena koje su tu živele pre nje?”

„Čoveče”, rekla je Ricolijeva. „Ako je čistoća pola zdravlja, ova žena je trebalo da živi sto godina.”

Mora je prišla stolu kraj prozora, na kome je ležala otvorena knjiga. *Sveta Brigid Irska: Biografija*. Zamislila je Kamilu kako čita za svojim besprekornim stolom, svetlost što dopire kroz prozor igra joj na nežnim crtama lica. Pitala se da li je, za toplih dana, Kamila bar nekada skidala beli iskušenički veo i sedela gologlava, puštala povetarac da joj duva kroz postrizenu plavu kosu.

„Ovde ima krvi“, rekao je Frost.

Mora se okrenula i videla ga kako stoji pored kreveta i gleda zgužvane čaršave.

„Menstrualna krv“, rekla je Mora i videla Prosta kako crveni i okreće se. Čak su i oženjeni muškarci gadljivi kada je reč o intimnim detaljima ženskih telesnih funkcija.

Zvuk zvona privukao je Morin pogled nazad ka prozoru. U dvorište su

ušla četiri posetioca u žutim kišnim kabanicama.

„Stigli su kriminalistički tehničari”, rekla je Mora.

„Idem da ih dočekam”, rekao je Frost i izašao.

Susnežica je i dalje padala, kuckala po staklu, a sloj leda izobličavao je pogled na dvorište. Mora je videla Frosta kako izlazi da pozdravi kriminalističke tehničare. Novi uljezi koji narušavaju svetost opatije. A iza zida su i drugi čekali da upadnu. Videla je kombi neke televizijske stanice kako mili pored kapije, kamere su u njemu sigurno snimale. Kad su pre stigli? Zar je zadah smrti toliko privlačan?

Okrenula se da pogleda Ricolijevu. „Ti si katolikinja, Džejn, zar ne?”

Ricolijeva je prezrivo frknula dok je prebirala po Kamilinom ormaru. „Ja? Još kao klinka sam bežala s veronauke.”

„Kada si prestala da veruješ?”

„Otprilike kada sam prestala da verujem u Deda Mraza. Nisam bila ni na prvom pričešću, što do dana današnjeg sekira mog oca. Isuse, kakav dosadan ormar! *Da vidimo, hoću li danas obući crnu ili smeđu halju?* Zašto bi neka devojka pri zdravoj pameti odlučila da postane časna sestra?”

„Ne nose sve časne sestre halje. Još od Drugog vatikanskog koncila.”

„Da, ali pravila o čednosti, ona se nisu promenila. Zamisli da nemaš seks do kraja života.”

„Ne znam”, rekla je Mora. „Možda bi nam laknulo kad bismo malo prestale da razmišljamo o muškarcima.”

„Nisam sigurna da je to moguće.” Zatvorila je vrata ormara i polako pogledom prešla preko sobe, tražeći... šta?, pitala se Mora. Ključ za tumačenje Kamiline ličnosti? Objašnjenje zašto joj je život okončan tako rano, tako surovo? Ali Mora nije videla nikakve znake. Bila je to soba u kojoj su svi tragovi njene stanarke pažljivo očišćeni. To je možda najrečitije govorilo o Kamilinoj ličnosti. Mlada žena koja riba, koja neprekidno riba prljavštinu. Riba greh.

Ricolijeva je prišla krevetu i spustila se četvoronoške da pogleda ispod. „Čoveče, ovde je tako čisto da možeš da jedeš s poda.”

Vetar je zatresao prozor, a susnežica je naletela na staklo. Mora se okrenula da posmatra Frosta i tehničare kako idu ka kapeli. Jedan tehničar se okliznuo o kamenje i zamlatarao rukama kao klizač dok je pokušavao da održi ravnotežu. Svi se s mukom trudimo da ostanemo uspravni, pomislila je Mora. Odupiremo se zovu iskušenja, baš kao što se borimo sa silom zemljine teže. A kada napokon padnemo, to uvek doživljavamo kao veliko iznenađenje.

Tehničari su dole ušli u kapelu, i zamislila ih je kako stoje u nemom krugu, gledaju krv sestre Ursule dok im iz usta izbijaju pramenovi pare.

Iza nje se začuo tup udarac.

Okrenula se i videla Ricolijevu kako sedi na podu pored prevrnute stolice. Glavu beše oborila među kolena.

„Džejn.” Mora je klekla pored nje. „Džejn?”

Ricolijeva joj je mahnula da je sve u redu. „Dobro sam. Dobro sam...”

„Šta se desilo?”

„Samo sam... mislim da sam prebrzo ustala. Samo mi se malo vrti u glavi...“ Ricolijeva je pokušala da se ispravi, a onda brzo ponovo oborila glavu.

„Trebalo bi da prilegneš.“

„Ne. Pusti me samo malo da mi se razbistri glava.“

Mora se prisjetila kako Ricolijeva nije izgledala dobro u kapeli, kako joj je lice bilo previše bledo, usne modre. Tada je pretpostavila da je razlog tome hladnoća. Sada su se nalazile u toploj sobi, a Ricolijeva je delovala jednako iscrpeno.

„Jesi li jutros doručkovala?“, upitala je Mora.

„Uh...“

„Ne sećaš se?“

„Aha, valjda jesam. Koliko-toliko.“

„Šta to znači?“

„Krišku tosta, u redu?“ Ricolijeva je otresla Morinu ruku, bilo je to nestrpljivo odbijanje svake pomoći. Zbog tog žestokog ponosa ponekad je saradnja s njom bila veoma teška. „Mislim da me hvata grip.“

„Sigurna si da je to sve?“

Ricolijeva je sklonila kosu sa lica i sporo se pridigla. „Aha. I nije trebalo da jutros popijem onoliko kafe.“

„Koliko?“

„Tri - možda četiri šolje.“

„Da ne preteruješ malo?“

„Trebao mi je kofein. Ali sada mi grize želudac. Kao da ću se isповraćati.“

„Otpratiću te do kupatila.“

„Ne.“ Ricolijeva joj je mahnula da se skloni. „Mogu sama, u redu?“ Polako je ustala, a onda na trenutak samo stajala, kao da još nije sasvim sigurna u svoje noge. Potom je zabacila ramena i uz nešto nalik na svoje staro samopouzdanje držanje izašla iz sobe.

Jek zvona na kapiji privukao je Morin pogled ponovo ka prozoru. Gledala je kako stara sestra ponovo izlazi iz zgrade i polako ide po kamenim kockama. Novi posetilac nije morao da objašnjava zašto je došao; sestra mu je smesta otvorila kapiju. U dvorište je ušao čovek odeven u dugačak crni kaput i položio šaku na sestrino rame. Bio je to gest utehe i bliskosti. Zajedno su krenuli ka zgradi; muškarac je hodao sporo kako žena ne bi zaostala za njim zbog svog reumatičnog koraka. Glavu je pognuo kao da ne želi da propusti nijednu njenu reč.

Na pola dvorišta iznenada je zastao i digao pogled, kao da je osetio da ga Mora posmatra.

Pogledi su im se na trenutak sreli. Videla je suvo i naočito lice, gustu crnu kosu razbarušenu vetrom. A videla je i tračak bele tkanine, uvučene ispod dignutog okovratnika crnog kaputa.

Sveštenik.

Kada je gospođa Otis najavila da u opatiju stiže otac Brofi, Mora ga je zamislila kao postarijeg sedokosog čoveka. Ali muškarac koji ju je sada gledao

bio je mlad - nije imao više od četrdeset godina.

On i časna sestra nastavili su ka zgradi i nestali su Mori s vidika. Dvorište je ponovo opustelo, ali su sada na ugaženom snegu ostali tragovi svih koji su od jutros hodali po njemu. Uskoro će stići ljudi iz mrtvačnice s nosilima i ostaviće još otisaka.

Duboko je udahнула, užasavajući se povratka u ledenu kapelu, sumornog zadatka koji je tek čeka. Izašla je iz sobe i otišla dole da sačeka svoje ljude.

TRI

Džejn Ricoli je stajala pred lavaboom u kupatilu, zureći u svoj lik u ogledalu. Nije joj se dopadalo to što je videla. Nije mogla a da ne poredi sebe sa elegantnom doktorkom Ajls, koja je uvek delovala kraljevski smirena, kao da uvek ima savršenu vlast nad sobom, kojoj je svaka crna vlas na svom mestu, a karmin nalik na blistavu crvenu posekotinu preko besprekorne kože. Prizor koji je Ricolijeva zatekla u ogledalu nije bio ni smiren, a kamoli besprekoran. Kosa joj je bila raščupana kao u veštice, crni uvojci su sa svih strana napadali blede i napeto lice. Ovo nisam ja, pomislila je. Ne prepoznajem ovu ženu koja me gleda. Kada sam se to pretvorila u ovu tuđinku?’

Iznenada ju je obuzeo novi talas mučnine pa je zažmurila, odupirući mu se, boreći se protiv njega kao da joj od toga život zavisi. Gola snaga volje nije mogla da spreči neizbežno. Pritisnuvši šaku na usta, jurnula je ka najbližoj ve-ce kabini, i stigla taman na vreme. Čak i pošto je ispraznila želudac, zadržala se tamo s glavom oborenom iznad šolje, još se ne usuđujući da napusti sigurnost kabine. Misleći: *Sigurno je grip. Bože, samo da je grip.*

Kada ju je mučnina napokon prošla, osetila se toliko iscrpeno da je sela na šolju i skljojkala se na bočni zid. Pomislila je na posao koji je čeka. Na sve razgovore koje tek treba obaviti, na teškoće na koje će naići prilikom izvlačenja bilo čega korisnog iz ovih ošamućenih i čutljivih žena. I čekanje, najgore od svega, iscrpenost koju izaziva čekanje dok kriminalistički tehničari završe sa svojim lovom na blago uz pomoć mikroskopa. Obično ® je ona bila ta koja je strastveno i pomno tražila dokaze, uvek još dokaza, ona koja se borila da ima punu vlast nad svakim mestom zločina. A evo je sada, zavukla se u ve-ce kabinu, ne usuđuje se da se vrati u ono u čemu je oduvek želela da bude. Kada bi samo mogla da se sakrije tu gde je blaženo tiho, i gde niko ne može da vidi pometnju na njenom licu. Pitala se koliko je već doktorka Ajls primetila; možda ništa. Oduvek joj se činilo da Ajlsovu više zanimaju mrtvi nego živi, i kada se nalazila na mestu zločina, leš je zaokupljao svu njenu pažnju.

Ricolijeva se napokon ispravila i izašla iz kabine. U glavi joj se izbistrilo, a stomak joj se smirio. Duh one stare Ricolijeve polako se vraćao u svoju kožu. Nad lavaboom je napunila usta ledenom vodom da ispere kiseo ukus, a zatim ispljuskala lice. Drž’ se, curo. Ne budi kilava. Ako momci vide rupu u tvom oklopu, ciljaće pravo u nju. Uvek je tako. Uzela je papirni ubrus, obrisala lice, i baš kada je htela da ga baci u kantu za đubre, prisetila se kreveta sestre Kamile. Krvi na čaršavima.

Korpa za otpatke bila je dopola puna. Među brdom zgužvanih papirnih ubrusa nalazio se zamotuljak od toalet papira. Obuzdavši gađenje, odmotala ga je. Mada je već znala šta se u njemu nalazi, ipak se trgla na prizor menstrualne krvi druge žene. Neprekidno je imala posla s krvlju, i upravo je videla čitavo jezero krvi ispod Kamilinog tela. A ipak je bila daleko potresenija pukim pogledom na uložak. Bio je natopljen, težak. Zato si ustala iz kreveta, pomislila je. Toplota koja ti curi između butina, i vlaga na čaršavima. Ustala si i došla u kupatilo da promeniš uložak, bacila si upotrebljeni u korpu za

otpatke.

A onda... šta si onda uradila?

Izašla je iz kupatila i vratila se u Kamilinu sobu. Doktorka Ajls je otišla, i Ricolijeva je sad bila sama u odaji; mrštila se na krvave čaršave, jedinu mrlju boje u bezbojnoj sobi. Prišla je prozoru i pogledala dole, u dvorište.

Pokrov od susnežice i snega sada su premrežavali brojni otisci stopala. Iza kapije, još jedan televizijski kombi zaustavio se ispred zida, i snimao je izveštaj. Vest o mrtvoj redovnici stiže pravo u vašu dnevnu sobu. Sigurno udarna vest u pet, pomislila je; časne sestre su nam svima zanimljive. Odrekni se seksa, povuci se iza zidova i svi će se pitati šta to kriješ pod haljom. Čednost je ono što nas kopka; zanimljivo nam je svako ljudsko biće koje se odrekne najsnažnijeg od svih poriva, koje okreće leđa onome što nam je priroda namenila kao osnovnu svrhu. Zbog svoje čistote postaju uzbudljive.

Prešla je pogledom preko dvorišta, do kapele. Sada bi trebalo da sam tamo, pomislila je, da se smrzavam s tehničarima. Ne da se zadržavam u ovoj prostoriji koja miriše na sredstvo za čišćenje. Ali samo je iz ove sobe mogla da zamisli prizor koji je Kamila sigurno videla kada se vratila iz posete kupatilu tog mračnog zimskog jutra. Videla je svetio kako šija kroz vitraž na prozorima kapele.

Svetio koje nije trebalo da gori.

Mora je stajala pored dok su dvojica pomoćnika rasprostirala beli čaršav i pažljivo prebacivala sestru Kamilu. Nije prvi put gledala ekipu za transport kako odnosi leš sa mesta zločina. Nekada su taj zadatak obavljali ravnodušno, nekada s očiglednim gađenjem. Ali ponekad, videla ih je da dižu žrtvu posebno nežno. Takvu su pažnju poklanjali maloj deci, pažljivo su im držali glavice, kao da miluju njihova mirna obličja kroz vreće za telo. Prema sestri Kamili ophodili su se upravo s takvom nežnošću, upravo s takvom tugom.

Pridržala je vrata kapele kad su progurali kolica, pa krenula za njima dok su polako išli ka kapiji. Iza zidova, novinari su se rojili, kamere su bile spremne da snime klasičan prizor tragedije: telo na kolicima, plastični pokrov preko očigledno ljudskog obličja. Mada javnost ne može da vidi žrtvu, čuče da je posredi mlada žena, i gledaće tu vreću i u glavi secirati njenu sadržinu. Njihova nemilosrdna mašta nar ušice Kamilinu privatnost onako kako to Morin skalpel nikada neće moći.

Dok su se kolica kotrljala kroz kapiju opatije, obruč izveštača i kamermana jurnuo je napred, ne obazirući se na policajca koji je vikao da se povuku.

Na kraju je čopor zadržao sveštenik. Upečatljiva prilika u crnom, iskoračio je kroz kapiju i zašao u gomilu, a njegov besni glas nadjačao je halabuku.

„Ova sirota sestra je zaslužila poštovanje! Zašto joj ga ne ukazete? Pustite je da prođe!“

Čak i novinari nekada umeju da se postide, i nekolicina je ustuknula da kolica prođu. Ali televizijske kamere su nastavile da snimaju unošenje u

vozilo. Onda su se proždrljivi objektivni okrenuli sledećem plenu: Mori, koja se upravo iskrala kroz kapiju i kenula ka svojim kolima, čvrsto umotana u kaput, kao da će on sprečiti da je primete.

„Doktorko Ajls! Imate izjavu?”

„Šta je uzrok smrti?”

„...dokaza da se radi o seksualnom napadu?”

Dok su se novinari obrušavali na nju, potražila je ključeve u torbici i pritisnula dugme za automatsko otključavanje. Upravo je otvarala vrata automobila kada je čula kako neko izvikuje njeno ime. Ali u ovom uzviku je bilo panike.

Osvrnula se i videla da jedan čovek leži na pločniku, dok se nekolicina drugih naginje nad njim.

„Pao nam je kamerman!”, viknuo je neko. „Treba nam hitna pomoć!”

Mora je zalupila vrata auta i požurila ka palom čoveku. „Šta se desilo?”, upitala je. „Okliznuo se?”

„Ne, trčao je - samo se srušio...”

Čučnula je kraj njega. Već su ga okrenuli na leđa, i ugledala je krupnog čoveka od pedesetak godina kome je lice tamnelo. U snegu pored njega ležala je TV kamera s natpisom WVSU.

Nije disao.

Zabacila mu je glavu unazad, isteglivši debeli vrat da otvori dužnik, i nagnula se napred da počne sa oživljavanjem. Umalo joj nije pozlilo od mirisa ustajale kafe i cigareta. Pomislila je na hepatitis i sidu i sve ostale mikroskopske užase koji mogu da se prenesu putem telesnih tečnosti, pa se prisilila da priljubi usne na njegove. Dunula je i osetila kako mu se grudi dižu, kako mu se pluća napinju od vazduha. Dunula je još dva puta, a onda opipala karotidnu arteriju.

Ništa.

Taman kada je htela da mu otkopča jaknu, neko drugi ju je preduhitrio. Digla je pogled i videla sveštenika kako kleči naspram nje i krupnim šakama prepipava kamermanove grudi. Položio je dlanove iznad grudne kosti pa je pogledao, očekujući znak da počne da pritiska. Imao je nezamislivo plave oči. Odlučan izraz lica.

„Počnite da pritiskate“, rekla je. „Hajde.”

Prionuo je na posao, brojeći glasno sa svakim pritiskom da bi znao koliko je prošlo između udisaja. „Dvadeset jedan. Dvadeset dva..U njegovom glasu nije bilo panike, bilo je to samo smireno odbrojavanje čoveka koji zna šta radi. Nije morala da ga upućuje; radili su zajedno kao da su od uvek bili tim, dvaput su zamenili mesta da odmene jedno drugo.

Kada je hitna pomoć stigla, njoj su pantalone bile mokre od klečanja u snegu, a oznojila se uprkos hladnoći. Ukočeno je ustala i iscrpljena posmatrala kako bolničari stavljaju infuziju i intubiraju pacijenta dok dižu nosila u kola hitne pomoći.

Kameru koju je čovek ispustio sada je nosio drugi radnik WVSU-a. Predstava ne srne da stane, pomislila je gledajući novinare kako se motaju oko

kola hitne, bez obzira na to što je vest sada srčani udar jednog njihovog kolege.

Okrenula se ka svešteniku, koji je stajao kraj nje, pantalona mokrih od snega. „Hvala vam“, rekla je. „Vidim da vam nije prvi put da pružate prvu pomoć.“

Osmehnuo se i slegnuo ramenima. „Samo na plastičnoj lutki. Mislio sam da nikada to znanje neću morati da primenim u praksi.“ Pružio je ruku da se rukuje. „Ja sam Danijel Brofi. Vi ste medicinski istražitelj?“

„Mora Ajls. Ovo je vaša parohija, oče Brofi?“

Klimnuo je glavom. „Moja crkva se nalazi tri ulice odavde.“

„Da, videla sam je.“

„Mislite li da smo spasili ovog čoveka?“

Odmahnula je glavom. „Kada oživljavanje toliko traje, bez pulsa, prognoza nije dobra.“

„Ali ipak ima nade da će preživeti?“

„Ne prevelike.“

„Svejedno, voleo bih da mislim da smo nešto uradili.“ Pogledao je TV reportere, i dalje usredsređene na kola hitne pomoći. „Dozvolite mi da vas otpratim do auta, da vam ne guraju kamere u lice.“

„Na vas će se sledećeg okomiti. Nadam se da ste spremni.“

„Već sam obećao da ću dati izjavu. Mada ne znam šta tačno žele da čuju od mene.“

„Oni su vampiri, oče Brofi. Hoće samo da vam piju krv. Do poslednje kapi, ako je moguće.“

Nasmejao se. „Onda treba na vreme da ih upozorim da ću biti prilično žilav zalogaj.“

Otišao je s njom do kola. Mokre pantalone lepile su joj se za noge, tkanina se već krutila na ledenom vetru. Kada se vrati u mrtvačnicu, moraće da se presvuče u bolničku uniformu i ostavi pantalone da se osuše.

„Ako ću već da im dam izjavu“, rekao je, „treba li nešto da znam? Možete li bilo šta da mi kažete?“

„Moraćete da razgovarate s detektivkom Ricoli. Ona je glavni istražitelj.“

„Mislite li da je ovo izolovan napad? Imaju li druge parohije razloga za brigu?“

„Ja samo ispitujem žrtve, ne napadače. Ne mogu ništa da vam kažem o njegovim motivima.“

„Ovo su starice. Ne mogu da se brane.“

„Znam.“

„Pa šta da im kažemo? Svim sestrama koje žive u samostanima? Da nisu bezbedne čak ni iza svojih zidova?“

„Niko od nas nije sasvim bezbedan.“

„To nije odgovor koji želim da im dam.“

„Ali je jedini koji će morati da čuju.“ Otvorila je vrata automobila. „Ja sam vaspitana kao katolikinja, oče. Nekada sam mislila da su časne sestre

nedodirljive. Ako ovako nešto može da se desi jednoj od njih, onda niko nije nedodirljiv.” Sela je u auto. „Srećno s novinarima. Primite moje saučešće.”

On joj je zatvorio vrata i ostao da stoji i gleda je kroz prozor. Koliko god naočito bilo njegovo lice, pogled joj najviše privlačio sveštениčki okovratnik. Tako tanka traka belog, a ipak ga je odvajala od svih ostalih ljudi. Zbog nje je postajao nedostižan.

Digao je ruku kao da će mahnuti. Onda je pogledao ka čoporu izveštača koji su mu se upravo približavali. Videla je kako se ispravlja i duboko udiše. Potom je zakoračio da ih dočeka.

„U svetlu ukupnih anatomskih nalaza, kao i pokojnikove istorije visokog pritiska, po mom sudu, smrt je nastupila prirodnim putem. Događaji su najverovatnije tekli ovim redom: infarkt srca u poslednja dvadeset četiri časa pre smrti, za kojim je usledila ventrikularna aritmija koja je bila smrtonosna. Uzrok smrti: fatalna aritmija kao posledica akutnog infarkta srca.”

Mora je isključila diktafon i zagledala se u dijagrame na kojima je ranije zabeležila glavne osobine tela gospodina Semjuela Najta. Stari ožiljak od operacije slepog creva. Slivene mrtvačke pege na stražnjici i u unutrašnjosti butina, gde se krv skupila tokom sati koje je mrtav proveo na krevetu. Nije bilo svedoka poslednjih trenutaka gospodina Najta u hotelskoj sobi, ali je mogla da zamisli šta mu je prolazilo kroz glavu. Iznenadno treperenje u grudima. Možda kratkotrajna panika, kada shvata da to zapravo treperi njegovo srce. A onda, postepeno narastanje crnila. Spadali ste među one lake, pomislila je. Kratak diktat, i gospodin Najt može da se skloni. Njihovo kratko poznanstvo okončaće se njenim nažvrljanim potpisom na izveštaju o autopsiji.

Na stolu ju je čekalo još izveštaja, hrpa prepisanih diktata koje je morala da pregleda i potpiše. U hladnjači, čekala ju je još jedna nova poznanica: Kamila Maginis, čija je autopsija zakazana za sutra u devet ujutro, kada će moći da joj prisustvuju i Ricolijeva i Frost. Dok je prelistavala izveštaje i upisivala ispravke na margine, Kamila joj nije izbijala iz glave. Jeza koju je jutros osetila u kapeli i dalje ju je pratila. Sedela je za stolom umotana u džemper, kao da će tako odagnati uspomenu na tu posetu.

Ustala je sa stolice da vidi jesu li joj se vunene pantalone koje je ostavila na radijatoru do sada osušile. Dovoljno, pomislila je, pa brzo odvezala vezicu na pojasu i izašla iz bolničkih pantalona u kojima je provela čitavo popodne.

Ponovo se zavalivši u stolici, nakratko je samo sedela, odmeravajući jednu grafiku sa cvećem na zidu. Kao protivtežu sumornoj prirodi svog posla, kancelariju je ukrasila stvarima koje podsećaju na život, a ne na smrt. Fikus u saksiji lepo je rastao u uglu sobe, pošto su ga brižljivo negovale i Mora i Luiz. Na zidu su visile uramljene slike cveća: buket belih božura i plavih perunika. Još jedna vaza s baštenskim ružama, čije su latice bile tako bujne da su se stabljike povile. Kada bi joj brdo papira previše naraslo na stolu, kada bi breme smrti postalo preteško, gledala je te slike i mislila na svoju baštu, na miris plodne zemlje i jarko zelenilo prolećne trave. Mislila na stvari koje rastu, a ne na one koje umiru. Ne na one koje trule.

Ali ovog decembarskog dana činilo se da proleće nikada nije bilo dalje.

Po prozoru je dobovala ledena kiša i Mora se već užasavala vožnje kući. Pitala se jesu li ulice posute solju, ili je napolju čeka klizalište po kome kola lete poput pakova.

„Doktorko Ajls?“, oglasila se Luiz preko interfona.

„Da?“

„Traži vas neki doktor Benks. Na prvoj liniji.“

Mora se ukipila. „Da li je to... doktor Viktor Benks?“, upitala je tiho.

„Jeste. Kaže da je iz dobrotvorne organizacije 'Jedna Zemlja'“

Mora ništa nije rekla, pogleda prikovanog na telefon, ruku skamenjenih na stolu. Jedva da je bila svesna ledene kiše koja je tukla po prozoru. Čula je samo tutnjavu svog srca.

„Doktorko Ajls?“

„Međunarodni poziv?“

„Nije. Ranije je ostavio poruku. Odseo je u hotelu *Kolonejd*.“

Mora proguta knedlu. „Trenutno ne mogu da primim poziv.“

„Zove već drugi put. Kaže da vas poznaje.“

Da. I te kako.

„Kada je prethodno zvao?“, upitala je Mora.

„Po podne, dok ste još bili na terenu. Ostavila sam vam poruku na stolu.“

Mora je našla tri ružičaste cedulje skrivene ispod brda fascikli. Evo ga. *Doktor. Viktor Benks. Zvao u 12:45.* Zurila je u ime, a stomak joj se okretao. Zašto sada?, upitala se. Posle toliko vremena, zašto me odjednom zoveš? Zašto misliš da možeš da se vratiš u moj život?

„Šta da mu kažem?“, upitala je Luiz.

Mora je duboko udahnula. „Reci da ću mu se javiti.“ *Kada za to budem spremna, majku mu.*

Zgužvala je cedulju i bacila je u korpu za otpatke. Nedugo zatim, pošto nije mogla da se usredsredi na posao, ustala je i navukla kaput.

Luiz je delovala iznenađeno što je vidi da izlazi iz kancelarije, već obučena za zimu. Mora je obično odlazila poslednja, gotovo nikada pre pola šest. Sada jedva da je prošlo pet, i Luiz je upravo gasila kompjuter.

„Idem da preduhitrim špic“, rekla je Mora.

„Mislim da vam je prekasno za to. Jeste li videli kakvo je vreme? Većina firmi u gradu se pozatvarala.“

„Kada?“

„U četiri.“

„Zašto si ti još ovde? Trebalo je da odeš kući.“

„Muž dolazi po mene. Auto nije kod mehaničara, sećate se?“

Mora se namrštila. Tačno, Lora joj je jutros rekla za auto, ali je ona to, naravno, zaboravila. Kao i obično, um joj je bio toliko usredsređen na mrtve da nije obratila dovoljno pažnje na glasove živih. Gledala je Luiz kako obmotava šal oko vrata i navlači kaput, pa pomislila: ne provodim dovoljno vremena u

slušanju. Ne odvajam vremena da se upoznam s ljudima dok su još živi. Čak i posle godina rada na tom mestu, malo je znala o privatnom životu svoje sekretarice. Nikada nije upoznala Luizinog muža, i znala je samo da se zove Vernon. Nije mogla da se priseti gde on radi, niti šta radi, delom i zato što je ova retko pričala o ličnim detaljima iz svog života. Jesam lija za to kriva?, pitala se Mora. Oseća li ona da ja nisam spreman slušalac, da mi je prijatnije sa skalpelima i diktafonima nego sa osećanjima ljudi koji me okružuju?

Zajedno su otišle hodnikom, prema izlazu na parking za zaposlene. Bez ćaskanja, samo dve osobe koji hodaju jedna pored druge, ka istom odredištu.

Luizin muž je čekao u kolima; brisači su žestoko radili na ledenoj kiši. Mora je mahnula dok su Luiz i njen muž odlazili, i za uzvrat dobila zbunjen Vernonov pogled, koji se verovatno pitao ko je ta žena što im maše kao da ih poznaje.

Kao da ona uopšte nekoga poznaje.

Prešla je parking, posrnuvši na pocakljenom asfaltu, glave povijene da zaštiti lice od štipanja ledene kiše. Morala je da se zaustavi na još jednom mestu. Da obavi još jednu dužnost pre kraja svog radnog dana.

Odvezla se u Bolnicu svetog Franje da proveri kako je sestri Ursuli.

Mada je u bolnici poslednji put radila dok je stažirala, pre mnogo godina, uspomena na poslednju smenu na odeljenju za intenzivnu negu ostala je izuzetno neprijatna. Sećala se trenutaka panike, borbe da jasno misli uprkos magli od neispavanosti. Prisetila se noći kada su tri pacijenta umrla u njenoj smeni, kada je sve u istom trenutku pošlo po zlu. Sada nije mogla da uđe u odeljenje za intenzivnu negu a da ne oseti kako je proganja senka starih odgovornosti i starih neuspeha.

Odeljenje za intenzivnu negu ovde u Svetom Franji imalo je veliki sto za bolničarke u sredini, okružen sa dvanaest boksova za pacijente. Mora je zastala kod stola i pokazala legitimaciju.

„Ja sam doktorka Ajls, medicinski istražitelj. Mogu li da vidim karton jednog vašeg pacijenta, sestre Ursule Roulend?”

Bolničarka ju je zbunjeno pogledala. „Ali pacijentkinja nije preminula.“

„Detektivka Ricoli me je zamolila da proverim u kakvom je stanju.”

„A! Karton je tamo. Broj deset.”

Mora je prišla nizu pregradaka i digla aluminijumski poklopac ispod koga se nalazio karton za pacijenta u krevetu broj deset. Prvo je pogledala preliminarni operacioni izveštaj. Napisao ga je neurohirurg, odmah posle operacije.

„Veliki subduralni hematom identifikovan i dreniran. Očišćen debris sa otvorene frakture desne parijetalne kosti i kost elevirana. Rascep dure zatvoren. Pun izveštaj o operaciji izdiktiran. Dr Džejms Juen.”

Okrenula je stranicu s beleškama bolničarki i preletela pogledom preko opisa postoperativnog oporavka. Intrakranijalni pritisci stabilni zahvaljujući infuziji manitola i lasiksa i forsiranoj hiperventilaciji. Činilo se da su dali sve od sebe; sada je ostajalo samo da se čeka, da se vidi koliko ima neuroloških oštećenja.

S kartonom u rukama, prišla je odeljku br. 10. Policajac koji je sedeo

pred vratima klimnuo je glavom kada ju je prepoznao. „Bar dan, doktorko Ajls.“

„Kako je pacijentkinja?“, upitala je.

„Manje-više isto, rekao bih. Mislim da se još nije budila.“

Mora je pogledala navučene zavese. „Ko je unutra s njom?“

„Doktori.“

Zakucala je na dovratka i zakoračila kroz zavesu. Pored kreveta su stajala dva čoveka. Jedan je bio visok Azijat s tamnim, prodornim pogledom i gustom grivom srebrne kose. Neurohirurg, pomislila je kada mu je videla pločicu s imenom: *Dr Juen*. Čovek koji je stajao pored njega bio je mlađi - imao je nekih tridesetak godina - sa snažnim ramenima ispod belog mantila. Dugačka plava kosa bila mu je vezana u uredan konjski rep. Zavodnik sa korica ljubavnih romana u ulozi doktora, pomislila je Mora osmotrivši njegovo preplanulo lice i duboko usađene sive oči.

„Oprostite što vam smetam“, rekla je. „Ja sam doktorka Ajls, medicinski istražitelj.“

„Medicinski istražitelj?“, upitao je doktor Juen, pomalo zbunjeno. „Da niste malo poranili?“

„Detektivka koja vodi ovaj slučaj zamolila me je da obiđem vašu pacijentkinju. Verovatno ste čuli da postoji i druga žrtva.“

„Jesmo.“

„Sutra radim obdukciju. Želela sam da uporedim obrasce povreda kod žrtava.“

„Mislim da ovde nećete moći mnogo da vidite. Bar ne sada, posle operacije. Više ćete saznati ako pogledate rendgenske snimke koji su načinjeni po prijemu i skenove glave.“

Pogledala je pacijentkinju, i nije mogla da mu protivureči. Ursulina glava bila je umotana zavojima, povrede više nisu bile u istom stanju, hirurg ih je sanirao. U dubokoj komi, disala je uz pomoć respiratora. Za razliku od vitke Kamile, Ursula je bila krupna žena, koščata i snažna, s jednostavnim okruglim licem seljanke. Cevi za infuziju uvijale su se iznad mesnatih ruku. Na levom članku nalazila se narukvica na kojoj je pisalo: „Alergija na penicilin.“ Preko desnog lakta pružao se ružan ožiljak, debeo i beo - posledica neke stare rane, loše zašivene. Uspomena na rad u inostranstvu?, upitala se Mora.

„Uradio sam sve što sam mogao u operacionoj sali“, rekao je Juen. „Sada samo možemo da se nadamo da će doktor Satklif otkloniti eventualne komplikacije.“

Pogledala je lekara s repom, koji joj je klimnuo glavom pa se osmehnuo. „Ja sam Metju Satklif, njen internista“, rekao je. „Nije mi dolazila nekoliko meseci. Nisam čak ni znao da je primljena u bolnicu sve donedavno.“

„Imate li broj njenog sestrića?“, upitao ga je Juen. „Kada me je pozvao, zaboravio sam da ga pitam. Rekao je da će razgovarati s vama.“

Satklif klimnu glavom. „Imam. Biće lakše ako ja budem održavao vezu s porodicom. Javljaću im kakvo im je stanje.“

„Kakvo joj je stanje?“, upitala je Mora.

„Rekao bih da je stabilno”, odgovorio je Satklif.

„A neurološko?” Pogledala je u Juena.

Odmahnuo je glavom. „Prerano je reći. Operacija je dobro prošla, ali baš sad pričam doktoru Satklifu, čak i ako uspe da povрати svest - a lako može biti da neće - verovatno je da se neće sećati nijedne pojedinosti u vezi s napadom. Amnezija je česta prilikom povreda glave.” Spustio je pogled kada mu je pejdžer zapištao. „Oprostite, ali moram da obavim ovaj razgovor. Doktor Satklif može da vam izloži njenu istoriju bolesti.” U samo dva hitra koraka, izašao je na vrata.

Satklif je pružio svoj stetoskop Mori. „Možete da je pregledate ako želite.”

Uzela je stetoskop i prišla krevetu. Na trenutak je samo gledala dizanje i spuštanje Ursulinih grudi. Retko je pregledala žive; morala je da zastane i priseti se kliničkih postupaka, i te kako svesna da je doktor Satklif svedok koliko se ona nesigurno oseća prilikom pregleda tela čije srce još kuca. Toliko je dugo radila s mrtvima da se sada osećala nespretno sa živima. Satklif je stajao kraj uzglavlja, upečatljiva prilika sa tim širokim ramenima i prodornim pogledom. Posmatrao ju je kako je uperila svetlo iz tanke baterijske lampe u pacijentkinjine oči, kako prepipava vrat, kako joj prsti klize preko tople kože, toliko različite od ledene kože tela iz hladnjače.

Zastala je. „Nema karotidnog pulsa na desnoj strani.“

„Molim?”

„Na levoj strani oseća se snažan puls, ali ne i na desnoj.” Uzela je karton i otvorila ga na mestu operativnih beležaka. „Aha. Anesteziolog to ovde spominje. 'Odsustvo desne karotidne arterije. Najverovatnije anatomska varijacija.’”

On se namrštio, a preplanulo lice mu je pocrvenelo. „Na to sam zaboravio.”

„Znači, to je i ranije ustanovljeno? Nedostatak pulsa na ovoj strani.”

Klimnuo je glavom. „Urođena mana.”

Mora je stavila stetoskop i digla bolničku spavaćicu, otkrivši Ursuline krupne grudi. Koža joj je i dalje bila bleđa i mlada, uprkos njenih šezdeset osam godina. Čitav život zaštićena haljom, nije ostarela od sunca. Pritisnuvši stetoskop na Ursuline grudi, začula je ravnomerne, snažne otkucaje srca. Srce preživele, radi i dalje, neporaženo.

Bolničarka je provirila u odeljak. „Doktore Satklife? Zvali su sa rendgena da kažu da je spreman snimak grudi, ako hoćete da siđete da ga vidite.”

„Hvala.” Pogledao je Moru. „Možemo da pogledamo i snimke lobanje, ako želite.”

Spustili su se liftom sa šest mladih volonterki, svežih lica i sjajnih kosa, koje su se kikotala dok su s divljenjem ispod oka pogledavale doktora Satklifa. Bez obzira na to koliko je bio privlačan, činilo se da ne primećuje njihovu pažnju; umesto toga je usmerio ozbiljni pogled na brojeve spratova koji su se smenjivali. Sjaj belog mantila, pomislila je Mora prisećajući se svojih devojačkih dana, koje je provela volontirajući u Bolnici svetog Luke u San Fransisku. Doktori su joj se činili nedodirljivima. Sada kada je i sama postala

lekar, dobro je znala da je beli mantil neće zaštititi od grešaka. Zbog njega neće postati bezgrešna.

Pogledala je volonterke u novim uniformama i pomislila na sebe sa šesnaest godina - nije bila kikitava kao ove devojke, već tiha i ozbiljna. Čak i tada svesna tamnih strana života. Urođeno sklona molskim melodijama.

Vrata lifta su se otvorila i devojke su izletele napolje, sunčano jato ružičastog i belog, ostavivši Moru i Satklifa same u liftu.

„Zbog njih se osećam umorno”, rekao je. „Od te silne energije. Kada bih samo imao njen deseti deo, posebno posle noćnog dežurstva!” Pogledao ju je. „Vi ih često imate?”

„Noćna dežurstva? Menjamo se.”

„Rekao bih da vaši pacijenti bar ne očekuju da žurite.”

„Nije to nalik na vaš život ovde, na prvim borbenim linijama.”

Nasmejao se, i iznenada se preobrazio u mladog plavog surfera sa nasmešenim očima. „Prve borbene linije. Ponekad mi se čini da je stvarno tako. Bojište.”

Rendgenski snimci već su ih čekali na pultu. Satklif je poneo veliki koverat u sobu za gledanje. Stavio je filmove na mesta i pritisnuo prekidač.

Svetio je zatreperilo kroz slike lobanje. Linije frakture pružale su se kroz kost kao munje. Videla je dva odvojena mesta udara. Prvi udarac je pogodio desnu slepoočnu kost, i od njega se jedna tanka pukotina pružala nadole, ka uhu. Drugi, snažniji, pao je iza prvog, i zbog njega je došlo do ulegnuća krova lobanje.

„Prvo ju je udario sa strane”, rekla je.

„Otkud znate da je to bio prvi udarac?”

„Zato što je prva linija frakture zaustavila širenje poprečne frakture od drugog udarca.” Pokazala je linije. „Vidite li kako se ova linija zaustavlja tačno ovde, gde dopire do prve linije frakture? Silina udara ne može da preskoči taj razmak. To mi govori da je udarac u desnu slepoočnicu bio prvi. Možda se okretala. Ili ga nije videla, pošto joj je prišao sa strane.”

„Iznenadio ju je”, rekao je Satklif.

„A to joj je bilo dovoljno da se zatetura. Onda je usledio drugi udarac, dalje na glavi, ovde.” Pokazala je drugu liniju frakture.

„Jači udarac”, rekao je on. „Potisnuo je krov lobanje.”

Skinuo je snimke lobanje i stavio CT skenove. Kompjuterska aksijalna tomografija omogućila je pogled unutar ljudskog kranijuma, otkrivanje mozga odsečak po odsečak. Videla je džep zgrušane krvi koja je iscurila iz pokidanih krvnih sudova. Sve veći pritisak je sigurno stisnuo mozak. Bila je to povreda potencijalno jednako strašna kao Kamilina.

Ali ljudska anatomija i ljudska izdržljivost umeju da variraju. Dok je mlađa časna sestra podlegla povredama, Ursulino srce nastavilo je da kuca, njeno telo nije htelo da se rastavi s dušom. Nije to bilo čudo, već samo jedna od mnogih igara sudbine, poput deteta koje preživi pad sa šestog sprata, i to samo s ogrebotinama.

„Zaprepašćen sam što je uopšte preživela”, rekao je Satklif tiho.

„I ja.“ Pogledala ga je. Sjaj ekrana obasjavao mu je pola lica, prelazio preko oštih uglova njegovog obraza. „Cilj tih udaraca bila je smrt.“

ČETIRI

Kamila Maginis je imala mlade kosti, mislila je Mora gledajući snimke koji su visili na ekranu u mrtvačnici. Godine još nisu oglodale iskušeničine zglobove, nisu joj sabile pršljenove niti okoštale hrskavicu rebara. Niti će. Kamilu će položiti u zemlju, kosti će joj večito ostati zarobljene u mladosti.

Jošima je načinio rendgenske snimke tela dok je još bilo potpuno obučeno, što je uobičajen postupak zbog otkrivanja zalutalih metaka ili drugih komadića metala koji su se možda zadržali u odeći. Osim raspeća i jasno vidljivih zihernadli, na snimcima nije bilo drugog metala.

Mora je povukla snimke grudi i čvrste folije su melodično zašuškale kada su joj se savile u rukama. Uzela je snimke lobanje i stavila ih na mesto.

„Gospode”, prošaputao je detektiv Frost.

Oštećenje kranijuma bilo je užasno. Jedan udarac bio je dovoljno snažan da zarije komadiće kosti duboko ispod lobanje. Mada Mora nije načinila još nijedan rez, već je mogla da zamisli oštećenja unutar kranijuma. Pokidane krvne sudove, napete džepove krvi. I propadanje mozga kroz otvore na bazi lobanje od sve većeg pritiska krvi.

„Pričaj nam, doktorica”, rekla je Ricolijeva kratko. Jutros je izgledala zdravije, ušla je u mrtvačnicu svojim uobičajenim odsečnim korakom, ratnica koja je opet u pohodu. „Šta vidiš?”

„Tri različita udarca”, rekla je Mora. „Prvi je pogodio ovde, u teme.” Pokazala je usamljenu liniju frakture koja se ukoso pružala napred. „Druga dva udarca sledila su za njim, u potiljak.

Pretpostavljam da je tada ležala licem nadole. Bespomoćna. Tada je poslednji udarac probio lobanju.“

Bilo je to tako surovo finale da su ona i dvoje detektiva na trenutak začutili, zamislivši palu ženu, lica pritisnutog na kameni pod. Napadačevu ruku kako se diže, šaku koja steže smrtonosno oružje. Zvuk kosti koja se lomi kako odjekuje u tišini one kapele.

„Kao mladunče foke“, rekla je Ricolijeva.

Mora se okrenula ka stolu za autopsiju na kome je ležala Kamila Maginis, i dalje odevena u krvavu halju. „Da je skinemo.”

Jošima je, u mantilu i rukavicama, stajao i čekao. Tiho i vešto pripremio je poslužavnik sa instrumentima, podesio lampe i spremio posude za uzorke. Mora takoreći nije ni morala da progovara; bio mu je dovoljan pogled da joj pročita misli.

Prvo su izuli crne kožne cipele, ružne i praktične. Onda su zastali, odmerivši mnoge slojeve odeće na žrtvi, i pripremili se za posao koji nikada ranije nisu iskusili: razodevanje jedne časne sestre.

„Veo treba skinuti prvi”, rekla je Mora. „Samo, napred ne vidim nikakve kopče. A na rendgenu nisam videla rajsferšlus. Hajde da je okrenemo na bok, da pogledam leđa.”

Telo, sada ukočeno, bilo je lagano kao dečje. Okrenuli su je i Mora je razdvojila krajeve vela.

„Čičak-traka”, rekla je.

Frost se iznenađeno nasmejao. „Zezaš.”

„Srednji vek se susreće s novim dobom.” Mora je skinula veo, presavila ga, pa ga odložila na najlon.

„To je, nekako, baš razočaranje. Časne sestre koriste čičaktraku.”

„A ti bi da ostanu u srednjem veku?”, upitala je Ricolijeva.

„Samo sam mislio da se više drže tradicije, tako nešto.”

„Žao mi je što ću ti razbiti iluzije, detektive Froste”, rekla je Mora dok je skidala lanac sa raspećem. „Ali danas neki samostani imaju i sopstvene veb-sajtove.”

„Čoveče! Časne sestre na Internetu. Da ne poveruješ.”

„Izgleda da posle vela ide ovo“, rekla je Mora pokazujući na halju bez rukava koja se spuštala od ramena do pete. Nežno je digla skapular preko žrtvine glave. Tkanina je bila natopljena krvlju i stvrđnuta. Spustila ju je na drugo parče najlona, a zatim i kožni kaiš.

Stigli su do poslednjeg sloja vune - crne tunike, preširoke za Kamilino krhko telo. Poslednja zaštita njene čednosti.

U svim godinama koje je provela u razodevanju leševa, Mora nikada nije osetila toliku nelagodu pri pomisli da će skinuti žrtvu. Ovo je bila žena koja je odlučila da živi skrivena od očiju muškaraca; sada će biti bezosećajno otkrivena, njeno telo ispitano, iz njenih telesnih otvora uzimaće se brisevi. Pomisao na takvo zadiranje ostavila je gorak ukus u Morinim ustima, te je zastala je da se sabere. Videla je Jošimin upitan pogled. Ako je bio uznemiren, to nije pokazivao. Njegovo bezizrazno lice smirivalo je u toj sobi, gde kao da je i sam vazduh bio nabijen emocijama.

Ponovo se usredsredila na svoj zadatak. Zajedno s Jošimom digla je tuniku, povukavši je preko butina i bedara. Bila je široka, i uspeli su da je skinu ne narušivši mrtvačku ukočenost ruku. Ispod nje naišli su na još odeće - belu platnenu kapu koja se spuštala oko vrata, i čiji su krajevi sigurnosnim iglama bili zakačeni za krvavu majicu kratkih rukava. Iste one zihernadle koje su se pojavile na rendgenu. Noge su joj bile u debelim crnim hulahopkama. Njih su skinuli prve i ispod otkrili bele pamučne gaćice. Bile su besmisleno smerne, napravljene tako da pokriju što je više moguće kože, poput rublja neke starice, a ne mlade žene. Ispod pamuka je štrčao uložak. Kao što je Mora ranije posumnjala, po krvavim čaršava, ova žena je imala menstruaciju.

Mora je zatim prešla na majicu. Otvorila je sigurnosnu iglu, odvojila još čičak-trake i skinula belu kapu. Majicu, međutim, nije bilo lako skinuti, zbog mrtvačke ukočenosti. Uzela je makaze i prosekla je po sredini. Tkanina se razdvojila i otkrila još jedan sloj.

Ovaj ju je iznenadio. Zurila je u elastični zavoj čvrsto omotan oko grudi, napred prikačen dvema sigurnosnim iglama.

„Čemu to?”, upitao je Frost.

„Kao da je vezala grudi“, rekla je Mora.

„Zašto?“

„Nemam pojma.“

„Zamena za grudnjak?“, predložila je Ricolijeva.

„Ne mogu da zamislim zašto bi nosila to umesto grudnjaka. Vidi kako je čvrsto omotano. Sigurno je bilo veoma neudobno.“ Ricolijeva je posprdno frknula. „Jeste, kao da su grudnjaci udobni.“

„To nije nekakvo versko pravilo, je li?“, upitao je Frost. „Deo propisane odeće?“

„Ne, ovo je samo običan sportski elastični zavoj. Isti koji bi kupio u apoteci da stegneš uganut zglob.“

„Ali kako mi da znamo kako se časne sestre obično oblače? Hoću da kažem, hladno bi mogle da ispod halje imaju crnu čipku i mrežaste čarape.“ Niko se nije nasmejao.

Mora je gledala u Kamilu, i odjednom joj je sinulo kakva bi mogla da bude simbolika uvezanih grudi. Ženska obeležja skrivena, potisnuta. Stešnjenja i pokorena. Šta je prolazilo kroz Kamiline misli dok je obmotavala platno oko grudi, čvrsto pritezala gumu uz kožu? Je li osećala gađenje zbog toga što je podsećaju na sopstveni pol? Da li se osećala čistije, čednije kada bi joj grudi nestale pod trakama zavoja, kada bi se obline poravnale, kada bi se njena polnost sakrila?

Mora je otvorila dve sigurnosne igle i spustila ih na poslužavnik. Onda je, uz Jošiminu pomoć, počela da odmotava zavoj. Ali čak ni čvrsto stegnuta elastična traka nije uspela da sparui zdravu mladu kožu. Tada su skinuli i poslednji sloj i otkrili zrele mlade grudi, kožu prošaranu tragovima zavoja. Druge žene bi se ponosile takvim grudima; Kamila Maginis ih je skrivala kao da se stidi.

Ostao je samo još jedan odevni predmet. Pamučne gaćice.

Mora je povukla lastiš niz bedra pa niz butine. Na higijenskom ulošku, zalepljenom za rublje, bilo je tek jedva nešto malo krvi.

„Nov uložak“, primetila je Ricolijeva. „Izgleda kao da ga je upravo bila promenila.“

Ali Mora nije gledala uložak; pogled joj je bio prikovan na opušten abdomen, ulegnut i mlitav između karličnih kosti koje su štrcale. Bleda koža bila je prošarana srebrnastim tragovima. Na trenutak ništa nije govorila, razmišljajući o tome šta oni mogu da znače. Kao i čvrsto uvezane grudi.

Mora se okrenula ka poslužavniku na kome je ostavila elastični zavoj, pa ga je polako raširila, pažljivo pregledajući tkaninu.

„Šta tražiš?“, upitala je Ricolijeva.

„Mrlje“, odgovorila je Mora.

„Krv se već vidi.“

„Ne mrlje od krvi...“ Mora je zastala kada je raširila zavoj po poslužavniku i otkrila tamne kolutove gde se tečnost osušila. Gospode, pomislila je. Kako je ovo moguće?

Pogledala je Jošimu. „Da je namestimo za ginekološki pregled.“

On se namrštio. „Da silom uklonimo mrtvačku ukočenost?”

„Ona nema veliku mišićnu masu.” Kamila je bila vitka žena; posao će im zbog toga biti lakši.

Jošima je otišao udno stola. Dok je Mora držala karlicu, on je zavukao ruku ispod leve butine i upro se da napne kuk. Uklanjanje mrtvačke ukočenosti na silu surovo je kao što i zvuči - nasilno kidanje ukočenih mišićnih vlakana. Taj postupak nikada nije prijatan i očigledno je zgrozio Frosta, koji je prebledeo i ustuknuo od stola. Jošima je snažno gurnuo i Mora je kroz kuk osetila kidanje mišića.

„Čoveče”, rekao je Frost i okrenuo se.

Međutim, Ricolijeva je bila ta koja se zateturala ka stolici kraj lavaboa, pa se na nju srušila i oborila glavu u ruke. Nesalomiva Ricolijeva, koja se nikada nije žalila na prizore i mirise iz laboratorije za autopsiju, sada kao da nije mogla da podnese ni ovaj uvod.

Mora je obišla sto pa ponovo pritisla karlicu dok je Jošima radio na desnoj butini. Čak je i ona osetila blag nagoveštaj mučnine dok su pokušavali da slome ukočenost. Od svih muka kroz koje je prošla studirajući medicinu, period koji je provela na ortopedskoj hirurgiji najviše ju je užasavao. Bušenje i testerisanje kostiju, gola sila potrebna da se iščaše kukovi. Sada ju je obuzelo isto gnušanje kada je osetila kidanje mišića. Desni kuk se iznenada stegao i čak se i na Jošiminom obično bezizraznom licu na trenutak videla nelagoda. Ipak, nije bilo drugog načina da se potpuno osmotre genitalije, a morala je da što pre potvrdi svoje sumnje.

Izvrnuli su obe butine u stranu i Jošima je uperio svetio pravo u perineum. Krv se zgrušala u vaginalnom kanalu - obična menstrualna krv, pretpostavila bi Mora ranije. Sada je zurila ošamućena od onoga što je videla. Uzela je gazu, pažljivo obrisala krv i otkrila sluzokožu iza nje.

„Vidim vaginalni rascep drugog stepena“, rekla je.

„Hoćete da uzmete bris?”

„Da. A moraćemo da uradimo i odstranjivanje u bloku.”

„Šta se dešava?” upitao je Frost.

Mora ga je pogledala. „Ovo veoma retko radim, ali ću odstraniti sve organe male karlice. Prošeci ću stidnu kost i sve izvaditi.”

„Misliš da je seksualno napadnuta?”

Mora mu nije odgovorila. Obišla je sto do poslužavnika s instrumentima i uzela skalpel. Zatim je prišla torzu da počne Y rez.

Zazujao je interfon. „Doktorko Ajls?“, začuo se Luizin glas sa zvučnika.

„Da!”

„Poziv za vas na prvoj liniji. Ponovo doktor Benks, iz one organizacije 'Jedna Zemlja'.”

Mora se sledila, čvrsto stegnuvši skalpel. Vrh je upravo dodirivao kožu.

„Doktorko Ajls?“, rekla je Luiz.

„Nisam dostupna.”

„Da mu kažem da ćete mu se javiti?”

„Ne.”

„Ovo mu je treći poziv danas. Pitao je može li vas naći kod kuće.”

„*Nemoj* da mu daješ moj kućni broj.” Odgovor je zazvučao grublje nego što je nameravala, i videla je Jošimu kako se okreće da je pogleda. Osetila je da je gledaju i Frost i Ricolijeva. Uzdahnula je i nešto mirnije rekla: „Poruči doktoru Benksu da sam zauzeta. I ponavljaj mu to sve dok ne prestane da zove.”

Usledila je tišina. „Razumem, doktorko Ajls”, rekla je Luiz naposletku, zvučeći prilično povređeno. Mora joj se nikada ranije nije oštro obratila, i moraće da se potrudi da nekako izglati njihov odnos. Razgovor ju je uznemirio. Pogledala je dole, u torzo Kamile Maginis, pokušavajući da ponovo usredsredi pažnju na zadatak koji ju je čekao. Ali misli su joj bile razvejane i skalpel je držala nesigurno.

Ostali su to приметili.

„Zašto te 'Jedna Zemlja' gnjavi?”, upitala je Ricolijeva. „Hoće da iskamče neku donaciju?”

„Nema nikakve veze s 'Jednom Zemljom’.”

„Pa šta je onda?”, bila je uporna Ricolijeva. „Proganja te taj tip?”

„Prosto čovek koga želim da izbegnem.”

„Zvuči kao da je prilično uporan.”

„Ne možeš da zamisliš.”

„Hoćeš da ti ga skinem s grbače? Da mu kažem kuda da ide?” To nije govorila samo policajka Ricoli, već i žena Ricoli, a ona nije imala nimalo strpljenja za nametljive muškarce.

„Lična stvar”, rekla je Mora.

„Ako ti treba pomoć, samo reci.”

„Hvala, ali sama ću se za njega postarati.” Mora je pritisla skalpel na kožu, samo želeći da prestanu da razgovaraju o Viktoru Benksu. Udahnula je i pomislila koliko je ironično što joj zadrž mrtvog tela manje smeta od običnog spominjanja njegovog imena. Što je živi muče mnogo više nego što to mogu mrtvi. U mrtvačnici niko je nije povređivao niti izdavao. U mrtvačnici, sva vlast se nalazila u njenim rukama.

„Dakle, ko je taj tip?”, upitala je Ricolijeva. Pitanje koje im je svima bilo na umu. Pitanje na koje će Mora morati da odgovori, pre ili kasnije.

Zarila je sečivo u telo i gledala kako se koža razdvaja poput bele zavese. „Moj bivši muž”, rekla je.

Načinila je Y rez, a onda podvrnula krajeve blede kože. Jošima je običnim baštenskim makazama prosekao rebra, pa zatim digao trougao rebara i grudne kosti, da otkrije obično srce i pluća, zdravu jetru, slezinu i pankreas. Čisti, zdravi organi mlade žene koja nije uživala ni duvan ni alkohol, i koja nije poživela dovoljno dugo da joj se arterije suze i začepi. Mora je kratko komentarisala dok je vadila organe i stavljala ih u metalnu posudu, hitro se

krećući ka sledećem cilju: pregledu organa male karlice.

Odstranjivanje organa u bloku bio je postupak kome je obično pribegavala kod slučajeva silovanja sa smrtnim ishodom, zato što omogućava mnogo detaljnije seciranje tih organa od obične autopsije. To nije bio prijatan postupak, to vađenje sadržine karlice. Nije je začudilo što se Frost okrenuo dok su ona i Jošima sekli grane stidne kosti. Ali i Ricolijeva se povukla od stola. Sada niko nije spominjao pozive Morinog bivšeg muža; niko nije tražio njene lične detalje. Autopsija je iznenada postala previše teška za razgovor, a Mori je, koliko god to možda izopačeno bilo, zbog toga laknulo.

Digla je čitav blok organa, spoljnje genitalije i stidnu kost, i prenela ga na dasku. Čak i pre nego što je zasekla matericu, znala je, samo po njenom izgledu, da su joj strahovi osnovani. Organ je bio veći nego što bi trebalo da bude, dno je bilo poprilično iznad nivoa stidne kosti, zidovi su suviše deblji. Rasekla ju je i otkrila endometrijum još debeo i prokrvljen.

Pogledala je Ricolijevu. Pa oštro upitala: „Je li ova žena napuštala opatiju poslednje nedelje?“

„Kamila je opatiju poslednji put napuštala u martu, da poseti svoje na Kejp Kodu. To mi je rekla Meri Klement.“

„Onda ćeš morati da izvršiš pretres čitavog imanja. Smesta.“

„Zašto? Šta tražimo?“

„Novorođenče.“

Ovo kao da je udarilo Ricolijevu užasnom silinom. Zurila je u Moru sva prebledela. Onda je pogledala telo Kamile Maginis, koje je ležalo na stolu. „Ali... ona je bila časna sestra.“

„Jeste“, rekla je Mora. „I nedavno se porodila.“

PET

Sneg je ponovo padao kada je Mora tog popodneva izašla iz zgrade; mekane, čipkaste pahulje igrale su kao beli leptiri i blago padale na parkirane automobile. Danas se spremila za zimu i na nogama je imala duboke čizme s debelim đonom. Pa ipak je pazila dok je hodala parkingom: čizme su joj proklizavale po ledu poprašenom snegom, telo joj se spremalo za pad. Kada je napokon stigla do automobila, uzdahnula je od olakšanja i potražila ključeve po torbici. Odsutna zbog te potrage, nije obratila pažnju na tresak vrata obližnjeg automobila. Tek kada je čula korake, okrenula se da pogleda čoveka koji joj se približavao. Zaustavio se ćutke na nekoliko koraka od nje. Samo je stajao i gledao je, s rukama nabijenim u džepove kožne jakne. Pahuljice su mu se taložile na plavoj kosi i hvatale se u uredno potkresanoj bradi.

Pogledao je crni leksus i rekao: „Pretpostavio sam da će crni biti tvoj. Uvek si u crnom. Uvek hodaš tamnom stranom. A čija bi druga kola bila tako uredna?”

Napokon joj se povratio glas. Zvučao je promuklo. Glas nekog neznanca. „Šta tražiš ovde, Viktor?”

„Činilo se da jedino tako mogu da te vidim.”

„Tako što ćeš mi postaviti zasedu na parking?”

„Ovo ti tako deluje?”

„Čekao si me tu skriven. Rekla bih da se to zove zaseda.”

„Nisi mi ostavila mnogo izbora. Nisi se javila iako sam te toliko puta zvao.”

„Nisam imala prilike.”

„Nisi mi poslala novi broj telefona.”

„Nisi ga tražio.”

Digao je pogled ka pahuljicama snega koje su lelujale poput konfeta i uzdahnuo. „Dakle. Ovo je isto kao nekad, zar ne?”

„Previše kao nekad.” Okrenula se ka kolima i pritisnula daljinski. Brava se otključala.

„Ne zanima te zašto sam ovde?”

„Moram da idem.”

„Doleteo sam čak u Boston, a ne pitaš ni zašto.”

„Dobro.” Pogledala gaje. „Zašto?”

„Tri godine, Mora.” Zakoračio je bliže i ona je osetila njegov miris. Kožna odeća i sapun. Sneg što se topi na toploj koži. Tri godine, pomislila je, a on se gotovo nimalo nije promenio. Jednako dečački nagnuta glava, iste boriće od smeha oko očiju. A čak i u decembru kosa mu je delovala posvetlelo od sunca, ne veštački pramenovi iz tube, već istinsko zlato od dugih sati provedenih pod suncem. Viktor Benks kao da je zračio sopstvenom privlačnom silom, a ona joj bila na nju osetljiva baš kao i svi ostali. Osetila je tu staru privlačnost kako je

vuče ka njemu.

„Nisi se zapitala, baš nijednom, je li to bila greška?“, upitao je.

„Razvod? Ili brak?“

„Zar nije očigledno o čemu govorim? S obzirom na to da stojim ovde i razgovaram sa tobom.“

„Dugo si čekao da mi kažeš.“ Ponovo se okrenula ka kolima.

„Nisi se ponovo udavala.“

Zastala je. Pogledala ga. „A ti?“

„Nisam.“

„Onda pretpostavljam da smo oboje jednako teški za zajednički život.“

„Nisi se dovoljno dugo zadržala da to otkriješ.“

Nasmejala se. Ogorčen, neprijatan zvuk u toj beloj tišini. „Ti si bio taj koji je stalno išao na aerodrom. Jurio da spase svet.“

„Nisam ja pobegao iz braka.“

„Nisam ja tebe varala.“ Okrenula se i otvorila vrata auta.

„Majku mu, možeš li malo da sačekaš? *Saslušaj me.*“

Uhvatio ju je za ruku, i iznenadio ju je bes koji je osetila u tom stisku. Zagledala se u njega ledenim pogledom koji mu je govorio da je preterao.

Pustio joj je ruku. „Oprosti. Gospode, nisam uopšte nameravao da bude ovako.“

„Sta si očekivao?“

„Da će još postojati nešto između nas.“

I stvarno postoji, pomislila je. I to previše toga, i zato nije smela da dozvoli da se ovaj razgovor nastavi. Bojala se da će ponovo biti usisana. Osećala je da se to već događa.

„Slušaj“, rekao je. „U gradu sam samo nekoliko dana. Sutra imam neki sastanak na Harvardu, ali posle toga nemam ništa isplanirano. Skoro će Božić, Mora. Mislio sam da provedemo praznike zajedno. Ako si slobodna.“

„A onda ćeš lepo ponovo da odletiš.“

„Bar bismo mogli na miru da se ispričamo. Zar ne možeš da uzmeš dva-tri slobodna dana?“

„Viktore, ja imam posao. Ne mogu tek tako da ga ostavim.“

Pogledao je zgradu i nasmejao se s nevericom. „Ne znam šta će ti uopšte takav posao.“

„Tamna strana, sećaš se? To sam ja.“

Pogledao ju je i glas mu je smekšao. „Nisi se promenila. Nimalo.“

„Nisi ni ti, i u tome je nevolja.“ Sela je u auto i zatvorila vrata.

Zakucao je po prozoru. Pogledala ga je kako zuri u nju, u pahuljice koje mu svetlucaju na trepavicama, i nije joj bilo druge nego da spusti staklo i nastavi razgovor.

„Kada ćemo moći ponovo da razgovaramo?“, upitao je.

„Moram da idem.“

„Znači, kasnije. Noćas.”

„Ne znam kada se vraćam kući.”

„Hajde, Mora.” Nagnuo se bliže. Tiho rekao: „Rizikuj. Odseo sam u *Kolonejdu*. Pozovi me.”

Uzdahnula je. „Razmisliću.”

Blago joj je stegao ruku. Ponovo je njegov miris probudio tople uspomene na noći kada su spavali pod svežim čaršavima, isprepletenih nogu. Na dugačke, spore poljupce i ukus svežeg limuna i votke. Dve godine braka ostavlja neizbrisive uspomene, i lepe i ružne, a u ovom trenutku, dok je osećala njegovu ruku na svojoj, lepe uspomene su prevagnule.

„Čekaću da mi se javiš”, rekao je. Već je smatrao da je pobedio.

Misli li on da je to tako lako?, pitala se dok je izlazila s parkinga i kretala ka Džamejka plejnu. Jedan osmeh, jedan dodir, i sve je oprošteno?

Gume su joj iznenada proklizale po ledenom kolovozu, čvrsto je stegla volan, svu pažnju je u trenutku usredsredila da održi vlast nad autom. Bila je toliko uznemirena da nije shvatala koliko brzo ide. Leksus se zaneo, gume su se zavrtele, pokušavale da naiđu na otpor. Tek kada je uspela da ga ispravi, dozvolila je sebi da prodiše. Da ponovo bude besna.

Prvo mi slomiš srce. Onda zamalo da zbog tebe poginem.

Iracionalna pomisao, ali šta da se radi. Viktor je izazivao iracionalne misli.

Kada je stala preko puta opatije Grejstouns, osećala se iscedeno od vožnje. Trenutak je sedela u autu, pokušavajući da obuzda osećanja. *Obuzdavanje* je bila ključna reč u njenom životu. Čim izađe iz auta, postaće javna ličnost, izložena pogledima predstavnicima zakona i medija. Od nje se očekuje da deluje smireno i razborito, pa će tako i biti. Dobar deo njenog posla sastoji se prosto od odgovarajućeg držanja.

Izašla je i ovog puta samopouzdanom prešla ulicu. Policijski automobili su se nanizali duž pločnika, a dve televizijske ekipe sedele su u svojim kombijima i čekale neku novu vest. Zimsko svetlo već je gasnulo u suton.

Pozvonila je na kapiji i pojavila se jedna časna sestra, crna halja je izronila iz senki. Prepoznala je Moru i pustila je bez ijedne reči.

U dvorištu su desetine stopala izrovale sneg. Mesto je bilo drugačije od onoga jutra kada je Mora tu prvi put došla. Danas je zbog pretresa nestao i poslednji trag mira. Svetla su dopirala sa svih prozora, i čula je muške glasove kako odjekuju kroz arkade. Pošto je zakoračila u predvorje, osetila je neprijatan miris paradajz-sosa i sira, koji je prizivao uspomene na bezukusne i žilave lazanje koje su im tako često služili u menzi bolnice gde je provela staž.

Pogledala je u trpezariju i videla sestre kako sede za stolom i večeraju u tišini. Videla je drhtave ruke kako nesigurno prinose viljuške bezubim ustima, mleko kako curi niz izborane brade. Te žene su veći deo svojih života provele iza ovih zidova, ostarele su u samoći. Žali li neka od njih za onim što je možda propustila, za životom kojim je možda mogla da živi da je samo izašla na kapiju i nikada se nije vratila?

Nastavila je hodnikom i začula muške glasove, tuđinske i čudne u tom

domu žena. Dva policajca su joj mahнула kada su je prepoznali.

„Gde ste, doktorka!“

„Jeste li nešto našli?“, upitala je.

„Još ništa. Završavamo za noćas.“

„Gde je Ricolijeva?“

„Gore. U spavaonici.“

Dok se penjala stepenicama, Mora je videla još dva člana ekipe za pretres kako silaze - pitomce policijske akademije koji su delovali nedoraslo i za običnu maturu. Mladić, lica još punog akni, i devojka, sa onom oholom maskom koju tolike policajke stavljaju na lice samo da bi opstale. Oboje su s poštovanjem oborili pogled kada su prepoznali Moru. Zbog toga se osetila starom, dok je gledala to dvoje klinaca kako učtivo zakoračuju u stranu da bi ona prošla. Zar zaista deluje toliko strašno da oni ne vide u njoj običnu ženu opterećenu gomilom nesigurnosti? Savršeno je glumila nedodirljivost, radila je to čak i sada. Ljubazno je klimnula glavom u znak pozdrava, a pogled joj je brzo prošao dalje. Dok je nastavljala da se penje, bila je svesna da je još posmatraju.

Ricolijevu je zatekla u sobi sestre Kamile, kako sedi na krevetu pogrbljena od iznurenosti.

„Kao da su svi krenuli kući sem tebe“, rekla je Mora.

Ricolijeva se okrenula da je pogleda. Oči su joj bile tamne i okružene teškim podočnjacima, a na njenom licu je bilo umornih bora koje Mora nikada ranije nije videla.

„Ništa nismo našli. Tražimo od podneva. Ali za to treba vremena, za pregledanje svakog ormara, svake fioke. Pozadi su polje i bašta - ko zna šta se krije ispod snega? Mogla je da ga umota i prosto baci u đubre pre neki dan. Mogla je da ga nekome kroz kapiju. Mogli bismo da provedemo dane tražeći nešto što uopšte nije ovde.“

„Šta kaže opatica?“

„Nisam joj rekla šta tražimo.“

„Zašto?“

„Ne želim da ona zna.“

„Možda bi mogla da pomogne.“

„Ili bi se možda postarala da ga *sigurno* ne nađemo. Misliš da nadbiskupiji treba još skandala? Misliš da želi da čitav svet sazna kako je neko iz njenog reda ubio sopstveno dete?“

„Ne znamo je li dete mrtvo. Samo znamo da je nestalo.“

„A ti si potpuno sigurna u nalaze s autopsije?“

„Da. Kamila je bila u poodmakloj trudnoći. I ne, ne verujem u bezgrešno začecće.“ Sela je na krevet pored Ricolijeve. „Otac može biti ključ za objašnjenje napada. Moramo da otkrijemo ko je on.“

„Da, i ja sam razmišljala o istoj toj reči. Otac. Kao sveštenik.“

„Otac Brofi?“

„Privlačan čovek. Jesi li ga videla?“

Mora se prisetila blistavih plavih očiju koje su je pogledale iznad palog kamermana. Prisetila se kako je prošao kroz kapiju opatije poput ratnika u crnom, da se obračuna s vučjim čoporom izveštača.

„Redovno je dolazio”, kazala je Ricolijeva. „Držao je misu. Ispovedao. Postoji li nešto intimnije od otkrivanja tajni u ispovedaonici?”

„Hoćeš da kažeš da nije bila prisiljena na seks.”

„Samo kažem da on dobro izgleda.”

„Ne znamo je li dete začeto u ovoj opatiji. Zar nije Kamila išla da poseti svoje tamo u martu?”

„Aha. Kada joj je baka umrla.”

„Vreme odgovara. Ako je zanela u martu, sada bi bila u devetom mesecu. Moglo je da se desi prilikom te posete kući.”

„A moglo je da se desi i ovde. Između ovih zidova.” Ricolijeva je cinično frknula. „Toliko o zavetu na čednost.”

Kratko su ćutke sedele, obe zagledane u raspeće na zidu. Kako smo mi ljudi samo nesavršeni, mislila je Mora. Ako bog postoji, zašto nam nameće tako nedostižna merila? Zašto zahteva ciljeve koje nikada ne možemo da ostvarimo?

Rekla je: „Nekada sam želela da budem časna sestra.” „Mislila sam da nisi vernica.”

„Imala sam devet godina. Upravo sam bila saznala da sam usvojena. Jedna moja rođaka mi je to otkrila, bilo je to jedno od onih gadnih otkrića koje iznenada objasne sve. Zašto ne ličim na roditelje. Zašto nemam slike kada sam bila beba. Čitavu nedelju sam provela plačući u svojoj sobi.” Odmahnula je glavom. „Siroti moji roditelji. Nisu znali šta da rade, pa su me vodili u bioskop da me oraspolože. Gledali smo *Moje pesme, moji snovi*, karta je bila samo sedamdeset pet centi zato što je film bio star.” Zastala je. „Mislila sam da je Džuli Endruz prelepa. Želela sam da budem baš kao Marija. U samostanu.”

„Hej, doktorka! Hoćeš da čuješ jednu tajnu?”

„Šta?”

„I ja sam.”

Mora ju je pogledala. „Šališ se.”

„Možda jesam bežala s veronauke. Ali ko može da odoli privlačnosti Džuli Endruz?”

Na to su se obe nasmejale, ali bio je to nelagodan smeh i brzo je zamro.

„I zbog čega si se predomislila?” upitala je Ricolijeva. „Zašto nisi postala časna sestra?”

Mora je ustala i prišla prozoru. Pogledavši u mračno dvorište, rekla je: „Jednostavno sam to prerasla. Prestala sam da verujem u ono što ne mogu da vidim, omirišem i opipam. U ono što se ne može naučno dokazati.” Zastala je. „A i otkrila sam dečake.”

„O, da. Dečaci.” Ricolijeva se nasmejala. „Na njih ne smemo da zaboravimo.”

„To je istinska svrha života, znaš. Sa biološke tačke gledišta.”

„Seks?“

„Razmnožavanje. To naši geni zahtevaju. Da se množimo. Mislimo da vladamo sopstvenim životima, a sve vreme smo samo robovi svoje DNK, koja nam govori da pravimo decu.“

Mora se okrenula i zapanjila kada je videla suze kako svetlucaju na trepavicama Ricolijeve; sledećeg trenutka su nestale, brzo obrisane rukom.

„Džejn?“

„Samo sam umorna. Nisam dobro spavala.“

„Samo to?“

„Šta bi drugo bilo?“ Odgovor je bio prebrz, previše odbramben. Čak je i Ricolijeva to shvatila, pa je pocrvenela. „Moram u kupatilo“, rekla je i ustala, kao da jedva čeka da pobjegne. Na vratima je zastala i osvrnula se. „Uzgred, znaš onu knjigu tamo na stolu? Onu koju je Kamila čitala. Pogledala sam malo o kome se radi.“

„O kome?“

„Svetoj Brigidi Irskoj. Biografija. Čudno je to, kako za sve postoji svetac zaštitnik, baš za svaku priliku. Postoji svetac šeširdžija. Svetac zavisnika od droge. Mislim, imaju sveca i za izgubljene ključeve.“

„Pa čija je sveta Brigid?“

„Zaštitnica novorođenčadi“, rekla je Ricolijeva tiho. „Brigid je svetica novorođenčadi.“ Izašla je iz sobe.

Mora je pogledala sto na kome je ležala knjiga. Koliko juče zamišljala je Kamilu kako sedi za tim stolom, tiho lista stranice, nalazi nadahnuće u životu mlade Irkinje koju je čekalo posvećenje. Sada se rodila druga slika - ne smirene Kamile, već rastrgnute Kamile, koja se moli svetoj Brigidi za spasenje mrtvog deteta. *Preklinjem te, uzmi ga u svoje milosrdno naručje. Oduzmi ga u svetio, mada nije kršteno. Nevino je. Bezgrešno.*

Pogledala je sumornu sobu u novom svetlu. Besprekorni pod, miris belila i voska - sada je sve poprimalo novo značenje. Čistoća kao metafora za nevinost. Grešnica Kamila očajnički riba svoje grehe, svoju krivicu. Sigurno je već mesecima bila svesna da nosi dete, skriveno ispod širokih nabora halje. Ili možda nije htela da se suoči sa istinom? Možda je odbijala da to prizna, kao što ponekad trudne adolescentkinje ponekad odbijaju da priznaju sebi sopstvene narasle stomake?

A šta si uradila kada je dete došlo na svet? Jesi li se uspaničila? Ili si hladno i mirno uništila dokaz svog greha?

Spolja su se začuli muški glasovi. Kroz prozor je ugledala nejasne obrise dvojice policajaca kako izlaze iz zgrade. Obojica su zastala da se čvršće umotaju u kapute, da pogledaju sneg, koji se, svetlucaj, valjao iz noćnog neba. Onda su izašli iz dvorišta i šarke su zaškripale kada se kapija zatvorila iza njih. Samo tišina snežne noći. Kako je mirno, pomislila je. Kao da sam samo ja ostala u ovoj zgradi. Zaboravljena i sama.

Začula je škripu, osetila šuštanje pokreta, prisustvo nekog drugog u sobi. Odjednom se naježila, pa se nasmejala. „Pobogu, Džejn, nemoj tako da mi se prikradaš...“ Kada se okrenula, glas joj je zamro u pola rečenice.

Nikoga nije bilo.

Na trenutak se nije pomerala, nije disala, samo je zurila u prazan prostor. Prazan vazduh, uglačan pod. *Soba je ukleta*, glasila je prva, iracionalna misao, pre nego što se logika vratila da preuzme vlast. Stari podovi često škripe, a cevi za grejanje stenju. Nije to bio korak, već podne daske koje se stežu od hladnoće. Postoji savršeno razumno objašnjenje zašto joj se učinilo da je još neko u sobi.

Međutim, i dalje je osećala nečije prisustvo, osećala da je neko posmatra.

Sada su joj se i ruke naježile, svaki živac je zvonio na uzbunu. Nečije male noge protrčale su iznad. Pogled joj je poleteo ka tavanici. *Životinja? Udaljava se od mene.*

Izašla je sobe i uspaničeno bubnjanje njenog vlastitog pulsa gotovo je nadjačalo sve zvuke odozgo. Eno ga - nešto ide dalje niz hodnik!

Tup-tup-tup.

Krenula je za zvukom, pogleda uprtog u tavanicu, toliko brzo da se zamalo nije sudarila s Ricolijevom, koja je upravo izašla iz kupatila.

„Ej“, rekla je Ricolijeva. „Kuda juriš?“

„Pssst!“ Mora je pokazala tamnu tavansku gredu.

„Šta?“

„Slušaj.“

Čekale su, napregnuvši se da čuju neki novi zvuk. Sem tutnjave svog srca, Mora je čula samo tišinu.

„Možda si samo čula vodu kako teče kroz cevi“, rekla je Ricolijeva. „Povukla sam vodu u klozetu.“

„Nisu bile cevi.“

„Pa šta si onda čula?“

Morin pogled je poleteo ka prastarim gredama koje su se pružale čitavom dužinom tavanice. „*Eno.*“

Ponovo škripa, na suprotnom kraju hodnika.

Ricolijeva se zagledala gore. „Šta je to kog đavola? Pacovi?“

„Ne“, prošaputala je Mora. „Šta god da je, veće je od pacova.“ Tiho je krenula hodnikom, a Ricolijeva odmah pored nje; približavale su se mestu gde su ga poslednji put čule.

Bez upozorenja, niz udaraca zabubnjao je po tavanici, krenuvši unazad ka mestu odakle su došle.

„Pošlo je ka drugom krilu!“, rekla je Ricolijeva.

Prošle su kroz vrata na kraju hodnika i Ricolijeva je uključila svetlo. Osmotrile su pust hodnik. Bilo je hladno, a vazduh ustajao i vlažan. Kroz otvorena vrata videle su se napuštene sobe i avetinjski obrisi nameštaja prekrivenog platnom.

Ono što je pobeglo u ovo krilo sada se utišalo, ničim nije nagoveštavalo gde je.

„Tvoji ljudi su pretražili ovaj kraj zgrade?“ upitala je Mora.

„Pročešljali smo sve sobe.”

„Šta je gore?”

„Samo tavan.”

„Pa, nešto se tamo kreće”, rekla je Mora tiho. „I dovoljno je pametno da zna da ga jurimo.”

Mora i Ricolijeva su čučale u gornjoj galeriji kapele, proučavajući panel od mahagonija za koji im je Meri Klement rekla da krije prolaz što vodi na tavan. Ricolijeva ga je blago gurnula; bešumno se otvorio i ugledale su tamu iza njega, osluškujući zvuke pokreta. Topli dah im je dodirnuo lica. Na tavanu se zadržavala sva toplota zgrade, te su je osetile kako se izliva kroz otvor.

Ricolijeva je uperila baterijsku u tamu. Ugledale su debele stubove i ružičast sloj novopostavljene izolacije. Po podu su se uvijali kablovi za struju.

Ricolijeva je prva zakoračila kroz otvor. Mora je uključila svoju baterijsku pa krenula za njom. Prostor nije bio dovoljno visok da se ispravi; morala je da pogne glavu da bi izbegla hrastove grede koje su pružale iznad nje. Svetlost njihovih lampi kretala se u širokim lukovima, isecala krug u tami. Iza tog kruga nalazilo se nepoznato; Mora je osećala da prebrzo diše. Zbog niske tavanice i ustajalog vazduha osećala se kao u grobu.

Maltene je poskočila kada je osetila nečiju ruku na svojoj. Ricolijeva je nemo pokazala desno.

Grede su škripale pod njihovom težinom dok su stupale kroz senke. Ricolijeva je predvodila.

„Čekaj”, prošaputala je Mora. „Zar ne bi trebalo da zoveš pojačanje?”

„Zašto?”

„Zbog onoga što je ovde gore.”

„Neću da zovem pojačanje ako samo jurimo nekog glupog rakuna...”
Zastala je, i baterijska lampa je prešla levo, pa desno. „Mislim da smo sada iznad zapadnog krila. Ovde postaje baš lepo toplo. Isključi svetio.”

„Molim?”

„Isključi ga. Hoću nešto da proverim.”

Mora je oklevajući isključila baterijsku. Ricolijeva je uradila isto.

U iznenadnom mraku, Mora je osetila da joj puls snažno tuče. *Ne vidimo šta je oko nas. Šta može da ide prema nama.* Zatreptala je, pokušavajući da natera oči da se priviknu na tamu. Onda je primetila svetio - slabašne zrake kako se probijaju kroz pukotine u podu. Tu i tamo širi snop, gde su se daske razdvojile, ili gde su se čvorovi skupili na suvom zimskom vazduhu.

Detektivkini koraci nastavili su da škripe. Njena nejasna prilika naglo je čučnula, glave pognute ka podu. Na trenutak se zadržala u tom položaju, a onda se tiho zasmejala. „Hej! Kao kada smo u srednjoj školi virile u mušku svlačionicu.”

„Šta gledaš?”

„Kamilinu sobu. Nalazimo se tačno iznad nje. Evo rupe od čvora u

drvetu.”

Mora se polako pokrenula kroz tamu, do mesta gde je Ricolijeva čučala. Kleknuvši, provirila je kroz otvor.

Gledala je pravo u Kamilin sto.

Ispravila se, i jeza joj je iznenada ledenim prstima prošla niz kičmu. *Kogod da je bio ovde, mogao je da me vidi. Gledao me je.*

Tup-tup-tup.

Ricolijeva se tako brzo okrenula da je laktom udarila Moru.

Mora je brže-bolje uključila baterijsku, snop svetlosti je poleteo u svim pravcima dok je tražila onoga - ili ono - što se nalazilo tu sa njima. Ugledala je mreže paučine, teške poprečne grede nisko iznad njihovih glava. Tu je bilo veoma toplo, vazduh je bio zagušljiv i težak, i taj osećaj gušenja dodatno je raspirivao njenu paniku.

Ona i Ricolijeva su instinktivno zauzele odbrambeni položaj, leđa uz leđa, i Mora je osetila detektivkine napete mišiće, čula njeno brzo disanje dok su pretraživale tamu pogledom. Tražile blistave oči, divlje lice.

Mora je tako brzo pregledala okolinu da ga je promašila kada je prvi put mahnula baterijskom. Tek kada ju je vratila, najdalji snop njenog zraka prešao je preko neravnine na podu od grubih dasaka. Zagledala se, ali nije mogla da poveruje svojim očima.

Zakoračila je napred; užas je u njoj narastao dok se približavala, a njen snop svetlosti počinjao da otkriva druge, slične oblike koji su ležali blizu. Koliko ih je samo...

Gospode bože, ovo je groblje! Groblje mrtve dece!

Snop svetlosti se zanjihao. Ona, čija je ruka sa skalpelom uvek bila savršeno mirna kod stola za autopsiju, nije mogla da zaustavi drhtanje. Zastala je, a svetlost je pala pravo na lice. Plave oči zasjale su u nju, sitne kao klikeri. Zurila je, polako shvatajući šta to vidi.

A onda se nasmejala. Grcavim smehom, nalik na rezanje.

Tada se Ricolijeva stvorila kraj nje; svetlost njene lampe prešla je preko ružičaste kože, napućenih usta, neživotnog pogleda. „Šta koji moj...?“, rekla je. „To je samo usrana lutka.“

Mora je mahnula baterijskom ka ostalim predmetima koji su ležali u blizini. Videla je glatku plastičnu kožu, punačke udove. Blistave staklene oči uzvraćale su joj pogled. „Lutke“, rekla je. „Čitava zbirka.“

„Vidi kako su poređene, u redu. Kao nekakve nenormalne jaslice.“

„Ili za ritual“, rekla je Mora tiho. Pogani ritual u Božjem svetilištu.

„Ej, lakše malo. Sada ćeš ti mene da prestraviš.“

Tup-tup-tup.

Obe su se naglo krenule, baterijske su sekle tamu, ali uzalud. Zvuk se utišao. Ono što je do malopre bilo s njima na tavanu sada je odlazilo, povlačilo se daleko van domašaja njihovih svetala. Mora se prenerazila kada je videla da je Ricolijeva izvadila oružje; to se desilo tako brzo da nije ni primetila.

„Mislim da nije životinja“, rekla je Mora.

Posle kratke tišine, Ricolijeva je rekla: „Slažem se.”

„Hajdemo odavde. Molim te.”

„Aha.” Ricolijeva je duboko udahnula i Mora je čula prvi drhtaj straha. „Aha, idemo. Kontrolisano povlačenje. Korak po korak.”

Držale su se jedna druge dok su se vraćale putem kojim su došle. Vazduh je postajao hladniji, vlažniji; ili je to možda strah ledio Morinu kožu. Kada su stigle do panela, već je bila spremna da jurne na svetio.

Prošle su kroz otvor, izašle na galeriju kapele, i s prvim dubokim udisajem svežeg vazduha strah je počeo da čili. Tu, na svetlosti, osetila je da opet zna šta da radi. Da je ponovo sposobna da logički razmišlja. Šta je to uopšte videla tamo u mraku? Red lutaka, ništa više. Plastičnu kožu, staklene oči, najlonsku kosu.

„Nije to bila životinja”, rekla je Ricolijeva. Čučala je i zagledala pod galerije.

„Molim?”

„Evo otiska stopala.” Ricolijeva je pokazala šaru od fine prašine. Otisak patike.

Mora je pogledala iza svojih cipela i videla da je i ona donela prašinu na galeriju. Osoba koja je ostavila otisak pobegla je sa tavana malo pre njih.

„Pa, to je naše stvorenje”, rekla je Ricolijeva i zavrtela glavom. „Isuse! Drago mi je što nisam zapucala. Kad samo pomislim...”

Mora je bolje pogledala otisak, pa zadrhtala. Bio je dečji.

ŠEST

Grejs Otis je sedela za samostanskim trpezarijskim stolom i odmahivala glavom. „Njoj je samo sedam godina. Ništa ne možete da joj verujete. Mene stalno laže.“

„Ipak bismo volele da porazgovaramo s njom“, rekla je Ricolijeva. „Ako dozvoljavate, naravno/”

„O čemu to da s njom porazgovarate?”

„Šta je radila gore na tavanu.”

„Nešto je polomila, je li u tome stvar?” Grejs je uznemireno pogledala u majku Meri Klement, koja ju je i pozvala iz kuhinje. „Kazniću je, časna majko. Pokušala sam da je držim na oku, ali ona je uvek tako tiha kada sprema neku psinu. Nisam imala pojma kuda je otišla...”

Meri Klement je položila čvornovatu šaku na Grejsino rame. „Molim vas. Samo dozvolite policiji da porazgovara s njom.”

Grejs je na trenutak sedela, neodlučna. Kecelja joj je posle večernjeg čišćenja bila umazana od paradajz-sosa, a pramenovi smeđe kose bez sjaja izvukli su joj se iz repa i mlitavo visili oko znojavog lica. Bilo je to crveno, izmoždeno lice koje verovatno nikada nije bilo lepo, a dodatno su ga nagrdile duboko usečene bore ogorčenja. Sada, dok su drugi čekali njenu odluku, ona je imala vlast, nešto je od nje zavisilo, i činilo se da u tome uživa. U tome što odugovlači s odlukom što je duže moguće dok Ricolijeva i Mora čekaju.

„Čega se bojite, gospođo Otis?“, upitala je Mora blago. Grejs se na to pitanje nakostrešila. „Ne bojim se ja ničega.”

„Zašto onda ne dozvoljavate da porazgovaramo s vašom kćerkom?”

„Zato što joj se ne može verovati.”

„Da, shvatamo da joj je samo sedam...”

„Laže.” Reč je pukla poput biča. Grejsino lice, ionako neprivlačno, postalo je još ružnije. „Za sve laže. Čak i za obične gluposti. Ne možete da verujete njenim pričama - ama baš nijednoj.”

Mora je pogledala opaticu, koja je bespomoćno odmahнула glavom.

„Devojčica je obično tiha i nenametljiva”, rekla je Meri Klement. „Zato smo dopustili Grejs da je dovodi u opatiju dok radi.”

„Nemam para za bebisiterku”, ubacila se Grejs. „U stvari, nemam para ni za šta. Jedino tako mogu da radim, ako je dovedem ovamo posle škole.”

„A ona samo čeka ovde s vama?”, upitala je Mora. „Sve dok ne završite s poslom?”

„Šta ću drugo s njom? Moram da radim, znate. Neće oni pustiti mog muža da tamo leži za džabe. Danas čovek ne može ni da umre ako nema para.”

„Molim?”

„Moj muž. Leži u Bolnici svete Katarine. Sam Bog zna koliko će još morati tamo da ostane.” Grejs je prostrelila opaticu pogledom poput otrovne

strelice. „Deo dogovora je da ja radim ovde.” Očigledno dogovor nije najsrećniji, pomislila je Mora. Grejs po svoj prilici nema više od trideset pet godina, ali joj se sigurno čini da joj je život već gotov. Uhvaćena je u zamku obaveza: prema kćerki, za koju očigledno nije imala mnogo naklonosti; prema mužu, koji nikako da umre. Za Grejs Otis, opatija Grejstouns nije bila utočište; bila je zatvor.

„Zašto vam je muž u Svetoj Katarini?“, upitala je Mora blago.

„Rekla sam vam. Umire.”

„Od čega?”

„Od Lu Gerigove bolesti. ALS-a.“ Grejs je to rekla bez osećanja, ali je Mora znala kakva se užasna istina krije iza tog imena. Kao student medicine, jednom je pregledala pacijenta sa amiotrofičkom lateralnom sklerozom. Mada potpuno budan, svestan i sposoban da oseća bol, nije mogao da se pokrene zato što su mu mišići odumrli, tako da se pretvorio u tek nešto više od mozga zarobljenog u beskorisnom telu. Dok mu je pregledala srce i pluća i prepipavala abdomen, osetila je njegov pogled na sebi, i nije želela da ga sretne, zato što je znala kakav će očaj videti u tim očima. Kada je napokon izašla iz te bolničke sobe, osetila je olakšanje, a i peckanje savesti - ali samo peckanje. Njegova tragedija nije njena. Ona je samo studentkinja koja nakratko prolazi kroz njegov život, i nema obaveza da deli breme njegove nesreće. Bila je slobodna da ode, i to je i učinila.

Grejs Otis nije bila slobodna. Posledice toga videle su se u kivnom izrazu njenog lica i u prevremeno sedim pramenovima njene kose. Rekla je: „Bar sam vas upozorila. Njoj se ne može verovati. Izmišlja priče. Ponekad čiste besmislice.”

„Shvatamo”, rekla je Mora. „Takva su deca.”

„Ako hoćete da porazgovarate s njom, ja moram da budem prisutna. Da budem sigurna da se pristojno ponaša.”

„Naravno. To je vaše roditeljsko pravo.”

Grejs je napokon ustala. „Noni se krije u kuhinji. Dovešću je.”

Prošlo je nekoliko minuta pre nego što se Grejs vratila, vukući za ruku tamnokosu devojčicu. Bilo je jasno da Noni nije htela da dođe, i otimala se čitavim putem, svom snagom svog sitnog tela odupirala se Grejsinom neumoljivom cimanju. Na kraju je Grejs prosto uhvatila devojčicu ispod miški, digla je i spustila je na stolicu - ne blago, već sa umornim besom žene koja je na izmaku snaga. Devojčica je jedan trenutak sedela mirno i delovala ošamućeno što je tako brzo savladana. Bila je kovrdžavi đavolak četvrtaste bradice i živahnih tamnih očiju koje su brzo snimile sve prisutne. Meri Klement je tek ovlašno pogledala, a onda joj se pogled duže zadržao na Mori, pre nego što se na kraju zaustavio na Ricolijevoj. Tamo je i ostao, kao da je jedino Ricolijeva vredna pažnje. Poput psa koji odluči da gnjavi jedinog astmatičara u sobi, Noni je svu pažnju usmerila baš na osobu kojoj su deca najmanje draga.

Grejs je gurnula svoju kćerku. „Moraš da razgovaraš s njima.”

Nonino lice se buntovno iskrivilo. Iz njenih usta je izašla samo jedna reč, nalik na kreket žabe. „Neću.”

„Nije me briga šta hoćeš ili nećeš. Ovo je policija.”

Nonin pogled je i dalje počivao na Ricolijevoj. „Ne liče mi na policiju.”

„E, pa jeste”, rekla je Grejs. „I ako im ne kažeš istinu, poslaće te u zatvor.”

To su tačno reči koje policajci najviše mrze da čuju iz roditeljskih usta. Zbog toga se deca boje ljudi koji bi trebalo da ih štite.

Ricolijeva je hitro mahnula Grejs da učuti. Čučnula je ispred Nonine stolice, tako da bude iste visine s devojčicom. Bile su toliko neobično slične, obe s tamnom kovrdžavom kosom i žestokim pogledom, kao da je Ricolijeva stajala naspram svog malog klona. Ako je Noni jednako tvrdoglava, biće veselo.

„Da odmah raščistimo nešto, važi?” rekla je Ricolijeva devojčici, glasom otresitim i poslovnim, kao da se ne obraća detetu, već maloj odrasloj osobi. „Neću da te pošaljem u zatvor. Decu nikada ne šaljem u zatvor.”

Devojčica ju je sumnjičavo odmeravala. „Čak ni nevaljalu decu?”, upitala je prkosno.

„Čak ni nevaljalu decu.”

„Čak ni veoma, veoma nevaljalu decu?”

Ricolijeva je oklevala, a u očima joj je sevnula razdražljiva iskra. Noni joj neće dati da se lako izvuče. „Dobro”, priznala je. „Veoma, *veoma* nevaljalu decu šaljem u popravni dom.”

„To je zatvor za decu.”

„Tako je.”

„Znači, ipak šalješ decu u zatvor.”

Ricolijeva je uputila Mori pogled koji kao da je govorio: *Je V možeš ti u ovo da veruješ?* „Dobro”, uzdahnula je. „U pravu si. Ali *tebe* neću poslati u zatvor. Samo hoću da razgovaramo.”

„Kako to da ne nosiš uniformu?”

„Zato što sam detektivka. Mi ne moramo da nosimo uniforme. Ali sam stvarno policajac.”

„Ali ti si žensko.”

„Da. Dobro. Policajka. Dakle, hoćeš da mi kažeš šta si radila tamo gore, na tavanu?”

Noni se pograbila na stolici i samo je zurila kao malo kameno čudovište. Čitav minut su piljile jedna u drugu, čekale da ona druga prva prekine tišinu.

Grejs je napokon izdalo strpljenje, pa je pljesnula devojčicu po ramenu. „Hajde! Reci joj!”

„Molim vas, gospođo Otis”, rekla je Ricolijeva. „To nije neophodno.”

„Ali zar ne vidite kakva je? S njom ništa ne može lako. Sve je bitka.”

„Da se opustimo malo, važi? Ja mogu da čekam.” *Mogu da čekam isto koliko i ti, mala*, govorio je pogled koji je Ricolijeva uputila devojčici. „Znači, hajde, Noni. Reci nam odakle ti one lutke. One sa kojima si se gore igrala.”

„Nisam ih ukrala.”

„Nisam ni rekla da jesi.”

„Našla sam ih. Punu kutiju.”

„Gde?”

„Na tavanu. Tamo ima još kutija.”

Grejs je rekla: „Tebi je zabranjeno da ideš tamo gore. Zabranjeno ti je da izlaziš iz kuhinje i da smetaš.”

„Nikome nisam smetala. Čak i da sam htela, ovde nema *nikoga* kome bi smetala.”

„Znači, lutke si našla na tavanu”, rekla je Ricolijeva, vraćajući razgovor na temu.

„Punu kutiju.”

Ricolijeva je uputila upitan pogled Meri Klement, koja je odgovorila: „Ostale su iz jednog dobrotvornog projekta od pre nekoliko godina. Šile smo odelca za lutke, za jedno sirotište u Meksiku.”

„Znači, našla si lutke”, rekla je Ricolijeva Noni. „I igrala si se sa njima tamo gore?”

„Nikom drugom nisu trebale.”

„A kako si znala da odeš na tavan?”

„Videla sam jednog čoveka kako tamo ide.”

„Čoveka? Ricolijeva je uputila brz pogled Mori. Nagnula se bliže Noni. „Kog čoveka?”

„Imao je svašta na pojasu.”

„Svašta?”

„Čekić i svašta.” Pokazala je na opaticu. „I ona ga je videla. Pričala je s njim.”

Majka Meri Klement se iznenađeno nasmejala. „Oh! Znam o kome govori. Prošlih nekoliko meseci ovde smo imali mnogo radova. Majstori su na tavanu postavljali novu izolaciju.”

„Kada je to bilo?”, upitala je Ricolijeva.

„U oktobru.”

„Znate li kako se zovu ti majstori?”

„Mogu da pogledam u knjigama. Čuvamo sve račune.”

Znači, to i nije neko veliko otkriće. Devojčica je videla radnike kako se penju u skriveno mesto za koje dotle nije znala. Tajanstveno mesto, u koje se može ući samo kroz tajna vrata. Nema deteta koje bi odolelo da ne virne unutra - a posebno kada je ovako radoznalo.

„Nije ti smetalo što je tamo mrak?”, upitala je Ricolijeva. „Imam baterijsku.” *Kakvo glupo pitanje*, govorio je Nonin glas.

„Nisi se bojala? Potpuno sama?”

„Zašto?”

Stvarno, zašto?, pomislila je Mora. Ova mala devojčica je neustrašiva, ne boji se ni mraka ni policije. Sedela je savršeno mirno posmatrajući policajku, kao da ovaj razgovor vodi ona, a ne Ricolijeva. Ali koliko god delovala staloženo, ipak je bila obično dete, i to prilično zapušteno. Kosa joj je bila

gnezdo od kovrdža, posuto tavanskom prašinom. Ružičasti duks delovao je kao da ga je pre nje nosilo podosta dece. Bio je prevelik, podvrnuti rukavi prljavi. Jedino je na nogama imala nove novcijate patike. Stopala joj nisu dosegala sasvim do poda, i klatila je nogama napred-nazad u jednoličnom ritmu. Metronom viška energije.

Grejs je rekla: „Verujte mi, nisam znala da je tamo gore. Ne mogu non-stop da je jurim. Moram da spremim jelo na vreme i posle sve da očistim. Odavde ne izlazimo pre devet, i tek u deset stižem da je smestim u krevet.” Grejs je pogledala Noni. „To je, znate, dobar deo problema. Stalno je umorna i pospana, pa se oko svega svađamo. Prošle godine sam od nje dobila čir na želucu. Toliko me je nasekirala. Ja se presamitim od bola, a nju baš briga. I dalje stalno diže frku zbog odlaska u krevet ili kupanja. Nije je briga ni za koga drugog. Ali takva su vam deca, skroz sebična. Čitav svet se vrti oko *nje*.“

Dok je Grejs istresala svoj bes, Mora je posmatrala Noninu reakciju. Devojčica se sasvim smirila, nije više klatila nogama, vilica joj se čvrsto stegla obrazujući tvrdoglavu kocku. Ali tamne oči su se nakratko ovlažile od suza. Jednako brzo suze su nestale, krišom obrisane prljavim rukavom. Ona nije ni gluva ni glupa, pomislila je Mora. Čuje bes u majčinom glasu. Svakog dana, na desetine različitih načina, Grejs sigurno prenosi nezadovoljstvo sopstvenim detetom. A dete shvata. Nije ni čudo što je Noni naporna; nije ni čudo što ljuti Grejs. To je jedino osećanje koje može da izmami od svoje majke, jedini dokaz da među njima neko osećanje postoji. Tek joj je sedam godina, a već zna da je izgubila uzaludnu bitku za ljubav. Zna više nego što odrasli shvataju, i ono što vidi i čuje sigurno je bolno.

Ricolijeva je predugo čučala, pa je ustala da protegne noge. Već je bilo osam, preskočile su večeru, i činilo se da joj je energija na izmaku. Stajala je i posmatrala devojčicu. Obe su bile jednako raščupane, obe jednako odlučnih lica.

Ricolijeva je rekla, s umornim strpljenjem: „Dakle, Noni, jesi li često išla na tavan?“

Prašnjavo gnezdo lokni potvrdno je zaklimalo.

„Šta si tamo radila?“

„Ništa.“

„Malopre si rekla da si se igrala s lutkama.“

„To sam ti *već* rekla.“

„Šta još radiš?“

Devojčica je slegnula ramenima.

Ricolijeva je bila uporna. „Hajde, tamo gore je sigurno mnogo dosadno. Ne mogu da zamislim zašto bi se motala po tavanu osim ako nema nešto zanimljivo da se vidi.“

Noni je oborila pogled u krilo.

„Jesi li ikada virkala da vidiš sestre? Znaš, samo onako da vidiš šta rade?“

„Stalno ih gledam.“

„A kada su u svojim sobama?“

„Tamo mi je zabranjeno da idem.”

„A da li ih gledaš kada one ne vide? Kada ne znaju?”

Nonina glava još je bila pognuta. Rekla je, sebi u duks: „To se zove *špijuniranje*.”

„I ti znaš da to ne smeš da radiš”, rekla je Grejs. „Tako narušavaš tuđu privatnost. To sam ti već objasnila.”

Noni je prekrstila ruke i važnim glasom objavila: „*Urušavaš privatnost*.” Zvučalo je kao da se ruga majci. Grejs je pocrvenela i krenula ka kćerki kao da će je udariti.

Ricolijeva ju je zaustavila odlučnim pokretom. „Hoćete li, molim vas, vi i majka Meri Klement da izađete na tren, gospođo Otis?”

„Rekli ste da mogu da ostanem”, kazala je Grejs.

„Mislim da Noni možda treba malo dodatnog policijskog ubeđivanja. Biće delotvornije ako niste u sobi.”

„Oh!” Grejs je klimnula glavom, s neprijatnom iskrom u oku. „Naravno.” Ricolijeva je ispravno protumačila ovu ženu; Grejs nije zanimalo da zaštiti svoju kćerku; zapravo je želela da je neko kazni. Da je zastraši. Grejs je uputila Noni pogled koji je govorio: *Sada si nadrljala*, pa izašla iz sobe zajedno sa opaticom.

Na trenutak niko nije progovarao. Noni je sedela oborene glave, s rukama u krilu. Slika i prilika dečje poslušnosti. Kakva glumica!

Ricolijeva je privukla stolicu i sela, okrenuta ka devojčici. Čutke je čekala. Pustila je da tišina odigra svoju ulogu.

Napokon, ispod raščupanih uvojaka, Noni je lukavo odmerila Ricolijevu. „Šta čekaš?”, upitala je.

„Da mi kažeš šta si videla u Kamilinoj sobi. Zato što znam da si je gledala. I ja sam isto radila kada sam bila mala. Špijunirala sam odrasle. Da vidim kakve sve gluposti rade.”

„To je urušavanje privatnosti.”

„Jeste, ali je super zabavno, zar ne?”

Nonina glava se digla, oči su se mračno usredsredile na Ricolijevu. „Ovo je neki štos.”

„Ja se ne bavim štosovima, u redu? Treba mi tvoja pomoć. Mislim da si veoma pametna devojčica. Kladam se da viđaš svašta što odrasli uopšte ne primećuju. Šta kažeš?”

Noni je slegla ramenima. „Možda.”

„Pa reci mi nešto što časne sestre rade.”

„Nešto otkačeno?”

„Aha.”

Noni se nagnula ka Ricolijevoj i tiho rekla: „Sestra Abigejl nosi pelene. Piški u gaće zato što je mnogo, mnogo stara.”

„Koliko je stara, šta misliš?”

„Pa, jedno pedeset godina.”

„Opa. *Stvarno* je stara.”

„Sestra Kornelija kopa nos.”

„Bljak.”

„I baca kuglice na pod kada misli da je niko ne vidi.”

„Bljak bljak.”

„I meni kaže da perem ruke zato što sam prljava mala devojčica. Ali ona ne pere ruke, a umazane su joj slincima.”

„Mala, ima da mi se smuči.”

„Zato sam je pitala a što ona ne opere slince, pa se naljutila na mene. Rekla je da imam dugačak jezik. I sestra Ursula je rekla isto, zato što sam je pitala zašto ona teta nema prste, a ona mi je rekla da ćutim. A mama me tera da se stalno izvinjavam. Kaže da je sramotim. Zato što se stalno movam tamo gde ne smem.”

„Dobro, dobro”, rekla je Ricolijeva, s licem kao da će je zaoleti glava. „To je stvarno sve zanimljivo. Ali znaš šta mene najviše zanima?”

„Šta?”

„Šta si videla u Kamilinoj sobi. Kroz onu rupicu. Gledala si, je l' tako?”

Noni je brzo oborila pogled u krilo. „Možda.”

„Zar nisi?”

Ovog puta je Noni poslušno klimnula. „Htela sam da vidim...”

„Šta da vidiš?”

„Šta nose ispod odeće.”

Mora je morala da se obuzda da ne prasne u smeh. Sećala se godina provedenih u Svetim Mladencima kada se i ona pitala šta sestre nose ispod halja. Časne sestre su delovale kao izuzetno tajanstvena bića, skrivenih i bezobličnih tela koja crne odore štite od radoznalih pogleda. Šta dodiruje kožu neveste Kristove? Zamišljala je ružne bele dugačke gaće koje sežu iznad pupka i pamučne grudnjake smišljene da sakriju i smanje, debele čarape poput creva za kobasice na nogama s nabrekliplavim venama. Zamišljala je tela zarobljena slojevima i slojevima bezličnog platna. Onda je jednog dana videla ćutljivu sestru Lorensiju kako diže skute dok se penje uz stepenice, i zaprepastila se kada je na tren ugledala nešto grimizno. Nije to bila samo crvena podsuknja, već crvena *satenska* podsuknja. Nikada više nije posmatrala ni sestru Lorensiju ni bilo koju drugu časnu sestru na isti način.

„Znaš”, rekla je Ricolijeva nagnuvši se ka devojčici, „i ja sam se uvek pitala šta nose ispod halja. Jesi li videla?”

Noni je ozbiljno odmahнула glavom. „Ona se nikada nije skidala.”

„Čak ni kad leže u krevet?”

„Ja moram da idem kući pre nego što one ležu. Nikada nisam videla.”

„Pa šta si videla? Šta je Kamila radila tamo, sama u sobi?”

Noni je prevrnula očima, kao da je odgovor gotovo previše dosadan da se izgovori. „Čistila je. Stalno. Bila je *super* čista.”

Mora se prisetila oribanog poda, sastruganog laka na parketu.

„Šta je još radila?“ upitala je Ricolijeva.

„Čitala je onu svoju knjigu.“

„Šta još?“

Noni je zastala. „Mnogo je plakala.“

„Znaš li zašto je plakala?“

Devojčica je zagrizla donju usnu dok je razmišljala o tome. Naglo se razvedrila kada se prisetila odgovora. „Zato što joj je bilo žao Isusa.“

„Zašto to misliš?“

Devojčica je razdražljivo uzdahnula. „Vi kao ne znate? Umro je na krstu.“

„Možda je plakala zbog nečega drugog.“

„Ali stalno je gledala u njega. On joj je okačen na zidu.“

Mora je pomislila na raspeće, na zidu naspram Kamilinog kreveta. I zamislila je mladu iskušenicu, kako leži pred tim krstom i moli se za... za šta? Oprost greha? Spas od posledica? Ali svakog meseca dete je u njoj narastalo, i sigurno je počela da oseća njegove pokrete. Nikakve molitve ni mahnito ribanje nisu mogli da speru taj osećaj krivice.

„Jesam gotova?“ upitala je Noni.

Ricolijeva je uzdahnula i zavalila se u stolicu. „Jesi, mala. Gotovi smo. Možeš da odeš kod mame.“

Devojčica je skočila sa stolice tako da su joj lokne zaigrale. „Bila je tužna i zbog pataka.“

„To zvuči dobro za večeru“, rekla je Ricolijeva. „Pečena patka.“

„Hranila ih je, ali su one odletele na jug. Mama kaže da se neke neće vratiti, jer će ih tamo pojesti.“

„Da, takav ti je život.“ Ricolijeva joj je mahnula da je slobodna. „Hajde, mama te čeka.“

Devojčica je bila skoro kod vrata kada je Mora doviknula: „Noni? Gde su bile te patke koje je Kamila hranila?“

„Tamo kod jezerca.“

„Kog jezerca?“

„Ma znate, tamo pozadi. Čak i pošto su odletele, išla je da ih traži, ali je mama rekla da samo gubi vreme jer su one verovatno već na Floridi. Tamo je Diznilend“, dodala je i šmugnula iz sobe.

Usledila je dugačka tišina.

Ricolijeva se polako okrenula i pogledala Moru. „Jesi li čula isto što i ja?“

„Jesam.“

„Misliš da...“

Mora je klimnula glavom. „Moraćete da pretražite jezerce.“

Bilo je skoro deset kada je Mora stigla pred svoju kuću. Svetla u dnevnoj sobi su sijala, stvarajući privid da je neko kod kuće, da je čeka, ali je ona znala

da je kuća prazna. Uvek ju je dočekivala prazna kuća, svetla nije uključivala ljudska ruka već tri jeftina automatska prekidača koja je kupila u robnoj kući. Za vreme kratkih zimskih dana, podešavala ih je na pet po podne, da je ne dočeka mrak. Bila je odlučila da živi u predgrađu Bruklin, zapadno od Bostona, zbog osećaja sigurnosti koji su joj pružale te tihe ulice s drvoredima. Većina suseda bili su zaposleni ljudi koji su, kao i ona, radili u gradu, a svake večeri bežali u ovo utočište u predgrađu. Njen prvi sused s leve strane, gospodin Teluškin, bio je robotičar iz Izraela. S desne strane živele su Lili i Suzan, advokati za ljudska prava. Leti su svi pažljivo održavali bašte i prali kola - savremena verzija američkog sna u kome lezbejke i stručni doseljenici veselo mašu jedni drugima preko potkresanih živica. Tako blizu gradu nije bilo sigurnijeg kraja, ali je Mora znala koliko predstave o sigurnosti umeju da zavaraju. Ulicama koje vode u predgrađa mogu da putuju i žrtve i predatori. Na njenom stolu za autopsiju vlada potpuna ravnopravnost; tu stižu i supruge iz predgrađa.

Mada su svetla u dnevnoj sobi prijatno sijala, kuća je zračila hladnoćom. Ili je možda samo ona unela zimu sa sobom, kao oni likovi iz stripova iznad kojih uvek lebde olujni oblaci. Pojačala je grejanje i upalila vatru u kaminu na gas - taj uređaj joj je nekada delovao užasno lažan, ali je kasnije naučila da ga ceni. Vatra je vatra, bez obzira je li upaljena prekidačem ili uz pomoć drveta i suvaraka. Večeras je žudela za njenom toplom tom, njenim veselim svetlom, i bilo joj je drago što joj je želja tako brzo uslišena.

Sipala je čašu šerija i smestila se u stolicu pored kamina. Kroz prozor je videla kuću preko puta ukrašenu božićnim lampionima, nalik na treperave ledenjače koje vise sa streha - što ju je neprijatno podsetilo kako je nimalo nije obuzelo praznično raspoloženje. Još nije kupila ni jelku, nije razmislila o poklonima, nije čak ni čestitke uzela. Ovo je druga uzastopna godina kako glumi gospođu Grinč¹ Zimus, kada se tek doselila u Boston, usred otpakivanja i privikavanja na novi posao, jedva da je i primetila kako je Božić došao i prošao. A kakav ti je izgovor ove godine?, upitala se. Ima samo nedelju dana da kupi jelku, okači svetla i napravi egnog.² Trebalo bi da u najmanju ruku odsvira nekoliko božićnih pesama na klaviru, kao nekada, u detinjstvu. Knjiga s prazničnim pesmama i dalje bi trebalo da je u klavirskoj klupici, gde stoji još od...

Od mog poslednjeg Božića s Viktorom.

Pogledala je telefon na stočiću. Šeri je već delovao i znala je da će na svaku odluku koju sada donese uticati alkohol. Nesmotrenost.

A ipak je digla slušalicu. Dok je hotelski operater zvao njegovu sobu, zurila je u kamin i mislila: Ovo je greška. Ovo će samo da mi slomi srce.

Javio se: „Mora?“ Iako nije rekla ni reč, znao je da ona zove.

„Znam da je kasno”, rekla je.

„Tek je pola jedanaest.”

„Ipak, nije trebalo da zovem.”

---

¹ *Grinch* - lik iz američke dečje književnosti, koji većito želi da pokvari božićne praznike. (Prim, prev.)

² *Egnog* - napitak od mleka, jaja i slatke pavlake, začinjem oraščićem i alkoholnim pićima, koji se u Severnoj Americi tradicionalno služi oko Božića i Nove godine. (Prim, prev.)

„Pa zašto si zvala?” upitao je tiho.

Zastala je i sklopila oči. Čak i tako, još je videla sjaj vatre. Čak i ako je ne gledaš, čak i ako se pretvaraš da nije tu, vatra još gori. Videla je ili ne, ona gori.

„Mislila sam da je vreme da prestanem da te izbegavam”, rekla je. „Ili nikada neću nastaviti sa svojim životom.”

„Pa, to je baš laskav razlog što si me pozvala.”

Uzdahnula je. „Nije trebalo tako da zvuči.”

„Mislim da nema načina da se to lepše sroči, to što ti hoćeš da mi kažeš. Bar možeš da mi kažeš u lice. A ne preko telefona.”

„Zar bi tako bilo bolje?”

„Bilo bi mnogo hrabrije.” Izazov. Napad na njenu hrabrost.

Ispravila se, pogleda ponovo usmerenog ka vatri. „Zašto je to tebi važno?”

„Zato što, da budemo iskreni, oboje moramo da krenemo dalje. Zaglibili smo se, pošto ni ja ni ti ne shvatamo šta je pošlo naopako. Ja sam te voleo i mislim da si i ti volela mene, a ipak vidi kako smo završili. Ne možemo ni prijatelji da budemo. Reci mi zašto je tako. Zašto dvoje ljudi koji su bili u braku ne mogu civilizovano da porazgovaraju? Kao sa bilo kim?”

„Zato što ti nisi bilo ko.” *Zato što sam te volela.*

„Možemo to, zar ne? Samo da porazgovaramo, licem u lice. Da jednom raščistimo s onim što je bilo pre. Neću dugo biti u gradu. Sada ili nikada. Ili ćemo nastaviti da se krijemo jedno od drugoga, ili ćemo ovo isterati na čistac i razgovarati o onome što se desilo. Okrivi mene ako hoćeš. Priznajem, bićeš dobrim delom u pravu. Ali prestanimo da se pretvaramo da ono drugo ne postoji.”

Pogledala je praznu čašu za šeri. „Kada hoćeš da se vidimo?”

„Mogu odmah da dođem.”

Kroz prozor je videla kako se lampioni preko puta odjednom gase, treperave ledenjače kako nestaju u snežnoj noći. Nedelju dana do Božića, a u čitavom svom životu nikada se nije osećala tako usamljeno.

„Živim u Bruklinu”, rekla je.

SEDAM

Videla je farove kroz gustu vejavicu. Vozio je sporo, tražeći njenu kuću, i zaustavio se na kraju njenog prilaza. I tebe muče sumnje, Viktore?, pomislila je. Pitaš se je li ovo greška, treba li da se okreneš i vratiš u grad?

Auto se zaustavio na ivičnjaku.

Sklonila se s prozora i stala u dnevnoj sobi, svesna da joj srce snažno tuče, da joj se dlanovi znoje. Na zvuk zvona trgnula se i uzdahnula. Nije bila spremna da se suoči s njim, ali je on sada tu, i nije mogla da ga ostavi da stoji napolju, na hladnoći.

Zvono je ponovo zazvonilo.

Otvorila je vrata i pahuljice su nahrupile unutra. Iskrile su na njegovoj jakni, blistale mu u kosi, bradi. Bio je to klasičan trenutak iz TV sapunica, davni ljubavnik stoji na njenom pragu, čežnjivi pogled mu pretražuje njeno lice, i ona nije mogla da smisli šta da kaže sem: „Uđi.“ Bez poljupca, bez zagrljaja, čak i bez dodira ruku.

Zakoračio je unutra i skinuo jaknu. Dok ju je kačila, grlo joj se steglo od poznatog mirisa kožne odeće, Viktora. Zatvorila je garderobu i pogledala ga. „Hoćeš nešto da popiješ?”

„Može kafa?”

„Prava?”

„Prošle su samo tri godine, Mora. Zar moraš da pitaš?”

Ne, nije morala da pita. Uvek ju je pio jaku i crnu. Obuzelo ju je neprijatno osećanje prisnosti dok ga je vodila u kuhinju, dok je uzimala kesu „mt. sutro“ kafe iz zamrzivača. To im je bila omiljena marka u San Francisku, i još je naručivala novu kesu na svake dve nedelje. Brakovi mogu da se okončaju, ali nekih stvari čovek prosto ne može da se odrekne. Samlela je zrnevlje i uključila aparat, svesna da on sporo proučava njenu kuhinju, snima frižider od nerđajućeg čelika, šporet i radne površine od crnog granita. Preuredila je kuhinju nedugo pošto je kupila kuću, i osećala je izvestan ponos zato što on stoji na *njenoj* teritoriji, što je zaradila sve što on sada gleda, sopstvenim marljivim radom. Što se toga tiče, razvod im je bio prilično jednostavan; ništa nisu tražili jedno od drugog. Posle samo dve godine braka, svako je uzeo svoje i krenuo sopstvenim putem. Ova kuća je samo njena, i svake večeri kada bi ušla na vrata, znala je da će sve zateći tamo gde je ostavila. Da je svaki delić pokušaja ona kupila, da ga je ona odabrala.

„Izgleda da si konačno napravila kuhinju iz svojih snova“, rekao je.

„Prilično sam zadovoljna njom.”

„Dobro reci mi, jesu li jela ukusnija kada su spremljena na najmodernijem šporetu sa šest ringli?”

Nije joj se dopala ta primesa zajedljivosti, pa je uzvratila udarac: „Zapravo jesu. A ukusnija su i na tanjirima Ričarda Đinorija.”

„Šta se desilo da dobrim starim Krejtom i Barelom?”

„Odlučila sam da se častim, Viktore. Prestala sam da osećam grizu savesti zbog novca i trošenja. Život je prekratak da ga čitav proživim kao hipik.“

„Ma daj, Mora. Zar je tako život sa mnom izgledao?“

„Zbog tebe sam se osećala kao da izdajem neki viši cilj kad god bih sebi priuštila neki sitan luksuz.“

„Kakav viši cilj?“

„Tebi je sve viši cilj. U Angoli ljudi umiru od gladi i zato je greh kupiti lepu posteljinu. Ili jesti biftek. Ili imati mercedes.“

„Mislio sam da i ti u to veruješ.“

„Znaš šta, Viktore? Idealizam na kraju počne da zamara. Nije me sramota što imam novac, i neću dozvoliti da me grize savest što ga trošim.“

Sipala mu je kafu, pitajući se je li svestan ironičnog detalja da on, zavisnik od kafe „mt. sutro“, pije napitak spravljen od zrna prevezenih sa drugog kraja Amerike (koliko straćenog avionskog goriva!). Ili da je šolja iz koje pije ukrašena znakom farmaceutske kompanije (korporacijsko mito!). Međutim, čutao je dok je uzimao šolju. Čudno krotak za čoveka koji je uvek bio tako opsednut svojim idealizmom.

Baš ta strast ju je prvo privukla njemu. Upoznali su se u San Francisku na konferenciji o medicini u trećem svetu. Ona je predstavila rad o broju autopsija u inostranstvu; on je održao govor o brojnim tragedijama sa kojima se suočavaju medicinske ekipe „Jedne Zemlje“. Dok je stajao pred elegantno odevenom publikom, Viktor je više delovao kao umorni i neobrijani putnik s rancem nego lekar. Zapravo je upravo i bio izašao iz aviona iz Gvatemale, i nije imao vremena ni da ispegla košulju. Ušao je u dvoranu samo s kutijom slajdova. Nije doneo napisan govor, nikakve beleške, već samo tu dragocenu zbirku slika koje su se smenjivale na ekranu u tragičnom nizu. Mlada etiopska majka koja umire od tetanusa. Beba iz Perua s rascepljenim nepcem, ostavljena pored puta. Mlada Kazahstanka, umrla od zapaljenja pluća, umotana u pokrov. Svaka od tih smrti mogla je da se spreči, naglasio je. To su bile nevine žrtve rata, siromaštva i neukosti koje je njegova organizacija „Jedna Zemlja“ mogla da spase. Ali nikada neće biti dovoljno novca, ni dovoljno dobrovoljaca za sve humanitarne krize.

Čak i u sredini te zamračene sobe, Moru su dirnule njegove reči, strast sa kojom je govorio o klinikama pod šatorima i stanicama za raspodelu hrane, o zaboravljenoj sirotinji koja neprimetno umire svakog dana.

Kada su se svetla upalila, nije više videla samo zgužvanog doktora koji stoji za govornicom. Videla je čoveka koji je zbog posvećenosti cilju delovao veći od svih prisutnih. Nju, koja je u svom životu uporno zahtevala red i razum, privukao je taj gotovo zastrašujuće žestok čovek koga je posao vodio na najopasnija mesta na svetu.

A šta je on video u njoj? Sigurno ne srodnu krstašku dušu. Umesto toga, ona je u njegov život donela stabilnost i spokoj. Ona je plaćala račune i vodila domaćinstvo, ona je čekala kod kuće dok je on putovao od jedne do druge krize, sa kontinenta na kontinent. Njegov život se vodio iz kofera i bio je prepun adrenalina.

Je li taj život bio mnogo srećniji bez mene?, pitala se. Nije delovao posebno srećno dok je sedeo tu za njenim kuhinjskim stolom i pio kafu. Po mnogo čemu bio je onaj isti stari Viktor. Kosa mu je i dalje bila čupava, košulja neopeglana, a ivice okovratnika iskrzane - jasni dokazi o preziru prema svemu površnom. Ali bilo je i razlika. Bio je to jedan stariji, umorniji Viktor, koji je delovao tiho, čak i tužno, vatra ublažena zrelošću.

Sela je sa svojom šoljom kafe pa su se pogledali preko stola.

„Trebalo je da ovako razgovaramo pre tri godine”, rekao je.

„Pre tri godine ti me ne bi čuo.”

„Jesi li pokušala? Jesi li bar jednom došla i rekla da ti je muka da budeš žena jednog aktiviste?”

Zagledala se u kafu. Ne, nije mu rekla. Zadržavala je to u sebi, kao što je zadržavala sva osećanja koja su je uznemiravala. Bes, jed, očaj - zbog svih njih se osećala kao da nema kontrolu, a to nije mogla da trpi. Kada je napokon potpisala papire za razvod, osećala se sablasno odsutno.

„Nisam imao pojma da ti je bilo teško”, rekao je.

„Da li bi se nešto promenilo da sam ti rekla?”

„Mogla si da pokušaš.”

„A šta bi ti uradio? Dao otkaz u ‘Jednoj Zemlji’? Nije bilo prostora za kompromis. Tebi je previše uzbudljivo da glumiš svetog Viktora. Sve one nagrade, svi oni hvalospevi. Niko ne dospeva na naslovnu stranicu *Pipla* samo zato što je dobar otac.”

„Misliš da zato to radim? Radi slave, publiciteta? Pobogu, Mora! Ti znaš koliko je ovo važno! Bar mi nešto priznaj.”

Uzdahnula je. „U pravu si, ovo nije bilo fer. Ali oboje znamo da bi ti to nedostajalo.”

„Da, bi”, priznao je. Onda je tiho dodao: „Ali nisam znao koliko ćeš mi *ti* nedostajati.”

Pustila je da te poslednje reći prođu bez odgovora. Pustila da tišina zalebdi između njih. Zapravo, nije znala šta da kaže, toliko ju je iznenadilo njegovo priznanje.

„Sjajno izgledaš”, rekao je. „I deluješ mi zadovoljno. Jesi li zadovoljna?”

„Jesam.” Odgovor je bio prebrz, previše automatski. Osetila je da je pocrvenela.

„Novi posao ide dobro?”, upitao je.

„Pruža mi izazove.”

„Zabavnije je nego da terorišeš studente na univerzitetu?”

Nasmejala se. „Nisam terorizovala studente.”

„Oni se možda baš i ne bi složili s tobom.”

„Samo sam od njih očekivala više, to je sve. I oni su ta očekivanja gotovo uvek ispunjavali.”

„Bila si dobar predavač, Mora. Siguran sam da bi te na univerzitetu rado primili nazad.”

„Ne valja se vraćati na ono što smo ostavili za sobom, zar ne?” Osećala je

njegov pogled na svom licu i potrudila se da zadrži nedokučiv izraz.

„Juče sam te video na televiziji”, rekao je. „Na vestima. Napad na one časne sestre.”

„Nadala sam se da će me kamere promašiti.”

„Odmah sam te ugledao. Prikazali su te kako izlaziš na kapiju.”

„To je jedan rizik ovog posla. Uvek si pred očima javnosti.”

„Posebno kada je slučaj takav, mogu da zamislim. Bilo je na svim stanicama.”

„Šta su govorili?”

„Da policija zasada nema osumnjičene. Da motiv i dalje nije jasan.” Odmahnuo je glavom. „Stvarno zvuči potpuno iracionalno, napasti časne sestre. Osim ako ne postoji neki seksualni element.”

„Onda bi bilo racionalno?”

„Znaš šta hoću da kažem.”

Da, znala je, i dovoljno je dobro poznavala Viktora da je njegova opaska ne uvredi. Zaista postoji razlika između hladnog i sračunatog napasnika i psihopate koji je izgubio svaki dodir sa stvarnošću.

„Jutros sam obavila autopsiju”, rekla je. „Višestruka fraktura lobanje. Pokidana srednja moždana arterija. Udario ju je više puta, verovatno čekićem. Nisam sigurna može li se takav napad opisati kao racionalan.”

Odmahnuo je glavom. „Kako uspevaš da se izboriš s tim, Mora? Sa autopsija na finim, urednim bolničkim slučajevima prešla si na nešto tako.”

„Bolničke smrti nisu baš fine i uredne.”

„Ali obdukcija žrtve ubistva? A bila je i mlada, zar ne?”

„Samo dvadeset godina.” Zastala je, na ivici da mu kaže šta je još otkrila prilikom autopsije. Dok su bili u braku, uvek su razmenjivali priče s posla, verujući jedno drugom da će sačuvati tajne. Ali ovo je bilo previše mračno, a nije želela da dodatno priziva smrt u ovaj razgovor.

Ustala je da im dopuni šolje. Kada se vratila za sto, rekla je: „Sada mi pričaj o sebi. Čime se sveti Viktor bavi u poslednje vreme.”

„Molim te da me ne zoveš tako.”

„Nekada ti je bilo zabavno.”

„Sada mi zvuči zloslutno. Kada novine počnu da te nazivaju svecem, znaš da samo čekaju priliku da te bace u blato.”

„Primetila sam da se ti i 'Jedna Zemlja' odnedavno često pojavljujete u novinama.”

Uzdahnuo je. „Nažalost.”

„Zašto nažalost?”

„Ovo je bila rđava godina za međunarodne dobrotvorne organizacije. Mnogo novih sukoba, mnogo izbeglica. To je jedini razlog što smo u vestima. Zato što mi moramo nešto da uradimo. Imamo sreće što smo ove godine dobili veliku donaciju.”

„Posledica silnog pojavljivanja u štampi?”

Slegnuo je ramenima. „S vremena na vreme, neku veliku korporaciju malčice zapeče savest, pa odluči da napiše ček.”

„Sigurna sam im ni poreske olakšice ne smetaju.”

„Ali novac se tako brzo troši. Dovoljno je samo da neki novi manijak pokrene rat, i odjednom imamo posla sa milion novih izbeglica. Još sto hiljada dece koja umiru od tifusa ili kolere. To mi ne da noću da spavam, Mora. Pomisao na decu.” Otpio je gutljaj kafe, pa je odložio, kao da više ne može da podnese njen ukus.

Gledala ga je kako tako tiho sedi i primetila nove sede pramenove u njegovoj žućkastosmeđoj kosi. Možda stari, pomislila je, ali ga idealizam nije nimalo napustio. Baš ju je taj idealizam prvobitno i privukao njemu - a on ih je na kraju i razdvojio. Nije mogla da se za Viktorovu pažnju nadmeće s potrebama čitavog sveta, a nikada nije trebalo ni da pokušava. Njegova veza s francuskom bolničarkom nije, na kraju, uopšte predstavljala iznenađenje. Bilo je to njegovo iskazivanje prkosa, potvrda da je nezavisan od nje.

Ćutali su ne gledajući se u oči, dvoje ljudi koji su se nekada voleli, a sada ne mogu da smisle šta da kažu. Čula ga je kako ustaje i gledala kako stoji pored sudopere i ispira šolju.

„I kako je Dominik?”, upitala je.

„Ne znam.”

„Još radi za 'Jednu Zemlju?’”

„Ne. Otišla je. Obama nam je bilo neprijatno, pošto...” Slegnuo je ramenima.

„Ne čujete se?”

„Ona mi nije bila važna, Mora. To dobro znaš.”

„Zanimljivo. Ali meni je postala veoma važna.”

Okrenuo se da je pogleda. „Misliš li da ćeš ikada prevazići bes zbog nje?”

„Prošle su tri godine. Valjda bi trebalo.”

„To nije odgovor.”

Oborila je pogled. „Varao si me. Trebao mi je bes. Jedino sam tako mogla.”

„Šta?”

„Jedino sam tako mogla da te ostavim. Da te prebolim.”

Prišao joj je. Stavio joj šake na ramena. Dodir mu je bio topao i prisan. „Ne želim da me preboliš”, rekao je. „Čak i ako me zbog toga budeš mrzela. Bar ćeš nešto da osećaš. To me je najviše mučilo, to što si samo otišla. Što si delovala tako hladno u vezi sa svim tim.”

Jedino tako i umem, pomislila je kada ju je zagrlio. Kada joj je njegov dah zagrejao kosu. Odavno je naučila kako da potisne sva ta zbrkana osećanja. Krajnje neskladan par, njih dvoje. Viktor, prepun života, oženjen Kraljicom Mrtvih. Odakle joj uopšte ideja da bi to moglo da uspe?

Zato što sam želela njegovu toplinu, njegovu strast. Želela sam ono što sama nikada neću moći da budem.

Telefon je zazvonio i Viktorove ruke su stale na njenim ramenima.

Povukao se i ostavio je da čezne za njegovom toplotom. Ustala je i otišla do kuhinjskog telefona. Jedan pogled na identifikaciju poziva bio je dovoljan da zna kako će je taj poziv isterati nazad u noć, u sneg. Dok je razgovarala s detektivom i zapisivala pravac, videla je Viktora kako rezignirano odmahuje glavom. Večeras nju zove dužnost, a on će biti ostavljen.

Spustila je slušalicu. „Žao mi je, moram da idem.”

„Kosac zove?”

„U Roksberiju je nađeno telo. Čekaju me.”

Krenuo je za njom ka ulaznim vratima. „Želiš možda da pođem s tobom?”

„Zašto?”

„Da ti pravim društvo.”

„Veruj mi, na mestima zločina ima dovoljno društva.”

Pogledao je kroz prozor dnevne sobe, u sneg koji je gusto vejao. „Noć je opasna za vožnju.”

„To važi za oboje.” Sagnula se da obuče čizme. Bilo joj je drago što joj ne vidi lice kada je rekla: „Nema potrebe da se vraćaš u hotel. Što ne ostaneš ovde?”

„Da prenoćim, hoćeš da kažeš?”

„Možda ti je tako lakše. Možeš da namestiš krevet u gostinskoj sobi. Verovatno neću skoro.”

Pocrvenela je zbog njegove ćutnje. I dalje ga ne gledajući, zakopčala je kaput. Odjednom je jedva čekala da pobjegne, pa je otvorila vrata.

I čula ga kako kaže: „Čekaću te.”

Plava svetla su bleštala kroz veo od snega. Zaustavila se odmah iza jednih policijskih kola i pozornik joj je prišao, lica napola zaklonjenog dignutim okovratnikom, kao kornjača koja se uvukla u oklop. Spustila je prozor i zaškiljila zbog svetlosti njegove baterijske. Sneg je uletao u kola i rasipao se po kontrolnoj tabli.

„Doktorka Ajls, medicinski istražitelj”, rekla je.

„U redu, možete tu da parkirate, gospođo.”

„Gde je telo?”

„Unutra.” Mahnuo je baterijskom ka zgradi preko ulice. „Na prednjim vratima je katanac - mora da se uđe iz sporedne uličice. Nema struje, zato pazite gde stojete. Trebaće vam baterijska. U uličici ima svakakvog đubreta i kutija.”

Izašla je iz kola, u susret zavesi od čipkaste beline. Noćas je bila savršeno spremna za zimu, i zahvalna što su joj stopala topla i suva u postavljenim čizmama. Ulicu je prekrivalo bar petnaest santimetara novog snega, ali su pahulje bile mekane i paperjaste i nisu se oglasile ni šapatom dok su njene čizme probijale kroz smetove.

Na ulazu u uličicu uključila je baterijsku i ugledala mlitavu policijsku

traku, žutu boju gotovo nevidljivu ispod sloja belog. Prekoračila ju je i otresla pahulje s čizama. Uličica je bila zakrčena sa nekoliko bezobličnih gomila zavejanih snegom. Udarila je nogom u nešto tvrdo i začula zveckanje flaša. Ovaj se prolaz očigledno koristio kao smetlište, te se zapitala kakve li se sve gadne stvari kriju pod belim pokrivačem.

Zakucala je na vrata i viknula: „Halo? Medicinski istražitelj/’

Vrata su se otvorila i svetlost baterijske lampe ju je zaslepila. Nije videla čoveka koji je drži, ali je prepoznala glas detektiva Darena Kroua.

„Gde si, doktorica! Dobro došla u bubašvabograd.”

„Možeš li da uperiš to svetlo negde drugde, molim te?“

Snop svetla se pomerio s njenog lica i videla je njegovu siluetu, plećatu i nekako preteću. Bio je jedan od mlađih detektiva u Odeljenju za ubistva, i svaki put kada bi radila na nekom slučaju s njim, osećala se kao da je zalutala na snimanje TV serije u kojoj je Krou glavna zvezda, filmski policajac s feniranom kosom i odgovarajućim držanjem, drčan i samouveren. Jedino što muškarci poput Kroua poštuju kod žena jeste ledeni profesionalizam, i to mu je i pružala. Dok bi se njene kolege možda šalile s Krouom, ona to nije mogla; barijere se moraju održati, linije povući, inače će on naći načina da potkopa njen autoritet.

Navukla je rukavice na šake i nazuvke na cipele, pa zakoračila u zgradu. Pošto je prešla baterijskom po sobi, videla je metalne površine kako odbijaju zrake. Ogroman frižider i metalne radne površine. Restoranski šporet i peći.

„Ovo je nekad bio Mama Kortinin italijanski restoran”, rekao je Krou. „Sve dok mama nije bankrotirala. Zgrada je pre dve godine predviđena za rušenje i oba ulaza su zakatančena. Vrata iz uličice izgledaju kao da su provaljena pre dosta vremena. Sva ova kuhinjska oprema prijavljena je za aukciju, ali ne znam ko bi je hteo. Jezivo je prljava.” Prešao je baterijskom preko ringli, na kojima se godinama nakupljana mast zgusnula u crnu koru. Bubašvabe su bežale od svetla. „Prepuno ih je. Toliko slasne masti da se hrane.”

„Ko je našao telo?“

„Jedan naš momak iz Narkotika. Imali su raciju, malo dalje, u sledećoj ulici. Osumnjičeni je krenuo da beži i pomislili su da je ušao u ovu ulicu. Primetili su da su vrata odškrinuta. Ušli da potraže svog čoveka, i naleteli na iznenađenje.” Uperio je baterijsku u pod. „Tragovi vučenja u prašini. Kao da je počinilac vukao žrtvu po sobi.” Mahnuo je svetlom ka drugom kraju kuhinje. „Telo je onamo. Moramo kroz salu.”

„Snimili ste sve kamerom?“

„Aha. Morali smo da dovučemo dva akumulatora da bismo imali dovoljno svetla. Već smo ih oba ispraznili. Unutra će biti malo mračno.”

Krenula je za njim kroz vrata kuhinje, pazeći da ruke drži blizu tela, da slučajno ne dodirne neku površinu - pošto namerno to nipošto ne bi učinila. Čula je šuškanje svuda oko sebe u senkama, i pomislila na hiljade nožica insekata koji mile po zidovima ili vise sa tavanice iznad njihovih glava. Možda je stoik kada su u pitanju krv i povrede, ali su joj insekti đubretari istinski bili odvratni.

Kada je zakoračila u salu, osetila je ustajale tragove mirisa koji se uvek šire u uličicama iza starih restorana: đubre i uskislo pivo. Ali ovde je bilo još nešto, zloslutno poznat miris od koga joj se puls ubrzao. Bio je to razlog za njen dolazak, te je pobudio u njoj i radoznalost i stravu.

„Izgleda kao da su ovde spavali klošari”, rekao je Krou uperivši baterijsku u pod, gde je videla staro ćebe i gomile novina. „A ima i sveća. Živa sreća što nisu zapalili kuću, koliko đubreta ima.” Snop svetlosti je prešao preko brda papira i praznih konzervi. Dva žuta oka zurila su u njih s vrha gomile - pacov, nimalo uplašen, čak i drzak, čikao ih je da krenu ka njemu.

Pacovi i bubašvabe. Pitala se šta li je ostalo od tela, s obzirom na tolike strvinare.

„Iza ugla je.“ Krou se provukao pored stolova i naslaganih stolica sa sigurnošću sportiste. „Drži se ove strane. Ima otisaka stopala koje želimo da sačuvamo. Neko je razmazao krv sa tela. Ovde negde se gube.”

Poveo ju je kratkim hodnikom. Bledo svetio sipilo je kroz vrata na njihovom kraju. Bio je to muški toalet.

„Stigla je doktorka”, viknuo je Krou.

Na vratima se pojavio još jedan snop svetlosti iz baterijske lampe. Krouov partner Džeri Sliper iskoračio je iz toaleta i umorno mahnuo Mori rukom u rukavici. Sliper je bio najstariji detektiv u Odeljenju za ubistva, i svaki put kada bi ga videla, ramena kao da su mu bila pomalo pogrbljenija. Pitala se koliko je toj potištenosti uzrok partnerstvo s Krouom. Ni mudrost ni iskustvo ne mogu da nadjačaju mladalačku agresivnost, i Sliper je odavno prepustio vodstvo svom nametljivom kolegi.

„Nije lep prizor”, rekao je Sliper. „Jedino imamo sreće što nije jul. Neću ni da pomislim kako bi ovde smrdelo da nije ovako jezivo hladno.”

Krou se nasmejao. „Zvuči kao da je neko spreman za Floridu.”

„Hej, ja sam već odabrao lep apartmančić. Pedeset metara do plaže. Čitav dan ću da hodam u kupaćim. Skroz opušteno.”

Tople plaže, pomislila je Mora. Sitan pesak. Zar ne bismo svi želeli da smo sada tamo, daleko od ovog prljavog hodničića, osvetljenog samo sa tri baterijske lampe?

„Doktorka, izvolite”, rekao je Sliper.

Prišla je vratima. Svetlost njene lampe pala je na prljave crno- -bele podne pločice. Preko njih su se pružali otisci stopala i razmazana krv.

„Drži se zida”, rekao je Krou.

Zakoračila je u prostoriju i smesta se trгла unazad, presečena brzim pokretima kraj nogu. „Gospode”, rekla je i nervozno se nasmejala.

„Da, pacovi su poveliki”, rekao je Krou. „A ovde su se lepo pogostili.”

Videla je rep kako mrda ispod vrata jedne kabine, pa se prisetila jedne stare urbane legende o pacovima koji plivaju kanalizacijom i iskaču iz ve-ce šolja.

Polako je prešla baterijskom preko dva lavaboa bez slavina, pored pisoara zapušenog đubretom i opuścima. Uperila je svetlost na golo telo koje je ležalo na boku ispod pisoara. Ogoļjene kosti lica svetlucale su kroz umršenu

crnu kosu. Strvinari su se već gostili na ovoj gozbi svežeg mesa, i trup je bio izbušen bezbrojnim pacovskim ujedima. Ali nije je najviše užasnulo oštećenje od oštrih zuba, već koliko je telo malo.

Dete?

Mora je čučnula pored tela. Ležalo je desnim obrazom priljubljeno na pod. Kada se približila, videla je potpuno razvijene dojke - nije dete, pomislila je, već zrela žena malog rasta, uništenog lica. Strvinari su gladno izgrizli izloženu levu stranu njenog lica, proždrali kožu, pa čak i nosnu hrskavicu. Ostaci kože na trupu bili su tamno pigmentisani. Hispanka?, upitala se dok je prelazila zrakom svetla preko koštunjavih ramena i niz čvornovati greben kičme. Po nagom torzu bile su rasute tamne, gotovo ljubičaste kvržice. Usmerila je svetlo na levi kuk i butinu, i videla još lezija. Žestoki osip pružao se preko butine i lista sve do...

Svetlo iz baterijske zaustavilo se na nožnom članku. „Gospode bože!” procedila je.

Levo stopalo je nedostajalo. Članak se završavao patrljkom crnim od truleži.

Pomerila je snop svetla ka drugom članku, i videla još jedan patrljak. Nedostajalo je i desno stopalo.

„Snimi sada šake”, rekao je Krou, koji je u međuvremenu stao tik iza nje. Pridružio je svoj snop svetla njenom, te su zajedno osvetlili ruke, koje su bile zavučene u senku torza.

Umesto šaka, videli su dva patrljka, rubova izgriženih zubima strvinara. Zaljuljala se unazad, ošamućena.

„Slutim da ih nisu pojeli pacovi”, rekao je Krou.

Progutala je knedlu. „Ne. Ne, ovo su amputacije.”

„Misliš da je to uradio dok je još bila živa?”

Zagledala se u prljave pločice i videla samo barice osušene krvi blizu patrljaka, a ne tragove prskanja. „Nije bilo arterijskog pritiska kada je sekao. Delovi su odvojeni pošto je nastupila smrt.” Pogledala je Kroua. „Jeste li ih našli?”

„Ne. Poneo ih je. Ko bi ga znao zašto.”

„Možda postoji logičan razlog”, rekao je Sliper. „Sada nemamo otiske prstiju. Ne možemo da je identifikujemo.”

Mora je rekla: „Ako je pokušavao da uništi njen identitet...” Zagledala se u lice, u prosev kosti, i osetila nov nalet užasa kada je shvatila šta to znači. „Moram da je okrenem”, rekla je.

Izvadila je najlon iz torbe i prostrla ga pored tela. Sliper i Krou su zajedno prevrnuli telo na njega.

Sliper je huknuo i ustuknuo. Desna strana lica, koja je bila pritisnuta na pod, sada se ukazala. Isto kao i rupa od metka na levoj strani grudi.

Ali nije rana od metka zgrozila Slipera. Bilo je to žrtvino lice, oko bez kapka koje je zurilo u njih. Pošto je ležala na pločicama, desna strana lica nije bila dostupna zubima glodara, ali kože ipak nije bilo. Izloženi mišići su se osušili u žilavim trakama, a sedefasto zrnce jagodične kosti virilo je kroz njih.

„Ni to nije delo pacova”, rekao je Sliper.

„Nije”, rekla je Mora. „Ova oštećenja nisu od strvinara.”

„Isuse, nije ga valjda prosto otkinuo? Kao da je skinuo.

Masku. Samo što ova maska nije bila od gume ili plastike, već od ljudske kože.

„Odrao je lice. Odsekao šake. Nije nam ostavio načina da je identifikujemo”, rekao je Sliper.

„Ali zašto je odsekao stopala?” upitao je Krou. „To je besmisleno. Nikoga ne možemo da identifikujemo po otisku nožnih prstiju. Sem toga, ovo ne izgleda kao žrtva koja će nekome nedostajati. Šta je, crnkinja? Hispanka?”

„Kakve veze rasa ima s tim hoće li ona nekome nedostajati?”, upitala je Mora.

„Samo hoću da kažem da ovo nije neka domaćica iz predgrađa. Zašto bi inače završila u ovom kraju grada?”

Mora je ustala, a njena odbojnost prema Krouu odjednom je postala toliko snažna da više nije mogla da trpi njegovu blizinu. Prešla je baterijskom po prostoriji, preko lavaboa i pisoara.

„Tamo na zidu ima krvi.”

„Ja bih rekao da ju je roknuo baš ovde”, kazao je Krou. „Uvukao je, gurnuo je uza zid i povukao obarač. Onda ju je sekao, tu na mestu gde je pala.”

Mora je zurila u krv na pločicama. Tek nekoliko mrlja, zato što je žrtva dotle već bila mrtva. Srce je prestalo da kuca, prestalo da pumpa krv. Ništa ne oseća dok ubica čuči kraj nje, a njegovo sečivo se zariva duboko u njen članak i razdvaja zglob. Dok proseca njeno meso, skida joj kožu kao da dere medveda. A kada je završio sa sakupljanjem svog plena, ostavlja je tu, kao odbačeno truplo, ponudu strvinarima koji su preplavili ovu napuštenu zgradu.

Za nekoliko dana, pošto nema odeće da smeta njihovim oštrim zubima, pacovi će se dočepati mišića.

Za još mesec dana, kostiju.

Digla je pogled ka Krouu. „Gde joj je odeća?”

„Našli smo samo jednu patiku. Broj trideset sedam. Mislim da ju je ispustio dok je izlazio. Ležala je u kuhinji.”

„Je li na njoj bilo krvi?”

„Da. Razmazala se po gornjem delu.”

Pogledala je desni patrljak. „Znači, ovde ju je skinuo, u ovoj prostoriji.”

„Je li bilo seksualnog napada posle smrti?”, upitao je Sliper.

Krou je prezrivo frknuo. „Ko bi želeo da tuca ženu sa tim sranjem po koži? Šta je uopšte taj osip? Nije zarazno? Velike boginje ili tako nešto?”

„Ne, te lezije deluju hronično, ne akutno. Vidiš kako su se neke skorele?”

„Hm, ne vidim kako bi neko hteo i da je pipne, a kamoli da je tuca.”

„To je uvek moguće”, rekao je Sliper.

„Ili ju je možda skinuo samo da bi olakšao posao pacovima”, rekla je

Mora. „Da brže unište telo.”

„Zašto je poneo odeću sa sobom?”

„Možda još jedan način da prikrije njen identitet.”

„Mislim da je prosto hteo da je ima”, rekao je Krou.

Mora ga je pogledala. „Zašto?”

„Iz istog razloga iz kojeg je uzeo šake, stopala i kožu lica. Da ima suvenire.” Krou je pogledao Moru, a pod iskošenim senkama delovao je nekako više. Preteče. „Čini mi se da je naš momak kolekcionar.”

Svetio na tremu bilo je uključeno; videla je njegov žućkasti sjaj kroz čipku snega što je vejao. U čitavoj ulici jedino su u njenoj kući gorela svetla u to doba. Tolikih noći vraćala se u kuću gde su svetiljke uključivali električni tajmeri, a ne ljudske ruke. Noćas me, pomislila je, zaista neko čeka.

Onda je videla da Viktorov automobil nije više parkiran ispred kuće. Otišao je, pomislila je. Vraćam se, kao i obično, u praznu kuću. Svetio na tremu, koje joj je delovalo tako primamljivo, sada je postalo hladno i bezlično.

Od razočaranja je osetila šupljinu u grudima dok je skretala na prilaz. Nije je toliko potresao njegov odlazak, već vlastita reakcija. Samo jedno veče s njim, a već sam se našla tamo gde sam bila pre tri godine, odlučnost mi je poljuljana, nezavisnost naprsila.

Pritisla je daljinski za garažu. Vrata su se otvorila i ona se iznenađeno zasmejala kada je ugledala plavu tojotu parkiranu sa leve strane.

Viktor je prosto premestio svoj auto u garažu.

Ušla je iza iznajmljene tojote, i kada su se vrata iza nje zatvorila, nakratko je samo sedela, živo svesna svog ubrzanog pulsa, uzbuđenja koje joj strujalo krvotokom kao droga. Morala je da se podseti kako se između njih ništa nije promenilo. Da ništa među njima *ne može* da se promeni.

Izašla je iz kola, duboko udahнула, pa ušla u kuću.

„Viktore?”

Nije bilo odgovora.

Osvrnula se po dnevnoj sobi, a onda krenula hodnikom do kuhinje. Šoljice za kafu bile su oprane i složene, svi dokazi njegove posete izbrisani. Virnula je u spavaću i radnu sobu - i dalje ni traga od Viktora.

Tek kada se vratila u dnevnu sobu, ugledala je njegova stopala u belim čarapama kako štrče sa jednog kraja kauča. Stajala je i gledala ga kako spava, s rukom koja visi preko ivice, smirenog lica. To nije bio Viktor koga je poznavala, čovek čije su je vulkanske strasti prvobitno privukle, a onda oterale. Iz njihovog braka pamtila je uglavnom svađe, duboke rane kakve samo voljena osoba može da nanese. Razvod je iskrivio njene uspomene na njega, i pretvorio ga u nekog mračnijeg i ljućeg. Nije davala tim uspomenu da odu, toliko se dugo hranila njima da joj se sada, kada ga je gledala nezaštićenog, učinilo da ga prvi put vidi.

Nekada sam te gledala dok spavaš. Nekada sam te volela.

Otišla je do ormara po ćebe, pa ga pokrila. Pružila ruku da mu dodirne kosu, a onda se zaustavila, dok joj je ruka lebdela iznad njegove glave.

Oči su mu bile otvorene i posmatrale je.

„Budan si“, rekla je.

„Nisam hteo da zaspim. Koliko je sati?“

„Pola tri.“

Zastenjao je. „Hteo sam da krenem.“

„Možeš i da ostaneš. Napolju veje.“

„Prebacio sam auto u garažu. Nadam se da ti ne smeta. Nailazilo je vozilo za čišćenje snega i..“

„Da ga nisi premestio, odvukli bi ga. U redu je.“ Osmehnula se i tiho dodala: „Nastavi da spavaš.“

Kratko su se gledali. Razapeta između čežnje i sumnje, ništa nije rekla, predobro svesna posledica pogrešne odluke. Sigurno oboje misle isto: da je njena spavaća soba odmah iza ugla. Potrebno je samo nekoliko koraka, zagrljaj, i ona bi se ponovo vratila na mesto sa koga je uspela da pobegne posle tolikog truda.

Ustala je, a za to joj je bilo potrebno snage kao da se čupa iz živog peska. „Vidimo se ujutro“, rekla je.

Pitala se je li to primetila razočaranje u njegovim očima. I nije mogla a da ne oseti nalet sreće zbog te mogućnosti.

Kada je legla, nije mogla da zaspi zbog svesti da je on pod istim krovom. Njenim krovom, u njenom prostoru. U San Francisku su živeli u kući koja je bila njegova pre nego što su se uzeli, i nikada je nije doživljavala kao istinski svoju. Noćas su uloge promenjene i konci su u njenim rukama. Ona će odlučiti šta će se sledeće desiti.

A to joj nije davalo mira.

Tek kada se trgnula i otvorila oči, shvatila je da je zaspala. Dnevna svetlost već se probijala kroz prozor. Kratko je ležala u krevetu, pitajući se šta ju je probudilo. Pitajući se šta će mu reći. Onda je čula otvaranje vrata garaže i režanje automobilskog motora koji izlazi na ulicu.

Ustala je iz kreveta i pogledala kroz prozor, taman na vreme da vidi Viktorov auto kako odlazi i nestaje iza ugla.

OSAM

Džejn Ricoli se probudila rano u zoru. Ulica pred njenom stambenom zgradom još je bila tiha; jutarnji saobraćaj još nije otpočeo svom silinom. Zurila je u tamu i mislila: Hajde, moraš. Moraš jednom da izvadiš glavu iz peska.

Uključila je lampu i sela na ivicu kreveta, želuca stegnutog od mučnine. Znojila se iako je soba bila ledena, majica joj se lepila za mokre miške.

Došlo je vreme da se suoči sa istinom.

Bosonoga je otišla u kupatilo. Paketić je ležao na polici, gde ga je sinoć ostavila, da ne bi jutros zaboravila da ga upotrebi. Kao da joj je podsećanje uopšte potrebno. Otvorila je kutiju, pocepala celofan i izvadila štapić za test. Sinoć je nekoliko puta pročitala uputstvo, gotovo ga napamet naučila. Pa ipak, zastala je da ga ponovo pročita. Da još malo odugovlači.

Na kraju je ipak sela na šolju. Stavila je štapić između nogu i popiškala se na vrh, da upije prvu jutarnju mokraću.

Sačekajte dva minuta, pisalo je u uputstvu.

Ostavila je štapić na policu i otišla u kuhinju. Sipala sebi čašu soka od pomorandže. Ista šaka koja je umela da stegne oružje, ispaljuje metak za metkom i pogađa svaku metu sada se tresla dok je prinosila usnama čašu sa sokom. Zurila je u kuhinjski sat, gledala kazaljku kako trzavo obilazi krug. Osećala kako joj puls ubrzava dok su isticala ta dva minuta. Nikada nije bila kukavica, nikada nije ustuknula od suočavanja s neprijateljem, ali ovo je bio drugačiji strah, ličan i uporan. Strah da će doneti pogrešnu odluku, i da će ostatak života provesti pateći zbog nje.

U božju mater, Džejn. Završi to već jednom.

Odjednom besna na sebe, zgađena sopstvenim kukavičlukom, spustila je sok pa se vratila u kupatilo. Nije čak ni zastala na vratima da skupi hrabrost, već je krenula pravo ka polici i uzela štapić.

Nije morala da pročita uputstvo da bi znala šta znači ljubičasta crta.

Nije pamtila kako se vratila u spavaću sobu. Shvatila je da sedi na krevetu, sa štapićem u krilu. Ljubičasta boja joj se nikada nije dopadala; bila je previše ženskasta i razmetljiva. Sada joj se smučilo od samog pogleda na nju. Mislila je da će biti sasvim spremna za rezultat, ali to uopšte nije bila. Noge su joj otupele od predugog sedenja u istom položaju, ali ipak nije mogla da se pomeri. Kao da joj se i um isključio, kao da se svaka misao zaglibila u neverici i neodlučnosti. Nije mogla da smisli šta dalje da radi. Prvi impuls koji joj je prošao glavom bio je detinjast i potpuno iracionalan.

Hoću svoju mamu.

Imala je trideset četiri godine i bila je potpuno nezavisna. Provaljivala je vrata i hvatala ubice. Ubila je čoveka. A evo je sada, odjednom čezne za majčinim zagrljajem.

Oglasio se telefon. Zbunjeno ga je pogledala, kao da ga prvi put vidi.

Kada je zazvonio četvrti put, napokon je digla slušalicu.

„Hej, još si kod kuće?“, rekao je Frost. „Čitav tim se već okupio.“

S mukom se usredsredila na njegove reči. Tim. Jezerce. Kada se okrenula da pogleda na sat pored kreveta, zaprepastilo ju je što je već osam i petnaest.

„Džejn? Spremni smo. Hoćeš da počnemo?“

„Aha. Odmah stižem.“ Prekinula je vezu. Zvuk slušalice koja je tresnula na aparat bio je kao pucketanje hipnotičarevih prstiju. Ispravila se, trans je prekinut, posao je ponovo zahtevao potpunu usredsređenost.

Bacila je štapić u korpu za otpatke. Onda se obukla i krenula na posao.

Dama s pacovima.

Eto na šta se svede čitav jedan život, mislila je Mora dok je posmatrala telo na stolu čije je užase pokrивao čaršav. Bezimena, bez lica, tvoje postojanje opisano sa samo tri reči koje dodatno naglašavaju nedostojan način na koji se tvoj život okončao. Kao hrana za glodare.

Lešu je sinoć nadimak dao Daren Krou, dok su stajali okruženi pacovima koji su šuškali tikvan domašaja njihovih baterijskih lampi. Uzgred ga je spomenuo tehničarima iz mrtvačnice, i sutradan ujutro, kada je Mora došla na posao, njeno osoblje je takođe žrtvu zvalo Dama s pacovima. Znala je da je lakše imati bilo kakvo ime za ženu koju bi inače znali samo kao N. N. osobu, ali Mora nije mogla da se ne namršti kada je čula kako čak i detektiv Sliper to izgovara. Tako prevladavamo užas, pomislila je. Tako držimo žrtve što dalje od sebe. Zovemo ih nadimcima, po dijagnozama ili po broju slučaja. Tako ne deluju kao ljudska bića i njihove sudbine ne mogu da nam povrede dušu.

Digla je pogled kada su Krou i Sliper ušli u laboratoriju. Sliper je bio izmožden od sinoćnjeg posla, i jarko svetio obdukcione sale okrutno je naglašavalo njegove vrećaste podočnjake i mlitavi podvaljak. Pored njega, Krou je delovao kao mladi lav, preplanuo, zategnut i samopouzdan. Krou nije bio čovek koga biste želeli da ponizite; ispod maske oholosti obično se krije okrutnost. Gledao je leš s gađenjem na licu. Ovo neće biti prijatna autopsija, a činilo se da čak i Kroua ispunjava strepnja zbog onoga što ih čeka.

„Rendgenski snimci su okačeni“, rekla je Mora. „Da pregledamo prvo njih pre nego što počnemo.“

Prišla je suprotnom zidu i pritisnula prekidač. Ekran je zatreperio i osvetlio avetinjske slike rebara, kičme i karlice. Svetle metalne tačkice bile su rasute po grudnom košu, kao galaksija zvezda raštrkanih preko pluća i srca.

„Liči na sačmu“, rekao je Sliper.

„To sam i ja najpre pomislila“, rekla je Mora. „Ali ako pogledaš ovde, pored ovog rebra, vidiš ovu mutnu senku? Jedva se vidi od rebra.“

„Metalna košuljica?“, upitao je Krou.

„Tako meni izgleda.“

„Znači, nije patrona iz sačmare.“

„Nije. Liči na Glejzerovu municiju. Sudeći po broju projektila koje ovde

vidim, najverovatnije plavi vrh. Bakarna košuljica, nabijena sačmom broj dvanaest.”

Osmišljena da izaziva daleko teža oštećenja od običnog metaka, Glejzerova municija pogađa metu kao celina, a onda se po udarcu rasipa. Nije morala da raseče torzo da bi znala kako su oštećenja izazvana tim jednim metkom katastrofalna.

Skinula je snimke grudnog koša pa zakačila dva nova. Ovi su nekako više uznemiravali, zbog onoga što je na njima nedostajalo. Gledali su desnu i levu podlakticu. Radijus i ulna, dve duge kosti podlaktice, pružaju se od lakta do članka, gde se na njih nastavljaju kosti ručnog zgloba, nalik na gusto zbijene kamenčiće. Ali ove kosti su se naglo okončavale.

„Leva šaka je ovde odsečena, tačno u zglobu, između stiloidnog nastavka radijusa i skafoidne kosti”, rekla je. „Ubica je uklonio sve kosti ručja, zajedno sa šakom. Možete čak da vidite i ogrebotine, na drugim snimcima, gde je strugao po ivici stiloidnog nastavka. Odvojio je šaku tačno tamo gde se kosti ruke spajaju sa kostima članka.” Pokazala je drugi snimak. „Sada pogledajte desnu ruku. Ovde nije bio toliko uredan. Nije prosekao kroz zglob, i kada je odvojio šaku, ostavio je kukastu kost. Vidite kako je nož ovde zasekao. Izgleda kao da nije mogao odmah da nađe zglob, pa je sekao naslepo sve dok ga nije našao.”

„Znači, šake nisu odsečene jednim udarcem, recimo sekiram”, rekao je Sliper.

„Ne. Upotrebio je nož. Odsekao je šake kao što se seku bataci na piletu. Savijete ud tako da otkrijete gde je zglob, i prosećete ligamente. Tako ne morate da prosecate samu kost.”

Sliper se namrštio. „Mislim da večeras neću jesti piletinu.”

„Kakav je nož upotrebio?”, upitao je Krou.

„Možda lovački nož, a možda i skalpel. Pacovi su toliko izgrizli patrljke da ne mogu to da odredim po širini rane. Moraćemo da otkuvamo meko tkivo i vidimo kako tragovi sečenja izgledaju pod mikroskopom.”

„Mislim da večeras neću jesti ni supu”, rekao je Sliper.

Krou je pogledao pozamašni stomak svog partnera. „Možda bi češće trebalo da svraćaš u mrtvačnicu. Da ti malo splasne taj šlauf.”

„Hoćeš da kažeš, umesto da traćim život u teretani?”, uzvratio je Sliper.

Mora ga je pogledala, iznenađena odgovorom. Čak ni obično pitomi Sliper nije uvek mogao da trpi svog partnera.

Krou se samo nasmejao, potpuno nesvestan razdražljivosti koju budi u drugima. „Hej, kada budeš želeo da se malo proširiš - *iznad* stomaka - slobodno možeš sa mnom.”

„Treba da pogledamo još snimaka”, presekla ih je Mora, brzo skidajući folije. Jošima joj je pružio sledeće snimke, i ona ih je stavila na mesto. Na ekranu su zasijali glava i vrat Dame s pacovima. Sinoć, dok je gledala lice žrtve, videla je samo izloženo meso, dodatno uništeno zubima gladnih pacova. Ali ispod iskidane kože i mišića, kosti lica bile su sablasno netaknute, osim samog vrha nosne kosti, koji je ubica okrnjio dok je uzimao svoj trofej.

„Nema prednjih zuba”, rekao je Sliper. „Misliš da je i njih odneo?”

„Nije. To mi deluje kao atrofična pramena. I to me čudi.”

„Zašto?”

„Te promene obično su povezane sa starošću i lošom denticijom. Ali se ne uklapa, pošto žena po svemu ostalom deluje prilično mlado. “

„Kako znaš kada nema lice?”

„Na snimcima kičme nema degenerativnih promena koje obično dolaze sa godinama. Nema sedih. A u očima ne vidim starački luk.”

„Koliko joj je godina, po tvojoj proceni?”

„Rekla bih da nema više od četrdeset.” Mora je pogledala rendgenski snimak na ekranu. „Ali ovo kao da su snimci mnogo starije osobe. Nikada ranije nisam videla tako tešku resorpciju kosti, a kamoli kod relativno mlade žene. Ne bi mogla da nosi veštačke zube, čak i da je mogla sebi da ih priušti. Jasno je da ova žena nije imala čak ni osnovnu stomatološku negu.

„Znači, nećemo moći da koristimo snimke zuba za poređenje.”

„Ne bih rekla da je ova žena bila kod zubara u poslednjih desetak godina.”

Sliper je uzdahnuo. „Nema otisaka prstiju. Nema lica. Nema snimaka zuba. Nikada je nećemo identifikovati. A to mu je verovatno i bio cilj.”

„Ali to ne objašnjava zašto je odsekao stopala”, rekla je ona, pogleda uprtog u lobanju koja je sijala sa ekrana. „Mislim da je to uradio iz drugih razloga. Osećaja moći, možda. Besa. Kada odereš ženino lice, nisi uzeo samo suvenir. Ukrao si samu suštinu onoga što ona jeste. Uzeo si joj dušu.”

„S ovom se baš usrećio”, rekao je Krou. „Mislim, ko bi poželeo ženu bez zuba i s krastama po čitavoj koži? Ako hoće da sakuplja lica, pomislio bih da će naći neko koje će izgledati lepše kada se urami i okači na zid.”

„Možda tek počinje”, rekao je Sliper tiho. „Možda mu je ovo prvo ubistvo.”

Mora se okrenula ka stolu. „Da krenemo.”

Dok su Sliper i Krou vezivali maske, ona je skinula čaršav i osetila snažan zadržavanje. Prošle noći je izmerila nivo kalijuma u očima i rezultati su joj rekli da je žrtva bila mrtva otprilike trideset šest časova pre nego što je nađena. Mrtvačka ukočenost je i dalje bila prisutna, te nije bilo lako pomerati udove. Uprkos hladnoći na mestu zločina, truljenje je otpočelo. Bakterije su se bacile na svoj posao, razlagale proteine, stvarale džepove gasa. Hladnoća je samo usporila, ali ne i zaustavila proces raspadanja.

Mada je već videla uništeno lice, trgnula se kada ga je ugledala ponovo. Kada je videla i brojne lezije i pacovske ujede na telu. U poređenju sa uništenom kožom, rana od metka nije delovala bitno - tek mala ulazna rupa levo od grudne kosti. Glejzerovi meci su smišljeni da smanje opasnost od rikošeta, a pri tom nanesu najveće moguće oštećenje kada uđu u telo. Posle prodiranja sledi razletanje sačme iz Glejzerove bakarne košuljice. Ta mala rana ništa nije govorila o uništenju unutar grudnog koša.

„I šta je ova gadost na koži?”, upitao je Krou.

Mora se usredsredila na delove koje nisu oštetili zubi glodara. Ljubičaste

grudvice bile su rasute i po torzu i po udovima, a na nekima su se obrazovale kraste.

„Ne znam šta je to”, rekla je. „Svakako izgleda sistemski. Možda je reakcija na neki lek. Možda simptom maligniteta.“ Zastala je. „Moglo bi da bude i bakterijskog porekla.”

„Misliš - zarazno?” rekao je Sliper i ustuknuo.

„Zato sam i rekla da stavite maske.”

Prešla je prstom u rukavici preko jedne kraste, pa se odvojilo nekoliko belih Ijuspica. „Neke me malo podsećaju na psorijazu. Ali raspored nimalo ne odgovara. Psorijaza obično prvenstveno utiče na laktove i kolena.”

„Hej, zar ne postoji neki lek za to?”, pitao je Krou. „Video sam reklamu na televiziji.”

„To je zapaljenjsko oboljenje i reaguje na lokalno lečenje steroidnim mastima. Pomaže i terapija ultraljubičastim zračenjem.

Ali pogledajte joj zube. Ova žena nije imala para da plati skupe kreme ili doktorske račune. Ako je reč o psorijazi, verovatno nije lečena godinama.”

Kako je to okrutna kožna bolest, pomislila je Mora, posebno leti. Čak i po najvreljim danima morala je da nosi dugačke pantalone i rukave da sakrije lezije.

„Ne samo što je naš čovek odabrao žrtvu bez zuba”, rekao je Krou, „već je i maznuo lice sa ovakvom kožom.”

„Psorijaza se obično ne širi na lice.”

„Misliš da je to značajno? Možda je samo odsekao delove kože koja je zdrava.”

„Ne znam”, rekla je. „Ne mogu ni izbliza da shvatim čoveka koji bi uradio nešto ovako.”

Prešla je na desni patrljak ruke. Bela kost svetlucala je kroz meso. Zubi gladnih glodara iskidali su otvorenu ranu, uništili tragove noža, ali će elektronska mikroskopija isečene površine kostiju možda otkriti osobine sečiva. Digla je ruku sa stola da pregleda donju stranu rane, i za oko joj je zapala nekakva trunčica žutog.

„Jošima, dodaj mi pincetu”, rekla je.

„Šta je?”, upitao je Krou.

„Za ivicu rane se drži nekakvo vlakno.”

Jošima se kretao toliko tiho da joj se učinilo kako se pinceta čarolijom pojavila u njenoj ruci. Privukla je uveličavajuće staklo iznad patrljka. Pincetom je odvojila žutu trunčicu od skorene krvi i sasušenog tkiva i stavila je na poslužavnik.

Kroz uveličavajuće staklo videla je uvijenu nit jarke žute boje.

„S njene odeće?”, upitao je Krou.

„Deluje mi suviše grubo da bi bila tkanina za odeću.”

„Možda tepih?”

„Jarkožuti tepih? Nisam sigurna.” Stavila je nit u vrećicu za dokaze koju joj je Jošima već prineo i upitala: „Postoji li na mestu zločina nešto što bi

odgovaralo ovome?”

„Ničega žutog”, rekao je Krou.

„Žuti konopac?” upitala je Mora. „Možda joj je vezao ruke.“

„A onda presekao konopac?” Sliper je zavrteo glavom. „To bi bilo previše pažljivo.”

Mora je pogledala leš, sitan kao da je dečji. „Nije morao da joj vezuje ruke. Sigurno mu nije bilo teško da je savlada.”

Koliko je jednostavno to bilo, oduzeti joj život. Ovako tanušne ruke nisu mogle dugo da se bore protiv napadačevog stiska; ovako kratke noge nisu mogle da mu pobjegnu.

Pretrpela si već toliko nasilja, pomislila je. A sada će i moj skalpel ostaviti trag na tvojoj koži.

Radila je tiho i efikasno, njen nož je sekao kožu i mišiće. Uzrok smrti je bio očigledan kao sačma što je blistala na rendgenskom snimku, i kada je napokon torzo širom otvoren, i kad je videla napetu srčanu kesu i krvarenje u čitavim plućima, nije se iznenadila.

Glejzerov metak je prodro u grudni koš i tu eksplodirao, rasuvši smrtonosnu sačmu kroz čitave grudi. Metal je iskidao arterije i vene, probušio srce i pluća. A krv je navrla u kesu u kojoj je smešteno srce, tako da ono više nije moglo da se širi, nije moglo da radi. Tamponada srca.

Smrt je nastupila relativno brzo.

Zazujao je interfon. „Doktorko Ajls?”

Mora se okrenula ka zvučniku. „Da, Luiz?”

„Detektivka Ricoli na prvoj liniji. Možete li da se javite?”

Mora je skinula rukavice i prišla interfonu. „Džejn?” rekla je.

„Hej, doktorka. Izgleda da si nam potrebna.”

„Šta se desilo?”

„Kod jezerceta smo. Dugo nam je trebalo da razgrnemo sav led.”

„Pretražili ste jezerce?”

„Aha. Nešto smo našli.”

DEVET

Vetar je šibao poljem, zadižući Mori kaput i vuneni šal kada je izašla na stražnja vrata samostana i krenula ka mračnom skupu policajaca koji su je čekali na obali jezerceta. Preko snega se uhvatila ledena pokorica koja je pucketala pod njenim čizmama kao šećerna glazura. Dok je koračala preko polja, osećala je na sebi brojne poglede, redovnice kako je posmatraju s kapije iza leđa i policajce koji je čekaju. Bila je usamljena prilika koja se kreće po tom belom svetu, a u miru tog popodneva svaki zvuk je delovao preglasno, od škripe njenih čizama do njenog dubokog disanja.

Ricolijeva se odvojila od ostalih i prišla da je pozdravi. „Hvala ti što si tako brzo došla.”

„Znači, Noni je bila u pravu u vezi sa jezercetom?”

„Aha. Pošto je Kamila tu provodila mnogo vremena, nije ni čudo što se setila da ga iskoristi. Led je još bio prilično tanak. Verovatno se tek juče ili prekjuche sasvim zamrzio.” Ricolijeva je pogledala vodu. „Uхватili smo ga u trećem prolazu.”

Bilo je to zaista malo jezerce, ravan crni oval u kome bi se leti videli odrazi oblaka, plavog neba i ptica u letu. Na jednom kraju štrčao je rogoz, poput ledom okovanih stalagmita. Svuda oko jezera sneg je bio potpuno ugažen, njegova belina izmešala se s blatom.

Odmah pored vode ležalo je malo obličje pokriveno najlonskim čaršavom. Mora je čučnula pored njega i detektiv Frost je, s mračnim izrazom lica, pridigao pokrivač i otkrio pelenu obloženu vlažnim blatom.

„Kao da je bilo otežano kamenjem”, rekao je Frost. „Zato je ležalo na dnu. Još ga nismo odmotali. Mislili smo da te sačekamo.”

Mora je skinula vunene rukavice i navukla gumene. One nisu štatile od hladnoće, i prsti su joj se brzo smrzli dok je odmotavala spoljašnji sloj muslina. Iz njega su ispala dva kamena velika kao pesnice. Sledeći sloj bio je jednako natopljen ali ne i blatnjav. Bilo je to svetloplavo vuneno ćebe. Boja u koju se povija novorođenčad, pomislila je. Čebence da mu bude lepo i toplo.

Tada su joj prsti već utrnuti i postali nespretni. Podigla je kraj ćebeta, taman dovoljno da ugleda stopalo. Sićušno, gotovo kao u lutke, tamnomodre kože.

Nije morala ništa više da vidi.

Ponovo ga je pokrila najlonom. Ustala je i pogledala Ricolijevu. „Da ga prebacimo pravo u mrtvačnicu. Tamo ćemo završiti sa odmotavanjem.”

Ricolijeva je samo klimnula glavom i ćutke pogledala zamotuljak. Mokra tkanina već je počinjala da se stvrdnjava na ledenom vetru.

Ćutnju je prekinuo Frost. „Kako je mogla to da uradi? Tek tako da baci bebu u vodu?”

Mora je skinula gumene rukavice i gurnula promrzle prste u vunene. Pomislila je na svetloplavo ćebe omotano oko deteta. Topla vuna, kao njene

rukavice. Kamila je mogla da umota bebu u bilo šta - novine, stare čaršave, krpe - ali je odlučila da je umota u ćebe, kao da želi da je zaštiti, da je izoluje od ledene vode jezerceta.

„Mislim, da utopi rođeno dete”, rekao je Frost. „Sigurno nije bila sva svoja.”

„Dete je možda već bilo mrtvo.”

„Dobro, znači prvo ga je ubila. Ipak je morala da bude luda.”

„Ništa ne možemo unapred da zaključimo. Pre autopsije.” Mora je pogledala ka opatiji. Tri redovnice stajale su kao tamne utvare ispod jednog luka i posmatrale ih. Upitala je Ricolijevu: „Jesi li već rekla Meri Klement?”

Ova nije odgovorila. Pogled joj je još bio usredsređen na ono što su otkrili u jezercetu. Bio je dovoljan samo jedan čovek da ubaci zamotuljak u preveliku plastičnu kesu, da je zatvori jednim brzim povlačenjem patentnog zatvarača. Trgla se od tog zvuka.

Mora je upitala: „Znaju li sestre?”

Ricolijeva ju je napokon pogledala. „Rečeno im je šta smo našle. “

„Sigurno imaju neku predstavu o tome ko je otac.”

„Poriču čak i mogućnost da je bila trudna.”

„Ali evo dokaza.”

Ricolijeva je prezrivo frknula. „Vera je jača od dokaza.”

Vera u šta?, upitala se Mora. U vrlinu jedne mlade žene? Postoji li klimavija kula od karata nego što je to vera u ljudsku čednost?

Ućutale su dok je telo odnošeno. Nije bilo potrebe da se kroz sneg doguraju kolica; tehničar je uzeo vreću u naručje nežno kao da diže sopstveno dete, i sada je odlučno hodao vetrovitim poljem, prema opatiji.

Morin mobilni je zazvonio, narušivši žalobnu tišinu. Otvorila ga je i tiho se javila: „Doktorka Ajls.”

„Oprosti što sam jutros otišao bez pozdrava.”

Osetila je kako se zacrvenela i kako joj srce ubrzava. „Viktore.”

„Morao sam da stignem na onaj sastanak u Kembridžu. Nisam hteo da te budim. Nadam se da nisi pomislila kako sam pobegao.”

„Zapravo jesam.”

„Možemo li da se nađemo kasnije, za večeru?”

Zastala je, odjednom svesna da je Ricolijeva posmatra. Svesna, takođe, reakcije svog tela na Viktorov glas. Ubrzan puls, radosno iščekivanje. Već je uspeo da se ušunja u moj život, pomislila je. Već razmišljam o tome šta je sve moguće.

Okrenula se od pogleda Ricolijeve i glas joj je prešao u šapat. „Ne znam kada ću biti slobodna. U velikoj sam gužvi.”

„Za večerom možeš da mi ispričaš sve šta ti se dešavalo.”

„Bolje da ne znaš.”

„Moraš ponekad da jedeš, Mora. Mogu li da te izvedem? U omiljeni restoran?”

Odgovorila je prebrzo, previše željno. „Ne, vidimo se kod mene. Pokušaću da stignem pre sedam.”

„Ne očekujem da mi kuvaš.”

„Onda ću to tebi da prepustim.”

Nasmejao se. „Veoma si hrabra.”

„Ako zakasnim, možeš da uđeš u garažu kroz bočna vrata. Verovatno znaš gde su ključevi.”

„Nemoj da mi pričaš da ih još kriješ u onoj staroj cipeli.”

„Još ih niko nije našao. Vidimo se večeras.”

Prekinula je vezu, okrenula se i videla da je Ricolijeva i Frost posmatraju.

„Opasan sudar?”, upitala je Ricolijeva.

„U mojim godinama, srećna sam što imam bilo kakav sudar rekla je i vratila telefon u torbicu. „Vidimo se u mrtvačnici.”

Dok je gazila preko polja, osećala je poglede na potiljku. Laknulo joj je kada je napokon prošla kroz stražnja vrata i nestala iza zidova opatije. Ali posle samo nekoliko koraka u dvorištu, začula je kako je neko doziva po imenu.

Okrenula se i videla oca Brofija kako izlazi na jedna vrata. Išao je ka njoj, dostojanstvena prilika u crnom. Naspram sivog i sumornog neba, njegove oči bile su čudesno plave.

„Majka Meri Klement bi volela da porazgovara s vama”, rekao je.

„Smatram da bi pre trebalo da razgovara s detektivkom Ricoli.”

„Radije bi da razgovara s vama.”

„Zašto?”

„Zato što niste iz policije. Bar ćete biti spremni da saslušate ono što je muči. Da shvatite.”

„Šta da shvatim, oče?”

Zastao je. Vetar im je dizao skute kaputa i šibao lica.

„Ne valja se izrugivati veri”, rekao je.

I zato Meri Klement nije želela da razgovara s Ricolijevom, koja nije umela da sakrije svoj skepticizam, svoj prezir prema crkvi. Nešto tako duboko lično kao što je vera ne treba izlagati preziru drugih.

„Ovo joj je važno”, rekao je otac Brofi. „Molim vas.”

Krenula je za njim u zgradu, pa polumračnim hodnikom kojim je duvala promaja, do ureda opatice. Meri Klement je sedela za svojim stolom. Kada su ušli, digla je glavu, a u očima joj je, kroz debela stakla, plamteo bes.

„Sedite, doktorko Ajls.”

Mada je Mora pre mnogo godina napustila Akademiju svetih Mladenaca, pogled na ljutitu opaticu još je uspevao da je uznemiri, pa je ćutke poslušala, spustivši se na stolicu kao gimnazijalka koja je nešto skrivila. Otac Brofi je stajao sa strane, nemi posmatrač predstojećih mučnih scena.

„Nije nam saopšten razlog za pretres”, rekla je Meri Klement. „Poremetili

ste nam živote. Narušili našu privatnost. Od početka smo u svemu sarađivale, a ipak ste se prema nama postavili kao prema neprijateljima. Morali ste da imate bar toliko pristojnosti da nam kažete šta tražite.”

„Stvarno mislim da o ovome treba da razgovarate sa detektivkom Ricoli.”

„Ali vi ste ih naveli na pretres.”

„Samo sam im rekla šta sam ustanovila prilikom autopsije. Da se sestra Kamila nedavno porodila. Detektivka Ricoli je odlučila da izvrši pretres opatije.”

„A nije nam rekla zašto.”

„To nije običaj prilikom policijske istrage.”

„Zato što nam niste verovali. Jesam li u pravu?”

Mora je pogledala u oči Meri Klement, videla optužbu koja iz njih izbija, i shvatila da ne može da odgovori nikako drugačije sem istinom. „Nismo imali izbora sem da budemo obazrivi.”

Umesto da je dodatno razbesni, taj iskreni odgovor kao da je ublažio opatičinu srdžbu. Odjednom je delovala iscrpeno, zavalila se u stolicu i preobrazila se u slabašnu i staru ženu, što je zapravo i bila. „Kakav je ovo svet kada ljudi čak ni nama ne mogu da veruju?”

„Kao ni bilo kome drugome, časna majko.”

„Ali u tome i jeste stvar, doktorko Ajls. Mi nismo kao bilo ko drugi.” To je rekla bez trunke nadmenosti. Mora je u njenom glasu zapravo čula prizvuk tuge i čuđenja. „Mi bismo vam pomogle. Mi bismo sarađivale da smo znale šta tražite.”

„Stvarno niste imale predstavu da je Kamila trudna?”

„Kako smo mogle? Kada mi je detektivka Ricoli jutros to saopštila, nisam joj poverovala. Još ne mogu da verujem.”

„Bojim se da je u jezercetu nađen dokaz.”

Opatica kao da se još smanjila u stolici. Pogled je oborila na ruke čvornovate od artritisa. Čitala je, zurila u te šake kao da nisu njene. Tiho je rekla: „Kako je moguće da nismo znale?”

„Trudnoća može da se prikrije. Dešava se ponekad da devojke u pubertetu sakriju to stanje od svojih majki. Neke žene čak ni same sebi neće da priznaju, sve dok se ne porode. Možda je i Kamila slično sebe zavaravala. Moram da priznam, autopsija me je potpuno iznenadila. Nipošto nisam očekivala da ću to otkriti kod jedne...”

„Časne sestre”, rekla je Meri Klement. Pogledala je pravo u Moru.

„Ne kažem time da časne sestre nisu ljudska bića.”

Slabašan osmeh. „Hvala vam što to priznajete.”

„A bila je i veoma mlada...”

„Mislite da se samo mladi bore sa iskušenjima?”

Mora je pomislila na prethodnu nemirnu noć. Na Viktora, koji spava u susednoj prostoriji.

„Čitavog života”, rekla je Meri Klement, „nešto nas mami. Iskušenja se menjaju, naravno. Dok ste mladi, to je lep momak. Onda slatkiši ili druga

hrana. Ili kada ostarite i kada se umorite, samo prilika da ujutro spavate sat vremena duže. Toliko sitničavih želja, a mi smo pred njima jednako ranjive kao svi drugi, samo nam nije dozvoljeno da to priznamo. Od drugih ljudi se razlikujemo po našem zavetu. Nošenje vela može biti radost, doktorko Ajls. Ali savršenstvo je preteško breme za svakoga od nas.“

„A posebno za jednu tako mladu ženu.“

„S godinama ne biva ništa lakše.“

„Kamili je bilo tek dvadeset. Sigurno je bar malo sumnjala hoće li se konačno zarediti.“

Meri Klement nije odmah odgovorila. Gledala je kroz prozor, gde se video samo go zid. Prizor koji će je podsećati, svaki put kada ga pogleda, da je njen život okružen kamenom. Rekla je: „Meni je bila dvadeset jedna kada sam se zaredila.“

„I jeste li sumnjali u sebe?“

„Ni jedan jedini trenutak.“ Pogledala je Moru. „Znala sam.“

„Kako?“

„Tako što mi se Bog obratio.“

Mora ništa nije rekla.

„Znam šta mislite“, rekla je Meri Klement. „Da samo psihotične osobe čuju glasove u svojoj glavi. Da samo psihotične osobe čuju anđele kako im pričaju. Vi ste lekarka, i verovatno sve posmatrate naučnički. Reći ćete mi da je to bio samo san. Ili hormonski poremećaj. Privremeni napad šizofrenije. Znam sve teorije. Znam šta govore o Jovanki Orleanki - da su na lomači spalili jednu duševnu bolesnicu. To mislite, zar ne?“

„Bojim se da nisam religiozna.“

„Ali ste nekada bili?“

„Vaspitavana sam kao katolikinja. Ljudi koji su me usvojili bili su vernici.“

„Onda ste upoznati sa životima svetaca. Mnogi od njih su čuli Božji glas. Kako to objašnjavate?“

Mora je oklevala, svesna da će njene sledeće reči uvrediti opaticu. „Zvučne halucinacije se često tumače kao religiozni doživljaji.“

Meri Klement se naizgled nije uvredila kao što je Mora očekivala. Prosto joj je mirno uzvratila pogled. „Da li vam ja delujem poremećeno?“

„Ni najmanje.“

„A ipak evo me, govorim vam kako sam jednom čula glas Božji.“ Pogled joj je ponovo odleteo do prozora. Do sivog zida čije je kamenje svetlucalo od leda. „Vi ste tek druga osoba kojoj sam to rekla, zato što znam šta ljudi misle. Ne bih ni sama verovala da mi se nije desilo. Kada vam je samo osamnaest godina i kada vas On pozove, imate li drugog izbora sem da ga poslušate?“

Naslonila se u stolici. Tiho je rekla: „Imala sam dragana, znate. Čoveka koji je želeo da me uzme za ženu.“

„Da“, rekla je Mora. „Rekli ste mi.“

„Nije shvatao. Niko nije shvatao zašto bi jedna devojka pobešla od života.“

Tako je to nazvao. Bekstvo, kao kukavica. Predavanje moje volje Bogu. Naravno, pokušao je da me ubedi da se predomislim. Isto kao moja majka. Ali ja sam znala šta radim. Znala sam to od onog trenutka kada sam čula poziv. Dok sam stajala u svom dvorištu i slušala zrikavce. Čula sam Njegov glas, jasan kao zvono. I znala sam.” Pogledala je Moru, koja se meškoljila na stolici, jedva čekajući da se ovaj razgovor okonča. Kojoj nimalo nije prijala ta priča o božanskim glasovima.

Mora je pogledala na sat. „Časna majko, bojim se da moram da pođem.”

„Pitate se zašto vam ovo pričam.”

„Da.“

„Ovo sam ispričala samo još jednoj osobi. Zna li ko je to bio?”

„Ne.”

„Sestra Kamila.”

Mora je pogledala u opatičine izobličene oči. „Zašto baš njoj?”

„Zato stoje i ona čula glas. Zbog toga nam je i došla. Odrasla je u jednoj izuzetno bogatoj porodici. U vili u Hajanisportu, nedaleko od Kenedijevih. Ali je pozvana u ovaj život, baš kao i ja. Kada osetite poziv, znate da ste blagosloveni, i odgovarate sa srcem punim radosti. Nije sumnjala hoće li se zarediti. Bila je potpuno posvećena ovom redu.”

„Kako onda da objasnimo trudnoću? Kako se to desilo?”

„Detektivka Ricoli je već postavila isto pitanje. Ali je želela da zna samo imena i datume. Koji su majstori dolazili u samostan? Kog meseca je Kamila otišla u posetu svojim? Policiju zanimaju samo svetovne pojedinosti, a ne duhovne. Ne zanima ih Kamilin poziv.”

„Jeste zatrudnela. Ili je na tren podlegla iskušenju, ili je silovana.”

Opatica je kratko ćutala, pogled joj je pao na šake. Tiho je rekla: „Postoji i treće objašnjenje, doktoro Ajsls.”

Mora se namrštila. „Šta bi to bilo?”

„Znam da ćete ga odbaciti s prezirom. Vi ste lekarka. Verovatno se oslanjate na laboratorijske nalaze, na ono što vidite pod mikroskopom. Ali zar vam se nikada nije desilo da vidite nešto neobjašnjivo? Da pacijent koji bi trebalo da je mrtav najednom oživi? Zar nikada niste prisustvovali nekom čudu?”

„Svaki lekar u svojoj karijeri doživi bar nekoliko iznenađenja.”

„Ne samo iznenađenja. Govorim o nečemu što vas zaprepasti. Nečemu što nauka ne može da objasni.”

Mora je pomislila na godine koje je provela na stažu u opštoj bolnici u San Francisku. „Bila je jedna žena, s rakom pankreasa.”

„To je neizlečivo, zar ne?”

„Da. Skoro kao smrtna presuda. Nije trebalo da preživi. Kada sam je prvi put videla, smatralo se da je fatalni ishod neminovan. Doktori su odlučili da prestanu da je hrane jer je bila toliko blizu smrti. Sedam se uputstava na njenom kartonu, da joj se samo olakšaju bolovi. To je sve što možete na kraju, da im ublažite bol. Mislila sam da će smrt nastupiti u sledećih nekoliko dana.”

„Ali vas je ona iznenadila.”

„Probudila se jednog jutra i rekla bolničarki da je gladna. Posle četiri nedelje otišla je kući.“

Opatica je klimnula glavom. „Čudo.”

„Ne, časna majko.” Mora je sreća njen pogled. „Spontana remisija.”

„To je samo način da kažete kako ne znate šta se desilo.”

„Remisije se dešavaju. Kancer ume da se povuče sam od sebe. Ili je dijagnoza od početka bila pogrešna.”

„Ili je bilo nešto drugo. Nešto što nauka ne može da objasni.”

„Hoćete da kažem da je to bilo čudo?”

„Hoću da razmislite o drugim mogućnostima. Toliki ljudi koji su se našli na pragu smrti i uspeli da se oporave govore da su videli blistavo svetlo. Ili da su videli svoje najmilije, kako im kažu da još nije kucnuo njihov čas. Kako objašnjavate te česte vizije?

„Halucinacije mozga kome nedostaje kiseonik.”

„Ili dokaz o božanskom.”

„Volela bih da nađem takav dokaz. Bilo bi lepo znati da nas nešto čeka posle ovog života. Ali ne mogu to da prihvatim samo na osnovu vere. Na to ciljate, zar ne? Da je Kamilina trudnoća bila nekakvo čudo? Još jedan dokaz božanskog.”

„Kažete da ne verujete u čuda, ali ne možete da objasnite kako je vaša bolesnica s rakom pankreasa preživela.”

„Ne postoje uvek jednostavna objašnjenja.”

„Zato što medicinska nauka ne shvata smrt u potpunosti. Zar to nije istina?”

„Ali shvatamo začecje. Znamo da su za njega potrebni spermatozoid i jajna ćelija. To je čista biologija, časna majko. Ja ne verujem u bezgrešno začecje. Verujem da je Kamila imala seksualni odnos. Možda je na njega bili prisiljena, a možda je dobrovoljno pristala. Ali njeno dete je začeto na uobičajen način. A identitet oca može i te kako imati veze sa ubistvom.”

„Šta ako otac nikada ne bude otkriven?”

„Imaćemo DNK deteta. Biće nam potrebno samo očevo ime.“ „Veoma se pouzdajete u vašu nauku, doktorko Ajls. Ona pruža odgovore na sva pitanja!” Mora je ustala. „Ali u te odgovore bar mogu da verujem.”

Otac Brofi je ispratio Moru iz ureda i krenuo sa njom nazad polumračnim hodnikom, dok su im koraci škripali po izlizanom parketu.

Rekao je: „Mogli bismo odmah da pređemo na stvar, doktorko Ajls.”

„Koju to stvar?” Zastao je i pogledao je. „Da li je dete moje.” Netremice ju je gledao; ona je bila ta koja je poželela da se okrene, da izbegne žestinu njegovog pogleda.

„To ste pomislili, zar ne?”, rekao je.

„Shvatate zašto.”

„Da. Kao što ste malopre rekli, neumoljivi biološki zakoni zahtevaju spermatozoid i jajnu ćeliju.”

„Vi ste muškarac koji redovno dolazi u ovu opatiju. Držite misu. Ispovedate ih.”

„Da.”

„Znate njihove najintimnije tajne.”

„Samo ono što odluče da mi kažu.”

„Vi ste simbol autoriteta?”

„Neki tako doživljavaju sveštenike.”

„Jednoj mladoj iskušenici sigurno ste to bili.”

„I zbog toga sam odmah sumnjiv?”

„Ne biste bili prvi sveštenik koji je prekršio svoj zavet.”

Uzdahnuo je i prvi put oborio pogled. Ne da bi izbegao njen, već da bi tužno klimnuo glavom. „Nije lako, u današnje vreme. Kako nas ljudi gledaju, kako se šegače iza naših leđa. Dok držim misu, gledam lica u crkvi i znam šta misle. Pitaju se diram li male dečake ili želim li mlade devojke. Svi se pitaju, isto kao vi. I uvek pretpostavljate ono najgore.”

„Je li dete vaše, oče Brofi?”

Plave oči su se ponovo usredsredile na nju. Pogled mu je bio savršeno miran. „Nije. Nikada nisam prekršio svoj zavet.”

„Sigurno shvatate kako ne možemo da vam poverujemo na reč?”

„Ne, moguće je da lažem, zar ne?” Mada nije digao glas, čula je primesu besa. Prišao joj je, a ona je stajala veoma mirna, opirući se porivu da ustukne. „Mogao bih da na jedan greh dodam drugi, pa i treći. Kuda nas vodi ta spirala, taj lanac greha? Laganje. Zlostavljanje redovnice. Ubistvo?”

„Policija mora da se pozabavi svim motivima. Čak i vašim.”

„A pretpostavljam da ćete hteti i uzorak moje DNK.”

„To bi eliminisalo mogućnost da ste vi otac.”

„Ili bi me obeležilo kao glavnog osumnjičenog za ubistvo.”

„Moglo bi da bude i jedno i drugo, u zavisnosti od rezultata.”

„Šta *vi* mislite da će oni pokazati?”

„Nemam pojma.”

„Ali sigurno imate neki osećaj. Stojite ovde, gledate me. Vidite li ubicu?”

„Ja verujem samo dokazima.”

„Brojevima i činjenicama. Samo njima verujete.”

„Tako je.”

„A ako vam kažem da sam spreman da dam uzorak DNK na analizu? Da ću vam dati uzorak krvi odmah sada, ako ste spremni da ga uzmete?”

„Nije potreban uzorak krvi. Samo bris iz usta.”

„Onda bris. Samo hoću da bude jasno kako sam na to dobrovoljno pristao.”

„Reći ću detektivki Ricoli. Ona će ga uzeti.”

„Hoćete li se onda predomisлити? O tome jesam li kriv?”

„Kao što sam rekla, znaću kada vidim rezultate.” Otvorila je vrata i izašla.

Krenuo je za njom u dvorište. Nije na sebi imao kaput, a ipak kao da je bio neosetljiv na hladnoću, sva njegova pažnja bila je usmerena samo na nju.

„Rekli ste da ste vaspitani u katoličkom duhu”, rekao je.

„Pohađala sam katoličku gimnaziju. Akademiju svetih Mladenaca u San Francisku.”

„A ipak verujete samo u svoje analize krvi. U svoju nauku.”

„Na šta biste se vi to oslonili?”

„Na instinkte? Veru?”

„U vas? Samo zato što ste sveštenik?”

„Samo zato?” Odmahnuo je glavom i tužno se nasmejao, a dah mu je zabelio ledeni vazduh. „Pretpostavljam da je to odgovor na moje pitanje.”

„Ja ništa ne pretpostavljam. Ne nagađam ništa o drugim ljudima, zato što i prečesto umeju da iznenade.”

Stigli su do glavne kapije. On je otvorio i ona je izašla. Kapija se zatvorila između njih, odjednom razdvojivši njihove svetove.

„Sećate se kamermana koji se srušio?”, upitao je. „Onog kome smo pružili prvu pomoć?”

„Da.”

„Živ je. Jutros sam otišao da ga posetim. Svestan je i govori.”

„Drago mi je što to čujem.”

„Mislili ste da se neće izvući.”

„Izgledi su bili mali.”

„Znači, vidite? Ponekad brojevi, statistika umeju da pogreše.” Okrenula se da pođe.

„Doktorko Ajls!“, viknuo je. „Odrasli ste u okrilju crkve. Zar od vaše vere nije ostalo baš ništa?”

Pogledala ga je. „Veri ne trebaju dokazi”, rekla je. „Ali meni trebaju.”

Autopsija deteta je zadatak koga se svaki patolog užasava. Dok je navlačila rukavice i pripremala instrumente, Mora je izbegavala da pogleda mali zamotuljak na stolu, pokušavala je da se udalji, što je duže moguće, od žalosne stvarnosti sa kojom će se uskoro suočiti. Osim zveckanja instrumenata, u prostoriji je vladala tišina. Nikome od prisutnih nije bilo do priče.

Mora je uvek zahtevala da u njoj laboratoriji vlada atmosfera poštovanja. Kao studentkinja medicine prisustvovala je autopsijama pacijenata koji su umrli dok se ona starala o njima, i mada se patolog koji je vršio te obdukcije prema njima odnosio kao prema anonimnim neznancima,

ona ih je poznavala dok su bili živi i nije mogla da ih pogleda dok leže na tabli a da ne čuje njihove glasove ili se priseti kako im je svest iskrla iz očiju. Laboratorija za autopsije nije bilo mesto za zbijanje šala ili priču o sinočnjem sudaru, i ona nije trpela takvo ponašanje. Jedan njen strog pogled bio je dovoljan da utiša čak i najdrskijeg policajca. Znala je da nisu bezdušni, da im duhovitosti služe da se nekako izbore sa težinom svog posla, ali je ipak očekivala da ih ostave ispred vrata, ili će ih ona brzo učutkati.

To nikada nije morala da čini kada je na stolu ležalo dete.

Pogledala je dvoje detektiva. Na licu Barija Frosta kao i obično videlo se mučno bledilo i on je stajao malo podalje od stola, kao da je spreman da pobegne. Danas ova obdukcija neće biti teška zbog neprijatnih mirisa, već zbog uzrasta žrtve. Ricolijeva je stajala pored njega, odlučnog lica, njeno sitno telo gotovo je nestalo u nekoliko brojeva većem hirurškom mantilu. Stajala je odmah pored stola, što kao da je govorilo: spremna sam. Nema toga što ne mogu da podnesem. Isti stav koji je Mora viđala kod svojih koleginica. Muškarci mogu da ih zovu kučkama, ali je ona prepoznavala šta su: žene koje se tako žestoko trude da se dokažu u muškom svetu da su poprimile i muško razmetljivo držanje. Ricolijeva je to držanje savršeno skinula, ali njeno lice nije sasvim išlo uz taj neustrašiv stav. Bilo je bledo i napeto, podočnjaci su govorili o umoru.

Jošima je nagnuo svetio nad zamotuljak, pa stao, čekajući kraj poslužavnika sa instrumentima.

Ćebe je bilo natopljeno, a ledena voda iz jezerceta curila je dok ga je pažljivo odmotavala, otkrivajući još jedan sloj tkanine. Nožica koju je ranije videla sada je bila izložena, virila je kroz mokro platno. Spleljena s obličjem deteta kao pokrov bila je bela jastučnica, zatvorena zihernadlana. Nekakvi ružičasti kružići zalepili su se za tkaninu.

Mora je uzela pincetu, odvojila jedan i spustila ga na mali poslužavnik.

„Šta je to?“, upitao je Frost.

„Liči na konfete“, rekla je Ricolijeva.

Mora je zavukla pincetu duboko u vlažni nabor i izvukla grančicu. „Nisu konfete“, rekla je. „Osušeno cveće.“

Značaj tog otkrića doneo je u prostoriju novu tišinu. Simbol ljubavi, pomislila je. Ili tuge. Prisetila se koliko je bila dirnuta, pre mnogo godina, kada je saznala da su neandertalci svoje mrtve sahranjivali s cvećem. Bio je to dokaz njihovog bola i samim tim njihove ljudskosti. Pomislila je kako je ovo dete oplakivano. Povijeno, posuto laticama suvog cveća i umotano u vuneno ćebe. Nije to bilo bacanje, već sahrana. Oproštaj.

Usredsredila se na stopalo koje je virilo iz pokrova kao da je lutkino. Koža tabana bila je smežurana od vode, ali nije bilo očiglednih znakova raspadanja, nije bilo mramorizacije kože. Temperatura jezerceta bila je blizu nule, i telo bi se nedeljama gotovo savršeno očuvalo. Pomislila je kako će biti teško, gotovo nemoguće, odrediti vreme smrti.

Odložila je pincetu i uklonila četiri sigurnosne igle koje su zatvarale jastučnicu. One su tiho i melodično zazvečale kada ih je bacila na poslužavnik. Digla je tkaninu i nežno je povukla nagore, i pojavile su se obe noge, savijenih

kolena, raširenih butina, kao u male žabe.

Veličina je odgovarala potpuno formiranom fetusu.

Otkrila je genitalije, a onda i nateklu pupčanu vrpču, povezanu crvenom satenskom trakom. Iznenada se setila redovnica kako sede za trpezarijskim stolom i čvornovitim šakama uzimaju suvo cveće i trake da prave vrećice. Beba u vrećici. Posuta cvećem i vezana trakom.

„Dečak“, rekla je Ricolijeva i glas joj je odjednom pukao.

Mora je digla pogled i videla da je Ricolijeva još više prebledela, da je sada naslonjena na sto kao da se pridržava.

„Hoćeš da izađeš?“

Ricolijeva je progutala knedlu. „Samo..“

„Šta?“

„Ništa. Dobro mi je.“

„Ovo je teško posmatrati, znam. Deca su uvek najteža. Ako hoćeš da sedneš...“

„Rekla sam ti, dobro mi je.“

Najgore će tek uslediti.

Mora je digla jastučnicu preko grudi, nežno ispravljajući prvo jednu pa drugu ruku, da se ne zaglave u vlažnom platnu. Ruke su bile savršeno formirane, sićušni prsti stvoreni da se pruže ka majčinom licu, da uhvate uvojak majčine kose. Pored lica, ruke su najprepoznatljivija odlika ljudskosti, i bilo je gotovo bolno gledati ih.

Mora je zavukla ruku u jastučnicu da pridigne potiljak dok je povlačila poslednje delove tkanine.

Smesta je znala da nešto nije u redu.

Ruka joj je držala lobanju koja nije delovala normalno, nije delovala ljudski. Zastala je, grla iznenada suvog. Sa narastajućom stravom skinula je tkaninu i pojavila se detinja glava.

Ricolijeva je glasno uzdahnula i ustuknula od stola.

„Isuse!“, uzviknuo je Frost. „Šta mu se desilo?“

Previše ošamućena da bi odgovorila, Mora je samo zurila u užasnu lobanju, razjapljenu, izloženog mozga. I lice, nalik na zgužvanu gumenu masku.

Metalni poslužavnik se iznenada srušio i zazvečao na podu.

Mora je digla pogled taman na vreme da vidi Džejn Ricoli, potpuno belu u licu, kako lagano pada.

DESET

„Neću u urgentni.”

Mora je obrisala poslednje tragove krvi i namršteno pogledala dva centimetra dugačku posekotinu na čelu Ricolijeve. „Ja nisam plastični hirurg. Mogu ovo da zašijem, ali ne tvrdim da neće ostati ožiljak.”

„Samo to obavi, važi? Neću da satima sedim u nekoj bolničkoj čekaonici. Ionako bi na mene pripustili nekog studenta medicine.”

Mora je obrisala kožu betadinom, a onda uzela ampulu ksilokaina i špric. „Prvo ću da ti dam lokalnu. Malo će da peče, ali posle nećeš ništa da osetiš.”

Ricolijeva je savršeno mirno ležala na sofi, očiju uprtih u tavanicu. Mada nije ni trepnula kada je igla probila kožu, stegla je pesnicu i nije je puštala dok joj je Mora ubrizgavala anestetik. Nije progovarala, nije zastenjala. Već se dovoljno ponizila padom u laboratoriji. A dodatno se ponizila time što je bila preslaba da hoda i što je Frost morao da je kao nevestu unese u Morinu kancelariju. Sada je ležala čvrsto stegnute vilice, odlučna da ne prikaže nikakvu slabost.

Dok je Mora prolazila krivom iglom kroz rub rane, Ricolijeva je upitala savršeno mirnim glasom: „Hoćeš li mi reći šta se desilo onoj bebi?”

„Ništa joj se nije desilo.”

„Ne bi se reklo da je baš normalna. Gospode, fali joj pola glave!”

„Takva se rodila”, rekla je Mora, prekinuvši konac i vezavši čvor. Zašivanje kože je bilo kao ušivanje žive tkanine, a ona sama prosto krojačica koja spaja dva kraja i vezuje čvor. „Beba je imala anencefaliju.”

„Šta to znači?”

„Da se mozak nikada nije razvio.”

„Nije mu samo mozak nedostajao. Izgledalo je kao da mu je čitav gornji deo glave otfikaren.” Ricolijeva je progutala knedlu. „A lice...”

„To je sve deo istog urođenog defekta. Mozak se razvija iz sloja ćelija koje se nazivaju neuralna cev. Ako se vrh cevi ne zatvori kako treba, beba će se roditi bez dobrog dela mozga, lobanje, čak i kože na temenu. To znači anencefalija. Bez glave.”

„Jesi li ikada ranije videla nešto slično?”

„Samo u medicinskom muzeju. Ali nije tako retko. Dešava se otprilike jednom u hiljadu rođenja.”

„Zašto?”

„Niko ne zna.”

„Onda može - može da se desi svakoj bebi?”

„Tako je. Mora je završila poslednju kopču i otkinula višak konca. „Ovo dete je došlo na svet s teškim poremećajima. Ako nije bilo mrtvorodence, onda je gotovo sigurno umrlo nedugo po rođenju.”

„Znači, Kamila ga nije utopila.”

„Potražiću dijatome u plućima. To će nam reći je li uzrok smrti utapanje. Ali mislim da se ovde ne radi o čedomorstvu. Mislim da je beba umrla prirodnom smrću.”

„Hvala bogu”, izustila je Ricolijeva tiho. „Daje to poživelo...”

„Ne bi.” Mora je zalepila flaster preko rane i skinula rukavice. „Sve je gotovo, detektivko. Kopče moraju da se skinu za pet dana. Možeš da svratiš da ja to uradim. Ali i dalje mislim da bi trebalo da odeš doktoru.”

„Ti si doktor.”

„Ja radim sa mrtvacima. Zaboravila si?”

„Upravo si me lepo ušila.”

„Ne govorim o novim kopčama. Brine me šta se još dešava.”

„Šta hoćeš da kažeš?”

Mora se nagnula napred, netremice gledajući Ricolijevu. „Pala si u nesvest, ne znam da li se sećaš.”

„Nisam ručala. I ono - ona beba - prenerazila me je.”

„Sve nas je prenerazila. Ali si se samo ti skljojkala.”

„Prosto nikada pre nisam videla ništa slično.”

„Džejn, ti si na onom stolu videla svakakve užase. Videle smo ih zajedno, omirisale smo ih zajedno. Uvek si imala jak želudac. Mladi policajci, njih moram da držim na oku, zato što padaju kao snoplje. Ali ti si uvek uspevala da se držiš. Do danas.”

„Možda nisam tako žilava kao što zamišljaš.”

„Ne, mislim da nešto nije u redu. Jesam li u pravu?”

„Šta na primer?”

„Pre neki dan ti se zavrtelo u glavi.”

Ricolijeva je slegnula ramenima. „Ne smem više da preskačem doručak.”

„Zašto si ga preskočila? Zbog mučnine? A primetila sam da ideš u toalet bukvalno na svakih deset minuta. Išla si dva puta samo dok sam ja nameštala laboratoriju.”

„Šta je sad, do đavola, ovo? Saslušanje?”

„Moraš da odeš doktoru. Potreban ti je kompletan pregled i analiza krvi, da se bar odbaci mogućnost anemije.”

„Potrebno mi je samo malo svežeg vazduha.” Ricolijeva se pridigla, a onda brzo zagnjurila glavu u ruke. „Gospode, otkida me glava.”

„Prilično si gadno tresnula.”

„Nije mi prvi put”

„Ali mene više brine zašto si se onesvestila. Zašto si bila toliko umorna.”

Ricolijeva je digla glavu i pogledala je. U tom trenutku, Mora je našla odgovor. Već ga je naslućivala, a sada je u očima druge žene videla potvrdu.

„Život mi je skroz sjeban“, prošaputala je Ricolijeva.

Suze su zapanjile Moru. Nikada ranije nije videla Ricolijevu kako plače, mislila je da je ova previše snažna, previše tvrdoglava da se slomi, a ipak su joj

sada suze klizile niz lice, i Mora je bila toliko zatečena da ju je samo ćutke gledala.

Kucanje na vratima obe ih je preseklo.

Unutra je provirio Frost. „Kako nam ide ovde...?“ Glas mu je utihnuo kada je video uplakano lice svoje partnerke. „Hej! Hej, jesi dobro?“

Ricolijeva je besno obrisala suze. „Dobro sam.“

„Šta se dešava?“

„Rekla sam da sam *dobro*“

„Detektive Frost“, rekla je Mora, „Potrebno nam je malo mira. Hoćeš da nas ostaviš nasamo, molim te?“

Frost je pocrveneo. „Izvinite“, promrmljao je pa se povukao i tiho zatvorio vrata.

„Nije trebalo da se izderem na njega“, rekla je Ricolijeva. „Ali ponekad ume da bude mnogo tup.“

„Samo se brine za tebe.“

„Da, znam. Znam. On je bar jedan od dobrih momaka.“ Zagrcnula se. Boreći se da ponovo ne zaplače, stegla je pesnice, ali su suze ipak navrle, a za njima i jecaji. Zagrcnuti, posramljeni jecaji koje nije mogla da zadrži. Moru je uznemirilo što prisustvuje slomu žene čijoj se snazi uvek divila. Ako Džejn Ricoli može ovako da ode u paramparčad, onda to može svako.

Ricolijeva se iznenada udarila pesnicama po kolenima i nekoliko puta duboko udahнула. Kada je napokon digla glavu, suze su se još videle, ali je ponos navukao na lice ukočenu masku.

„Prokleti hormoni. Sludeli su me skroz.“

„Koliko dugo već znaš?“

„Ne znam. Već neko vreme, valjda. Jutros sam napokon uradila test kod kuće. Ali sam nedeljama već nekako naslućivala. Osetila sam razliku. A nisam ni dobila.“

„Koliko ti kasni?“

Ricolijeva je slegnula ramenima. „Bar mesec dana.“

Mora se zavalila u stolicu. Sada pošto se Ricolijeva pribrala, Mora je mogla da se povuče u svoju ulogu doktorke. Staložene doktorke, spremne da podeli praktične savete. „Imala si dovoljno vremena da odlučiš.“

Ricolijeva je prezrivo frknula i prešla rukom preko lica. „Nema šta da se odlučuje.“

„Šta ćeš da uradiš?“

„Ne mogu da ga zadržim. Znaš da ne mogu.“

„Zašto ne možeš?“

Ricolijeva joj je uputila pogled kakav se obično čuva za maloumnike. „Šta ja da radim s bebom?“

„Šta rade svi ostali.“

„Je l' možeš ti mene da zamisliš kao majku?“ Ricolijeva se nasmejala. „Bila bih jeziva. Dete ne bi preživelo ni mesec dana kada bih ga ja čuvala.“

„Deca su čudesno otporna i prilagodljiva.”

„Aha, dobro, samo ja ne umem s njima.”

„Bila si odlična sa onom malom Noni.”

„Ma kako da ne!”

„Jesi, Džejn. A ona je reagovala na tebe. Mene je ignorisala, a majke se kloni. Ali vas dve kao da ste se odmah zbližile.”

„To ne znači da sam majčinski tip. Od dece mi se diže kosa na glavi. Ne znam šta s njima da radim, sem da ih predam nekom drugom, i to brzo.” Oštro je uzdahnula, kao da je to kraj priče. Rešena stvar. „Ne mogu to. Prosto ne mogu.” Ustala je sa stolice i prišla vratima.

„Jesi li rekla agentu Dinu?”

Ricolijeva se zaustavila, s rukom na kvaki.

„Džejn?”

„Ne, nisam mu rekla.”

„Zašto?”

„Teško je razgovarati kada se jedva i viđamo.”

„Vašington nije na drugom kraju sveta. Nalazi se čak i u istoj vremenskoj zoni. Na primer, mogla bi da mu telefoniraš. On bi želeo da zna.”

„Možda i ne bi. Možda je to samo jedna komplikacija za koju on radije ne bi da čuje.”

Mora je uzdahnula. „U redu, priznajem, ne poznajem ga baš najbolje. Ali za ono kratko vreme dok smo radili zajedno, ostavio je utisak osobe koja ozbiljno prihvata svoje obaveze.”

„Obaveze?” Ricolijeva se napokon okrenula i pogledala je. „O, dobro. Znači, to sam ja. To je ova beba. A on je taman dovoljno dobar mali izviđač da izvrši svoju *dužnost*.”

„Nisam tako mislila.”

„Ali si potpuno u pravu. Gejbrijel *bi* izvršio svoju dužnost. Ma nek se sve nosi. Neću da budem ničiji problem, ničija odgovornost. Sem toga, nije njegovo da odlučuje. Moje je. Ja sam ta koja bi morala da ga odgaja.”

„Uopšte mu nisi pružila priliku.”

„Priliku za šta? Da klekne i da me zaprosi?” Ricolijeva se nasmejala.

„Zašto je to toliko nemoguće? Viđala sam vas zajedno. Videla sam kako te gleda. Nije to samo veza za jednu noć, ima tu još nečega.”

„Aha. Veza za dve nedelje.”

„Tebi je bilo samo to?”

„Šta smo drugo mogli da postignemo? On je u Vašingtonu, a ja sam ovde.” Začuđeno je zavrтела glavom. „Gospode, ne mogu da verujem da sam zaglavila! Ovo bi trebalo da se dešava samo glupačama.” Zastala je. Nasmejala se. „Tako je. Što znači da sam ja...?”

„Sasvim sigurno nisi glupača.”

„Baksuz. I plodna kao prokleta krava.”

„Kada si poslednji put razgovarala s njim?”

„Prošle nedelje. On je zvao.”

„I nisi mu rekla.”

„Tada nisam bila sigurna/’

„Ali sada jesi.”

„A ipak mu neću reći. Moram da donesem odluku koja će biti najbolja za mene, a ne za nekog drugog/’

„Bojiš se šta će on reći?”

„Bojim se da će me nagovoriti da sjubem sopstveni život. Da će mi reći da ga zadržim.”

„Zar je to ono čega se zaista bojiš? Ili se više bojiš da ga on neće hteti? Da će te odbiti pre nego što ti se ukaže prilika da ti odbiješ njega?”

Ricolijeva je pogledala Moru. „Znaš šta, doktorica?”

„Šta?”

„Ponekad nemaš blagu predstavu o čemu pričaš.”

A ponekad, pomislila je Mora dok je posmatrala Ricolijevu kako izlazi iz kancelarije, ponekad pogodim pravo u metu.

Ricolijeva i Frost su sedeli u kolima, grejanje je uduvavalo hladan vazduh, a pahuljice su se lelujavu spuštale na vetrobran. Tmurno nebo je odlično odgovaralo njenom raspoloženju. Sedela je i drhtala u klaustrofobičnoj tami kola, i svaka pahuljica koja je padala na vetrobran dodatno joj je sužavala vidik. Zatvarala je, zakopavala.

Frost je upitao: „Bolje si?”

„Boli me glava. Ništa više.”

„Sigurno nećeš da te odvezem do urgentnog?”

„Trebam samo aspirin.”

„Dobro. Važi.” Ubacio je menjač u brzinu, a onda se predomislio pa vratio u ler. Pogledao ju je. „Džejn?”

„Šta je?”

„Ako nekad poželiš da o nečemu razgovaraš - bilo o čemu, rado ću da te saslušam.”

Nije odgovorila, samo je skrenula pogled ka vetrobranu. Ka pahuljama koje su na staklu obrazovale belu filigransku šaru.

„Zajedno radimo već koliko, dve godine? Nekako mi se čini da mi ne pričaš mnogo o onom što ti se dešava u životu”, rekao je. „Ja sam tebe verovatno na smrt ugušio pričama o meni i Elis. Čuješ za svaku našu svađu, htela to ili ne. Nikada mi nisi rekla da začepim, pa računam da ti ne smeta. Ali znaš, upravo sam nešto shvatio. Ti mnogo slušaš, ali skoro nikada ne govoriš o sebi.”

„Nema šta da se kaže.”

Kratko je razmislio o tome. A onda je rekao, zvučeći gotovo posramljeno: „Nikada te ranije nisam video da plačeš.”

Slegnula je ramenima. „Eto. Sada jesi.”

„Slušaj, nismo se uvek sjajno slagali...”

„Misliš da nismo?”

Frost je pocrveneo kao i uvek kada bi se našao u neprijatnoj situaciji. Lice mu je bilo kao semafor, pocrvenelo bi na prvi nagoveštaj neprijatnosti. „Hoću da kažem, nismo kao, *ortaci*.”

„Šta, sada hoćeš da budemo ortaci?”

„Ne bih imao ništa protiv.”

„U redu, ortaci smo”, rekla je oštro. „Hajde, polazi.”

„Džejn?”

„Šta je?”

„Tu sam. To je sve što hoću da ti kažem.”

Zatreptala je i okrenula se ka vratima da on ne vidi kako su te reči delovale na nju. Po drugi put u roku od sat vremena osetila je da joj naviru suze. Prokleti hormoni. Nije znala zašto joj se plače od Frostovih reči. Možda samo zbog činjenice da je on tako dobar prema njoj. Zapravo, on je uvek bio dobar prema njoj, ali je ona sada bila izuzetno osetljiva, i jedan mali deo nje žalio je što Frost nije neosetljiv kao balvan i što primećuje buru u njoj. Od njegovih reči osetila se ranjivo i nezaštićeno, a nije želela da je tako doživljavaju. Ne stiće se tako partnerovo poštovanje.

Udahnula je i digla bradu. Trenutak je prošao i suze su nestale. Mogla je da ga pogleda i vrati bar malo svog starog držanja.

„Slušaj, stvarno mi treba aspirin”, rekla je. „Nećemo valjda ovde da sedimo čitav dan?”

Klimnuo je glavom i ubacio u brzinu. Brisači su sklonili sneg sa stakla i otvorili pogled na nebo i bele ulice. Čitavog vrelog leta radovala se zimi, čistoći snega. Sada, dok je posmatrala tmurni gradski pejzaž, pomislila je kako nikada više neće proklinjati avgustovsku jaru.

Petkom uveče u Dž. P. Dojlovom baru čovek nije mogao da mrdne a da ne naleti na nekog policajca. Smešten odmah pored stanice Džamejka plejn, a samo deset minuta od policijske centrale na Šrederovom trgu, Dojlov bar je bio mesto gde su se policajci koji nisu na dužnosti okupljali radi piva i priče. Zato je, kada je te večeri ušla kod Dojla da nešto pojede, Ricolijeva očekivala da će sresti more poznatih lica. Nije očekivala da će videti Vinsa Korzaka kako sedi za šankom i pijucka pivo. Korzak je bio penzionisani detektiv iz Njutna, i retko je svraćao kod Dojla.

Primetio ju je kada je ušla, pa joj je mahnuo. „Hej, Džejn! Dugo se nismo videli.” Upro je prstom u flaster na njenom čelu. „Šta ti se desilo?”

„Ma, ništa. Okliznula sam se u mrtvačnici, pa su mi stavili dve kopče. Otkud ti u ovom kraju?”

„Selim se ovamo.”

„Molim?”

„Upravo sam iznajmio stan malo dalje u ulici.”

„A kuća u Njutnu?”

„Dugačka priča. Slušaj, hoćeš nešto da prezalogajiš? Da ti natenane ispričam.” Uzeo je pivo. „Da nađemo separe u drugoj sali. Ove seronje što puše poderaše mi pluća.”

„Pre ti nije smetalo.”

„Pa, tada sam ja bio jedan od njih.”

Ništa bolje od infarkta da preobrazi strastvenog pušača u fanatika za zdrav život, pomislila je Ricolijeva dok je išla za Korzakom, koji je svojom telesinom probijao put. Mada je posle srčanog udara malo oslabio, i dalje je bio krupan kao igrač američkog fudbala, a tako se i ponašao dok je krčio put kroz gužvu.

Prošli su kroz vrata u deo za nepušače, gde je vazduh bio za trunčicu čistiji. Odabrao je separe ispod irske zastave. Na zidu su bili uramljeni požuteli isečci iz *Boston glouba*, članci o bivšim gradonačelnicima, odavno pokojnim političarima. Kenedijevi, Tip O’Nil i drugi slavni sinovi matere Irske, od kojih su mnogi nekada bili bostonski plavci.

Korzak se zavukao na drvenu klupu, nekako utisnuvši stomak ispod stola. Koliko god bio težak, ipak je delovao suvlje nego u avgustu, kada su zajedno vodili jednu istragu o višestrukim ubistvima. Nije mogla da ga gleda a da ne pomisli na leto koje su proveli zajedno. Zujanje muva među drvećem, užasi koje je otkrila šuma, među lišćem. Još su je ponekad mučile uspomene na taj mesec kada su dvojica ubica udružila snage da izlive svoje bolesne fantazije na bogatim parovima. Korzak je bio jedan od retkih ljudi koji su znali koliko je snažno taj slučaj delovao na nju. Zajedno su se uhvatili u koštac sa čudovištima i pobedili, i među njima se stvorila veza, iskovana u najtežim trenucima istrage.

A ipak, kod Korzaka joj je mnogo šta bilo odvratno.

Gledala ga je kako otpija pivo i palaca jezikom preko brkova od pene. Ponovo je primetila njegove majmunske crte lica. Guste obrve, debeo nos, čekinje koje mu pokrivaju šake. A i njegov hod, s debelim rukama koje se klata, pogrbljenim ramenima, onako kako hodaju gorile. Znala je da ima problema u braku i da posle penzionisanja ne zna šta će sa slobodnim vremenom. Kada ga je sad pogledala, osetila je peckanje savesti zato što joj je on ostavio nekoliko poruka na sekretarici, predlažući da izađu na večeru, ali je bila prezauzeta da mu se javi.

Naišla je kelnerica, prepoznala Ricolijevu i rekla: „Sem Adams’, kao i obično?”

Ricolijeva je pogledala Korzakovu čašu piva. Prosuo ga je po košulji na kojoj su se sada širile mokre fleke.

„Hm, ne“, rekla je. „Samo koka-kolu.“

„Hoćete li da naručite i jelo?”

Ricolijeva je otvorila jelovnik. Večeras joj nije bilo do piva, ali je umirala od gladi. „Ja ću salatu od šunke i povrća s majonezom. Pohovanu ribu i pomfrit. I pržene kolutiće luka. Možete li sve da donesete odjednom? O, i možete li da mi donesete puter za zemičke?”

Korzakse nasmejao. „Nemoj da se stidiš, Džejn, naruči nešto da pojedеш.”

„Šta ću kad sam gladna.”

„Znaš li kako pržena hrana deluje na arterije?”

„Tako, znači. E, ne dam ti nijedan pomfrit.”

Kelnerica je pogledala Korzaka. „Za vas, gospodine?”

„Kuvanog lososa, bez putera. I salatu sa sirćetom.”

Kada je kelnerica otišla, Ricolijeva je pogledala Korzaka s nevericom. „Od kada si ti to počeo da jedeš kuvanu ribu?”, upitala je.

„Od kada me je onaj gore tresnuo po glavi za opomenu.”

„Stvarno se tako hraniš? I inače?”

„Oslabio sam već deset kila. I to bez cigareta, tako da znaš, to ti je *istinsko* mršavljenje.” Zavalio se, delujući malčice previše zadovoljan samim sobom. „Sada čak vozim i sobni bicikl.”

„Zezaš.”

„Učlanio sam se u teretanu. Radim kardio-vežbe. Znaš, pazim na puls, držim čuku pod kontrolom. Osećam se deset godina mlađe.”

Verovatno je želeo da od nje čuje *I izgledaš deset godina mlađe*, ali ona to nije rekla, zato što to ne bi bila istina.

„Deset kila. Svaka čast”, rekla je.

„Čovek samo mora da bude uporan.”

„Pa što onda piješ pivo?”

„Alkohol je u redu, zar nisi čula? Poslednje otkriće u *Medicinskom žurnalu Nove Engleske*. Čaša crnog vina je odlična za srce.” Pokazao je glavom ka koka-koli koju je kelnerica stavila pred Ricolijevu. „A šta je to? Uvek si naručivala Adamsovo pivo?”

Slegnula je ramenima. „Večeras mi se ne pije.”

„Dobro si?”

Ne, nisam dobro. Zaglavila sam i ne mogu ni pivo da popijem a da mi se ne povraća. „Imam puno posla”, bilo je sve što je rekla.

„Da, čujem. Šta ima sa redovnicama?”

„Još ne znamo.”

„Čuo sam da je jedna redovnica bila i mamica.”

„Gde si to čuo?”

„Znaš. Priča se.”

„Šta se još priča?”

„Da ste iz jezerceta izvadili bebu.”

Vesti su morale da se pročaju. Policajci pričaju jedni s drugima. Pričaju sa svojim ženama. Pomislila je na tragače kako stoje oko jezerceta, na radnike iz mrtvačnice, na kriminalističke tehničare. Jedan dugačak jezik i uskoro čak i penzionisani pandur iz Njutna zna sve detalje. Nije smela ni da pomisli šta će objaviti jutarnje novine. Ubistvo je već samo po sebi dovoljno zanimljivo javnosti; sada je tu i zabranjeni seks, moćan sastojak koji će izgurati ovaj

slučaj na naslovne strane.

Kelnerica im je poslužila hranu. Tanjiri Ricolijeve zauzeli su veći deo stola, poput porodične gozbe. Navalila je na hranu i zagrizla pomfrit koji je bio toliko vruć da se opekla, pa je brzo morala da otpije malo hladne koka-kole.

Korzak je, bez obzira na sve pravoverne komentare o prženoj hrani, čežnjivo posmatrao njene kolutiće luka. Onda je pogledao svoju kuvanu ribu, udahnuo i uzeo viljušku.

„Hoćeš malo kolutića?“, upitala je.

„Ne, u redu je. Kažem ti, potpuno sam preokrenuo svoj život. Taj infarkt je možda nešto najkorisnije što mi se u životu desilo.“

„Zezaš?“

„Ma kakvi! Smršao sam. Batalio duvan. Hej, kao da je i kosa ponovo počela da mi raste.“ Nagnuo je glavu da joj pokaže ćelu.

Ako raste, raste iznutra, a ne spolja, pomislila je.

„Da, mnogo šta sam promenio“, rekao je on.

Ućutao je i usredsredio se na lososa, ali kao da u njemu nije uživao. Ona zamalo da mu iz čistog sažaljenja gurne svoj tanjir s prženim lukom.

Ali kada je ponovo digao glavu, pogledao je nju, a ne njenu hranu. „I kod kuće se mnogo šta promenilo.“

Osetila se nelagodno zbog nekog prizvuka u njegovom glasu. Zbog načina na koji ju je pogledao, kao da će otvoriti dušu. Užasavala ju je pomisao da će slušati priče o nečijem prljavom vešu, ali je videla koliko mu je razgovor potreban.

„Šta se dešava kod kuće?“, upitala je. Već naslućujući šta će uslediti.

„Dajen i ja - znaš kako nam je išlo. Videla si je.“

Dajen je upoznala u bolnici, kada se Korzak oporavljao od srčanog udara. Već pri prvom susretu primetila je njeno zaplitanje jezikom i staklaste oči. Žena je bila živa apoteka, nakljukana valijumom, kodeinom - svime što je uspevala da iskamči od doktora. Taj problem se vukao već godinama, rekao joj je Korzak, ali je ipak ostajao uz svoju ženu, jer se to očekuje od muževa.

„Kako je Dajen?“, upitala je.

„Isto. I dalje drogirana.“

„Rekao si da se stvari menjaju.“

„I menjaju se. Ostavio sam je.“

Znala je da on čeka njenu reakciju. Uzvratila mu je pogled, ne znajući treba li da bude srećna ili uznemirena. Ne znajući šta on želi da vidi.

„Bože, Vinse“, rekla je napokon. „Siguran si da si pametno postupio?“

„U čitavom život nisam bio sigurniji. Sledeće nedelje se selim. Našao sam sebi garsonjeru, ovde na Džamejka plejnu. Namestiću je baš kako ja hoću. Znaš, plazma televizor, veliki zvučnici da kidaju bubne opne.“

Njemu su pedeset četiri godine, preživeo je srčani udar i sada je odlepio. Ponaša se kao klinac koji jedva čeka da se useli u svoj prvi stan.

„Ona neće ni primetiti da sam otišao. Sve dok joj plaćam račune iz apoteke, biće srećna. Čoveče, ne znam što mi je ovoliko trebalo da se odlučim.“

Pola života sam protraćio, ali kažem ti, to je to. Od sada ima da uživam u svakom minutu.”

„A vaša kćerka? Šta ona kaže?”

Prezrivo je frknuo. „Šta me boli dupe! Ionako od mene samo traži pare. *Tata, trebaju mi nova kola. Tata, hoću u Kankun.* Misliš da sam ja nekada bio u Kankunu?”

Zavalila se u stolici, gledajući ga preko prženog luka koji se ohladio. „Je l' znaš šta radiš?”

„Da. Preuzimam kontrolu nad svojim životom.” Zastao je. Pa pomalo jetko rekao: „Mislio sam da će ti biti drago zbog mene.”

„I jeste. Valjda.”

„Pa čemu onda taj pogled?”

„Kakav pogled?”

„Kao da mi je nešto izraslo na čelu.”

„Samo moram da se naviknem na novog Korzaka. Kao da te više ne poznajem.”

„To je loše?”

„Nije. Bar mi više nećeš stalno duvati dim u lice.”

Na to su se oboje nasmejali. Novi Korzak, za razliku od starog, neće joj zasmrdeti kola cigaretama.

Nabo je list salate na viljušku i tiho jeo, mršteći se, kao da mu je potrebna puna usredsređenost samo da bi žvakao. Ili da bi prešao na ono što sledi.

„A kako ide tebi i Dinu? Još se vidate?”

Njegovo pitanje, tako uzgred postavljeno, zateklo ju je nespremnu. Bila je to poslednja tema o kojoj je želela da razgovara, poslednje što je očekivala da će on pitati. Nije krio da mu se Gejbrijel Din ne dopada. Nije se dopadao ni njoj kada se umešao u njihovu istragu u avgustu, mašući FBI-jevom značkom i preuzimajući kormilo.

Posle nekoliko nedelja, između nje i Dina sve se promenilo.

Pogledala je svoju napola pojedenu hranu, odjednom više nije bila gladna. Osećala je da je Korzak posmatra. Što duže bude čekala, to će odgovor biti manje uverljiv.

„Sve je dobro”, rekla je. „Hoćeš još jedno pivo? Ja bih mogla još jednu kolu.”

„Je li dolazio u poslednje vreme da te vidi?”

„Gde je ta kelnerica?”

„Koliko je prošlo? Dve-tri nedelje? Mesec dana?”

„Ne znam...” Mahnula je kelnerici, koja nije videla njen znak već je otišla u kuhinju.

„Šta, zar ne vodiš računa o tome?”

„Imam mnogo drugog posla, znaš”, breknula se. Odao ju je glas. Korzak se povukao, posmatrajući je policijskim očima. Očima koje su previše videle.

Rekao je: „Zgodan momak kao što je on verovatno misli da je neodoljiv za sve ženske.”

„Šta bi to trebalo da znači?”

„Nisam glup kao što izgledam. Vidim da nešto nije u redu. Čujem to u tvom glasu. I to mi smeta, zato što ti zaslužuješ bolje. Mnogo bolje.”

„Stvarno ne želim o tome da pričam.”

„Nikada mu nisam verovao. To sam ti i rekao, još tamo u avgustu. Čini mi se da mu ni ti tada nisi verovala.”

Ponovo je mahнула kelnerici. Ova se ponovo nije osvrnula na nju.

„Mutni su mi ti federalci. Svi koje sam upoznao. Mnogo su fini, ali nikada nisu iskreni. Vole da igraju igre. Misle da su bolji od pandura. Da su glavne face zato što rade za savezne vlasti.”

„Gejbrijel nije takav.”

„Nije?”

„Nije.”

„To kažeš samo zato što se ložiš na njega.”

„Zašto uopšte pričamo o tome?”

„Zato što se brinem za tebe. Kao da padaš u provaliju, a nećeš čak ni da vikneš upomoć. Mislim da nemaš s kim da pričaš o tome.”

„Pričam s tobom.”

„Da, ali mi ništa ne govoriš.”

„Šta hoćeš da ti kažem?”

„Odavno nije došao da te vidi. Je l' tako?”

Nije odgovorila, nije ga čak ni pogledala. Umesto toga se usredsredila na mural na zidu iza njega. „Oboje imamo mnogo posla.”

Korzak je uzdahnuo i odmahnuo glavom. Bio je to pokret koji je govorio o sažaljenju.

„Mislim, nisam zaljubljena ili tako nešto.” Prikupivši ponos, konačno je sreła njegov pogled. „Misliš da ću da puknem samo zato što me neki tip šutnuo?”

„Pa, ne znam.”

Nasmejala se, ali je to zvučalo usiljeno, čak i njoj samoj. „To je samo seks, Vinse. Imaš vezicu, pa kreneš dalje. Muškarci to stalno rade.”

„Kažeš mi da si ista kao muškarci?”

„Nemoj da mi prodaješ ta sranja o dvostrukim merilima.”

„Ne, hajde. Hoćeš da kažeš da je slomljeno srce izmišljotina? On ode, a tebi je to okej?”

Hladno ga je pogledala. „Biće sve u redu.”

„Pa lepo. Zato što on nije toga vredan, Džejn. Nije vredan ni minuta tuge. A to ću i da mu kažem kada ga sledeći put budem video.”

„Zašto ovo radiš?”

„Šta to radim?”

„Mešaš se. Čeprkaš. Ne treba mi to. Imam dovoljno problema.”

„To znam.”

„A ti mi samo otežavaš.”

Neko vreme ju je samo gledao. Onda je oborio pogled. „Izvini”, rekao je tiho. „Ali znaš, samo pokušavam da ti budem prijatelj.”

Od svega što je mogao da kaže, ništa je ne bi toliko dirnulo. Shvatila je da potiskuje suze dok je zurila u čelu na njegovoj oborenoj glavi. Bilo je prilika kada joj je bio odvratn, kada je zbog njega besnela.

A opet, bilo je prilika kada je neočekivano ugledala čoveka unutra, dobrog čoveka velikog srca, i postidela bi se što je tako netrpeljiva prema njemu.

Ćutali su dok su oblačili kapute i izlazili iz Dojla, iz oblaka duvanskog dima u noć koja je iskrila od novog snega. Malo dalje, policijska kola izletela su iz stanice, plava svetla okruživao je veo pahulja. Gledali su ih kako jure ulicom, i Ricolijeva se zapitala kakva ih kriza čeka. Negde uvek postoji neka kriza. Parovi urlaju i svađaju se. Izgubljena deca. Ošamućeni vozači koji stoje pored svojih slupanih automobila. Toliko različitih života koji se ukrštaju na bezbroj načina. Većina ljudi živi ušuškana u svoj mali kutak kosmosa. Policajac vidi sve.

„I, šta radiš za Božić?”, upitao je.

„Idem kod roditelja. Moj brat Frenki dolazi u grad za praznike.”

„On beše marinac, je 1' tako?”

„Aha. Kad god se pojavi, kao da bi svi trebalo da padnemo na kolena i da ga obožavamo.”

„Uf. Malo suparništvo između brata i sestre?”

„Ma ne, tu sam bitku odavno izgubila. Frenki je neprikosnoven. Šta ti radiš za Božić?”

Slegnuo je ramenima. „Ne znam.”

U tom odgovoru se čula jasna molba za poziv. Spasi me od usamljenog Božića. Spasi me od mog sjebanog života. Ali ona nije mogla da ga spase. Nije mogla da spase ni sebe.

„Imam nekoliko planova” brzo je dodao, previše ponosan da pusti da se tišina protegne. „Možda ću i dole na Floridu, da obiđem sestru.”

„To zvuči dobro.” Uzdahnula je, izbacivši oblak pare. „Pa, moram kući da se naspavam.”

„Ako poželiš da se vidimo još neki put, imaš moj broj mobilnog?”

„Aha, imam ga. Srećan Božić.” Krenula je ka kolima.

„Hm, Džejn?”

„Da?”

„Znam da ti se Din još sviđa. Žao mi je što sam onako pričao o njemu. Samo mislim da zaslužuješ bolje.”

Nasmejala se. „Kao da na mene čeka čitav red tipova.”

„Pa”, rekao je on, zagledan u pločnik. Odjednom je izbegavao njen pogled. „Postoji jedan.”

Ukipila se, misleći: Molim te, nemoj to da mi radiš. Molim te, ne teraj me da te povredim.

Pre nego što je stigla da odgovori, on je naglo krenuo ka svom autu. Odsutno joj je mahnuo dok je obilazio do vrata i ulazio. Zurila je za njim dok je odlazio, a njegove gume su stvarale svetlucačav oblak snega.

JEDANAEST

Sedam je već bilo prošlo kada je Mora napokon stigla kući. Dok je skretala na prilaz, videla je svetla kako blešte u njenoj kući. Ne slabašan sjaj nekoliko sijalica koje je uključio automatski prekidač, već veselo blistanje mnogih svetiljki, nekoga ko je čeka. A kroz zavese u dnevnoj sobi videla se piramida raznobojnog svetla.

Božićna jelka.

Tome se najmanje nadala, i zaustavila se na prilazu zureći u treperave boje, prisećajući se Božića kada je kitila jelku za Viktora, kada je dizala krhke kuglice iz njihovih gnezda i kačila ih na grane od kojih su joj prsti mirisali na borovinu. Prisećala se i ranijih Božića, kada je bila dete, i kada bi je otac digao na ramena da stavi srebrnu zvezdu na vrh jelke. Njeni roditelji baš nijednom nisu zaboravili na tu veselu tradiciju, a ona je ipak dozvolila da nestane iz njenog života. Sve je to stvaralo previše nereda, zahtevalo previše vremena. Dovlačenje jelke, posle njeno izbacivanje, kada postaje samo još jedan smeđi otpadak koji na pločniku čeka đubretare. Dozvolila je da je sitne neprijatnosti odvrata. Zaboravila je radost.

Iz hladne garaže ušla je u kuću, gde ju je dočekaao miris pečenog pileta s belim lukom i ruzmarinom. Kako prija kada dođeš kući i osetiš mirise večere, kada te neko čeka! Čula je televizor u dnevnoj sobi i krenula je ka zvuku, skidajući kaput dok je išla hodnikom.

Viktor je skrštenih nogu sedeo na podu pored jelke, pokušavajući da otpetlja klupko srebrne trake. Kada ju je ugledao, malodušno se nasmejao.

„U međuvremenu nisam postao ništa veštiji s ukrasima.”

„Nisam očekivala sve ovo”, rekla je ona pogledavši svetla.

„Pa, rekoh, već je osamnaesti decembar, a ti još nemaš ni jelku.”

„Nisam imala vremena da je kupim.”

„Za Božić se uvek ima vremena, Mora.”

„Ovo je prilična promena. Nekada si *ti* bio previše zauzet da se trudiš oko praznika.”

Digao je pogled sa srebrnastog klupka. „A ti ćeš mi to uvek pamtiti, zar ne?”

Ućutala je, kajući se zbog poslednje primedbe. Nije dobro da tako započne večer, podsećanjem na stare prepirke. Okrenula se da okači kaput. Leđima okrenuta ka njemu, doviknula je: „Hoćeš nešto da popiješ?”

„Isto što i ti.”

„Čak i ako bude neko žensko piće?”

„Jesam li ikad imao seksističkih predrasuda u vezi s pićem?”

Nasmejala se i ušla u kuhinju. Iz frižidera je uzela limete i sok od brusnica. Odmerila je liker od pomorandže i votku s limunom u šejker. Stojeći kraj sudopere, promešala je led i piće, osećajući kako se metalna posuda

hladi. Tresi, tresi tresi, kao zvuk kockica u čaši. Sve je kocka, ljubav najviše od svega. Kada sam se poslednji put kockala, izgubila sam, pomislila je. A ovog puta, šta želim da dobijem na kocki? Priliku da popravim naš odnos? Ili novu priliku da mi prepukne srce?

Nasula je ledenu tečnost u dve čaše za martini i taman krenula s njima napolje kada je primetila da je korpa za otpatke puna posuda za dostavu hrane. Morala je da se osmehne. Znači, Viktor se ipak nije čarobnim štapićem pretvorio u kuvara. Večera im je stigla posredstvom *Nju market delikatesa*.

Kada je ušla u dnevnu sobu, videla je da se Viktor okanuo kićenja jelke i da pakuje prazne kutije za ukrase.

„Baš si se potrudio”, rekla je dok je spuštala čaše na stočić za kafu. „Lampioni, svetla i sve ostalo.”

„U garaži nisam uspeo da nađem ništa za Božić.”

„Sve sam ostavila u San Francisku.”

„I ništa novo nisi kupila?”

„Nisam kitila jelke.”

„Prošle su tri godine, Mora.”

Sela je na sofu i mirno otpila gutljaj svog pića. „A kada si *ti* poslednji put izvadio onu kutiju s ukrasima?”

Ništa nije rekao, već se posvetio slaganju praznih kutija. Kada je napokon odgovorio, nije gledao u nju. „Ni meni nije bilo do slavlja.”

Televizor je i dalje bio uključen, i mada je zvuk bio sasvim utišan, na ekranu su se smenjivale slike koje su odvlačile pažnju. Viktor je uzeo daljinski i isključio ga. Onda je seo na sofu, na pristojnoj udaljenosti, ne dodirujući je, a ipak dovoljno blizu da sve mogućnosti budu otvorene.

Pogledao je čašu za martini koju mu je donela. „Ružičasto”, rekao je, pomalo začuđeno.

„’Kosmopoliten’. Upozorila sam te da je piće ženskasto.”

Otpio je gutljaj. „Ima ukus kao da se ženske super zabavljaju.”

Kratko su ćutke sedeli, pijuckajući, dok su im božićna svetla namigivala. Domaći, prijatan prizor, ali Mora nije bila nimalo opuštena. Nije znala šta da očekuje od ove večeri, a nije znala ni šta *on* očekuje. Sve je na njemu bilo uznemirujuće poznato. Njegov miris, svetlost koja mu se presijavala u kosi. A i sitnice koje su joj uvek bile drage, zato što su otkrivale manjak sujete: iznošena košulja, izbledele farmerke. Isti stari digitalni časovnik koji je nosio još kada su se upoznali. Ne mogu da odem u neku zemlju trećeg sveta i pričam kako sam došao da im pomognem a da mi na ruci bude roleks, rekao je. Viktor kao Don Kihot, juriša na vetrenjače siromaštva. Njoj je ta borba možda odavno dojadila, ali on je i dalje bio njom obuzet.

A zbog toga je morala da mu se divi, makar i protiv svoje volje.

Odložio je čašu za martini. „Danas sam video još vesti o redovnicama.”

„Šta su rekli?”

„Da policija pretražuje jezerce iza samostana. O čemu se tu radi?”

Zavalila se, alkohol je počeo da rastapa napetost u njenim ramenima.

„Našli su bebu u jezercetu.”

„Neke redovnice?”

„Čekamo analizu DNK da bismo bili sigurni.”

„Ali ne sumnjaš da je beba njena?”

„Mora da bude. Ili slučaj postaje neverovatno složen.”

„Znači, moći ćeš da identifikuješ oca. Kad budeš imala DNK.”

„Prvo nam treba ime. A čak i ako utvrdimo očinstvo, uvek postoji pitanje je li seks bio dobrovoljan, ili je reč o silovanju. Kako da se bilo šta dokaže bez Kamilinog svedočenja?”

„Ipak, to zvuči kao mogući motiv za ubistvo.”

„Tačno tako.” Iskapila je poslednji gutljaj i spustila čašu. Pogrešila je što pila pre večere. Alkohol i neispavanost su joj zajedničkim snagama zamaglili misli. Protrljala je slepoočnice, pokušavajući da izbistri glavu.

„Trebalo bi da te nahranim, Mora. Izgledaš kao da si imala težak dan.”

Usiljeno se nasmejala. „Znaš onaj film u kome mali dečak kaže: ‘Vidim mrtve ljude?’”

„Šesto čulo.”

„E, ja ih stalno viđam, i to počinje da me zamara. To mi je uništilo raspoloženje. Evo, skoro je Božić, a ja se nisam setila čak ni jelku da okitim, zato što mi iz glave još ne izbija obdukciona sala. Još osećam njen miris na rukama. Posle ovakvih dana, posle dve autopsije, dolazim kući i ne mogu da mislim na spremanje večere. Ne mogu čak ni da pogledam komad mesa a da ne pomislim na mišićna vlakna. Mogu da se izborim samo s koktelom. A onda sipam piće i omirišem alkohol, i odjednom, eto me ponovo u laboratoriji. Alkohol, formalin, oba imaju taj isti oštar miris.”

„Nikada te ranije nisam čuo da tako govoriš o svom poslu.”

„Nikada me nije toliko pritiskao.”

„Ne zvučiš kao neuništiva doktorica Ajls.”

„Znaš da nisam takva.”

„Ali prilično dobro igraš tu ulogu. Pametna i nedodirljiva. Jesi li svesna koliko si zastrašivala svoje bivše studente? Svi su te se bojali.”

Zavrtela je glavom i nasmejala se. „Kraljica Mrtvih.”

„Molim?”

„Tako me ovde zovu policajci. Ne u lice. Ali sam načula.”

„Nije loše. Kraljica Mrtvih.”

„Pa, meni je grozno.” Sklopila je oči i naslonila se na jastuke. „Kao da sam vampir. Kao neka nakaza.”

Nije ga čula kako ustaje i staje iza nje. Zato se trgnula kada je odjednom osetila njegove šake na ramenima. Onda se umirila, a svaki nervni završetak joj je oživeo i postao krajnje osetljiv na njegov dodir.

„Opusti se”, prošaputao je dok joj je gnječio mišiće. „Nikada nisi naučila da se opustiš.”

„Nemoj, Viktore.”

„Nikada ne spuštaš gard. Ne želiš da te bilo ko vidi u izdanju koje nije savršeno.”

Njegovi prsti su se duboko zarivali u njena ramena i vrat. Uporni, nametljivi. Ona se na to samo još više napela, mišići su joj se odbrambeno zategli.

„Nije ni čudo što si umorna”, rekao je. „Nikada ne spuštaš štit. Ne umeš prosto da se opustiš i uživaš kada te neko dodirne.”

„*Nemoj.*“ Odmakla se i ustala. Okrenuvši se da ga pogleda, još je osećala kako joj koža bridi od njegovog dodira. „Šta se to ovde dešava, Viktoro?”

„Pokušavam da ti pomognem da se opustiš.”

„Dovoljno sam opuštena, hvala lepo.”

„Napeta si kao da će ti mišići svakog časa pući.”

„Pa šta si očekivao? Ne znam šta radiš ovde. Ne znam šta želiš.”

„Šta kažeš da, na primer, ponovo budemo prijatelji?”

„Je li to moguće?”

„Zašto da ne?”

Dok je dizala glavu da mu uzvрати pogled, osećala je kako crveni. „Zato što je između nas bilo previše toga. Previše...” *Privlačnosti*, pomislila je, ali nije izrekla tu reč. Umesto toga je kazala: „Uopšte nisam sigurna da muškarac i žena mogu biti prijatelji.”

„Baš je tužno verovati u to.”

„Ali je realno. Svakog dana radim s muškarcima. Znam da su zastrašeni i želim da takvi i ostanu. Želim da me vide kao osobu koju moraju da poštuju. Mozak i beli mantil. Zato što kada jednom počnu o meni da razmišljaju o ženi, uvek naiđu i misli o seksu.”

Prezrivo je frknuo. „A to bi sve uprljalo.”

„Da, bi.”

„Nije bitno koliki ti je autoritet. Muškarci će te uvek gledati i svi će uvek videti privlačnu ženu. Osim ako ne staviš kesu na glavu, stvari tako stoje. Seks je uvek tu. Ne možeš da ga oteraš.”

„Zato i ne možemo da budemo samo prijatelji.” Uzela je prazne čaše i odnela ih u kuhinju.

Nije krenuo za njom.

Stajala je pred sudoperom i zurila u čaše, još osećajući u ustima kiseli ukus limete i votke, njegov miris još je bio sveža uspomena. Da, seks je i te kako prisutan, ne da mira, maše joj pred očima slikama koje je neuspešno pokušavala da otera. Pomislila je na noć kada su se kasno vratili iz bioskopa i kada su počeli da se skidaju istog trenutka kada su kročili u kuću. Kako su grozničavo, gotovo grubo vodili ljubav odmah tu na parketu, kako se surovo zarivao u nju, kao da mu je kurva. I kako je uživala u tome.

Uхватила se za sudoperu i čula kako joj disanje postaje dublje, osetila kako njeno telo donosi odluku, buni se protiv logike koja joj je nametnula tako dugačak celibat.

Seks je uvek tu.

Ulazna vrata su se zalupila.

Okrenula se, zatečena. Požurila u dnevnu sobu i videla samo osvetljenu jelku, ali ne i Viktora. Pogledala je kroz prozor i ugledala ga kako ulazi u auto i čula kako pokreće motor.

Istrčala je na vrata, cipela joj je proklizala na ledenom pločniku dok je žurila ka njegovom automobilu.

„Viktore!“

Motor je iznenada utihnuo, a farovi se ugasi. Izašao je i pogledao je, glava mu je bila tek nejasna silueta iznad krova automobila. Vetar je duvao i ona je zatreptala od snežnih iglica.

„Zašto odlaziš?“, upitala je.

„Vrati se unutra, Mora. Ledeno je.“

Čak i kroz senke, videla je besno izbačen oblak njegovog daha. „Jasno je da me ne želiš ovde.“

„Vrati se. Stvarno hoću da ostaneš.“ Obišla je oko auta i stala ispred njega. Vetar joj je sekao kroz tanku bluzu.

„Samo ćemo se opet posvađati. Kao i uvek.“ Krenuo je da se vraća u kola.

Uхватила ga je za jaknu i povukla k sebi. U tom trenutku, kada se okrenuo da je pogleda, znala je šta će uslediti. Nesmotreno ili ne, u tom trenutku je želela da se to desi.

Nije morao da je privuče u zagrljaj. Već se nalazila u njemu, zarivala se u njegovu toplotu, tražeći njegova usta svojim. Poznati ukusi, poznati mirisi. Njihova tela su se uklapala, kao i uvek. Sada je drhtala, i od hladnoće i od uzbuđenja. On ju je zagrljio, i njegovo telo ju je zaštitilo od vetra dok su se ljubeći vraćali kroz vrata. Uneli su sneg sa sobom u kuću, iskricice koje su pale na pod dok je skidao jaknu.

Nisu stigli do spavaće sobe.

Odmah tu, u hodniku, otkopčala mu je dugmad košulje i izvukla je iz pantalona. Koža ispod nje bila je vrela za njene prste otupele od hladnoće. Sklonila je tkaninu, žudeći za njegovom toplotom, očajnički želeći da je oseti na svojoj koži. Kada su stigli do dnevne sobe i njena bluza je bila otkopčana, pantalone otvorene. Radosno ga je primila nazad u svoje telo. U svoj život.

Svetlosti jelke treperile su kao raznobojne zvezde dok je ležala ispod njega. Sklopila je oči, ali je i tada videla ta svetla kako namiguju iznad nje kao neko šareno sazvežđe. Tela su im se ljuljala u dobro poznatom plesu, bez imalo nespretnosti, bez nesigurnosti novih ljubavnika. Poznavala je njegov dodir, njegove pokrete, i kada ju je zadovoljstvo preplavilo i kada je kriknula, nije osetila sramotu. Tri godine razdvojenosti izbrisane su tim jednim činom, i kada je bilo gotovo i dok su ležali među razbacanom odećom, njegov zagrljaj delovao joj je poznat kao dodir starog, omiljenog pokrivača.

Kada je ponovo otvorila oči, videla je Viktora kako je gleda.

„Ti si nešto najlepše što sam u životu odmotao pod jelkom“, rekao je.

Zagledala se u svetlucavu traku koja je visila sa grane iznad njih. „Tako se i osećam“ prošaputala je. „Odmotano. Izloženo.“

„Kada tako kažeš, zvuči kao da nije dobro.”

„Zависи od onoga što će se sledeće desiti.”

„Šta će se sledeće desiti?”

Uzdahnula je. „Ne znam.”

„Šta želiš da se desi?”

„Ne želim da ponovo budem povređena.”

„Bojiš se onoga što ću da uradim.”

Pogledala ga je. „Onoga što si već radio.”

„Povredili smo jedno drugo, Mora. Na razne načine. Ljudi koji se vole stalno to rade, iako ne žele.”

„Ti si me prevario. Šta sam ja uradila?”

„To nas nikuda ne vodi.”

„Hoću da znam”, rekla je. „Čime sam ja povredila *tebe*.”

Okrenuo se na bok da legne pored nje, ne dodirujući je, pogleda usredsređenog negde na tavanicu. „Sećaš se onog dana kada sam morao da odem u Abidžan?”

„Sećam se“, rekla je. Ponovo osećajući gorčinu u ustima.

„Priznajem, bio je to užasan trenutak da te ostavim, ali sam morao da idem. Samo sam ja mogao da rukovodim pregovorima. Morao sam da budem tamo.”

„Dan posle sahrane mog oca?” Pogledala ga je. „Bio si mi *potreban*. Da budeš kod kuće sa mnom.”

„Bio sam potreban i 'Jednoj Zemlji'. Mogli smo da izgubimo čitavu isporuku medicinske opreme. Nije moglo da čeka.”

„Pa, prihvatila sam to, zar nisam?”

„To je tačno ta reč. *Prihvatila si*. Ali sam znao da si besna.”

„Zato što se stalno ponavljalo. Godišnjice, sahrane - ništa te nije zadržavalo kod kuće. Uvek sam bila na drugom mestu.”

„A na to se sve svodi, zar ne? Morao sam da biram između tebe i 'Jedne Zemlje'. Nisam želeo da biram. Mislio sam da ne moram. Ne kada je od toga toliko zavisilo.”

„Ne možeš sam da spaseš svet.”

„Mogu da uradim mnogo dobra. Nekada si u to verovala.”

„Ali svi se na kraju istroše. Proveo si godine opsednut ljudima koji umiru u trećem svetu. A onda se jednog dana probudiš i hoćeš samo da se usredsrediš na sopstveni život, za promenu. Da imaš svoju decu. Ali ni za *to* nikada nisi imao vremena.” Duboko je udahnula i osetila kako joj se grlo steže, od pomisli na bebe koje je želela i koje verovatno nikada neće imati. Misleći takođe na Džejn Ricoli, zbog čije je trudnoće ponovo postala bolno svesna da sama nema dece. „Dojadio mi je brak sa svecem. Želela sam muža.”

Prošao je trenutak, božićni lampion iznad nje se zamaglio.

Uhvatio ju je za ruku. „Izgleda da sam ja tebe izneverio”, rekao je.

Progutala je knedlu, i boje su se ponovo izoštrile i pretvorile u svetla koja

žmirkaju na žici. „Izneverili smo jedno drugo.”

Nije joj pustio ruku, već ju je čvrsto stegao, kao da se boji da je pusti, da neće biti druge prilike za dodir.

„Možemo da pričamo koliko želimo”, rekla je, „ali ne vidim da se među nama išta promenilo.”

„Znamo šta je onda pošlo naopako.”

„To ne znači da ovog puta možemo da budemo drugačiji.”

Tiho je rekao: „Ne moramo ništa određeno da radimo, Mora. Možemo samo da budemo zajedno. Zar to nije zasada dovoljno?”

Samo da budemo zajedno. Zvučalo je jednostavno. Dok je ležala kraj njega, dok su im se samo ruke dodirivale, pomislila je: da, to mogu. Mogu da budem dovoljno odsutna da spavam s tobom i ne dozvolim ti da me povrediš. Seks bez ljubavi - muškarci u njemu uživaju i ne razmišljajući. Zašto ne bi i ona?

A možda će ovog puta, šapnuo je tihi, okrutni glas, njegovo srce biti slomljeno.

DVANAEST

Vožnja do Hajanisporta trebalo je da traje samo dva sata, južno na Put br. 3, pa onda Putem br. 5 na Kejp Kod, ali je Ricolijeva dva puta morala da stane kako bi skoknula u toalet, tako da su do mosta Sagamor stigli tek u tri posle podne. Čim su ga prešli, odjednom su se našli u zemlji letovališta, put je vodio kroz niz gradića, poput ogrlice od lepih perli nanizanih uz obalu. Ricolijeva je ranije odlazila u Hajanisport samo leti, kada su putevi bili zakrčeni automobilima, a redovi ljudi u majicama i kratkim pantalonama čekali pred poslastičarnicama. Nikada nije bila ovde po hladnom zimskom danu kao što je ovaj, kada je pola restorana zatvoreno, a napolju tek poneka hrabra duša, zakopčanog kaputa da se zaštiti od vetra.

Frost je skrenuo u Okeansku ulicu i začuđeno prošaputao: „Čoveče! Kolike kuće!”

„Hoćeš da se useliš?”, upitala je Ricolijeva.

„Možda, kada zaradim prvih deset miliona.“

„Reci Elis da se odmah baci na taj prvi milion, pošto s tvojom platom nećeš daleko stići.”

Sledeći zapisana uputstva, prošli su između dva granitna stuba i niz široki prilaz do lepe kuće na obali. Ricolijeva je izašla iza automobila i zastala, drhteći na vetru, da se podivi posrebrenim crepovima, trima kulama koje su gledale na more.

„Možeš li da zamisliš da je ostavila sve ovo da bi postala časna sestra?”, upitala je.

„Kada te Bog pozove, valjda moraš da poslušаш.”

Odmahnula je glavom. „Ja? Ja bih ga pustila da zove.”

Popeli su se stepenicama na trem i Frost je pritisnuo zvono.

Jedna sitna tamnokosa žena odškrinula je vrata taman koliko da ih pogleda.

„Mi smo iz bostonske policije”, rekla je Ricolijeva. „Zvali smo ranije. Došli smo kod gospođe Maginis.”

Žena je klimnula glavom i zakoračila u stranu da ih pusti unutra. „Ona je u Morskoj sobi. Povešću vas.”

Prešli su preko uglačanih podova od tikovine, pored zidova sa slikama brodova i olujnog mora. Ricolijeva je zamislila mladu Kamilu kako odrasta u ovoj kući, kako trči po tom blistavom podu. Ili možda nije trčala? Možda joj je bilo dozvoljeno samo da hoda, mirno i staloženo, okružena skupocenim starinama?

Žena ih je uvela u prostranu sobu čiji je čitav jedan zid bio u prozorima koji su gledali na more. Prizor sive, vetrom šibane vode bio je tako dramatičan da je smesta privukao pogled Ricolijeve, i u prvom trenutku nije mogla da zapazi ništa drugo. Ali dok je zurila u more, bila je svesna kiselkastog mirisa koji je ispunjavao sobu. Mirisa mokraće.

Okrenula se da pogleda odakle dopire: u bolničkom krevetu pored prozora ležao je neki čovek, izložen kao umetničko delo. Pored njega na stolici sedela je žena kestenjaste kose koja je sada ustala da pozdravi goste. Ricolijeva na njenom licu nije videla ništa Kamilino. Kamilina lepota bila je nežna, gotovo nezemaljska. Ova žena je bila savršeno uglađena i doterana, s besprekornom frizurom, obrva počupanih u visokim lukovima.

„Ja sam Loren Maginis, Kamilina maćeha”, rekla je žena i pružila ruku da se rukuje s Frostom. Neke žene se ne obaziru na pripadnice svog pola i usredsređuju se samo na prisutne muškarce, a ona je očigledno bila od tih, pošto je svu pažnju usmerila na Barija Frosta.

Ricolijeva je rekla: „Razgovarala sam s vama telefonom. Ja sam detektivka Ricoli. A ovo je detektiv Frost. Primite naše najiskrenije saučešće.”

Tek tada se Loren udostojila da pogleda Ricolijevu. „Hvala vam”, samo je to rekla. Pogledala je tamnokosu ženu koja ih je uvela. „Marija, možeš li da pozoveš momke? Stigla je policija.“ Okrenula je leđa gostima i mahnula ka sofi. „Sedite, molim vas.“

Ricolijeva je smeštena najbliže bolničkom krevetu. Pogledala je šaku čoveka koji je u njemu ležao, zgrčenu kao kandžu, i njegovo lice čije je jedna strana bila sasvim mlitava, pa se prisetila poslednjih meseci života svog dede. Kako je ležao u staračkom domu, očiju potpuno svesnih i besnih, zarobljenik u telu koje ga više nije slušalo. Videla je istu svest u očima ovog čoveka. Zurio je pravo u nju, u tu gošću koju ne poznaje, i ona je u tom pogledu videla očaj i poniženje. Bespomoćnost čoveka kome je oteto dostojanstvo. Nije mu bilo više od pedeset godina, a telo ga je već izdalo. Nit pljuvačke sijala mu je na bradi i curila na jastuk. Na obližnjem stolu stajalo je sve što je potrebno da mu olakša život: konzerve s gotovim kašicama. Gumene rukavice i mokre maramice. Kutija pelena za odrasle. Čitav život sveden na jedan sto pun higijenskih proizvoda.

„Večernja bolničarka nam malo kasni, pa se nadam da vam neće smetati da sedite ovde dok ja pazim na Randala”, rekla je Loren. „Preneli smo ga u ovu sobu zato što je uvek voleo more. Sada može stalno da ga gleda.” Uzela je papirnu maramicu i nežno mu obrisala pljuvačku sa usta. „Tako. Tako.” Okrenula se i pogledala dvoje detektiva. „Vidite zašto nisam želela da se vozim čak do Bostona. Ne volim da ga predugo ostavljam s bolničarkama. Uznemiri se. Ne može da govori, ali mu nedostajem kada me nema.”

Loren se zavalila u naslonjaču i pogledala Frosta. „Jeste li napredovali u istrazi?” Ponovo je odgovorila Ricolijeva, odlučna da privuče pažnju ove žene, i besna što joj ova stalno izmiče.

„Pratimo neke nove tragove”, rekao je.

„Ali niste došli čak u Hajanis samo da biste mi to rekli.“

„Nismo. Došli smo da porazgovaramo o nekim pitanjima koja je, cenimo, bolje raspraviti uživo.“

„A pretpostavljam da ste hteli i da vidite kakvi smo.“

„Želeli smo da steknemo utisak o Kamilinom poreklu. O njenim najbližima.”

„Pa, evo nas.“ Loren je mahnula rukom. „Ovo je kuća u kojoj je odrasla.

Teško je to zamisliti, zar ne? Da je ovo napustila i otišla u samostan. Randal joj je pružio sve što jedna devojka može da poželi. Novi novcijati BMW za rođendan. Ponija. Ormar pun haljina koje jedva da je oblačila. Umesto toga, odlučila je da se odeva u crno do kraja života. Odlučila je...“ Loren je zavrtela glavom. „Još ne shvatamo.“

„Oboje ste bili nesrećni zbog njene odluke?“

„O, ja sam s tim mogla da se pomirim. Ipak je to njen život. Ali Randal to nikada nije prihvatio. Stalno se nadao da će se predomisli. Da će joj dosaditi to čime se već redovnice bave po čitav dan i da će se na kraju vratiti kući.“ Pogledala je svog muža, koji je nemo ležao na krevetu. „Mislim da je zato i doživeo udar. Ona mu je bila jedino dete i nije mogao da poveruje da ga je ostavila.“

„Staje s Kamilinom majkom, gospođo Maginis? Preko telefona ste mi rekli da je mrtva.“

„Kamili je bilo samo osam godina kada se to desilo.“

„Kada se šta desilo?“

„Pa, rekli su da je prekomerna doza bila slučajnost, ali one su retko slučajnost, zar ne? Randal je već nekoliko godina bio udovac kada sam ga upoznala. Mislim da nas možete opisati kao proširenu porodicu. Ja imam dva sina iz prvog braka, a Randal je imao Kamilu.“

„Koliko dugo ste vi i Randal u braku?“

„Skoro sedam godina.“ Pogledala je muža, pa dodala, pomalo potišteno: „I u dobru i u zlu.“

„Jeste li bili bliski s pastorkom? Je li vam se poveravala?“

„Kamila?“ Loren je odmahнула glavom. „Moram da budem savršeno iskrena. Nikada se nismo zbližile, ako me to pitate. Njoj je već bilo trinaest godina kada sam upoznala Randala, a znate kakva su deca u tom uzrastu. Neće da imaju ništa sa odraslima. Pazite, nije se prema meni ophodila kao prema nekakvoj zloj maćehi. Jednostavno nismo, pa, nismo našle dodirnu tačku. Trudila sam se, stvarno sam se trudila, ali je ona uvek bila tako...“ Loren je iznenada zastala, kao da se boji da će reći nešto što ne bi trebalo.

„Koju reč tražite, gospođo Maginis?“

Loren se zamislila. „Čudna“, rekla je napokon. „Kamila je bila čudna.“ Pogledala je muža, koji je zurio u nju, te brzo dodala: „Oprosti, Randle. Znam da je grozno što to govorim, ali ovo su policajci. Hoće da čuju istinu.“

„Šta podrazumevate pod čudna?“

„Znate kad uđete na neku zabavu, pa ponekad primetite nekoga ko stoji sasvim sam?“ upitala je Loren. „Nekoga ko neće da vas pogleda u oči? Ona je uvek bila sama, u uglu, ili se krila u svojoj sobi. Nikada nismo slutili šta tamo radi. Molila se! Klečala i molila se. Čitala knjige koje je dobila od jedne male katolikinje u školi. Mi čak nismo ni katolici, mi smo prezviterijanci. Ali ona se tako zaključavala u sobu. Tukla je samu sebe kaišem, možete li da zamislite? Da bi se pročistila. Odakle im samo takve ideje?“

Vetar je napolju prskao prozore morskom vodom. Randal Maginis je tiho zastenjao. Ricolijeva je primetila da gleda pravo u nju. Uzvratila mu je pogled, pitajući se koji je deo ovog razgovora shvatio. Puno razumevanje bi bilo veće

prokletstvo, pomislila je. Znati sve što se dešava oko njega. Znati da ti je kćerka jedinica mrtva. Znati da predstavljaš breme svojoj ženi. Znati da smrad koji si prisiljen da udišeš potiče od tebe.

Čula je korake, okrenula se i videla dva mladića kako ulaze u sobu. Očigledno su to bili Lorenini sinovi, sa istom crvenkastosmeđom kosom, istim naočitim crtama lica. Mada su obojica bili obučeni opušteno, u farmerke i džempere, uspevali su da kao i majka zrače otmenim samopouzdanjem. Rasni ždrepci, pomislila je Ricolijeva.

Rukovala se s njima. Čvrsto, da se zna ko je glavni. „Ja sam detektivka Ricoli“, rekla je.

„Moji sinovi, Blejk i Džastin“, rekla je Loren. „Došli su iz koledža za praznike.”

Moji sinovi, rekla je. Ne naši sinovi. Bez obzira na priču o proširenoj porodici, ovde se tačno znalo ko je čiji. Čak i posle sedam godina braka, njeni sinovi su i dalje bili njeni, a Randalova kćerka je bila njegova.

„Ovo su naša dva buduća advokata“, rekla je Loren. „Kad pomislim koliko se prepiru za stolom, biće odlično pripremljeni za sudnicu.”

„Razgovori, majko“, rekao je Blejk. „To su samo razgovori.”

„Ponekad ne vidim razliku.”

Momci su seli i pogledali Ricolijevu, kao da očekuju da počne zabava.

„Znači, studirate“, rekla je. „Gde?”

„Ja sam u Amherstu“, odgovorio je Blejk. „A Džastin na Boudinu.”

Oba nedaleko od Bostona.

„I hoćete da postanete advokati? Obojica?”

„Ja sam se već prijavio za pravni fakultet“, rekao je Blejk. „Razmišljam o pravu šou-biznisa. Možda da radim u Kaliforniji. Drugi izborni predmet su mi filmske studije, tako da bih rekao da ću imati prilično dobre osnove.”

„Da, a i hoće da se muva oko zgodnih glumica“, rekao je Džastin. Za taj komentar dobio je šaljiv udarac u rebra. „Pa stvarao je tako!”

Ricolijeva je pomislila: kakva su to braća koja mogu da se šegače dok im polusestra, tako nedavno ubijena, još leži u mrtvačnici?

Upitala je: „Kada ste poslednji put videli sestru?”

Blejk i Džastin su se z gledali. Onda gotovo jednoglasno rekli: „Na bakinoj sahrani.”

„To je bilo u martu?” Pogledala je Loren. „Kada je Kamila došla u posetu?”

Loren je klimnula glavom. „Morali smo da zatražimo dozvolu crkvenih vlasti da bi došla kući na službu. Kao kada tražite uslovno otpuštanje za zatvorenika. Nisam mogla da verujem kada je u aprilu nisu pustili, pošto je Randal doživeo udar. Njen rođeni otac! A ona je prosto prihvatila njihovu odluku. Prosto ih je poslušala. Čovek mora da se zapita šta se to zapravo dešava u tim samostanima kada se toliko boje da ih puste napolje. Šta to kriju. Ali zato je verovatno i volela da bude tamo.”

„Zašto to mislite?”

„Zato što je za time čeznula. Za kažnjavanjem. Za bolom.”

„Kamila?”

„Rekla sam vam, bila je čudna. Kada joj je bilo šesnaest godina, izuvala je cipele i hodala napolju bosa. U januaru. Bilo je deset ispod nule! Sobarica ju je našla kako stoji u snegu. Naravno, svi naši susedi ubrzo su za to čuli. Morali smo da je odvedemo u bolnicu zbog promrzlina. Rekla je doktoru da je to uradila zato što su sveci patili, pa i ona želi da oseti bol. Mislila je da će se tako približiti Bogu.” Loren je zavrtila glavom. „Šta da radite s takvom devojkom?”

Da je volite, pomislila je Ricolijeva. *Da pokušate da je shvatite.*

„Želela sam da ode psihijatru, ali Randal za to nije hteo ni da čuje. Nikada, nikada nije hteo da prizna da je njegova kćerka...” Loren je zastala.

„Nemoj da se ustručavaš, mama”, kazao je Blejk. „Bila je luda. To smo svi mislili.”

Kamilin otac je tiho zastenjao.

Loren je ustala da mu obriše novu nit pljuvačke sa usta. „Gde je više ta bolničarka? Trebalo je da stigne u tri.”

„Kada je Kamila došla u martu, koliko je ostala?”, upitao je Frost.

Loren ga je odsutno pogledala. „Nekih nedelju dana. Mogla je da ostane duže, ali je odlučila da se vrati u samostan. “

„Zašto?”

„Valjda nije želela da bude u blizini tolikih ljudi. Na sahranu su došli mnogi moji rođaci iz Njuporta.”

„Da, već ste nam rekli da je bila povučena.”

„Najblaže rečeno.”

Ricolijeva je upitala: „Je li imala dosta drugarica, gospođo Maginis?”

„Ako i jeste, nikada ih nije dovodila kući da se upoznaju s nama.”

„A u školi?” Ricolijeva je pogledala dva momka, koji su se zgledali.

Džastin je rekao, nepotrebno neosetljivo: „Družila se samo s degenima.”

„Mislila sam na momke.”

Loren se začuđeno nasmejala. „Momke? Kada je sanjala samo da postane nevesta Hristova?”

„Ona je bila privlačna mlada žena”, rekla je Ricolijeva. „Možda vi to niste videli, ali sam sigurna da je bilo momaka koji su to primećivali. Momaka koje je zanimala.” Pogledala je Lorenine sinove.

„Niko nije hteo da izađe s njom”, rekao je Džastin. „Svi bi mu se smejali.”

„A kada je došla kući, u martu? Je li provodila vreme s prijateljima? Je li bilo muškaraca koji su se posebno zanimali za nju?”

„Zašto se toliko raspitujete za momke?” upitala je Loren.

Ricolijeva nije znala kako da izbegne otkrivanje istine. „Žao mi je što ovo moram da kažem. Ali nedugo pre nego što je ubijena, Kamila se porodila. Rodila je mrtvorođenče.” Pogledala je braću.

Oni su gledali nju istovetno zaprepašćenih lica.

Na trenutak, jedini zvuk u sobi stvarao je vetar što je šibao sa mora i

tresao prozore.

Loren je rekla: „Zar vi ne čitate vesti? Sve one popovske perverzije? Provela je u samostanu poslednje dve godine! Bila je pod *njihovim* nadzorom, pod *njihovom* vlašću. Sa *njima* bi trebalo da razgovarate.”

„Već smo razgovarali s jedinim sveštenikom koji je dolazio u samostan. Dobrovoljno nam je dao uzorak svoje DNK. Na testiranju je.”

„Znači, još ne znate nije li on otac. Zašto nas zamarate tim pitanjima?”

„Dete je začeto negde u martu, gospođo Maginis. U mesecu kada je došla ovamo na sahranu.”

„A vi mislite da se to desilo *ovde*?”

„Imali ste punu kuću gostiju.”

„Šta želite da učinim? Da pozovem svakog ko je bio ovde u poseti te nedelje? 'O uzgred, da nisi možda spavao s mojom pastorkom?’”

„Imamo DNK deteta. Uz vašu pomoć, mogli bismo da identifikujemo oca.”

Loren je skočila na noge. „Zamolila bih vas da sada odete.”

„Pastorka vam je mrtva. Zar ne želite da otkrijemo njenog ubicu?”

„Tražite na pogrešnom mestu.” Prišla je vratima i viknula. „Marija! Možeš li da ispratiš ove policajce?”

„DNK bi nam pružila odgovor, gospođo Maginis. Samo nekoliko brisova, i mogli bismo da otklonimo sve sumnje.”

Loren se okrenula ka njoj. „Onda počnite od popova. I ostavite moju porodicu na miru.”

Ricolijeva je sela u auto i zalupila vrata. Dok je Frost zagrevao motor, zurila je u kuću i prisetila se koliko je bila zadivljena kada ju je prvi put videla.

Pre nego što je upoznala ljude koji u njoj žive.

„Sada znam zašto je Kamila otišla od kuće“, rekla je. „Zamisli da odrastaš u toj kući. S takvom braćom. S takvom maćehom. “

„Kao da su ih mnogo više uznemirila naša pitanja nego njena smrt.“

Dok su vozili između granitnih stubova, Ricolijeva se osvrnula da poslednji put pogleda kuću. Zamislila je mladu devojkicu koja poput utvare lebdi kroz te ogromne sobe. Devojkicu kojoj se braća rugaju a na koju se maćeha ne obazire. Devojkicu čijim se snovima i nadama podsmevaju oni koji bi trebalo da je vole. Svaki dan u toj kući naneo bi novi žestok udarac tvojoj duši, bolniji od promrzlina dok hodaš bosa po snegu. Želiš da budeš bliža Bogu, da spoznaš безусловnu toplotu njegove ljubavi. Zbog toga ti se smeju ili te sažaljevaju ili ti govore da si zrela za psihijatra.

Nije ni čudo što su zidovi samostana delovali tako primamljivo.

Ricolijeva je uzdahnula i okrenula se da pogleda put koji se pružao pred njima. „Idemo kući“, rekla je.

„Dijagnoza me je potpuno zbunila”, rekla je Mora.

Stavila je niz digitalnih fotografija na sto u sobi za sastanke. Četvoro njenih kolega nisu ni trepnuli kada su ih videli, jer su u obdukcionoj sali viđali i mnogo gore prizore od kože koju su izgrizli pacovi i upaljenih guka. Činilo se da su mnogo usredsređeniji na kutiju svežih krofni s borovnicama koje je Luiz tog jutra donela na sastanak, i koje su veselo tamanili dok su gledali mučne snimke. Ljudi koji rade s mrtvima nauče da ne dozvole prizorima i mirisima svog posla da im pokvare apetit, a među patolozima koji su sada sedeli za stolom bio je jedan za koga se znalo da je veliki ljubitelj zapečene gušče džigerice i u tom zadovoljstvu ga nimalo nije ometala činjenica da svakodnevno secira ljudske jetre. Sudeći po pozamašnom trbuhu, doktoru Ejbu Bristolu ništa nije kvarilo apetit, i upravo je veselo dovršavao treću krofnu dok je Mora stavljala na sto poslednje slike.

„To je tvoja N. N. osoba?” upitao je doktor Koštaš.

Mora je klimnula glavom. „Žena, između trideset i četrdeset godina starosti, s ranom od vatrenog oružja na grudima. Nađena je oko trideset šest časova posle smrti u jednoj napuštenoj zgradi. Posle smrti je s njenog lica uklonjena koža, kao i obe šake i stopala.”

„Opa bato! Znači, pravi bolesnik.”

„Ono što me zbunjuje jesu ove lezije na koži”, rekla je pokazavši na fotografije. „Pacovi su je izgrizli, ali ima dovoljno neoštećene kože da vidimo masivnu pojavu lezija u dubljim strukturama tkiva.”

Doktor Koštaš je uzeo jednu fotografiju. „Ja nisam ekspert”, rekao je ozbiljno, „ali bih ovo nazvao klasičnim slučajem crvenih plikova.”

Svi su se nasmejali. Lekari zbunjeni kožnim lezijama često pribegavaju jednostavnom opisu izgleda kože, pošto ne znaju uzrok. Crvene plikove može da izazove bilo šta, od virusne infekcije do autoimunog oboljenja, a malo je kožnih lezija dovoljno jedinstvenog izgleda da odmah dovedu do dijagnoze.

Doktor Bristol je prestao sa žvakanjem krofne taman toliko da upre prstom u jednu fotografiju i kaže: „Ovde imaš ulceracije.”

„Da, neki čvorovi imaju plitke ulceracije s krastama. A imamo i nekoliko srebrnastih ljuspica kakve se sreću kod psorijaze.”

„Bakterijske kulture?”

„Ništa neobično ne raste. Samo *Staph. Epidermitis*.”

Stafilokokus epidermalis je uobičajena kožna bakterija, i Bristol je samo slegnuo ramenima. „Kontaminacija.”

„Šta je s biopsijom kože?”, upitao je Koštaš.

„Juče sam pogledala slajdove”, rekla je Mora. „Ima akutnih zapaljivih promena. Edem, infiltracija granulocita. Nešto dubokih mikroapscesa. Takođe postoje i zapaljenjske promene u krvnim sudovima.”

„A nisu se pojavile nikakve bakterije?”

„I bojenje po Gramu i Fit Faraku su negativni na bakterije. Ovo su sterilni apscesi.”

„Već si utvrdila uzrok smrti, je li tako?” rekao je Bristol, s bradom

punom mrva. „Zar je zaista bitno šta su ti čvorovi?”

„Nimalo mi se ne sviđa pomisao da ću možda propustiti nešto značajno. Ne znamo ništa o njoj sem uzroka smrti i činjenice da je sva osuta tim lezijama.”

„Dobro, šta je tvoja dijagnoza?”

Mora je pogledala planinski venac ružnih čvorića na koži žrtve. „Eritema nodozum”, rekla je.

„Uzrok?”

Slegnula je ramenima. „Idiopatski.” Što doslovno znači nepoznat uzrok. Koštaš se nasmejao. „Izem ti dijagnozu.”

„Ne znam kako drugačije da je nazovem.”

„Ne znamo ni mi”, rekao je Bristol. „Eritema nodozum vrši posao.”

Pošto se vratila u svoj kabinet, Mora je pregledala prekucani obdukcioni nalaz za Damu s pacovima koji je ranije izdiktirala, i osećala se nezadovoljno dok ga je potpisivala. Znala je tek grubo vreme smrti, kao i njen uzrok. Znala je da je žena verovatno bila siromašna i da je sigurno trpela poniženja zbog svog izgleda.

Pogledala je kutiju slajdova sabiopsije. Na njoj je pisalo samo N. N. osoba i broj slučaja. Izvukla je jedan slajd i stavila ga na mikroskop. Kroz okular se pojavio kovitlac ružičastog i ljubičastog. To je bilo zbog bojenja kože hematoksilinom i eozinom. Videla je tamne nakupinice ćelija akutnog zapaljenja, znake da se telo odupiralo, slalo svoje vojnike, imune ćelije... u bitku protiv... čega?

Gde je moj neprijatelj?

Zavalila se u stolici, razmišljajući o onome što je videla na autopsiji. Žena bez šaka i lica, koju je unakazio ubica što ne uzima samo život već i identitet.

Ali zašto stopala? Zašto je uzeo i stopala?

Ovo je ubica koga vodi hladna logika, mislila je, a ne izopačenost i ludilo. Puca da ubije, koristeći krajnje smrtonosan metak. Skida žrtvu, ali je seksualno ne zlostavlja. Odseca šake i stopala i dere lice. Onda ostavlja leš na mestu gde će kožu uskoro uništiti pacovi.

Jedna misao joj se stalno vraćala. Odsecanje stopala nije bilo logično.

Ponovo je uzela kovertu s rendgenskim snimcima Dame s pacovima i stavila slike nožnih članaka na ekran. Pogled joj se ponovo zadržao na naglom završetku isečenog tkiva, ali tu nije videla ništa novo, nikakav trag koji bi objasnio ubičin motiv da odseče stopala.

Skinula je filmove, na njihovo mesto stavila snimke lobanje, prednje i bočne. Stajala je i gledala kosti lica Dame s pacovima, i pokušavala da zamisli kako je to lice izgledalo. Nisi bila starija od četrdeset pet, pomislila je, ali si već izgubila prednje zube. Već si imala vilicu starije žene, kosti tvog lica trulile su iznutra, nos ti je tonuo u sve širi krater. A po torzu i udovima bile su ti rasute ružne kvržice. Samo pogled u ogledalo bio je dovoljno bolan. A izaći napolje,

pred oči drugih ljudi...

Zurila je u kosti koje su sijale sa ekrana. I pomislila je: znam zašto je ubica odsekao stopala.

Do Božića su ostajala još samo dva dana, i kada je Mora stigla na Harvard, zatekla je gotovo potpunu pustoš, veliko dvorište bilo je belo prostranstvo tek ponegde prošarano otiscima stopala. Išla je stazom noseći torbu za spise i veliku kovertu s rendgenskim snimcima, a u vazduhu je osećala metalni miris snega koji se bliži. Nekoliko suvih listova drhturilo je na golom drveću. Neko bi taj prizor video kao savršen za božićnu čestitku, ali je ona videla samo monotono zimsko sivilo, a zime joj je već bilo preko glave.

Kada je ušla u Pibodijev muzej arheologije, hladna voda joj je procurila u čarape, a krajevi nogavica su joj bili mokri. Otresla je sneg i ušla u zgradu koja je odisala istorijom. Drvene stepenice škripale su dok je silazila u podrum.

Prvo što je primetila pošto je ušla u slabo osvetljeni kabinet doktorke Džulije Kauli bile su ljudske lobanje na policama, njih bar desetak. Jedini prozor, usađen visoko u zidu, bio je napola zavejan snegom, a svetio koje je uspevalo da se probije padalo je pravo na glavu doktorke Kauli. Ona je bila naočita žena, s pokupljenom sedom kosom koja je na zimskom svetlu imala boju kalaja.

„Hvala vam što ste me primili”, rekla je Mora.

„Prilično me zanima to što ćete mi pokazati.” Doktorka Kauli je uključila stonu lampu. Obasjana njenim žučkastim sjajem, soba je odjednom delovala toplije. Prijatnije. „Volim da radim u tami”, rekla je pokazavši ka laptopu na svom stolu. „Tako lakše održavam koncentraciju. Ali to postaje sve teže za ove sredovečne oči.”

Mora je otvorila torbu i izvadila fasciklu s digitalnim snimcima. „Ovo su fotografije preminule. Bojim se da nisu prijatne.”

Doktorka Kauli je otvorila fasciklu pa zastala, zureći u fotografiju unakaženog lica Dame s pacovima. „Odavno nisam prisustvovala nekoj autopsiji. A sigurno u tome nikada nisam uživala.” Sela je za sto i duboko udahнула. „Kosti mi se čine mnogo čistije. Nekako manje lične. Od pogleda na meso okreće mi se stomak.”

„Donela sam i njene rendgenske snimke, ako biste radije njih prvo da pogledate.”

„Ne, moram ovo da vidim. Moram da vidim kožu.” Polako je okrenula drugu fotografiju. Zastala i zagledala se u užas. „Gospode bože!”, prošaputala je. „Šta se desilo sa šakama?”

„Odsečene su.”

Kaulijeva joj je uputila zbunjen pogled. „Ko je to uradio?”

„Pretpostavljamo da je ubica. Obe šake su amputirane. Kao i stopala.”

„Lice, šake, stopala - njih bih prvo pogledala radi postavljanja dijagnoze.*”

„Zato ih je možda i uklonio. Ali ima i drugih fotografija koje će vam

možda pomoći. Lezija na koži.”

Kaulijeva je prešla na sledeći niz slika. „Da”, rekla je tiho dok ih je polako pregledala. „Ovo sigurno može biti.

Morin pogled se digao ka nizu lobanja na polici, i upitala se kako Kaulijeva može da radi u tom kabinetu, sa svim tim praznim očnim dupljama koje zure u nju. Pomislila je na svoj kabinet, s biljkama u saksijama i slikama cveća - na zidovima nije bilo ničega što bi je podsećalo na smrt.

Ali Kaulijeva je odlučila da se okruži dokazima sopstvene smrtnosti. Profesorka medicinske istorije, bila je i lekarka i istoričarka, žena koja iz kostiju mrtvih može da pročita sve nevolje jednog života. Mogla je da pogleda lobanje na polici i u svakoj vidi ličnu istoriju bola. Stara fraktura, nabijen umnjak ili vilica u koju se uvukao tumor. Dugo pošto meso propadne, kosti i dalje pričaju svoje priče. A sudeći po brojnim fotografijama doktorke Kauli snimljenim na arheološkim nalazištima širom sveta, ona je te priče iskopavala već desetinama godina.

Kaulijeva je digla pogled sa fotografije jedne lezije. „Neke liče na psorijazu. Jasno mi je zašto ste razmišljali o takvoj dijagnozi. Takođe mogu biti i leukemični infiltrati. Ali ona ume da se sjajno preruši. Može da liči na mnogo šta. Pretpostavljam da ste uradili biopsiju kože?”

„Da, uključujući i bojenje po Cil-Nilsenu.”

„I?”

„Nisam ih našla.”

Kaulijeva je slegnula ramenima. „Možda je lečena. U tom slučaju u biopsiji ne bi bilo bacila.”

„Zato sam i došla kod vas. Bez aktivne bolesti, bez bacila koje mogu da identifikujem, ne znam kako da postavim ovu dijagnozu.”

„Da vidim rendgenske snimke.”

Mora joj je pružila veliki koverat s filmovima. Doktorica Kauli ih je odnela do ekrana na zidu. U tom kabinetu prepunim artefakata iz prošlosti - lobanja, starih knjiga i fotografija snimanih desetinama godina - ekran se izdvajao kao nešto potpuno savremeno. Kaulijeva je prelistala snimke i onda stavila jedan na mesto.

Bio je to prednji snimak lobanje. Ispod uništenog mekog tkiva, kosti su ostale netaknute. Kaulijeva je kratko proučavala snimak, a onda ga skinula i stavila bočni.

„Ah. Evo ga“, rekla je tiho.

„Šta?”

„Vidite ovde? Gde bi trebalo da je prednja nosna bodlja?” Kaulijeva je prešla prstom preko mesta gde bi trebalo da se nalazi greben nosa. „Došlo je do uznapredovale koštane atrofije. Zapravo, u pitanju je gotovo potpuni nestanak nosne bodlje.” Prišla je polici s lobanjama i skinula jednu. „Evo, da vam pokažem primer. Ova lobanja je iskopana iz jednog srednjovekovnog groba u Danskoj. Bila je sahranjena na zabačenom mestu, daleko od crkve. Vidite ovde, gde su inflamatorne promene uništile toliko koštane materije da na mestu gde bi trebalo da se nalazi nos zjapi rupa. Ako otkuvamo meka tkiva sa vaše žrtve...” - pokazala je na snimak - „...njena lobanja će biti veoma nalik

na ovu.”

„To nije oštećenje nastalo posle smrti? Zar nosna bodlja nije mogla da napukne prilikom skidanja kože s lica?”

„To ne bi objasnilo ovolike promene. A to nije sve.” Doktorka Kauli je odložila lobanju i pokazala na snimak. „Imate i atrofiju i recesiju maksile. Toliko je teška da su gornji zubi izgubili oslonac i ispali.”

„Mislila sam da je to zbog loše brige o zubima.”

„To je možda doprinelo. Ali ovo je nešto drugo. Ovo je nešto mnogo više od uznapredovale bolesti desni.” Pogledala je Moru. „Jeste li uradili i druge rendgenske snimke koje sam predložila?”

„U koverti su. Uradili smo obrnuti Vatersov snimak i seriju perijapikalnih snimaka da naglasimo ključne tačke maksile.”

Kaulijeva je izvadila još snimaka iz koverta. Stavila je na mesto perijapikalni snimak koji je prikazivao podnožje nosne duplje. Jedan trenutak je ćutala, pogleda prikovanog na beli sjaj kosti.

„Već godinama se nisam srela sa ovakvim slučajem”, začuđeno je prošaputala.

„Znači, na osnovu snimaka može da se postavi dijagnoza?”

Doktorka Kauli kao da je izašla iz transa. Okrenula se i uzela lobanju sa stola. „Evo”, rekla je, okrenuvši lobanju naopačke da pokaže koštani krov tvrdog nepca. „Vidite udubljenja i atrofiju alveolarnih procesa maksile? Zapaljenje je izjelo ovu kost. Desni su se toliko povukle da su prednji zubi ispali. Ali atrofija se nije tu zaustavila. Zapaljenje je nastavilo da nagriza kost, i nije uništilo samo nepce, već i sitastu kost unutar nosa. Liceje bukvalno izjedeno, iznutra, sve dok se tvrdo nepce nije izbušilo i urušilo.”

„A koliko bi unakažena bila ova žena?”

Kaulijeva se okrenula i pogledala rendgenski snimak Dame s pacovima. „Da su ovo srednjovekovna vremena, sigurno bi bila predmet užasa.”

„Znači, ovo je dovoljno da postavite dijagnozu?”

Doktorka Kauli je klimnula glavom. „Ova žena je gotovo sigurno patila od Hansenove bolesti.”

TRINAEST

To ime zvuči sasvim nevino ljudima koji ne znaju šta ono znači. Ali je bolest imala još jedno ime, ime koje je odzvanjalo drevnim odjecima užasa: guba. Prizivalo je srednjovekovne prizore nedodirljivih ljudi umotanih u krpe, koji kriju lice, koje izbegavaju i sažaljevaju, koji mole za milostinju. Zvona gubavaca, koja su upozoravala putnike da se približava čudovište.

Takva čudovišta bila su samo žrtve jednog mikroskopskog uljeza: *Mycobacterium leprae*, bakterije koja sporo raste i izobličuje tkivo dok se množi, od koje na koži izbijaju ružni plikovi. Uništava nerve šaka i stopala tako da žrtva više ne oseća bol, ne kloni se povreda, pa udovi stradaju od opekotina, udaraca i infekcije. Kako godine prolaze, sakaćenje se nastavlja. Guke postaju tvrde, greben nosa se ruši. Prsti na nogama i rukama, posle brojnih povreda, počinju da nestaju. A kada bolesnik napokon umire, ne sahranjuju ga kod crkve, već daleko od njenih zidova.

Čak i u smrti, gubavac je prognan.

„Gotovo je nečuveno da u Americi naiđemo na pacijenta u ovako poodmaklom stadijumu bolesti”, rekla je doktorka Kauli. „Savremena medicina bi zaustavila bolest davno pre nego što je izazvala ovako teške promene. Terapija sa tri leka može da izleći čak i najteže slučajeve lepre.”

„Ja pretpostavljam da ova žene jeste lečena”, rekla je Mora. „Pošto u biopsijama kože nisu nađeni aktivni bacili.”

„Da, ali je tretman za nju očigledno stigao prekasno. Pogledajte ove deformitete. Gubitak zuba i kolaps kostiju lica. Već je dugo bila inficirana - verovatno više desetina godina - pre nego što je počela s bilo kakvim lečenjem.”

„U ovoj zemlji bi čak i najsiromašniji pacijent bio nekako zbrinut.”

„Nadajmo se da je tako. Zato što Hansenova bolest predstavlja pretnju opštem zdravlju.”

„Onda sve govori da je žena doseljenica.”

Kaulijeva je klimnula glavom. „Ovako nešto možete da vidite isključivo među žiteljima najzabačenijih krajeva na svetu. Većina slučajeva živi u svega pet zemalja.”

„Koje su to zemlje?”

„Brazil i Bangladeš. Indonezija i Burma. I naravno, Indija.”

Doktorka Kauli je vratila lobanju na policu, a onda skupila fotografije sa stola. Ali Mora je jedva bila svesna pokreta druge žene. Zurila je u rendgenski snimak Dame s pacovima, i mislila o jednoj drugoj žrtvi, jednom drugom mestu zločina. O krvi prosutoj pred raspećem.

Indija, pomislila je. Sestra Ursula je radila u Indiji.

Opatija Grejstouns delovala je starije i mračnije nego ikada ranije kada

je Mora tog popodneva prošla kroz kapiju. Kroz dvorište ju je provela prastara sestra Izabel, u nepromočivim čizmama koje su neskladno štrcale ispod skuta crne halje. Kada zima postane surova, čak se i opatice oslanjaju na nove tehnologije.

Sestra Izabela je uputila Moru u praznu kancelariju opatice, a onda nestala u mračnom hodniku, pa je kloparanje njenih čizama polako utihnulo.

Mora je dodirnula radiator iza sebe; bio je hladan. Nije skinula kaput.

Toliko je vremena prošlo da se zapitala nije li stara sestra Izabel prosto nekuda odlutala, i usput zaboravila na Morin dolazak. Dok je osluškivala škripu zgrade, nalete vetra koji su tresli prozore, Mora je zamislila kako bi bilo proživeti život pod tim krovom. Godine tišine i molitve, nepromenljivi obredi. Bilo bi u tome utehe, pomislila je. Prijatnost spoznaje, svake zore, kako će dan proteći. Bez iznenađenja, bez nemira. Ustaješ iz kreveta i uzimaš istu odeću, klečiš za iste molitve, hodaš istim mračnim hodnicima na doručak. Van zidova ženske suknje mogu da se skraćuju i produžavaju, na ulice stižu automobili novih boja i oblika, a nove galaksije filmskih zvezda pojavljuju se pa nestaju na filmskim platnima. Ali unutar ovih zidova nastavljali su se nepromenljivi rituali dok tebi telo postaje slabo, ruke nesigurne, svet sve tiši kako ti sluh popušta.

Spokojnost, pomislila je Mora. Mir. Da, to jesu razlozi za povlačenje iz sveta, razlozi koje je shvatala.

Nije čula Meri Klement kako dolazi, i trgnula se kada je videla opaticu kako stoji na vratima i posmatra je.

„Časna majko.”

„Koliko sam razumela, imate još pitanja?”

„O sestri Ursuli.”

Meri Klement je tiho ušla u sobu i sela za sto. Ovog ledenog dana čak ni ona nije bila otporna na zimu; ispod vela je na sebi imala sivi vuneni džemper izvezen belim mačkama. Prekrstila je ruke na stolu i neprijateljski pogledala Moru. Nije to više bilo srdačno lice koje ju je dočekalo onog prvog jutra.

„Dali ste sve od sebe da nam poremetite život. Da uništite uspomenu na sestru Kamilu. A sada hoćete da ponovite isto sa sestrom Ursulom?”

„Ona bi sigurno želela da otkrijemo napadača.”

„A kakve to užasne tajne mislite da ona krije? Kakve sada grehe želite da iščepkate, doktorko Ajls?”

„Ne moraju to biti gresi.”

„Pre samo nekoliko dana bili ste usredsređeni samo na Kamilu.”

„A to nas je možda sprečilo da se detaljnije pozabavimo životom sestre Ursule.”

„Tu nećete naći skandale.”

„Ne tražim skandale. Tražim napadačev motiv.”

„Motiv za ubistvo šezdesetmogodišnje opatice?” Meri Klement je odmahнула glavom. „Ne postoji nijedan razuman motiv koga bih mogla da se setim.”

„Rekli ste da je sestra Ursula služila u jednoj misiji u inostranstvu. U

Indiji.”

Nagla promena teme kao da je uplašila Meri Klement. Nagnula se unazad na stolici. „Zašto je to bitno?”

„Pričajte mi o tome. O njenom boravku u Indiji.”

„Nisam baš sigurna šta vas zanima.”

„Ona je školovana bolničarka.”

„Jeste. Radila je u jednom malom selu pored Hajderabada. Provela je tamo nekih pet godina.”

„I vratila se u Grejstouns pre godinu dana?”

„U januaru.”

„Je li pričala nešto više o svom radu tamo?”

„Nije.”

„Provela je u Indiji pet godina, i nikada nije pričala o svojim iskustvima?”

„Mi ovde cenimo tišinu. Ne dokono ćaskanje.”

„Priče o misiji u inostranstvu nikako mi ne liče na dokono ćaskanje.”

„Jeste li nekada živeli u inostranstvu, doktoriko Ajls? Ne mislim u nekom lepom hotelu za turiste, gde vam sobarice svakog dana menjaju posteljinu. Govorim o selima gde kanalizacija otiče ulicama, a deca umiru od kolere. Njeno tamošnje iskustvo nije bilo prijatno pa da o njemu priča.”

„Rekli ste mi da je u Indiji bilo nekog nasilja. Da je selo u kome je radila napadnuto.”

Pogled opatice pao je na njene crvene šake, prekrštene na stolu.

„Časna majko?” rekla je Mora.

„Ne znam čitavu priču. Nikada nije o tome govorila sa mnom. Ono malo što znam čula sam od oca Dulina.”

„Ko je on?”

„Služi u Hajderabadskoj nadbiskupiji. Zvao je iz Indije, odmah pošto se to desilo, da mi kaže kako se sestra Ursula vraća u Grejstouns. Da želi ponovo da živi samostanskim životom. Rado smo je primili, naravno. Ovo je njen dom. Prirodno, ovo je mesto u kome je potražila mir, posle..

„Posle čega, časna majko?”

„Masakra. U selu Bara.”

Prozor se iznenada zatresao pod naletom vetra. Iza stakla, iz dana su iscurile sve boje. Sivi zid, iznad njega sivo nebo.

„Tamo je radila?”, upitala je Mora.

Meri Klement je klimnula glavom. „Toliko siromašno selo da nije imalo telefona, nije imalo struje. Skoro stotinu ljudi je tu živelo, ali se malo stranaca usuđivalo da dođe. To je bio život koji je naša sestra odabrala, da služi najjadnijim ljudima na zemlji.”

Mora je pomislila na autopsiju Dame s pacovima. Na njenu lobanju, izobličenu od bolesti. Rekla je tiho: „To je bilo selo gubavaca.”

Meri Klement je klimnula glavom. „Njih u Indiji smatraju najnečistijim od svih ljudi. Preziru ih i plaše ih se. Porodice ih odbacuju. Žive u posebnim

selima, gde mogu da se povuku od društva, gde ne moraju da kriju lica. Gde su i drugi jednako unakaženi kao oni." Pogledala je Moru. „Čak ih ni to nije pošteđelo napada. Selo Bara više ne postoji.”

„Rekli ste da se desio masakr.”

„Tako je taj događaj opisao otac Dulin. Pokolj.”

„Ko ga je izveo?”

„Policija nikada nije otkrila napadače. Povod za masakr su možda bile razlike u kastama. Ili su ga izvršili hinduski fundamentalisti, besni zato što jedna katolička redovnica živi među njima. Ili su to možda bili Tamili, ili bilo koji od drugih separatističkih pokreta koji tamo ratuju. Sve su pobili, doktoro Ajls. Žene, decu. Dve bolničarke u klinici.”

„Ali Ursula je preživela.”

„Zato što te noći nije bila u Bari. Dan ranije je otišla po lekove u Hajderabad. Kada se sutradan ujutro vratila, zatekla je zgariste. Radnici iz obližnje fabrike već su bili stigli, tražili su preživele, ali nikoga nisu našli. Poklane su bile čak i životinje - kokoške, koze - a tela spaljena. Sestra Ursula se srušila kada je videla leševe i doktor iz fabrike je morao da je zadrži u svojoj ambulanti sve dok otac Dulin nije stigao. Ona je bila jedina preživela iz Bare, doktoro Ajls. Ona je bila pošteđena.”

Pošteđena, pomislila je Mora. Pošteđena pokolja, samo da bi došla u opatiju Grejstouns i ustanovila da je Smrt nije zaboravila. Da čak ni ovde ne može da pobegne njenoj ruci.

Meri Klement je susrela Morin pogled. „U njenoj prošlosti nećete naći ništa sramotno. Samo život proveden u službi Božjoj. Ostavite uspomenu naše sestre na miru, doktoro Ajls. Ostavite je na miru.”

Mora i Ricolijeva su stajale na pločniku pred nekadašnjim Mama Kortininim restoranom, a vetar im je rezao kroz kapute kao ledeno sečivo. Mora je prvi put bila tu preko dana, i videla je ulicu punu napuštenih zgrada i prozore koji su zurili kao prazne očne duplje.

„U lep si me kraj dovela”, rekla je Ricolijeva. Pogledala je izbledelu firmu restorana. „Tvoja N. N. osoba ovde je nađena?”

„U muškom toaletu. Bila je mrtva nekih trideset šest sati kada sam je pregledala.”

„A nemaš nikakvih tragova o njenom identitetu?”

Mora je odmahнула glavom. „S obzirom na poodmaklu fazu Hansenove bolesti, postoje dobri izgledi da je nedavno došla u Ameriku. Verovatno ilegalno.”

Ricolijeva se čvršće umotala u kaput. „*Ben Hur*“, rekla je u bradu. „Na to me podseća. Dolina gubavaca.”

„*Bert Hur* je bio samo film.”

„Ali bolest je stvarna. Ono što ti uradi s licem, sa rukama.”

„Ume stravično da unakazi. Toga su se ljudi u prošlim vremenima užasavali. Kada je samo pogled na gubavca bio dovoljan da preplašeni

pobegnu.”

„Gospode. Kad pomisliš da smo to imali ovde usred Bostona.” Ricolijeva se stresla. „Ledeno je. Hajdemo unutra.”

Skrenule su u uličicu, cipele su im krčkale po ledenom kanalu koji se obrazovao od koraka silnih policajaca i tehničara. Ovde su možda bile zaštićene od vetra, ali se u toj mračnoj klisuri između zgrada nekako činilo da je hladnije, vazduh je zloslutno mirovao. Policijska traka ležala je na pragu zadnjeg ulaza u restoran.

Mora je izvadila ključ i gurnula ga u katanac, ali ovaj nije hteo da se otvori. Čučnula i je i pročačkala ključem po sleđenoj bravi.

„Zašto im otpadaju prsti?”, upitala je Ricolijeva.

„Molim?”

„Kada se zaraze gubom. Zašto gube prste? Napada kožu, kao bakterije koje razaraju tkivo?”

„Ne, oštećenja nastaju drugačije. Bacil lepre napada periferne nerve, pa ti prsti na nogama i rukama otupe. Ne osećaš nikakav bol. Bol je naš sistem upozorenja, deo našeg odbrambenog mehanizma protiv povreda. Bez njega bismo mogli da gurnemo prste u kipuću vodu i ne osetimo da nam koža gori. Ili ne bismo osetili da nam narasta plik na stopalu. Mogli bismo da se povređujemo iznova i iznova, što dovodi do sekundarnih infekcija. Gangrene.” Mora je zastala, besna zbog tvrdoglave brave.

„Daj da ja probam.”

Mora je zakoračila u stranu i brže-bolje gurnula ruke u džepove dok je Ricolijeva pokušavala da otvori bravu.

„U siromašnim zemljama”, rekla je Mora, „stopala i šake najčešće oštete pacovi.”

Ricolijeva je namrštena digla glavu. „Pacovi?”

„Noću, dok oboleli spavaju. Ušunjaju se u krevet i izgrizu im prste na nogama i rukama.”

„Ne zezaš?”

„A oni ništa ne osete, zato što im je koža umrtvljena od gube. Kada se ujutro probude, otkriju da im nema vrhova prstiju. Da su im ostali samo krvavi patljci.”

Ricolijeva je zurila u nju, a onda oštro uvrnula ključem.

Katanac je popustio. Vrata su se širom otvorila i otkrila nijanse sive koje se pretapaju u crno.

„Dobro došli kod mama Kortine”, rekla je Mora.

Ricolijeva je zastala na pragu, njena baterijska je prosecala tamu. „Nešto se unutra mrda”, rekla je tiho.

„Pacovi.”

„Hajde da više ne razgovaramo o pacovima.”

Mora je uključila svoju baterijsku i krenula za Ricolijevom u tamu koja je smrdela na užeglu mast.

„Ovuda ju je doveo, u glavnu salu”, rekla je Mora dok joj je svetio igralo

po podu. „Našli su tragove vučenja kroz prašinu, verovatno od peta njenih cipela. Sigurno ju je uhvatio ispod pazuha i uvukao unazad.”

„Pre bih pomislila da je ne bi ni pipnuo.”

„Rekla bih da je nosio rukavice, zato što nije ostavio otiske prstiju.”

„Ipak, dodirivao je njenu odeću. Izlagao se zarazi.”

„Razmišljaš kao ljudi u srednjem veku. Kao da jedan dodir gubavca može čoveka da pretvori u čudovište. Nije to tako prenosivo kao što misliš.”

„Ali možeš da se zaraziš. Možeš da se inficiraš.”

„Da.”

„A onda ti otpadaju nos i prsti.”

„Bolest je izlečiva. Postoje antibiotici.”

„Nije me briga je li izlečiva”, rekla je Ricolijeva, sada polako krenuvši kroz kuhinju. „Pričamo o gubi. To ti je nešto pravo iz Starog zaveta.”

Prošle su kroz vrata u trpezariju. Ricolijeva je načinila krug baterijskom i naslagane stolice zasvetlele su u uglovima. Mada gamad nisu videli, čuli su tiho šuškanje. Tama je bila živa.

„Kuda?”, upitala je Ricolijeva. Glas joj je prešao u šapat, kao da su zašle na neprijateljsku teritoriju.

„Samo pravo. Desno je hodnik, u onom kraju sobe.”

Njihova svetla igrala su po podu. Poslednji ostaci tragova vučenja uništeni su prolaskom silnih policajaca i tehničara. One noći kada je Mora došla na mesto zločina, pratili su je detektivi Krou i Sliper, znala je da vojska kriminalističkih tehničara samo što nije stigla sa objektivima, kamerama i praškovima za uzimanje otisaka. Te se noći nije bojala.

Sada je shvatila da ubrzano diše. Shvatila da se drži blizu Ricolijeve, veoma svesna činjenice da nema nikoga ko bi joj čuvao leđa. Osećala je kako joj se ježi koža na potiljku, da joj je pažnja potpuno usredsređena na bilo kakav zvuk, bilo kakav nagoveštaj pokreta iza nje.

Ricolijeva je zastala, a njeno svetlo skrenulo je udesno. „Ovo je hodnik?”

„Ve-ce je na kraju.”

Ricolijeva je krenula dalje, svetlo je skakalo sa jednog na drugi zid. Kod poslednjih vrata je zastala, kao da već zna da sledi nešto neprijatno. Usmerila je svetlost u sobu i stala gledajući u mrlje krvi na pločicama. Svetlo joj je nakratko prešlo preko zidova, pored kabine, porcelanskih pisoara i zardalih slavina. Onda se vratilo, kao privučeno magnetskom silom, na pod gde je nekada ležao leš.

Mesto smrti poseduje sopstvenu moć. Dugo pošto je telo uklonjeno a krv oribana, takvo mesto i dalje zadržava uspomenu na ono što se desilo. Zadržava odjeke vrisaka, uporan miris straha. I poput crne rupe, usisava u sebe opčinjenu pažnju živih, koji ne mogu da se okrenu, ne mogu da se odupru pogledu u pakao.

Ricolijeva je čučnula da pogleda krvave pločice.

„Bio je čist pogodak, pravo u srce“, rekla je Mora čučnuvši pored nje. „Tamponada srca, koja je brzo dovela do prestanka njegovog rada. Zato ima

toliko malo krvi na podu. Srce nije kucalo, nije bilo cirkulacije. Kada je izveo amputacije, sekao je mrtvo telo.“

Ućutale su, pogleda uperenih u smeđe mrlje. Ovde u toaletu nije bilo prozora. Svetio u njemu ne bi se videlo sa ulice. Čovek s nožem nije morao da žuri, mogao je natenane da kasapi. Nije bilo krika koje je trebalo prigušiti, nije postojala opasnost da ga neko otkrije. Mogao je da seče na miru, kroz kožu i zglobove, da uzima svoj čudovišni plen.

A kada je završio, ostavio je telo na tom mestu gde je vladala gamad, gde će se pacovi i bubašvabe gostiti i uništiti preostalo tkivo.

Mora je ustala, teško dišući. Mada je u zgradi bilo ledeno, ruke su joj se znojile u rukavicama i osećala je da joj srce snažno tuče.

„Možemo sada da krenemo?“, upitala je.

„Čekaj. Da pogledam još malo okolo.“

„Nema ovde ništa više da se vidi.“

„Tek smo stigle, doktorka.“

Mora je pogledala ka tamnom hodniku i zadrhtala. Osetila je nekakvo čudno strujanje u vazduhu, hladan dah od koga se naježila. Vrata, pomislila je iznenada. Ostavili smo ih nezaključana.

Ricolijeva je još čučala iznad mrlja, svetlost njene baterijske polako je prelazila preko poda, pažnja joj je bila usredsređena samo na krv. Ona nije uznemirena, pomislila je Mora. Zašto ja jesam? Smiri se, smiri se.

Pomerila se ka vratima. Mahnula svetlom kao sabljom, hitro prosecajući tamu hodnika.

Ništa nije videla.

Dlačice na njenom potiljku stajale su kao naelektrisane.

„Džejn“, prošaputala je. „Možemo li sada da izađemo odavde?“

Tek je tada Ricolijeva čula napetost u Morinom glasu. Upitala je, jednako tiho: „Šta je bilo?“

„Hoću da izađem.“

„Zašto?“

Mora se zagledala u tamni hodnik. „Nešto mi smeta.“

„Nešto si čula?“

„Hajde samo da odemo odavde, važi?“

Ricolijeva je ustala. Tiho rekla: „Važi.“ Zakoračila je pored More u hodnik. Zastala kao da njuši vazduh u potrazi za pretnjom. Neustrašiva Ricolijeva, uvek ide prva, pomislila je Mora dok je pratila detektivku kroz hodnik i glavnu salu. Ušle su u kuhinju ne gaseći lampe. Savršene mete, shvatila je. Evo nas, pod glasno škripi od naših koraka, sjajno smo osvetljene.

Mora je osetila nalet hladnog vetra i ugledala siluetu muškarca koji stoji na otvorenim vratima. Zaledila se, tek ošamućeni posmatrač, dok su kroz senke odjednom prasnuli glasovi.

Ricolijeva je, već u borbenom čučnju, zauralala: „Stoj!“

„Baci oružje!“

„Rekoh sto;!” naredila je Ricolijeva.

„Bostonska policija! Ja sam iz Bostonske policije!”

„Šta do moga...”

Džejnina baterijska je iznenada obasjala uljezovo lice. On je digao ruku da se zaštiti od bleska, žmireći. Usledila je dugačka tišina.

Ricolijeva je gadljivo frknula. „E jebem ti.”

„Da, i meni je drago što te vidim”, rekao je detektiv Krou. „Znači, ovde je glavno zezanje.”

„Mogla sam da ti prosviram tu jebenu glavu”, rekla je Ricolijeva. „Trebalo je da nas upozoriš da ulaziš... “ Glas joj je utihnuo. Potpuno se umirila kada se pojavila još jedna silueta. Jedan visok muškarac se mačkastim pokretima provukao pored Kroua, na svetio baterijske. Svetio je odjednom zadrhtalo, njena ruka se suviše tresla da bi ga držala pravo.

„Zdravo, Džejn”, rekao je Gejbrijel Din.

Tama kao da je dodatno pojačavala dugačku tišinu.

Kada je Ricolijeva napokon uspela da progovori, glas joj je bio čudno bezbojan. Poslovan.

„Nisam znala da si u gradu.”

„Jutros sam doleteo.”

Vratila je pištolj u futrolu. Ispravila se. „Šta radiš ovde?”

„Isto što i ti. Detektiv Krou mi pokazuje mesto zločina.”

„FBI se zanima za ovo? Zašto?”

Din se osvrnuo po senkama koje su ih okruživale. „Trebalo bi da o tome popričamo negde drugde. Negde gde je bar toplo. Voleo bih da čujem kako je tvoj slučaj povezan s ovim, Džejn.”

„Ako razgovaramo, informacije moraju da teku u oba pravca.”

„Slušaj”, rekao je Krou, „da prvo pokažem agentu Dinu ovo mesto. Naći ćemo se u sobi za sastanke. Bar će biti dovoljno svetla da vidimo jedni druge. I nećemo stajati i smrzavati se.”

Ricolijeva je klimnula. „Soba za sastanke, u dva sata. Vidimo se tamo.”

ČETRNAEST

Ricolijeva je potražila ključeve kola, pa su joj ispali u sneg. Opsovala je kad je čučnula da ih digne.

„Dobro si?“, upitala je Mora.

„Iznenadio me je. Nisam očekivala...“ Ustala je i huknula, izbacivši oblak pare. „Gospode, šta on radi ovde? Šta kog đavola radi ovde?“

„Svoj posao, valjda.“

„Nisam spremna za ovo. Nisam spremna da ponovo radim s njim.“

„Možda nećeš imati izbora.“

„Znam. A to me veoma ljuti, to što nemam izbora.“ Ricolijeva je otključala kola i obe su sele na ledena sedišta.

„Hoćeš li mu reći?“, upitala je Mora.

Ricolijeva je s mračnim izrazom lica uključila motor. „Neću.“

„On bi hteo da zna.“

„Nisam baš sigurna. Nisam sigurna da bi bilo koji muškarac to želeo.“

„Znači, unapred otpisuješ srećan kraj? Nećeš uopšte da mu pružiš priliku?“

Ricolijeva je uzdahnula. „Možda, da smo oboje drugačiji, možda bi bilo izgleda.“

„U vezi nisu bili neki drugačiji ljudi. Bili ste vas dvoje.“

„Tako je. Kakvo iznenađenje, a?“

„Zašto?“

Ricolijeva je kratko ćutala, pogleda usmerenog na put. „Znaš kako su me braća zvala dok sam odrastala?“ rekla je tiho. „Žaba.“

Rekli su da nijedan princ neće hteti da poljubi žabu. A kamoli da se mnome oženi.“

„Braća umeju da budu surova.“

„Ali ponekad ti prosto kažu surovu istinu.“

„Kada te agent Din gleda, mislim da ne vidi žabu.“

Ricolijeva je slegnula ramenima. „Ko zna šta vidi?“

„Jednu inteligentnu ženu?“

„U, to je baš seksi.“

„Nekim muškarcima jeste.“

„Ili bar tako pričaju. Ali znaš šta? Meni je teško da u to poverujem. Kada imaju izbora, muškarci se uvek opredeljuju za sise i dupe.“

Ricolijeva se besno usredsredila na put dok su se vozile pored brda prljavog snega na pločnicima i automobila sa zaleđenim prozorima.

„Video je nešto u tebi, Džejn. Dovoljno da te poželi.“

„Bio je to slučaj na kome smo radili. Uzbuđenje lova. Od toga se čovek

oseća živo, znaš? Kada počneš da se približavaš plenu, adrenalin krene i sve izgleda drugačije, sve doživljavaš drugačije. Radiš s nekim po čitav dan, radiš tako blizu da mu prepoznaješ miris. Znaš kako pije kafu i kako vezuje kravatu. Onda slučaj postane čupav, zajedno besnite i zajedno se plašite. I uskoro to počne da liči na ljubav. Ali nije. To su samo dvoje ljudi koji zajedno rade pod tako napetim okolnostima da su im se izmešali požuda i uzbuđenje potere. Mislim da se to desilo. Upoznali smo se iznad mrtvih tela. I posle nekog vremena, čak sam i ja počela da mu dobro izgledam.”

„Zar ti je on bio samo to? Neko ko je počeo dobro da izgleda?”

„E jebiga. On *stvarno* dobro izgleda.”

„Jer ako ga ne voliš - ako ti do njega nije ni stalo - onda ne bi trebalo toliko da te boli što si ga videla. Zar ne?”

„Ne znam!”, razdražljivo je odgovorila Ricolijeva. „Ne znam šta osećam prema njemu.”

„Zavisi li to od toga da li on voli tebe?”

„Sigurno ga neću pitati.”

„Samo ćeš tako dobiti tačan odgovor.”

„Kako glasi ona stara izreka? Ako ne želiš da čuješ odgovor, onda nemoj da postavljaš pitanje?”

„Nikad se ne zna. Odgovor može i da te iznenadi.”

Na Šrederovom trgu su svratile do kafeterije da uzmu kafu, pa otišle s njom na sprat, u sobu za sastanke. Dok su čekale Kroua i Dina, Mora je posmatrala Ricolijevu kako kopa po papirima i pretražuje fascikle, kao da se u njima krije neka tajna koju očajnički mora da otkrije. U dva i petnaest napokon su začule tiho zvonce lifta, a potom i Krouov smeh u hodniku. Ricolijeva se ukočila. Dok su se glasovi muškaraca približavali, pogled joj je ostao prikovan za hartije. Kada se Din pojavio na vratima, nije smesta digla glavu, kao da odbija da prizna kakvu moć on ima nad njom.

Mora je specijalnog agenta Gejbrijela Dina upoznala krajem avgusta, kada je stupio u tim koji je istraživao ubistva bogatih parova u okolini Bostona. Stasit muškarac, tih i oštrouman, brzo je počeo da dominira u timu, i sukob sa Ricolijevom, koja je vodila istragu, bio je neizbežan. Mora je posmatrala kako se taj sukob pretvara u privlačnost. Primetila je prve iskre njihove veze, videla poglede koji se sreću iznad tela žrtava. Primetila je kako Ricolijeva ume da pocrveni, kako je nesigurna. Prve faze ljubavi uvek su prožete zbunjenošću.

Kao i poslednje.

Din je ušao u prostoriju i pogled mu se odmah zaustavio na Ricolijevoj. Bio je obučen u odelo, s kravatom, i njegova otmena pojava bila je u suprotnosti sa Džejninom zgužvanom bluzom i raščupanom kosom. Kada ga je napokon pogledala, bilo je to gotovo prkosno. *Evo me. Uzmi ili ostavi.*

Krou je razmetljivo prišao čelu stola. „Dobro, društvo se skupilo. Predstava može da počne.” Pogledao je Ricolijevu.

„Da čujemo prvo FBI”, rekla je.

Din je otvorio torbu za spise koju je doneo sa sobom. Izvadio je fasciklu

i gurnuo je Ricolijevoj preko stola.

„Ova fotografija je snimljena pre deset dana, u Providensu, na Rod Ajlendu“, rekao je.

Ricolijeva je otvorila fasciklu. Mora je stajala pored nje i mogla je da vidi fotografiju. Bio je to snimak sa mesta zločina, na kome je neki čovek ležao sklupčan u prtljažniku automobila. Krv je isprskala žućkasti tepih. Lice žrtve bilo je začudo netaknuto, oči otvorene, koža prožeta ljubičastom bojom mrtvačkih pega.

„Žrtva je Hauard Redfild, pedeset jedna godina, razveden, belac, iz Sinsinatija“, rekao je Din. „Uzrok smrti je metak ispaljen u levu slepoočnicu. Uz to, ima i višestruke prelome oba kolena, nanete tupim oruđem, verovatno čekićem. Takođe ima i teške opekotine obe šake, koje su bile vezane lepljivom trakom iza leđa.“

„Bio je mučen“, rekla je Ricolijeva.

„Da. I to dugo.“

Ricolijeva se zaljuljala u stolici, bledog lica. Mora je jedina prisutna od prisutnih znala uzrok tog bledila, i zabrinuto ju je pogledala. Videla je kako joj se na licu vodi očajnička bitka, videla je kako se bori protiv mučnine.

„Nađen je mrtav u prtljažniku svojih kola“, nastavio je Din. „Kola su bila parkirana dve ulice od autobuske stanice u Providensu. To je nekih sat - sat i po vožnje odavde.“

„Ali potpada pod drugu jurisdikciju“, rekao je Krou.

Din je klimnuo glavom. „Zato vam nije skrenuta pažnja na tu smrt. Ubica je bez problema mogao da se odveze u Providens sa žrtvom u prtljažniku, da je tamo ostavi, pa da uhvati autobus nazad za Boston.“

„Nazad za Boston? Zašto misliš da je došao odavde?“, upitala je Mora.

„Samo nagađam. Ne znamo gde je ubistvo tačno izvršeno. Ne znamo čak ni tačno kretanje gospodina Redfilda u poslednjih nekoliko nedelja. Živi u Sinsinatiju, ali se pojavljuje mrtav u Novoj Engleskoj. Nije ostavio nikakav trag kreditnom karticom, ne možemo da ustanovimo gde je odsedao. Znamo da je digao veliki iznos u gotovini sa svog računa pre mesec dana. A onda je otišao od kuće.“

„Zvuči kao čovek u bekstvu, koji ne želi da ga nađu“, rekla je Mora. „Ili kao čovek koji se plaši.“

Din je pogledao fotografiju. „Očigledno je imao razloga za strah.“

„Pričaj nam još o žrtvi“, rekla je Ricolijeva. Sada je ponovo držala konce u rukama i mogla je da gleda fotografiju.

„Gospodin Redfild je nekada bio direktor inostranog poslovanja u hemijskoj industriji *Oktagon*“, rekao je Din. „Pre dva meseca je dao otkaz, navodno iz ličnih razloga.“

„*Oktagon*?“, upitala je Mora. „Nešto su ih spominjali na vestima. Zar nije Komisija za hartije od vrednosti nedavno povelu istragu protiv njih?“

Din je klimnuo glavom. „Komisija za hartije od vrednosti povelu je spor protiv *Oktagona*, zbog navodno brojnih prekršaja i nelegalnih transakcija vrednih više milijardi dolara.“

„Milijardi?“, rekla je Ricolijeva. „Opa!“

„*Oktagon* je ogromna multinacionalna kompanija, s godišnjim prihodom od dvadeset milijardi dolara. Imamo posla sa veoma velikim igračima.“

Ricolijeva je pogledala fotografiju sa mesta zločina. „A pokojnik je igrao s njima. Znao je kako stvari stoje iznutra. Misliš da je predstavljao pretnju za *Oktagon*?“

„Pre tri nedelje“, rekao je Din, „gospodin Redfield je zakazao razgovor sa službenicima Ministarstva pravde.“

„Da“, rekao je Krou uz osmeh. „I te kako im je predstavljao pretnju.“

„Zatražio je da se sa njima nađe ovde, u Bostonu.“

„Zašto ne u Vašingtonu?“ upitala je Ricolijeva.

„Rekao im je da ima još nekih osoba koje bi želele da daju izjave. Da to mora biti obavljeno ovde. Ne znamo zašto je stupio u vezu s Ministarstvom pravde umesto da ide pravo kod Komisije za hartije od vrednosti, pošto pretpostavljamo da je to imalo neke veze sa istragom o *Oktagonu*.“

„Ali niste u to sigurni?“

„Nismo. Zato što se nije pojavio na sastanku. Tada je već bio mrtav.“

Krou je rekao: „Hej, ako nešto izgleda kao naručeno ubistvo, i miriše kao naručeno ubistvo...“

„Kakve sve to veze ima s Damom s pacovima?“, upitala je Ricolijeva.

„Upravo dolazim do toga“, rekao je Din. Pogledao je Moru. „Ti si obavila autopsiju. Koji je bio uzrok smrti?“

„Rana u grudima, iz vatrenog oružja“, odgovorila je Mora. „Delići metka su prodrli u srce, i došlo je do teškog krvarenja u srčanoj kesi, koje je sprečilo srce da kuca. To se zove tamponada srca.“

„A kakav metak je korišćen?“

Mora se prisetila rendgenskih snimaka grudi Dame s pacovima. Rasutih delića košuljice, nalik na zvezde rasute po oba plućna krila. „Glejzerov plavi vrh“, rekla je. „Bakarna košuljica s metalnim kuglicama. Napravljena je da se rasprsne unutar tela, i ima veoma male izgleda da će se probiti i izaći na drugu stranu.“ Zastala je, pa dodala: „To je projektil koji ostavlja stravične posledice.“

Din je klimnuo ka fotografiji Hauarda Redfilda, koji leži sklupčan i krvav u prtljažniku svojih kola. „Gospodin Redfield je ubijen Glejzerovim plavim vrhom. Metak je ispaljen iz istog oružja kao i onaj koji je ubio vašu N. N. osobu.“

Jedan trenutak niko nije progovarao.

Onda je Ricolijeva s nevericom rekla: „Ali upravo ste rekli da ovo liči na naručeno ubistvo. Obračun *Oktagona* sa insajderom. Ova druga žrtva.“

„Detektivka Ricoli je u pravu“, rekla je Mora. „Ne mogu da zamislim manje verovatnu žrtvu ubistva koje je naručila neka korporacija nego što je to Dama s pacovima.“

„Svejedno“, rekao je Din, „metak kojim je ubijena ispaljen je iz istog oružja iz koga je ubijen Hauard Redfield.“

Krou je dodao: „Tako se agent Din umešao u ćelu priču. Zatražio sam

DRUGFIRE pretragu o toj bakarnoj košuljici koju ste izvadili iz njenih grudi.”

Nalik na AFIS, FBI-jevu nacionalnu bazu podataka o otiscima prstiju, DRUGFIRE je centralizovana baza podataka o materijalnim dokazima u vezi s vatrenim oružjem. Tragovi na mecima sa mesta zločina digitalizuju se i snimaju da bi mogli da se pretražuju i upoređuju, u cilju povezivanja svih zločina izvršenih istim vatrenim oružjem.

„DRUGFIRE nam je izbacio ovu podudarnost”, rekao je Din.

Ricolijeva je zbunjeno zavrtila glavom. „Zašto ove dve žrtve? Ne vidim nikakvu vezu.”

„Zato je smrt vaše N. N. osobe toliko zanimljiva”, rekao je Din.

Mori se nije dopalo kako je upotrebio reč *zanimljiva*. To je govorilo da neke smrti nisu zanimljive, da ne zavređuju posebnu pažnju. Te žrtve se sigurno ne bi složile.

Usredsredila se na fotografiju, ružan i krvav prizor koji je ležao na stolu za sastanke. „Naša N. N. osoba se ne uklapa u tu priču”, rekla je.

„Doktoro Ajls?”

„Postoji logičan razlog zašto je Hauard Redfild ubijen. Možda je hteo da otkrije insajderske informacije istražiteljima iz Komisije za hartije od vrednosti. Tragovi mučenja govore nam da nije ubijen u cilju pljačke. Ubica je od njega nešto želeo. Možda samo da se osveti. Ili neku informaciju. Ali kako se naša N. N. osoba - najverovatnije ilegalna useljenica - uklapa u tu priču? Zašto bi neko želeo njenu smrt?”

„To i jeste pitanje, zar ne?” Din je pogledao Ricolijevu. „Koliko shvatam, ti imaš slučaj koji bi takođe mogao da bude povezan s ovim.”

Njegov pogled kao da ju je prodrmao. Uznemireno je zavrtila glavom. „Još jedan koji deluje potpuno nepovezano.”

„Detektiv Krou mi je rekao da su dve redovnice napadnute u svom samostanu” rekao je Din. „Na Džamejka plejnu.”

„A taj izvršilac nije upotrebio vatreno oružje. Časne sestre su napadnute tupim oruđem, verovatno čekićem. Kao da je motiv bio mržnja. Neki manijak koji mrzi žene.”

„Možda je želeo da to pomislite. Da sakrije vezu sa ovim ostalim ubistvima.”

„Pa, onda je i uspeo. Sve dok doktorica Ajls nije otkrila da je N. N. žrtva patila od gube. Ispostavilo se da je jedna napadnuta redovnica, sestra Ursula, nekada radila u selu gubavaca, u Indiji.”

„U selu koje više ne postoji”, rekla je Mora.

Din ju je pogledao. „Molim?”

„Možda je posredi bio masakr na verskoj osnovi. Pobijeno je skoro stotinu ljudi, a selo je spaljeno do temelja.” Zastala je. „Sestra Ursula je jedina preživela.”

Nikada nije videla Gejbrijela Dina toliko pometenog. Obično je Din bio taj koji je krio tajne i na kašičicu ih otkrivao. Od ove nove informacije nakratko je zanemio, kao da je ošamućen.

A ona ga je ponovo tresnula. „Verujem da je naša N. N. osoba došla iz

istog sela u Indiji.”

„Ranije si mi rekla kako misliš da je Hispanka”, rekao je Krou.

„To je bilo samo nagađanje, zasnovano na pigmentu kože.”

„A sada nagađaš nešto drugo, da bi se uklopilo u ostale činjenice?”

„Ne, menjam svoju pretpostavku zbog onoga što smo otkrili na autopsiji. Sećaš se žute niti zalepljene za njen članak?”

„Da. Iz laboratorije su nam javili da je pamučna. Verovatno samo neki končić.”

„Vezivanje končića oko ruke trebalo bi da odbije urok. To je običaj kod Hindusa.”

„Ponovo Indija”, rekao je Din.

Mora je klimnula glavom. „Sve se stalno vraća na Indiju.”

„Časna sestra i ilegalna useljenica s gubom?”, rekao je Krou. „Kako da ih povežemo sa ubistvom koje je naručila velika korporacija?” Zavrteo je glavom. „Profesionalci se angažuju samo ako neko time može mnogo da dobije.”

„Ili izgubi”, rekla je Mora.

„Ako su sve ovo naručena ubistva”, rekao je Din, „u jedno možete biti sigurni. Neko će veoma pažljivo da prati napredovanje vaše istrage. Morate izuzetno da pazite na sve informacije u vezi sa ovim slučajevima. Zato što neko posmatra sve što Bostonska policija preduzima.”

Posmatra i mene, pomislila je Mora naježivši se od te pomisli. A ona je tako vidljiva. Na mestima zločina, na televizijskim vestima. Hoda do kola. Bila je navikla na pažnju medija, ali je sada pomislila na druge oči koje će je možda posmatrati. Pratiti. I prisetila se kako se osećala u tami napuštenog restorana: hladni užas koji obuzme plen kada odjednom shvati da mu je lovac na tragu.

Din je rekao: „Moram da vidim i drugo mesto zločina. Samostan, gde su časne sestre napadnute.” Pogledao je Ricolijevu. „Hoćeš da me odvedeš?”

Ricolijeva nije odmah odgovorila. Sedela je ukipljena, pogleda uperenog u fotografiju Hauarda Redfilda, koji sklupčan leži u prtljažniku svojih kola.

„Džejn?”

Udahnula je i ispravila se, kao da je iznenada našla neki novi izvor hrabrosti. Snage.

„Idemo”, rekla je i ustala. Pogledala je Dina. „Izgleda da smo opet tim.”

PETNAEST

Mogu da se nosim s ovim. Mogu da se nosim s njim.

Ricolijeva je vozila do Džamejka plejna s pogledom usredsređenim na put, ali su joj misli bile obuzete Gejbrijelom Dinom. Bez upozorenja se vratio u njen život, i još je bila previše ošamućena da bi razabrala šta tačno sada oseća. U stomaku joj se vezao čvor, ruke su joj obamrle. Koliko juče mislila je da je prebolela ono najgore, da će uz malo vremena i mnogo drugih obaveza uspeti da ostavi njihovu vezu za sobom. Daleko od očiju, daleko od srca.

Sada joj je ponovo bio pred očima, i prilično u srcu.

Prva je stigla u opatiju Grejstouns. Sedela je u parkiranim kolima i čekala ga, a svaki nerv joj je treperio, napetost se pretvarala u mučninu.

Saberu se, majku mu. Usredsredi se na posao.

Videla je njegova iznajmljena kola kako se zaustavljaju iza nje.

Smesta je izašla i obradovala se oštrom vetru na licu. Što je hladnoća surovija, tim bolje, da je malo urazumi. Gledala ga je kako izlazi iz kola i pozdravila ga kratkim klimanjem glave, kao što se pozdravljaju kolege.

Onda se okrenula i pozvonila na kapiji. Nije zastala da porazgovaraju, nije tražila reči. Prešla je pravo na posao, zato što je jedino tako umela da se izbori s činjenicom da su ponovo blizu. Laknulo joj je kada je iz zgrade ubrzo izašla jedna časna sestra i sporo krenula kroz sneg ka kapiji.

„To je sestra Izabel“, rekla je Ricolijeva. „Verovao ili ne, ona je jedna od mlađih.“

Izabel se zaškiljila kroz rešetke, sumnjičavo odmeravajući Džejninog pratioca.

„Ovo je agent Gejbrijel Din iz FBI-ja“, rekla je Ricolijeva. „Samo ću da mu pokažem kapelu. Nećemo vam smetati.“

Izabel je otvorila kapiju i pustila ih unutra. Metal je nemilosrdno zazvečao kada se zalupila iza njih. Hladan zvuk konačnosti. Zatočenja. Sestra Izabel odmah se vratila u zgradu, ostavivši dvoje posetioca da stoje u dvorištu. Sami jedno sa drugim.

Ricolijeva je smesta prekinula tišinu i počela da opisuje slučaj. „Još nismo sigurni kako je ušao“, rekla je. „Sneg je prekrpio otiske stopala, a nismo našli iskidan bršljan koji bi govorio da se popeo preko zida. Glavna kapija je uvek zaključana, što znači da ga je neko iz samostana pustio ako je na nju ušao. To je kršenje samostanskih pravila. Moralo je da bude izvedeno noću, kada niko ne bi video.“

„Nemate svedoka?“

„Nijednog. U početku smo mislili da je kapiju možda otvorila mlađa redovnica Kamila.“

„Zašto Kamila?“

„Zbog onoga što smo otkrili prilikom autopsije.“ Ricolijeva je skrenula

pogled ka zidu, izbegavajući njegove oči. „Nedavno se porodila. Našli smo mrtvo novorođenče u jezercetu iza opatije.”

„A otac?”

„Očigledno glavni osumnjičeni, ko god daje. Još ga nismo otkrili. DNK analize još nisu gotove. Ali sada, posle ovoga što si nam ispričao, čini mi se da smo išli potpuno pogrešnim putem.”

Zagledala se u zidove koji su ih okruživali, kapiju koja je sprečavala pristup sveta, i jedan različit niz događaja odjednom je počeo da joj se odvija pred očima, redosled potpuno drugačiji od onoga koji je zamislila kada je prvi put kročila na mesto zločina.

Nije Kamila otvorila kapiju...

„Pa ko je pustio ubicu u opatiju?” upitao je Din, sablasno joj čitajući misli.

Namrštila se na kapiju, razmišljajući o snegu kako duva po kaldrmi. Rekla je: „Ursula je bila obučena u kaput i čizme...”

Okrenula se i pogledala zgradu. Zamislila je u tim crnim časovima pre zore, s tamnim prozorima i redovnicama koje spavaju u svojim odajama. Dvorište je tiho, čuje se samo vetar.

„Već je padao sneg kada je izašla”, rekla je. „Videlo se po tome kako je obučena. Prošla je dvorištem do kapije, gde ju je neko čekao.”

„Neko koga je sigurno poznavala iz spoljnog sveta”, rekao je Din. „Neko koga je sigurno očekivala.”

Ricolijeva je klimnula glavom. Sada se okrenula ka kapeli i pošla, a čizme su joj stvarale rupe u snegu. Din je bio odmah iza nje, ali više nije mislila na njega; pratila je korake žene osuđene na smrt.

Noć kroz koju veje prvi sneg te zime. Kamenje ti je klizavo pod čizmama. Hodaš tiho zato što ne želiš da druge sestre saznaju da se sa nekim srećeš. Sa nekim zbog koga si spremna da prekršiš pravila.

Ali napolju je mrak, a kraj kapije ne svetle lampe. Zato ne vidiš njegovo lice. Nisi sigurna je li to posetilac koga noćas očekuješ...

Kod česme je naglo zastala i digla pogled ka nizu prozora iznad dvorišta.

„Šta je?“, upitao je Din.

„Kamilina soba”, rekla je i pokazala. „Eno je tamo.”

Pogledao je ka sobi. Lice mu se rumenelo od oštrog vetra, a kosa mu se razbarušila. Pogrešila je što ga je pogledala, zato što je odjednom osetila toliko silnu čežnju za njegovim dodirima da je morala da se okrene, morala da pritisne pesnicu u stomak, da se suprotstavi praznini koju je tu osećala.

„Možda je nešto videla iz te sobe”, rekao je Din.

„Svetio u kapeli. Bilo je uključeno kada su tela nađena.” Ricolijeva je pogledala Kamilin prozor i prisetila se krvavog čaršava.

Budi se s vlažnim uloškom. Ustaje iz kreveta da ode u kupatilo i tamo ga promeni. A pošto se vratila u svoju sobu, primećuje svetlo kako šija kroz prozore s vitražom. Svetlo koje ne bi trebalo da je uključeno.

Ricolijeva se okrenula prema kapeli, privučena avetinjskim prizorom

koji je sada videla, prizorom mlade Kamile kako izlazi iz glavne zgrade. Drhti dok se kreće po natkrivenoj stazi, možda žali što nije navukla kaput za taj kratki put između zgrada.

Ricolijeva je krenula za duhom, u kapelu.

Tu je stala u polutami. Svetla su bila isključena, a klupe tek vodoravni nizovi senki. Din je nemo stajao pored nje, i sam kao duh dok je ona posmatrala odigravanje poslednje scene.

Kamila ulazi na vrata, tanana devojka, lica bledog kao mleko.

Užasnutu gleda dole. Sestra Ursula leži pred njenim nogama, a kamenje je isprskano krvlju.

Možda Kamila nije odmah shvatila šta se desilo, pa je u prvom trenutku pomislila da se Ursula sama okliznula i razbila glavu. Ili je možda odmah znala, čim je ugledala krv, da je zlo prodrlo među njihove zidove. Da sada stoji iza nje, blizu vrata. Gleda je.

Da ide ka njoj.

Od prvog udarca se zateturala. Iako ošamućena, pokušava da pobegne. Kreće u jedinom pravcu koji joj je otvoren: između klupa. Prema oltaru, gde se spotiče. Gde pada na kolena, čekajući konačni udarac.

A kada se sve okončalo, i mlada Kamila leži mrtva, ubica se okreće ka prvoj žrtvi. Ka Ursuli.

Ali ne završava posao. Ostavlja je u životu. Zašto?

Pogledala je kamenje gde je Ursula pala. Zamislila je napadača kako pruža ruku da potvrdi je li obavio posao.

Ukočila se, iznenada se prisativši šta joj je rekla doktorica Ajls.

„Ubica nije osetio puls” rekla je.

„Molim?”

„Sestra Ursula nema karotidni puls na desnoj strani vrata.” Pogledala je Dina. „Mislio je da je mrtva.”

Prošli su između klupa, prateći Kamiline poslednje korake. Došli su do mesta blizu oltara gde je pala. Stajali su ćutke, pogleda uperenih u pod. Mada to u polumraku nisu videli, tragovi krvi su se i dalje sigurno zadržali u pukotinama između kamenja.

Uzdrhtala, Ricolijeva je digla pogled i videla da je Din posmatra.

„To je sve što ovde ima da se vidi”, rekla je. „Osim ako nećeš da popričaš sa sestrama.”

„Hoću da popričam s tobom.”

„Evo, ovde sam.”

„Ne, nisi. Ovde je detektivka Ricoli. Hoću da porazgovaram sa Džejn.”

Nasmejala se. Bogohulan zvuk u kapeli. „Zvučiš kao da sam podvojena ličnost ili tako nešto.”

„To i nije daleko od istine. Toliko se žestoko trudiš da budeš policajka da

si potisnula ženu. A nju sam došao da vidim.”

„Nisi nešto žurio.”

„Zašto si besna na mene?”

„Nisam.”

„Čudan način da mi poželiš dobrodošlicu u Boston.”

„Možda zato što se nisi potrudio da mi kažeš da dolaziš.”

Uzdahnuo je. „Možemo li samo da sednemo i malo porazgovaramo?”

Sela je u prvu klupu. Dok je on sedao kraj nje, zurila je pravo napred, u strahu da ga pogleda. Bojala se osećanja koja je budio u njoj. Samo udisanje njegovog mirisa bilo je bolno, zbog čežnje koju je budio. Ovo je bio čovek koji je nekada delio sa njom postelju, čiji su dodir, ukus i smeh i dalje pohodili njene snove.

Posledica njihovog spajanja rasla je u njoj, i ona je pritisnula šaku na stomak da umiri tajni bol koji je iznenada tu osetila.

„Kako si, Džejn?”

„Dobro. U gužvi.”

„A taj flaster na čelu? Šta se desilo?”

„O, to!” Dodirnula je čelo i slegnula ramenima. „Ništa, samo sam se okliznula i pala u mrtvačnici.”

„Deluješ umorno.”

„Nisi baš neki pristalica deljenja komplimenata?”

„Samo primećujem.”

„Pa da, umorna sam. Naravno da sam umorna. Ovo je bila jeziva nedelja. A Božić stiže, a ja čak nisam ni kupila poklone mojima.”

Kratko ju je posmatrao, i ona je skrenula oči, pošto nije htela da im se pogledi ukrste.

„Nisi srećna što ponovo radimo zajedno, je li tako?”

Ništa nije rekla. Nije to poricala.

„Zašto mi prosto ne kažeš šta nije u redu?”, na kraju je prasnuo.

Bes u njegovom glasu ju je iznenadio. Din nije bio čovek koji često otkriva svoja osećanja. Nekada je zbog toga besnela, zato što se uvek zbog toga osećala kao da je *ona* ta koja ne drži konce u rukama, ona koja je uvek na ivici nerava. Njihova veza je počela kada je ona načinila prvi korak, a ne on. Ona je rizikovala i bila spremna da pogazi svoj ponos, i kako je zbog toga završila? Zaljubljena u čoveka koji je za nju i dalje misterija. Čoveka čiji je jedini izliv osećanja bio bes koji je upravo čula u njegovom glasu.

Od toga se i ona razbesnela.

„Nema svrhe da ponovo prolazimo kroz ovo”, rekla je. „Moramo zajedno da radimo. Nemamo izbora. Ali sve ostalo - jednostavno sada ne mogu sa tim da se nosim.”

„Sa čim to ne možeš da se nosiš? Sa činjenicom da smo spavali?”

„Da.”

„Tada ti to nije smetalo.”

„Desilo se, i to je sve. Sigurna sam da je tebi značilo otprilike isto koliko i meni.”

Zastao je. Je li ga zbolelo, upitala se. Povredilo? Mislila je da čoveka koji nema osećanja nije moguće povrediti.

Zaprepastila se kada se on iznenada nasmejao.

„E, stvarno mnogo sereš, Džejn”, rekao je.

Okrenula se da ga pogleda - da ga *zaista* pogleda - i ostala je bez daha od svega onoga što ju je i ranije na njemu privlačilo. Snažna vilica, sive oči. Zapovedničko držanje. Mogla je da ga vređa koliko hoće, a uvek će se činiti da je sve u njegovim rukama.

„Čega se bojiš?”, upitao je.

„Ne znam o čemu pričaš.”

„Da ću te povrediti? Da ću ja prvi otići?”

„Pre svega, uopšte i nisi tu.”

„Dobro, to je tačno. Ne mogu ni da budem. Kad imamo takve poslove.”

„A sve se svodi na to, zar ne?” Ustala je s klupe i trupnula nogom da joj krv ponovo prostruji kroz utrnulo stopalo. „Ti si u Vašingtonu, ja sam ovde. Ti imaš svoj posao i nećeš da ga se odrekneš. Ja imam svoj. Nema kompromisa.”

„Kada tako kažeš, zvuči kao objava rata.”

„Nije, već prosta logika. Pokušavam da budem praktična.” Okrenula se i pošla ka vratima kapele.

„I kao da pokušavaš da se zaštitiš.”

„Zar ne bi trebalo?”, upitala je, pogledavši ga preko ramena.

„Džejn, ne žele svi da te povrede.”

„Zato što im ja to ne dozvoljavam.”

Izašli su iz kapele. Prešli dvorište i prošli kroz kapiju, koja je zvonko odjeknula kada se zatvorila za njima.

„Pa, ne vidim svrhu zašto dalje da pokušavam da prodrem do tebe”, rekao je. „Spreman sam da uradim mnogo da bismo se našli. Ali i ti moraš da izađeš u susret, na pola puta. I ti moraš nešto da pružiš.” Okrenuo se i pošao ka svojim kolima.

„Gejbrijele?”, rekla je.

Zastao je i pogledao je.

„Šta si mislio da će se ovog puta desiti između nas?”

„Ne znam. Da će ti biti drago što me vidiš, bar to.”

„Šta još?”

„Da ćemo opet da se tucamo kao ljudi.”

Na to se nasmejala i odmahнула glavom. Nemoj da me izazivaš. Nemoj da me podsećaš na ono što mi nedostaje.

Pogledao ju je preko krova automobila. „Bilo bi mi dovoljno i ono prvo, Džejn”, rekao je. Onda je ušao i zatvorio vrata.

Gledala ga je kako odlazi i pomislila: luđačko tucanje me je i uvalilo u ovu nevolju.

Drhteći je pogledala u nebo. Tek je četiri, a noć kao da već pristize, krade poslednje sivo dnevno svetlo. Nije imala rukavice, a vetar je bio tako oštar da su joj prsti brideli dok je vadila ključeve i otvarala vrata. Kada je ušla, probala je da gurne ključ u bravu, ali su joj ruke bile trapave, a prste je jedva osećala.

Zastala je, s ključem pored kontakt-brave.

Iznenada je pomislila na ruke gubavaca s potpuno izjedenim prstima.

I onda se prisetila, nejasno, pitanja o ženinim rukama. Nešto uzgred spomenuto, preko čega je u tom trenutku prešla.

Rekla je da sam bezobrazna što sam pitala zašto ona teta nema prste.

Izašla je iz kola i vratila se do kapije. Nalegla na zvono.

Posle nekog vremena pojavila se sestra Izabel. Prastaro lice koje je pogledalo kroz gvozdene rešetke, nije delovalo srećno što je vidi.

„Moram da razgovaram s devojčicom”, rekla je Ricolijeva. „Sa kćerkom gospođe Otis.“

Zatekla je Noni kako sedi sama u staroj učionici na kraju hodnika i klata nogama, dok su ispred nje, na izubijanom učiteljskom stolu, bile rasute bojice. U samostanskoj kuhinji bilo je toplije, tu je gospođa Otis sada spremala večeru za sestre, i miris sveže ispečenih kolačića dopirao je čak i do tog mračnog kraja zgrade, a ipak je Noni odabrala da se zavuče u ovu hladnu sobu, daleko od majčinog oštrog jezika i prekornog pogleda. Devojčica kao da uopšte nije primećivala hladnoću. U ruci je stezala svetlozelenu bojicu i plazila je jezik, snažno usredsređena, dok je crtala iskrice kako izleću iz glave nekog čoveka.

„Sad će da eksplodira”, rekla je Noni. „Zraci smrti mu prže mozak. Od toga će da pukne. Kao kada kuvaš nešto u mikrotalasnoj, pa pukne, isto tako.”

„Zraci smrti su zeleni?”, upitala je Ricolijeva.

Noni je digla pogled. „Treba da budu neke druge boje?”

„Ne znam. Uvek sam mislila da su zraci smrti, hm, srebrni.”

„Nemam srebrnu boju. Konrad mi je uzeo srebrnu u školi i nije mi vratio.”

„Pa, valjda će i zeleni zraci smrti da posluže.”

Noni se vratila crtanju. Uzela je plavu bojicu i dodala strelice na zrake, tako da su sada ličili na strele koje sipaju po nesrećnoj žrtvi. Na stolu je bilo mnogo nesrećnih žrtava. Crteži su prikazivali svemirske brodove kako ispaljuju vatru i plave vanzemaljce koji seku glave. Nisu to bili dobroćudni posetoci iz svemira. Devojčica koja je sedela i crtala ih delovala je Ricolijevoj kao da je i sama vanzemaljsko stvorenje, mali gremlin sa ciganski tamnim očima, koji se krije u sobi gde ga niko neće uznemiravati.

Odabrala je stvarno sumorno utočište. Činilo se da učionica odavno nije korišćena, goli zidovi bili su išarani ožiljcima od bezbrojnih pribadača i požutele lepljive trake. Prastare klupe bile su naslagane u jednom uglu, pa je izgrebani drveni pod ostao go. Jedino svetlo dopiralo je kroz prozore i obasipalo je sve zimskim nijansama sive.

Noni je započela sledeći crtež u nizu vanzemaljskih zločina. Žrtvi

svetlozelenih zraka smrti sada je u glavi zjapila rupa, a iz nje su izletale ljubičaste kugle. Iznad glave se nalazio oblačić sa samrtničkim krikom.

AAAAAAAAAAAA!

„Noni, je l' se sećaš one noći kada smo razgovarale?”

Smeđi uvojci su zaigrali kada je klimnula glabom. „Niste ponovo došli da me vidite.”

„Da, ovaj, morala sam mnogo da jurim.”

„Trebalo bi da prestanete da jurite. Trebalo bi da naučite da sednete i da se opustite.”

U toj rečenici se čuo glas nekoga odraslog. *Prestani da juriš, Noni!*

„I ne bi trebalo da ste toliko tužni”, dodala je Noni uzevši novu bojicu.

Ricolijeva je čutke gledala devojčicu kako crta jarke crvene plamenove koji izleću iz glava. Gospode, pomislila je. Mala vidi. Neustrašivi mali gremlin vidi više od svih ostalih.

„Baš imaš oštro oko”, rekla je Ricolijeva. „Mnogo toga vidiš, a?”

„Jednom sam videla krompir kako eksplodira. U mikrotalasnoj.”

„Prošli put si nam nešto pričala o sestri Ursuli. Kako te je grdila.”

„I jeste.”

„Rekla je da si bezobrazna zato što si pitala za ruke jedne tete. Sećaš se?”

Noni je digla pogled, jedno tamno oko provirilo je kroz čupave kovrdže. „Mislila sam da vas zanima samo sestra Kamila.”

„Zanima me i Ursula. I ona žena kojoj nešto nije bilo u redu s rukama. Šta si time htela da kažeš?”

„Uopšte nije imala prste.” Noni je uzela crnu bojicu i nacrtala pticu iznad čoveka koji je eksplodirao. Grabljivicu, s ogromnim crnim krilima. „Lešinari”, rekla je. „Oni te pojedu kada si mrtav.”

Vidi me samo, pomislila je Ricolijeva, oslanjam se na reci devojčice koja crta vanzemaljce i zrake smrti.

Nagnula se napred. Tiho upitala: „Kada si videla tu ženu, Noni?”

Noni je odložila bojicu i umorno uzdahnula. „Dobro. Kad već *moraš* da znaš.” Skočila je sa stolice.

„Kud si pošla?”

„Da ti pokažem. Gde je teta bila.”

Noni je jakna bila toliko prevelika da je u njoj ličila na malog čoveka sa *Mišlenovih* reklama koji gaća po snegu. Ricolijeva je pratila otiske Noninih gumenih čizama, osećajući se kao bedni redov koji prati odlučnog generala. Noni ju je odvela preko dvorišta, pored česme na kojoj se sneg nagomilao poput slojeva svadbene torte. Pred kapijom je stala i pokazala.

„Tamo je bila.”

„Kod kapije.”

„Aha. Imala je veliki šal oko lica. Kao da je pljačkaš banke.”

„Znači, nisi joj videla lice?”

Devojčica je zavrtila glavom i smeđi uvojci su se razleteli.

„Je li ti ta teta nešto rekla?”

„Ne, ali onaj čovek jeste.”

Ricolijeva se zagledala u nju. „Sa njom je bio neki čovek?”

„Molio me je da ih pustim unutra, zato što moraju da razgovaraju sa sestrom Ursulom. Ali to je zabranjeno, pa sam mu tako kazala. Ako neka sestra prekrši pravila, onda je izbace. Mama kaže da sestre nemaju kuda da idu pa zato *nikada* ne krše pravila, zato što se boje šta će da rade napolju.” Noni je zastala. Digla pogled i pomalo ponosno dodala: „Ali ja stalno izlazim.”

To je zato što se ničega ne bojiš, pomislila je Ricolijeva. Ti si neustrašiva.

Noni je počela da utabava sneg, njene ružičaste čizmice stupale su vojnički tačno. Prokrčila je jednu prtinu, onda se okrenula u mestu i pošla nazad, gazeći naporednu stazu. Misli da je nepobediva, pomislila je Ricolijeva. Ali tako je mala i ranjiva. Samo mali švrca u prevelikoj jakni.

„Šta se onda desilo, Noni?”

Devojčica je dogacala kroz sneg i naglo se zaustavila, pogleda prikovanog za svoje čizme pokrivene snegom. „Teta je gurnula pismo kroz kapiju.” Nagnula se napred i prošaptala: „A ja sam videla da nema prste.”

„Jesi li odnela pismo sestri Ursuli?”

Devojčica je klimnula glavom tako da su joj uvojci zaigrali kao opruge. „A ona je izašla. *Smesta* je izašla.”

„Je li razgovarala s tim ljudima?”

Odmahivanje glavom.

„Zašto nije?”

„Zato što su ovi već bili otišli kada je ona izašla.”

Ricolijeva se okrenula i zagledala u pločnik na kome su dvoje posetilaca stajali i molili jedno ćudljivo dete da ih pusti unutra.

Odjednom se naježila.

Dama s pacovima. Bila je ovde.

ŠESNAEST

Ricolijeva je izašla iz bolničkog lifta, prošla pored znaka na kome je pisalo SVI POSETIOCI MORAJU DA SE PRIJAVE i projurila pravo kroz dvokrilna vrata odeljenja za intenzivnu negu. Bilo je jedan ujutro i svetla su bila prigušena da bi pacijenti spavali. Pošto je ušla pravo iz jarko osvetljenog hodnika, zatekla se u sobi gde su bolničarke bile tek obrisi bez lica. Samo je jedan boks bio osvetljen, poput svetionika, i ona je krenula ka njemu.

Crna policajka koja je stajala pred njim pozdravila ju je. „Hej! Brzo si stigla.”

„Je li nešto već rekla?”

„Ne može. Respirator joj je još u grlu. Alije očigledno budna. Oči su joj otvorene i čula sam bolničarku kako kaže da sluša uputstva. Svi su veoma iznenađeni što je uopšte došla sebi.”

Zvuk alarma je naterao Ricolijevu da pogleda kroz vrata, medicinsko osoblje zbijeno oko kreveta. Prepoznala je doktora Juena i ftiternistu, doktora Satklifa, čiji je plavi konjski rep bio čudan detalj u tom skupu ozbiljnih stručnjaka. „Šta se dešava?”

„Ne znam. Nešto u vezi s krvnim pritiskom. Satklif je stigao baš kada je sve krenulo naopako. Onda se pojavio doktor Juen, i od tada se petljaju oko nje.” Policajka je odmahнула glavom. „Mislim da ne ide dobro. Aparati pište kao ljudi.”

„Gospode, nećemo valjda da je izgubimo baš kada se probudila!”

Ricolijeva se uvukla u boks, gde su svetla bila bolno jaka za njene umorne oči. Nije videla sestru Ursulu, skrivenu iza zbijenih lekara i bolničarki, ali je videla monitore iznad kreveta, ritam srca koji poskakuje kao žabica po vodi.

„Pokušava da izvuče cev respiratora!”, rekla je bolničarka.

„Čvršće joj vežite tu ruku!”

„...Ursula, opustite se. Pokušajte da se opustite.”

„Sistolni pritisak je pao na osamdeset...”

„Zašto je tako crvena?”, upitao je Juen. „Vidite joj lice.” Pogledao je u stranu dok je respirator zavijao.

„Previše plućnog otpora”, rekla je bolničarka. „Odupire se respiratoru.”

„Pritisak joj opada, doktore Juen. Sada je sistol osamdeset.”

„Uključite dopamin u infuziju. Smesta.”

Bolničarka je iznenada primetila Ricolijevu kako stoji na vratima. „Gospodo, moraćete da izađete.”

„Je li pri svesti?”, upitala je Ricolijeva.

„Izađite iz boksa.”

„Ja ću”, rekao je Satklif.

Uzeo je Ricolijevu pod ruku, a stisak mu nije bio blag dok ju je vodio

napolje. Navukao je zavesu i tako potpuno zaklonio bolesnicu. Dok je stajala u polumraku, osećala je na sebi poglede ostalih bolničarki.

„Detektivko Ricoli”, rekao je Satklif, „morate da nas pustite da radimo naš posao.”

„I ja pokušavam da radim svoj. Ona nam je jedini svedok.”

„A nalazi se u kritičnom stanju. Moramo da prebrodimo ovu krizu pre nego što bilo ko bude mogao da razgovara s njom.”

„Svesna je?”

„Jeste.”

„Shvata šta se dešava?”

Zastao je. Pod prigušenim svetlom nije mogla da protumači njegov izraz lica. Videla je samo obris njegovih širokih ramena i odsjaj njegovih očiju, koje su zeleno svetlucale od obližnjih monitora. „Nisam siguran. Iskreno, uopšte nisam očekivao da će povratiti svest.”

„Zašto joj pritisak opada? To je nešto novo?”

„Pre nekog vremena počela je da panici, verovatno zbog endotrahealnog tubusa. Užasan je osećaj imati cev u grlu, ali ne smemo da je izvadimo, da bi mogla da diše. Dali smo joj malo valijuma kada joj je pritisak skočio. Onda je iznenada počeo da pada.“

Bolničarka je povukla zavesu i rekla: „Doktore Satklife?”

„Da?”

„Pritisak ne reaguje, čak ni od dopamina.”

Satklif se vratio u boks.

Kroz otvorena vrata, Ricolijeva je posmatrala kako se drama odigrava na svega nekoliko koraka od nje. Šake časne sestre bile su čvrsto stegnute, tetive na njenim rukama isticale su se kao napeta užad dok se borila protiv kaiševa kojima su bile vezane za krevet. Glava joj je bila umotana u zavoj, a usta skrivena iza cevi, ali joj se lice jasno videlo. Delovalo je nateklo, a obrazi su bili veoma rumeni. Kroz gazu i cevi, Ursuline oči bile su oči progonjene životinje, ženice su joj se širile od straha, pogled joj je mahnito lutao levo-desno, kao da traži načina da pobegne. Šipke na krevetu su se tresle poput rešetaka kaveza dok je cimala kaiševe. Čitav njen gornji deo tela pridigao se sa kreveta, i alarm srčanog monitora odjednom je zapištao.

Ricolijeva je pogledala monitor, na kome je linija postala ravna.

„U redu je, u redu je!”, rekao je Satklif. „Samo je izvukla jednu žicu.” Vratio je žicu na mesto i linija na ekranu je oživela.

„Ubrzajte infuziju dopamina”, rekao je Juen. „Dajmo više tečnosti.”

Ricolijeva je posmatrala bolničarku kako otvara do kraja regulator protoka na infuzionom sistemu i pušta mlaz fiziološkog rastvora. Redovničin pogled se ukrstio sa Džejninim u poslednjem trenutku svesti. Baš pre nego što su oči počele da joj cakle, pre nego što je poslednja iskra svesti zgasla, Ricolijeva je u tom pogledu videla smrtni strah.

„Pritisak i dalje ne raste! Pao je na šezdeset.

Mišići Ursulinog lica su se opustili, a ruke se smirile. Ispod spuštenih

kapaka, oči su sada bile nefokusirane. Nisu videle.

„Rani komorni kompleksi”, rekla je bolničarka. „Vidim rane komorne komplekse!”

Pogledi su se prikovali za monitor srca. Liniju koja je brzo ali ravnomerno poskakivala preko ekrana, sada su izobličili oštri vrhovi.

„Ventrikularna tahikardija!”, rekao je Juen.

„Nemam pritisak! Nema perfuzije.”

„Spuštaj ogradu kreveta. Hajde, hajde, počnimo masažu srca.”

Jedna bolničarka je izjurila napolje, odgurnula Ricolijevu i viknula: „Imamo reanimaciju!”

Kroz prozor boksa, Ricolijeva je videla buru kako besni oko Ursule. Videla je Juenovu glavu kako poskakuje gore-dole dok pokušava da je oživi. Gledala je kako se lek za lekom ubrizgava u infuziju, a pocepane sterilne kesice padaju na pod.

Ricolijeva je zurila u monitor. Linija je sada bila oštra, nazubljena.

„Punite na dvesta!”

U boks su se svi povukli kada se bolničarka nagnula sa elektrodama defibrilatora. Ricolijeva je videla Ursuline gole grudi, kožu prekrivenu crvenim mrljama. Učinilo joj se nekako čudno, da jedna časna sestra ima tako bujne grudi.

Pustili su struju.

Ursulin torzo se trznuo, kao da su ga povukle nevidljive niti.

Policajka pored Ricolijeve tiho je rekla: „Imam neki loš predosećaj. Neće se izvući.”

Satklijf je ponovo digao pogled ka monitoru. Onda je pogledao Ricolijevu. I odmahnuo glavom.

Sat vremena kasnije, Mora je stigla u bolnicu. Pošto ju je Ricolijeva pozvala, smesta je ustala, ostavivši Viktora da spava na jastuku pored nje, pa se na brzinu obukla ne istuširavši se. Dok se vozila liftom na odeljenje za intenzivnu negu, osećala je njegov miris na svojoj koži, i bol od siline s kojom su vodili ljubav. Došla je pravo u bolnicu još čudesno mirišući na seks, a u mislima su joj i dalje bila topla tela, a ne hladna. Živi, a ne mrtvi. Naslonila se na zid lifta, sklopila oči i dozvolila sebi da još koji tren uživa u uspomenu. Još jedan trenutak upamćenog zadovoljstva.

Trglo ju je otvaranje vrata. Ispravila se, zatreptala na dve bolničarke koje su čekale da uđu, pa je brzo izašla, pocrvenela. *Jesu li primetile?*, pomislila je dok je koračala hodnikom. *Sigurno to svi vide na mom licu, kako šija posle seksa.*

Ricolijeva je bila u čekaonici, pila je kafu iz plastične čaše zavaljena u stolici. Kada je Mora ušla, Ricolijeva ju je dobro odmerila, kao da je i ona na njoj primetila nešto drugačije. Neobično rumenilo lica, ove noći kada ih je tragedija ponovo spojila.

„Kažu da je doživela srčani udar“, rekla je Ricolijeva. „Ne deluje dobro. Prikačili su je na aparate.”

„Kada se to desilo?”

„Okolo jedan. Radili su na njoj skoro čitav sat, i uspeli su da povrate ritam srca. Ali sada je u komi. Ne diše samostalno. Zenice ne reaguju.” Odmahnula je glavom. „Mislim da je gotova.”

„Šta doktori kažu?”

„Pa, u tome i jeste štos. Doktor Juen još nije spreman da isključi aparate. Ali mali hipik misli da je mozak umro.”

„Misliš na doktora Satklifa?”

„Aha. Frajera s repom. Naručio je EEG za jutro, da proveru aktivnost mozga.”

„Ako ga ne bude bilo, biće teško opravdati održavanje u životu na aparatima.”

Ricolijeva je klimnula glavom. „I mislila sam da ćeš to reći.”

„Je li bilo svedoka srčanog napada?”

„Molim?”

„Je li bilo prisutno medicinsko osoblje kada je srce stalo?”

Ricolijeva je sada delovala razdražljivo, kao da joj je preko glave Morinih staloženih pitanja. Spustila je čašu i prosula kafu na sto. „Čitav čopor. I ja sam bila tu.”

„Šta je izazvalo napad?”

„Rekli su da joj je pritisak prvo naglo skočio i da joj je puls podivljao. Kada sam stigla, pritisak je već padao. A onda je srce stalo. Znači: da, čitavom događaju su prisustvovali svedoci.”

Prošao je trenutak. Televizor je bio uključen, ali bez zvuka. Pogled Ricolijeve je odlutao na vesti koje su klizile u dnu ekrana: *Nezadovoljni radnik ubio četvoro u fabrici automobila u Severnoj Karolini... Železnička nesreća u Koloradu, došlo do izliva otrovnih materija...* Nabrajanje katastrofa po čitavoj zemlji, a evo nas, dve umorne žene, jedva nekako uspevamo da preguramo ovu noć.

Mora je sela pored Ricolijeve. „Kako si ti, Džejn? Deluješ mi smoždeno.”

„Grozno sam. Kao da je iz mene isisan svaki trun snage. I da mi ništa nije ostalo.“ Doprčila je kafu jednim gutljajem i bacila praznu čašu u korpu za otpatke. Promašila je. Onda je prosto zurila u nju, previše umorna da ustane i digne je sa poda.

„Devojčica ga je identifikovala”, rekla je Ricolijeva.

„Molim?”

„Noni.“ Zastala je. „Gejbrijel je bio tako vešt s njom. To me je iznenadilo. Nekako nisam očekivala da ume s decom. Znaš kakav je on, kako ga je teško pročitati. Uvek tako zatvoren. Ali je seo s njom, i potpuno ju je osvojio...” Čežnjivo se zagledala u daljinu, a onda se stresla. „Prepoznala je fotografiju Hauarda Redfilda.”

„On je bio čovek koji je došao u Grejstouns? Onaj sa N. N. osobom?”

Ricolijeva je klimnula glavom. „Zajedno su bili tamo. Pokušali su da uđu, da je vide.”

Mora je zavrtela glavom. „Ne shvatam. Šta je to troje ljudi moglo da ima zajedničko?”

„Na to pitanje je samo Ursula mogla da odgovori.” Ricolijeva je ustala i navukla kaput. Okrenula se ka vratima, pa zastala. Ponovo pogledala Moru. „Bila je budna, znaš.”

„Sestra Ursula?”

„Baš pre nego što je pala u komu, otvorila je oči.”

„Misliš da je zaista bila svesna? Svesna šta se oko nje događa?”

„Stegnula je bolničarkinu ruku. Slušala je uputstva. Ali nisam imala prilike da razgovaram sa njom. Stajala sam tu, i ona me je *pogledala*, odmah pre...” Ricolijeva je zastala, kao da je potresena od te misli. „Ja sam poslednja osoba koju je videla.”

Mora je ušla na odeljenje za intenzivnu negu, pored monitora na kojima su pulsirale linije srca, pored bolničarki koje su stajale i šaputale pred boksovima. Dok je bila stažistkinja na intenzivnoj nezi, njene kasne noćne posete odeljenju uvek su izazivale napetost i bojazan - pacijent na umoru, kriza u kojoj je potrebno doneti brzu odluku. Čak i posle toliko godina, puls joj se ubrzao zbog ulaska na odeljenje intenzivne nege u ovaj čas. Ali noćas je nije čekala nikakva medicinska kriza; bila je tu samo da vidi posledice.

Zatekla je doktora Satklifa kako stoji pored Ursulinog kreveta i nešto zapisuje u karton. Olovka mu se polako zaustavila, s vrhom utisnutim u stranu, kao da ne zna kako će sročiti sledeću rečenicu.

„Doktore Satklife?” rekla je.

Pogledao ju je, a preplanulo lice mu je bilo išarano novim umornim borama.

„Detektivka Ricoli me je zamorila da uđem. Rekla je da nameravate da isključite aparate.”

„Ponovo ste malo poranili”, rekao je on. „Doktor Juen je odlučio da ih ostavi još dan ili dva. Hoće prvo da vidi EEG.”

Ponovo je pogledao karton. „Ironično, zar ne? Koliko je samo stranica posvećeno nečijim poslednjim danima na zemlji. Ali čitav njen dosadašnji život zauzima samo jedan paragraf. Nešto tu nije u redu. Nešto je naopako.”

„Vi bar možete da upoznate svoje pacijente dok još dišu. Ja ni to ne mogu.”

„Mislim da mi se vaš posao ne bi dopao, doktorko Ajls.”

„Ima dana kada ni meni nije drag.”

„Pa zašto ste se onda opredelili za njega? Zašto za mrtve, a ne za žive?”

„I njima je potrebna pažnja. Želeli bismo da znamo zašto su umrli.”

Pogledao je Ursulu. „Ako se pitate šta se ovde desilo, mogu da vam odgovorim. Nismo bili dovoljno brzi. Stajali smo i gledali je kako paniči, a

trebalo je da joj damo sedative. Da smo je samo ranije umirili...“

„Kažete da je pala u komu zbog panike?“

„Tako je počelo. Prvo naglo povećanje pritiska i pusla. Onda joj je odjednom pritisak tek tako pao, i počele su aritmije. Bilo nam je potrebno dvadeset minuta da povratimo ritam.“

„Šta pokazuje njen EKG?“

„Infarkt. Sada je u dubokoj komi. Nema reakcije ženica. Nema reakcije na snažan bol. Gotovo sigurno je pretrpela ireverzibilno oštećenje mozga.

„Da nije malo rano za takve tvrdnje?“

„Ja sam realista. Doktor Juen se nada da će je izvući, ali on je hirurg. Želi da ima lepe statistike. Potrebno mu je samo da pacijent preživi operaciju, pa može da pripiše sebi uspeh. Čak i ako pacijent završi kao biljka.“

Prišla je krevetu i namršteno pogledala bolesnicu. „Zašto je tako edematozna?“

„Nalili smo je tečnostima, da povećamo pritisak. Zato joj je lice nateklo.“

Mora je pogledala ruke i videla crvene podlive. „Ovo mi deluje kao urtikarija u povlačenju. Koje je lekove dobila?“

„Uobičajeni koktel za slučaj srčanog udara. Antiaritmike. Dopamin.“

„Mislim da ćete morati da zatražite toksikološki nalaz.“

„Molim?“

„Ovo je infarkt bez vidljivog uzroka. A ova urtikarija deluje kao reakcija na lekove.“

„Nemamo običaj da radimo toksikološku analizu samo zato što pacijent doživi infarkt.“

„U ovom slučaju bi trebalo.“

„Zašto? Mislite da smo pogrešili? Da smo joj dali nešto što nije trebalo?“ Sada je zvučao kao da se brani, umor mu je prelazio u bes.

„Ona je svedok zločina“, kazala je Mora. „Jedini svedok.“

„Upravo smo proveli sat vremena pokušavajući da je spasemo. A sada vi govorite kako nam ne verujete.“

„Slušajte, samo se trudim da budem temeljna.“

„U redu.“ Zalupio je karton. „Zatražiću toksikološku analizu, samo za vas“, rekao je i izašao.

Ostala je u boksu i gledala Ursulu, koja je ležala okupana prigušenim, sablasnim svetlom lampe pored kreveta. Mora nije videla ništa od uobičajenih otpadaka posle pokušaja oživljavanja pacijenta. Prazni špricevi, ampule i sterilni omotači koji ih uvek prate već su očišćeni. Pacijentkinjine grudi su se dizale i spuštale samo zahvaljujući vazduhu koji joj je ventilator uduvavao u pluća.

Mora je izvadila malu baterijsku lampu i usmerila svetlo u Ursuline oči. Zenice nisu reagovala na svetlost.

Ispravila se i iznenada osetila da je neko gleda. Okrenula se i zapanjena videla oca Brofija kako stoji na vratima.

„Bolničarke su me pozvale”, rekao je. „Mislile su da je vreme.”

Imao je tamne podočnjake, i nije bio izbrijan. Kao i obično, bio je odeven u mantiju, ali mu je u taj rani čas košulja bila izgužvana. Zamislila ga je kako ustaje i sanjivo se oblači. Nesvesno se masa te košulje dok izlazi iz toplote svoje sobe.

„Hoćete da odem?“, upitao je. „Mogu kasnije da se vratim.”

„Ne, molim vas da uđete, oče. Samo ću da pregledam karton.”

Klimnuo je glavom i ušao u boks. Prostor se odjednom učinio premali, previše intiman.

Uzela je karton koji je Satklif ostavio. Dok je sedala na tronožac kraj kreveta, odjednom je ponovo postala svesna sopstvenog mirisa, i pitala se oseća li ga i Brofi. Viktorovog mirisa. Mirisa seksa. Dok je Brofi tiho počeo da izgovara molitvu, naterala se da se usredsredi na beleške bolničarki.

00:15: Vitalni znaci: Pritisak 130/90, puls 80. Oči otvorene. Čini svesne pokrete. Steže desnu ruku kada joj se kaže. Doktor Juen i Satklif pozvani u vezi s promenom u statusu svesti.

00:43: Pritisak 180/100, puls 120. Dr Satklif prisutan. Pacijentkinja uznemirena, pokušava da izvuče cev respiratora.

00:50: Sistolni pritisak pao na 110. Crvena u licu i veoma uznemirena. Dr Juen prisutan.

00:55: Sistolni 85, puls 180. Regulator infuzije potpuno otvoren...

Dok je pritisak padao, beleške su postajale sve kraće, rukopis užurbaniji, i na kraju se pretvorio u jedva čitljive žvrljotine. Zamišljala je šta se dalje dešvalo. Brza potraga za bocama sa infuzijom i špricovima. Boničarka koja juri po lekove. Kidanje sterilnih vrećica, pražnjenje ampula, grozničavo izračunavanje tačnih doza. Sve to dok se pacijentkinja otima, a pritisak strmoglavno pada.

01:00: Prestanak rada srca.

Sada je to bio drugačiji rukopis. Druga bolničarka, koja je došla da beleži događaje. Nove beleške bile su uredne i metodične, delo bolničarke čija je jedina dužnost tokom postupka bila da posmatra i beleži.

Ventrikularna fibrilacija. Defibrilacija od 300 džula. Lidokain povećan na četiri mg/min.

Ponovljena defibrilacija, 400 džula. I dalje vent.fibr.

Zenice raširene, ali ne reaguju na svetlo...

Još ne odustaju, pomislila je Mora. Dokle god zenice reaguju. Dokle god još ima nade.

Prisetila se prve reanimacije kojom je rukovodila kao stažistkinja, i kako je teško prihvatila poraz, čak i kada je postalo jasno da pacijenta nisu mogli da spasu. Ali njegovi najbliži su stajali ispred sobe - žena i dva mlada sina - i Mora je neprekidno mislila o licima momaka dok je pritiskala elektrode defibrilatora, iznova i iznova. Oba momka bila su visoka kao odrasli muškarci, ogromnih stopala i bubuljičavih lica, ali su plakali kao deca, i ona je nastavila s pokušajima oživljavanja davno pošto su postali uzaludni, misleći: samo još jedan elektrošok. Samo još jedan.

Shvatila je da je otac Brofi ućutao. Digla je pogled i videla da je gleda, da mu je pogled tako usredsređen na nju da se osetila gotovo nelagodno.

A istovremeno, i čudno uzbuđena.

Zatvorila je karton oštrim, poslovnim pokretom, da prikrije svoju zbunjenost. Upravo je ustala iz Viktorovog kreveta, a sada je privlači ovaj čovek, od svih ljudi. Znala je da mačke koje imaju teranje privlače mužjake svojim mirisom. Je li tako zračila, mirisom raspoložene ženke? Žena koja je toliko dugo bila bez seksa da joj ga sada nikada nije dovoljno?

Ustala je i uzela kaput.

On je prišao da joj pomogne. Stao je blizu, iza nje, držeći kaput dok je ona gurala ruke u rukave. Osetila je njegovu ruku kako joj je okrznula kosu. Bio je to slučajan dodir, ništa više, ali je zbog toga čitava uzdrhtala. Zakoračila je od njega i brzo se zakopčala.

„Pre nego što odete“, rekao je, „želeo bih nešto da vam pokažem. Hoćete li poći sa mnom?“

„Kuda?“

„Dole na četvrti sprat.“

Zbunjena, krenula je za njim u lift. Ušli su i ponovo su delili zatvoren prostor koji je delovao pretesno. Stajala je sa obema rukama u džepovima i stoički posmatrala kako se brojevi spratova smenjuju, pitajući se: je li greh ako ti se dopada sveštenik?

Ako nije greh, onda je sigurno ludost.

Vrata lifta napokon su se otvorila, pa je krenula hodnikom za njim, kroz jedna dvokrilna vrata, u koronarnoj jedinici. Kao i na intenzivnoj nezi, i ovde su svetla bila prigušena, i on ju je kroz polumrak poveo poveo ka monitorima.

Zdepasta bolničarka koja je sedela ispred monitora digla je pogled i zubi su joj blesnuli u osmehu.

„Oče Brofi. Noćni obilazak?“

Dodirnuo je bolničarku po ramenu, opuštenim, prisnim pokretom koji je govorio o davnom prijateljstvu. Mora se prisetila prvog puta kada je ugledala Brofija kako ide zavejanim dvorištem ispod Kamiline sobe. Kako je utešno položio ruku na rame staroj redovnici koja ga je dočekala. Bio je to čovek koji se ne boji da podeli toplinu svog dodira.

„Dobro veće, Ketlin“, rekao je, a u glas mu se odjednom ušunjalo tiho pevuckanje bostonskih Iraca. „Imali ste mirnu noć?“

„Zasada jesmo, da kucnem u drvo. Jesu li vas bolničarke pozvale da nekoga obidete?“

„Ne vaše pacijente. Bili smo gore, na intenzivnoj. Hteo sam da dovedem doktorku Ajls ovamo u posetu.“

„U dva ujutro?“ Ketlin se nasmejala i pogledala Moru. „Pazite se, on će vas iscediti. Ne zna šta je odmor.“

„Odmor?“, upitao je Brofi. „Staje to?“

„To je ono čemu se mi obični smrtnici ponekad prepuštamo.“

Brofi je pogledao monitor. „A kako je gospodinu De Marku?“

„O, vaš posebni pacijent. Sutra ga premeštaju u krevet s manjim nadzorom. Znači, rekla bih da mu je odlično.”

Brofi je pokazao na monitor kreveta broj 6, gde je linija ravnomerno skakutala preko ekrana. „Evo“, rekao je dodirnuvši Morinu ruku, i njegov dah joj je šapnuo u uhu. „To sam želeo da vam pokažem.”

„Zašto?” upitala je Mora.

„Gospodin De Marko je čovek koga smo spasli, onda na ulici.” Pogledao ju je. „Čovek za koga ste pretpostavili da će umreti. To je naše čudo. Vaše i moje.”

„Ne mora da znači da je čudo. I ranije mi se dešavalo da pogrešim.”

„Niste ni najmanje iznenađeni što će ovaj čovek izaći iz bolnice?”

Pogledala ga je u tihoj, prisnoj tami. „Mnogo šta me više ne iznenađuje, žao mi je što moram da kažem.” Nije nameravala da zvuči cinično, ali jeste tako zvučala, i upitala se da li se on razočarao u nju. To mu je, iz nekog razloga, bilo važno, da ona izrazi nekakvo čuđenje, a sve što mu je pružila bile su mlake reči jednake sleganju ramenima.

U liftu, dok su silazili u predvorje, rekla je: „Volela bih da verujem u čuda, oče. Stvarno bih volela. Ali bojim se da ne možete da promenite stavove jednog starog skeptika.”

Odgovorio je osmehom. „Darovan vam je blistav um, i naravno da treba da ga iskoristite. Da sami postavljate pitanja i sami nalazite odgovore.”

„Sigurna sam da vi postavljate ista pitanja kao i ja.”

„Svakog dana.”

„A ipak prihvatate ideju božanstva. Zar vam se vera nikada ne poljulja?”

Tišina. „Ne, moja vera ne. Na nju mogu da se oslonim.”

Začula je slabašnu primesu nesigurnosti u njegovom glasu pa ga je pogledala. „A šta onda dovodite u pitanje?”

Susreo je njen pogled, pogled koji kao da je zavirio pravo u njen um, pročitao baš one misli koje ona nije htela da on vidi. „Svoju snagu”, rekao je tiho. „Ponekad dovodim u pitanje svoju snagu.”

Napolju, dok je sama stajala na bolničkom parkingu, duboko je udisala ledeni vazduh. Nebo se razvedrilo, zvezde su hladno svetlucale. Ušla je u kola i, dok se motor zagrevao, pokušavala da shvati šta se to upravo desilo između nje i oca Brofija. Zapravo ništa, ali je osećala krivicu kao da nešto jeste. I krivicu i uzbuđenje.

Odvezla se kući ulicama uglačanim ledenim sjajem, misleći na oca Brofija i Viktora. Kada je izašla iz kuće, bila je umorna, a sada je budra i budna, nervi su joj strujali, već se mesecima nije osećala tako živom.

Ušla je u garažu i već je skidala kaput dok je ulazila u kuću. Već je raskopčavala bluzu dok je išla ka spavaćoj sobi. Viktor je čvrsto spavao, nesvestan da ona stoji odmah pored njega i svlači se. Poslednjih nekoliko dana provodio je više vremena u njenoj kući nego u hotelskoj sobi, i sada se činilo da mu je mesto oduvek bilo u njenom krevetu. U njenom životu. Uzdrhtala, uvukla se u divnu toplotu ispod pokrivača, a on se pomerio kada je osetio hladnoću njene kože.

Nekoliko dodira, nekoliko poljubaca, i on se razbudio, uzbuđen.

Željno ga je primila u sebe, ne dozvoljavajući mu da stane, i mada je ležala pod njim, to nije bilo potčinjavanje. Dostigla je vrhunac, odmah posle njega, i tiho, pobeđnički kriknula. Ali dok je sklapala oči i osećala ga kako se opušta u njoj, u misli joj nije naišlo samo Viktorovo lice, već i lice oca Brofija. Nestalan lik koji nikako nije hteo da miruje, već je treperio i poigravao, sve dok više nije mogla više da razabere čije je to lice.

Obojice. I nijednog od njih.

SEDAMNAEST

Zimi su vedri dani najhladniji. Mora se probudila uz sunčevu svetlost koja je bleštala na belom snegu, i mada joj je bilo drago što za promenu vidi plavo nebo, vetar je bio surov, i rododendron pred njenom kućom skvrčio se kao starac, lišća mlitavog i skupljenog od hladnoće.

Pijuckala je kafu dok se vozila na posao, trepćući od snažnog sunca i razmišljajući koliko bi lepo bilo da se okrene i vrati kući. Da ponovo legne u krevet pored Viktora i provede čitav dan tako s njim, da greju jedno drugo ispod pokrivača. Sinoć su pevali božićne pesme - on svojim zvonkim baritonom, dok je ona neuspešno pokušavala da tercira. Zvučali su grozno, i na kraju su se više smejali nego što su pevali.

A jutros je opet pevala, falširajući kao i uvek, dok je vozila pored bandera okićenih vencima, pored izloga robne kuće u kojima su praznične haljine svetlucale na lutkama. Iznenada, kao da su znaci Božića nikli na sve strane. Venci i trake bili su okačeni još pre nekoliko nedelja, naravno, ali ih ona nije stvarno primetila. Kada je grad to uopšte delovao ovako praznično raspoložen? Kada je to sunce ovako sjajno blistalo na snegu?

Ušla je u zgradu Službe medicinskog istražitelja u Olbenijskoj ulici, gde je u hodniku bila okačena poruka na kojoj je velikim slovima pisalo MIR BOŽJI.

Luiz je digla pogled i osmehnula se. „Danas delujete veselo.”

„Samo mi je drago što ponovo vidim sunce.”

„Uživajte dok možete. Čujem da sutra uveče stiže još snega.”

„Meni sneg za Božić ne smeta.“ Uzela je nekoliko čokoladnih bombonica sa zdele na Luizinom stolu. „Kakav nam je raspored danas?”

„Sinoć ništa nije stiglo. Izgleda da niko neće da umre pred Božić. Doktor Bristol mora da bude na sudu u deset, a posle će možda pravo kući, ako vi možete da preuzmete njegove pozive.”

„Ako ostane mirno, možda ću i ja ranije da pođem.”

Luizina obrva se iznenađeno digla. „Zbog nečeg zabavnog, nadam se.”

„Nego šta”, rekla je Mora uz smeh. „Idem u kupovinu.”

Ušla je u svoj kabinet, gde čak ni visoka gomila laboratorijskih izveštaja i diktata koji su čekali da ih pregleda nisu uspeali da joj pokvare raspoloženje. Sela je za sto i veselo grickala čokoladu dok je radila bez pauze za ručak, s namerom da oko tri izađe i ode do *Saksa* na Petoj aveniji.

Nije računala na posetu Gejbrijela Dina. Kada je on ušao u njen kabinet u pola tri tog popodneva, nije ni slutila da će joj njegova poseta iz temelja promeniti dan. Kao i uvek, bilo je teško proniknuti u njegove misli, i ponovo je pomislila kako malo verovatno deluje bilo kakva veza između temperamentne Ricolijeve i ovog hladnog i tajanstvenog čoveka.

„Posle podne se vraćam u Vašington”, rekao je spuštajući torbu za spise. „Treba mi tvoj sud o nečemu pre nego što odem.”

„Naravno.”

„Prvo, mogu li da vidim ostatke N. N. osobe?”

„Sve piše u mom obdukcionom nalazu.”

„Ipak bih voleo sam da vidim.”

Mora je ustala sa stolice. „Moram da te upozorim”, rekla je, „neće biti prijatno.”

Hlađenje može samo da uspori ali ne i da zaustavi proces raspadanja. Dok je Mora otvarala belu vreću za telo, pripremila se za miris. Već je upozorila Dina na izgled tela, i on nije ustuknuo kada se najlon otvorio i otkrio ogoljeno tkivo na mestu gde je trebalo da bude lice.

„Potpuno je odrano”, rekla je Mora. „Koža je rasečena kod korena kose, na temenu, a onda povučena nadole. Onda je oslobođena još jednim rezom ispod brade. Kao skidanje maske.“

„A kožu je poneo sa sobom?”

„Ne samo nju.” Mora je otvorila vreću do kraja, oslobodivši tako gadan smrad da je zažalila što nije stavila masku. Ali Din je zahtevao samo ovlaštan pogled, a ne puno ispitivanje, pa su stavili samo rukavice.

„Šake”, rekao je.

„Obe su odsečene, kao i stopala. U početku smo smatrali da imamo posla sa sakupljačem. Delovi tela kao trofeji. Druga mogućnost je bila da je pokušavao da prikrije njen identitet. Nema otisaka prstiju, nema lica. To bi bio praktičan razlog za njihovo uklanjanje.“

„Ali se ne uklapa to što je odsekao i stopala.”

„Tačno. Tako sam shvatila da sigurno postoji neki drugi razlog za amputacije. Nije to uradio da bi prikrrio njen identitet, već gubu.”

„A ove lezije po čitavoj koži? I one potiču od Hansenove bolesti?”

„Taj osip se zove eritema nodozum leprozum. Reakcija na lečenje. Očigledno je primala antibiotike protiv Hansenove bolesti. Zato nismo našli aktivne bakterije prilikom biopsije kože.”

„Znači, lezije ne izaziva sama bolest?”

„Ne. One su uzgredna posledica nedavne terapije antibioticima. Na osnovu rendgenskih snimaka, znamo da je patila od Hansenove bolesti već duže vreme, verovatno godinama, pre nego što je počela da prima terapiju.” Pogledala ga je. „Jesi li dovoljno video?”

Klimnuo je glavom. „Sada hoću ja tebi nešto da pokažem.”

Pošto su se vratili u njen kabinet, otvorio je torbu i izvadio jednu fasciklu. „Juče, posle našeg susreta, pozvao sam Interpol i zatražio informaciju o masakru u Bari. Evo šta su mi poslali faksom iz Odeljenja za posebne zločine Indijskog centralnog istražnog biroa. Takođe su mi poslali i digitalne snimke mejlom, i hoću da i njih vidiš.”

Otvorila je fasciklu i videla prvi list. „Polijski dosje.”

„Iz indijske savezne države Andra Pradeš, gde se nalazilo selo Bara.”

„Kakav je status slučaja?”

„I dalje je otvoren. Istraga traje već godinu dana, i nisu mnogo

napredovali. Sumnjam da će ga ikada rešiti. Nisam čak ni siguran da se posebno trude.”

„Pobijeno je stotinu ljudi, Dine.”

„Jeste, ali taj događaj moraš da posmatraš u kontekstu.”

„Zemljotres je događaj. Uragan je događaj. Ubistvo svih stanovnika jednog sela nije događaj. To je zločin protiv čovečnosti.”

„Pogledaj šta se sve događa u jugoistočnoj Aziji. U Kašmiru, pokolji koje vrše i hindusi i muslimani. U Indiji, ubistva Tamila i Sika. A onda i svi zločini zbog kastinske pripadnosti. Bombe koje postavljaju maoistički gerilci...”

„Majka Meri Klement smatra da je u pozadini masakra religija. da je to bio napad na hrišćane.”

„Tamo ima takvih napada. Ali klinika u kojoj je radila sestra Ursula bila je finansirana iz jednog sekularnog dobrotvornog fonda. Druge dve bolničarke - one koje su stradale u masakru - nisu imale veze ni sa kakvom crkvom. Zato policija u Andra Pradešu sumnja da je povod za napad verske prirode. Politički, možda. Ili iz mržnje prema gubavcima.” Pokazao je fasciklu u njenim rukama. „Unutra su obdukcioni nalazi koje bih voleo da vidiš, kao i fotografije sa mesta zločina.”

Okrenula je stranu i zagledala se u fotografiju. Ošamućena prizorom, zanemela je. Nije mogla da odvoji pogled od užasa.

Bio je to prizor sudnjeg dana.

Na humkama pepela i drva što se dimi bili su nagomilani ugljenisani leševi. Mišići stezači su se napeli od vreline vatre, i tela su bila ukipljena u boksterskim pozama. Između ljudskih ostataka, ležale su mrtve koze, pocrnelog krzna.

„Sve su pobili, rekao je Din. „Ljude. Životinje. Čak su i pilići poklani i spaljeni.”

Naterala je sebe da pređe na sledeću fotografiju.

Videla je još leševa, koje je vatra više uništila, svela na gomile pocrnelih kostiju.

„Napad se desio po noći“, rekao je Din. „Tela su otkrivena tek ujutru. Radnici iz jutarnje smene u obližnjoj fabrici primetili da se iz doline diže gust dim. Kada su došli da vide šta se desilo, zatekli su ovo. Devedeset sedmoro mrtvih, među njima mnogo žena i dece, kao i dve bolničarke iz klinike - obe Amerikanke.”

„Iz iste klinike u kojoj je radila i Ursula.”

Din je klimnuo glavom. „Sada sledi jedna veoma zanimljiva pojedinost”, rekao je.

Digla je pogled, dodatno zainteresovana promenom u njegovom glasu. „Da?”

„Ta fabrika, blizu sela.”

„Šta s njom?”

„Pripada hemijskoj industriji *Oktagon*.”

Zagledala se u njega. „*Oktagon*? To je kompanija za koju je radio Hauard

Redfield?”

Klimnuo je glavom. „Ona koja je pod istragom Komisije za hartije od vrednosti. Ove tri žrtve povezuje toliko niti da sve počinje da liči na ogromnu paukovu mrežu. Znamo da je Hauard Redfield bio direktor inostranog poslovanja u *Oktagonu*, a da su oni bili vlasnici fabrike blizu Bare. Znamo da je sestra Ursula radila u Bari. Znamo da je ona nepoznata osoba patila od Hansenove bolesti, tako da je i ona možda živela tamo.”

„Sve vodi ka tom selu”, rekla je.

„I masakr.”

Spustila je pogled na fotografije. „Šta očekuješ da ću naći u ovim obdukcionim nalazima?”

„Reci mi jesu li indijski patolozi nešto propustili. Nešto što bi moglo da baci više svetla na napad.”

Pogledala je izgorele leševe i odmahнула glavom. „Biće teško. Spaljivanje uništava mnogo tragova. Kad god ima vatre, uzrok smrti je najčešće nemoguće otkriti, osim ako ima drugih dokaza. Metaka, na primer, ili fraktura.”

„Po ovim izveštajima, jedan broj lobanja je smrskan. Zaključili su da je većina žrtava ubijena tupim oruđem u snu. Tela su onda izvučena iz koliba na nekoliko gomila i spaljena.”

Okrenula je sledeću sliku. Još jedan prizor iz pakla. „Tolike žrtve”, rekla je tiho. „I niko nije uspeo da pobjegne?”

„Sigurno se desilo veoma brzo. Mnoge žrtve su verovatno bile obogaljene od bolesti te nisu mogle da beže. Ipak je to bilo utočište za bolesne. Selo je bilo odvojeno od sveta, izolovano u dolini na kraju drumu. Ako je napadača bilo dovoljno, lako su mogli da pobiju sto ljudi. A niko ne bi čuo krike.”

Mora je okrenula poslednju fotografiju u fascikli. Prikazivala je malu belu zgradu s limenim krovom, zidova čađavih od vatre. Pred vratima je ležala još jedna gomila leševa, prepletenih udova, izgorelih lica.

„Klinika je jedina zgrada koja je opstala, zato što je sagrađena od cigala”, rekao je Din. „Ostaci dve američke bolničarke nađeni su u toj gomili. Morao je da ih identifikuje forenzički antropolog. Rekao je da su tela tako temeljno izgorela da je vatra nečim verovatno pojačana. Da li biste se složili s tim, doktorko Ajls?”

Mora nije odgovorila. Nije više posmatrala tela. Umesto toga zurila je u nešto što ju je mnogo više uznemirilo. Nešto zbog čega je, na nekoliko trenutaka, zaboravila da diše.

Iznad vrata klinike visio je znak s jasno vidljivim simbolom: golubom u letu koji zaštitnički širi krila iznad plavog globusa. Znakom koji je smesta prepoznala.

Bila je to klinika „Jedne Zemlje”.

„Doktorko Ajls?”, rekao je Din.

Trgnula se i digla pogled. Shvatila da on i dalje čeka njen odgovor. „Tela... uopšte nije lako spaliti”, rekla je. „U njima ima previše vode.”

„Od ovih su ostale samo ugljenisane kosti.”

„Da. Tako je. Znači, neko sredstvo za pojačavanje plamena - u pravu ste,

verovatno je upotrebljeno neko sredstvo.”

„Benzin?”

„Benzin bi bio dobar. A i najlakše ga je nabaviti.” Pogled joj se vratio na fotografije spaljene klinike. „Takođe, jasno se vide ostaci lomače, koja se kasnije srušila. Ove ugljenisane grane...”

„Zar to ima neke veze? Postojanje lomače?”, upitao je.

Nakašljala se. „Dizanje tela sa zemlje omogućava da istopljena mast kaplje u vatru. Tako... vatra ostaje vrela.” Naglo je pokupila fotografije i vratila ih u fasciklu. Sela je i prekrstila šake na njoj, osećajući glatku površinu pod prstima dok joj je njen sadržaj nagrizao rupu u srcu. „Ako nemate ništa protiv, potrebno mi je malo vremena da se pozabavim ovim obdukcionim nalazima. Javiću vam se. Mogu li da zadržim sav materijal?”

„Naravno.” Din je ustao. „Javite mi se. Biću u Vašingtonu.”

I dalje je zurila u fasciklu, te ga nije videla kako kreće ka vratima. Niti je shvatila da se okrenuo i da je posmatra.

„Doktoro Ajls?”

Digla je pogled. „Da?”

„Brine me još nešto. Nije u vezi sa slučajem, već je lično. Nisam siguran treba li baš vas da pitam.”

„U čemu je stvar?”

„Razgovarate li često sa Džejn?”

„Naravno. Prilikom istraga...”

„Ne o poslu. O onome što je muči.”

Oklevala je. Mogla bih da mu kažem, pomislila je. Neko bi trebalo da mu kaže.

„Ona je uvek prilično napeta”, rekao je. „Ali sada tu ima još nečega. Vidim da je pod velikim pritiskom.”

„Napad u samostanu je za nju veoma težak slučaj.”

„Nije reč o istrazi. Muči je nešto drugo. Nešto o čemu neće da razgovara.”

„Ne bi trebalo mene da pitate. Trebalo bi da porazgovarate s njom.”

„Pokušao sam.”

„I?”

„Sva je poslovna. Znae kakva ume da bude, prokleti robokap.” Uzdahnuo je. Tiho rekao: „Mislim da sam je izgubio.”

„Recite mi nešto, agente Dine.”

„Da?”

„Je li vam stalo do nje?”

Sreo je njen pogled bez treptanja. „Ne bih vas ovo pitao da nije.”

„Onda morate da mi verujete. Niste je izgubili. Ako deluje daleko, to je samo zato što se boji.”

„Džejn?” Odmahnuo je glavom i nasmejao se. „Ne boji se ona ničega. Mene najmanje.”

Gledala ga je kako izlazi iz njenog kabineta i pomislila: grešiš. Svi se

bojimo ljudi koji mogu da nas povrede.

Kao dete, Ricolijeva je volela zimu. Čitavog leta je čekala prve snežne pahulje, jutro kada će raširiti zavese i videti zemlju prekrivenu belinom, čistoću još nenarušenu otiscima stopala. Smejala bi se dok bi jurila iz kuće da se baci u smetove.

Sada, dok se borila s gustim podnevnim saobraćajem, zajedno sa svim drugim ljudima koji su u poslednji čas kupovali poklone, pitala se ko je ukrao tu čaroliju.

Pomisao na Božić proveden sa njenima nije je nimalo razveselila. Znala je kako će veće proteći: svi će se kljukati ćuretinom, usta će im biti previše puna da bi razgovarali. Njen brat Frenki glasan i napadan od previše egnoga s rumom. Njen otac, s daljinskim u ruci, okrenuće sportski kanal da nadjača svaki smislen razgovor. A njena majka Anđela, izmorena od celodnevnog kuvanja, zadremaće u naslonjači. Svake godine ponavljali su iste stare rituale, ali takve su porodice, pomislila je. Radimo iste stvari na isti način, prijale nam one ili ne.

Mada joj se nimalo nije išlo u kupovinu, nije više mogla da je odlaže; kod Ricolijevih prosto ne možete da se pojavite za Božić bez punih ruku poklona. Nije bilo bitno koliko su pokloni besmisleni, pod uslovom da su lepo upakovani i da svako dobije po jedan. Prošle godine joj je Frenki, kreten, poklonio osušenu žabu krastaču iz Meksika, čija je koža preoblikovana u mali novčanik za sitniš. Bilo je to okrutno podsećanje na nadimak kojim ju je čašćavao u detinjstvu. Žaba za žabu.

Ove godine, Frenki ga je ugasio.

Gurala je kolica kroz gužvu u robnoj kući, u potrazi za nekakvim odgovorom na osušenu žabu. Iz zvučnika su svirale božićne pesme, a mehanički Deda Mrazovi pozdravljali su je svojim grohotnim smehom dok se odlučno probijala između okićenih polica. Za tatu je kupila mokasine s mekom postavom. Za mamu čajnik iz Irske, ukrašen sićušnim ružičastim ružinim pupoljcima. Za mlađeg brata Majka karirani bademantil, a za njegovu novu devojkicu Ajrin - velike minđuše od krvavocrvenog austrijskog kristala. Kupila je čak i poklone za Ajrinine sinčiće, istovetne debele trenerke.

Ali za Frenkija, kretena, nikako nije uspevala da nešto nađe.

Lutala je između polica s muškim rubljem. Tu je bilo mogućnosti. Frenki mačo marinac u ružičastim tangama? Ne, previše odvratno; čak se ni ona neće spustiti toliko nisko. Nastavila je i usporila kada je stigla do bokserica, odjednom ne misleći više o Frenkiju već o Gejbrijelu, u njegovim sivim odelima i dosadnim kravatama. Čovek konzervativnog ukusa, sve do donjeg veša. Čovek koji može da izludi ženu, zato što ona nikada ne zna kako stoji s njim; nikada ne zna da li ispod tog sivog odela kuca pravo srce.

Naglo je otišla iz tog dela robne kuće. Saberli se, majku mu. Nešto za Frenkija. Knjigu? Prisetila se nekoliko odgovarajućih naslova. *Kako ne biti kreten za neupućene*. Šteta što u toj seriji nisu objavili i taj naslov; tržište sigurno postoji. Nastavila je dalje, tražeći, tražeći.

A onda se zaustavila, stegnutog grla, a prsti su joj obamrli na ručki kolica.

Zurila je u policu sa opremom za bebe. Videla je male flannelske pižame izvezene pačićima. Rukavičice, čizmice i kapice sa pufnicama. Gomile ružičaste i plave čebadi za povijanje novorođenčadi. Na tu čebad se usredsredila, prisećajući se kako je Kamila umotala sopstveno mrtvo dete u bledoplavu tkaninu, umotala je s majčinskom ljubavlju, majčinskim bolom.

Bilo je potrebno nekoliko zvana da je mobilni probudi iz transa. Izvadila ga je iz torbice i ošamućeno rekla: „Ricolijeva.“

„Hej, detektivko. Ovde Volt de Grot.“

De Grot je radio u odeljenju za DNK kriminalističke laboratorije. Obično je Ricolijeva zvala njega, pokušavajući da ga natera da brže javi rezultate. Danas je na njegov poziv odgovorila krajnje odsutno.

„I šta imaš za mene?“, upitala je, dok joj se pogled vraćao na čebad za bebe.

„Proverili smo DNK majke onog deteta koje ste našli u jezercetu.“

„Aha.“

„Žrtva Kamila Maginis sigurno je majka tog deteta.“

Ricolijeva je umorno uzdahnula. „Hvala ti, Volte“, rekla je tiho. „To smo i očekivali.“

„Čekaj. Ima još.“

Još?”

„Ovo sledeće sumnjam da si očekivala. Reč je o bebinom ocu.“

Odjednom se potpuno usredsredila na Voltov glas. Na ono što će joj reći.

„Šta je s ocem?“, upitala je.

„Znamo ko je.“

OSAMNAEST

Ricolijeva je vozila kroz popodne i u sivilo sutona, jedva videći drum pred sobom od izmaglice gneva. Pokloni koje je upravo kupila još su bili natrpani na zadnjem sedištu, zajedno s rolnama šarenog papira i mašnjama, ali ona više nije mislila na Božić. Mislila je na mladu devojkicu koja bosonoga hoda po snegu. Devojkicu koja je tražila bol promrzlina, jer će on nadjačati dublje muke. Ali ništa nije moglo da se meri sa tim mukama, nikakve molitve niti samokažnjavanje nisu mogle da utišaju njene neme bolne krike.

Kada je napokon prošla između granitnih stubova, i ušla na prilaz kuće Kamilinih roditelja, bilo je skoro pet po podne i ramena su joj se ukočila od napetosti te dugačke vožnje. Izašla je iz kola i duboko udahнула slani vazduh. Popela se uz stepenice i pozvonila.

Vrata je otvorila tamnokosa služavka Marija. „Žao mi je, ali gospođa Maginis nije ovde. Očekivala vas je?“

„Nije. Kada će se vratiti?“

„Otišla je s momcima u kupovinu. Vratice se za večeru. Za jedno sat vremena.“

„Onda ću je sačekati.“

„Nisam sigurna...“

„Samo ću da pravim društvo gospodinu Maginisu. Ako je to u redu.“

Marija je prvo oklevala, ali ju je ipak pustila u kuću. Žena navikla da ugađa neće stati na put jednoj predstavnici zakona.

Ricolijevoj nije bila potrebna Marija da joj pokaže put; prešla je preko istih uglačanih podova, pored istih pomorskih pejzaža i ušla u Morsku sobu. Pogled na Nentaketski zaliv bio je zloslutan, uzburkanu vodu šarale su kreste talasa. Randal Maginis ležao je na desnom boku, licem okrenut ka prozorima tako da vidi oluju koja nadolazi. Mesto u prvom redu za posmatranje besa prirode.

Bolničarka koja je sedela pored njega primetila je posetiteljku i ustala sa stolice. „Dobar dan?“

„Ja sam detektivka Ricoli iz Bostonske policije. Samo čekam gospođu Maginis da se vrati kući. Mislila sam da pogledam gospodina Maginisa. Da vidim kako mu je.“

„Otprilike isto.“

„Kako napreduje njegov oporavak?“

„Već mesecima radimo fizikalnu terapiju. Ali posledice su prilično teške.“

„Jesu li trajne?“

Bolničarka je pogledala pacijenta, pa dala znak Ricolijevoj da izađe iz sobe s njom.

U hodniku, bolničarka je rekla: „Ne volim da pričam o njemu kada može

da nas čuje. Znam da razume.”

„Kako znate?”

„Po tome kako me gleda. Kako reaguje. Iako ne može da govori, um mu funkcioniše. Malopre sam mu pustila CD s njegovom omiljenom operom - *Boeme*. I videla sam mu suze u očima.”

„Možda to nije bilo zbog muzike. Možda je zbog nemoćnog besa.”

„Na to i te kako ima pravo. Prošlo je osam meseci, a nema nikakvog napretka. Što znači da su prognoze veoma nepovoljne. Gotovo sigurno više nikada neće hodati. Jedna strana zauvek će mu ostati paralizovana. A što se govora tiče, pa...” Tužno je odmahнула glavom. „Bio je to težak moždani udar.”

Ricolijeva se okrenula ka Morskoj sobi. „Ako želite da odete na pauzu za kafu ili slično, ja ću posediti s njim.”

„Ne smeta vam?”

„Osim ako mu nije potrebna neka posebna briga.”

„Ne, ništa ne morate da radite. Samo razgovarajte s njim. To će mu goditi.”

„Važi. Hoću.”

Ricolijeva se vratila u Morsku sobu i privukla stolicu do kreveta. Sela je tako da vidi oči Randala Maginisa. Tako da on ne može da izbegne njen pogled.

„Zdravo, Randle”, rekla je. „Sećaš me se? Detektivka Ricoli. Ja istražujem ubistvo tvoje kćerke. Znaš da je Kamila mrtva, je li tako?”

Videla je treptaj tuge u njegovim sivim očima. Priznanje da shvata. Da žali.

„Bila je prelepa, tvoja mala Kamila. Ali ti to znaš, zar ne? Kako i ne bi znao? Svakog dana u ovoj kući, ti si je posmatrao. Gledao si je kako odrasta i pretvara se u mladu ženu.” Zastala je. „I video si kako se lomi.”

Oči su i dalje zurile u nju, i dalje upijale svaku njenu reč.

Napolju je vetar duvao u naletima preko Nentaketskog zaliva. Čak i po sve slabijem svetlu dana, kreste talasa su blistale, sjajni akcenti u uzburkanom, tamnom moru.

Randal Maginis je više nije gledao. Oborio je pogled, očajnički izbegavajući njene oči.

„Bilo joj je samo osam godina kada joj se majka ubila. I odjednom, Kamila nema više nikoga sem svog tate. Potreban si joj. Veruje ti. A šta ti radiš?” Ricolijeva je zgađeno odmahнула glavom. „Znao si koliko je krhka. Znao si zašto je išla bosa po snegu. Zašto se zaključavala u svoju sobu. Zašto je pobjegla u samostan. Bežala je od *tebe*.”

Ricolijeva se nagnula bliže. Dovoljno blizu da oseti zadah mokraće iz pelene za odrasle.

„Kada je jedan jedini put došla kući u posetu, verovatno je mislila da je nećeš dirati. Da ćeš je bar jednom ostaviti na miru. Kuća ti je bila puna rodbine koja je došla na sahranu. Ali to te nije sprečilo. te li tako?”

Oči su i dalje izbegavale njene, i dalje gledale dole. Čučnula je pored kreveta. Prišla mu tako blizu da je morao da je vidi, kuda god da pogleda.

„To je bilo tvoje dete, Randle“, rekla je. „Nije nam bio potreban čak ni uzorak tvoje DNK da bismo to potvrdili. Beba je suviše istovetna majci. Sve je tamo zapisano, u bebinom DNK. Dete rođeno iz incesta. Jesi li znao da je zatrudnela? Jesi li znao da si uništio rođenu kćer?“

Kratko je ćutke sedela, gledajući ga. U tišini ga je čula kako brže diše, glasno dahtanje čoveka koji očajnički želi da pobegne, ali ne može.

„Znaš, Randle, ja ne verujem nešto posebno u Boga. Ali kada te vidim, pomišljam da možda grešim. Jer, vidi šta se *tebi* desilo. U martu tucaš rođenu kćerku. U aprilu doživljavaš moždani udar. Više se nikad nećeš pokrenuti. Niti govoriti. Ti si samo mozak u mrtvom telu, Randle. Ako to nije božanska pravda, ja ne znam šta je.“

On je sada jecao, pokušavao da pokrene svoje beskorisne udove.

Nagnula se napred i prošaptala mu na uho. „Osećaš li smrad sopstvenog truljenja? Dok ležiš ovde i pišaš u pelene, šta misliš šta radi tvoja žena Loren? Verovatno se super provodi. Verovatno je našla nekog drugog da joj pravi društvo. Misli o tome. Ne moraš da umreš da bi otišao u pakao.“

Ustala je uz zadovoljan uzdah. „Lepo provedi ostatak života, Randle“, rekla je i izašla iz sobe.

Dok je išla ka ulaznim vratima, čula je Mariju: „Već odlazite?“

„Aha. Odlučila sam da ne sačekam gospođu Maginis.“

„Šta da joj kažem?“

„Samo da sam svraćala.“ Ricolijeva je osvrnula preko ramena, prema Morskoj sobi. „I recite joj i ovo.“

„Da?“

„Mislim da Randalu nedostaje Kamila. Zašto ne biste stavili njenu fotografiju tako da uvek može da je gleda?“ Osmehnula se dok je otvarala vrata da izađe. „Sigurno će mu biti drago.“

Božićna svetla su treperila u njenoj dnevnoj sobi.

Vrata garaže su se otvorila i Mora je videla da su Viktorova iznajmljena kola parkirana unutra, da su zauzela desni deo garaže, kao da im je tu oduvek mesto. Kao da je ovo sada i njegova kuća. Parkirala je pored njih i besnim pokretom ugasila motor. Sačekala je trenutak da se vrata garaže zatvore, pokušavajući da se smiri i pripremi za ono što sledi.

Uzela je torbu za spise i izašla iz kola.

U kući je natenane okačila kaput, odložila torbicu. I dalje noseći torbu, ušla je u kuhinju.

Viktor joj se osmehnuo dok je ubacivao led u šejker. „Hej! Upravo ti pravim omiljeno piće. Večera je već u rerni. Pokušavam da ti dokažem kako muškarac stvarno ume da bude koristan po kući.“

Gledala je dok je tresao šejker i sipao tečnost u čašu za martini. Pružio joj je piće.

„Za marljivu gazdaricu“, rekao je je i pritisnuo usne na njene.

Ona je stajala potpuno nepomična.

Polako se udaljio, pogledom pretražujući njeno lice. „Šta je?”

Spustila je čašu. „Vreme je da budeš iskren prema meni.”

„Misliš da do sada nisam bio?”

„Ne znam.”

„Ako govorimo o onome što je pošlo naopako pre tri godine - greškama koje sam napravio.

„Nije o tome. Već o ovome sada. Jesi li sada iskren prema meni.”

Zbunjeno se nasmejao. „Šta sam sada zgrešio? Za šta treba da se izvinjavam? Samo mi reci, i rado ću da se izvinim ako to želiš. Ma izviniću se i za ono što *nisam* uradio.”

„Ne tražim izvinjenje, Viktore.” Izvadila je iz torbe fasciklu koju joj je dao Gejbrijel Din pa mu je pružila. „Hoću samo da mi kažeš nešto o ovome.”

„Šta je to?”

„Policijski dosje, dobijen od Interpola. U vezi s jednim prošlogodišnjim pokoljem u Indiji. U jednom malom selu blizu Hajderabada.”

Otvorio je fasciklu, pogledao prvu fotografiju pa se namrštio. Čutke je prešao na sledeću, pa na sledeću.

„Viktore?”

Zatvorio je fasciklu i pogledao je. „Šta bi trebalo da kažem povodom ovoga?”

„Znao si za taj masakr, zar ne?”

„Naravno da sam znao. Napali su kliniku 'Jedne Zemlje'. Izgubili smo dve volonterke. Dve bolničarke. Priroda mog posla mi nalaže da znam.”

„Nisi mi rekao.”

„To se desilo pre godinu dana. Zašto bih ti rekao?”

„Zato što ima veze s našom istragom. Jedna časna sestra napadnuta u opatiji Grejstouns radila je baš u toj klinici 'Jedne Zemlje'. To si znao, zar ne?”

„Šta misliš, koliko volontera radi za 'Jednu zemlju'? Imamo hiljade medicinskog osoblja, u preko osamdeset zemalja.”

„Samo mi reci, Viktore. Jesi li znao da je sestra Ursula radila za 'Jednu Zemlju’?”

Okrenuo se i otišao do sudopere. Tamo je stao i zagledao se kroz prozor, mada se ništa nije videlo, samo tama.

„Zanimljivo”, rekla je. „Posle razvoda, uopšte se nisi javljao. Ni jednom jedinom rečju.”

„Moram li da primetim kako se ni ti nisi potrudila da se javiš meni?”

„Ni pismo, ni telefonski poziv. Da sam poželela najnovije vesti o tebi, trebalo je da pročitam časopis *Pipi*. Viktor Benks, svetac humanitarnih poduhvata.”

„Nisam ja sebe proglasio za sveca, Mora. Ne možeš to da mi zameriš.”

„A onda iznenada, iz čistog mira, pojavljuješ se ovde u Bostonu, jedva čekaš da me vidiš. Baš kada započinjem rad na tom slučaju ubistva.”

Okrenuo se da je pogleda. „Misliš da nisam želeo da te vidim?”

„Čekao si tri godine.”

„Da. Tri godine duže nego što je trebalo.”

„Zašto sada?”

Pretražio joj je pogledom lice, kao da se nada da će na njemu videti nekakav tračak razumevanja. „Nedostajala si mi, Mora. Zaista.”

„Ali to nije bio prvi razlog što si došao da me vidiš. Je li tako?”

Duga tišina. „Ne. Nije.”

Iznenada iscrpena, pala je na stolicu za kuhinjskim stolom i zagledala se u fasciklu sa sudbonosnom fotografijom. „Pa zašto onda?”

„Bio sam u hotelskoj sobi, oblačio sam se, a televizor je bio uključen. Čuo sam vesti o napadu na samostan. Video sam te, na snimku. Na mestu zločina.”

„To je bilo onog dana kada si ostavio prvu poruku kod moje sekretarice. Istog popodneva.”

Klimnuo je glavom. „Gospode, kako si sjajno izgledala na televiziji! U onom crnom kaputu. Bio sam zaboravio koliko si lepa.”

„Ali me nisi zato pozvao, zar ne? Zanimala su te ubistva. Pozvao si zato što sam ja medicinski istražitelj na tom slučaju.”

Nije odgovorio.

„Znao si da je jedna žrtva nekada radila za 'Jednu Zemlju'. Hteo si da otkriješ šta policija zna. Šta ja znam.”

I dalje nije bilo odgovora.

„Zašto me prosto nisi pitao? Šta si pokušavao da sakriješ?”

Ispravio se, i odjednom ukrstio pogled sa njenim. „Imaš li predstavu koliko života mi spasemo godišnje?”

„To nije odgovor na moje pitanje.”

„Koliko dece vakcinišemo? Koliko trudnica jedinu zaštitu ima u našim klinikama? Oni zavise od nas jer nemaju kuda drugo da odu. A 'Jedna Zemlja' opstaje samo zahvaljujući velikodušnosti naših donatora. Naš ugled mora da bude besprekoran. Dovoljno je samo da se načuje neki ružan šapat, i prilozi će *ovako* da presuše.” Pucnuo je prstima.

„Kakve to ima veze sa istragom?”

„Proveo sam poslednjih dvadeset godina gradeći 'Jednu Zemlju' ni iz čega, ali nikada to nije bilo radi mene. Uvek je bilo radi *njih* - ljudi za koje niko drugi ne brine. Oni su bitni. Zato ne smem da dozvolim da bilo šta ugrozi naše finansiranje.”

Novac, pomislila je. Samo je o novcu reč.

Zurila je u njega. „Tvoj veliki donator.”

„Molim?”

„Ispričao si mi za to. Da ste prošle godine dobili ogromnu donaciju od jedne velike korporacije.”

„Dobijamo donacije iz različitih izvora...”

„Je li to bila hemijska industrija *Oktagon*?”

Zatečenost na njegovom licu bila je dovoljan odgovor. Čula je kako iznenada udiše, kao da se sprema da to porekne, ali onda izdiše bez reči, zanemio zbog uzaludnosti poricanja.

„Nije teško to potvrditi”, rekla je Mora. „Zašto mi onda ne kažeš istinu?”

Oborio je pogled. Umorno klimnuo glavom. „*Oktagon* je jedan od naših najvećih donatora.”

„A šta očekuju od vas? Kako 'Jedna Zemlja' mora da uzvрати na tolikom novcu?”

„Zašto misliš da moramo nešto da uradimo za uzvrat? Naš rad govori sam za sebe. Šta misliš, zašto smo dobrodošli u tolikim zemljama? Zato što nam ljudi veruju. Nikoga ne pokrštavamo i ne mešamo se u lokalnu politiku. Samo pokušavamo da im pomognemo. A to je jedino bitno kada se podvuče crta, zar ne? Spašavanje života.”

„A život sestre Ursule? Je li ti i on bitan?”

„Naravno da jeste!”

„Ona je sada na aparatima. Još jedan EEG, i verovatno će da ih isključe. Ko to želi njenu smrt, Viktore?”

„Kako ja to da znam?”

„Čini se da znaš mnogo šta što ne želiš da поделиš sa mnom. Znao si da je jedna žrtva radila za tebe.”

„Nisam mislio da je to bitno.”

„Trebalo je da dozvoliš da ja o tome odlučim.”

„Rekla si da si usredsređena na drugu časnu sestru. Onu mlađu. *Ona* je bila jedina žrtva o kojoj si pričala. Pretpostavio sam da napad nema nikakve veze sa Ursulom.”

„Prikrio si informacije.”

„Sada mi govoriš kao prokleti pandur. Šta je sledeće, izvadićeš značku i lisice?”

„Pokušavam da *ne mešam* policiju. Pokušavam da ti pružim priliku da objasniš.”

„Zašto da se trudim? Ti si već presudila.”

„A ti se već ponašaš kao krivac.”

Stajao je veoma mirno, oborenog pogleda, jednom rukom stežući granitnu radnu površinu. Sekunde su prolazile u tišini. A ona je odjednom pogledala drveni blok s noževima koji joj se nalazio nadomak ruke. Osam Vustofovih kuvarskih noževa, koje je uvek držala dobro naoštrene i spremne za upotrebu. Nikada se ranije nije bojala Viktora. Ali čovek koji je sada stajao tako blizu tim noževima bio je neko koga ona ne poznaje, koga čak i ne prepoznaje.

Tiho je rekla: „Trebalo bi da odeš.”

Okrenuo se da je pogleda. „Šta ćeš da uradiš?”

„Samo idi, Viktore.”

Na trenutak se nije pomerao. Zurila je u njega, zatutnjalog srca, napetih

mišića. Gledala je njegove šake, čekala njegov sledeći pokret, čitavo vreme misleći: *Ne, on me ne bi povredio. Ne verujem da bi me on ikada povredio.*

A istovremeno je bila stravično svesna snage njegovih šaka. Pitala se da li bi te iste šake bile sposobne da uzmu čekić i razbiju lobanju nekoj ženi.

„Volim te, Mora”, rekao je. „Ali postoje stvari važnije od mene ili tebe. Pre nego što bilo šta učiniš, razmisli šta ćeš možda uništiti. Kolikim ćeš ljudima - nevinim ljudima - možda nauditi.”

Ustuknula je kada je krenuo ka njoj. Ali on nije zastao; prošao je pravo pored nje. Čula je njegove korake u hodniku, a potom vrata kako su se zalupila.

Smesta je ustala i otišla u dnevnu sobu. Kroz prozor je posmatrala njegoa kola kako izlaze na ulicu. Otišla je do ulaznih vrata i namakla rezu. Onda je isto uradila i na vratima za garažu. Zaključala se tako da Viktor više ne može da joj priđe.

Vratila se u kuhinju da zaključa i stražnja vrata, i ruka joj je drhtala dok je stavljala lanac na mesto. Okrenula se i pogledala sobu, koja joj je sada delovala strano, vazduh je u njoj još odzvanjao odjecima pretnje. Koktel koji joj je Viktor nasuo stajao je na radnoj površini. Uzela je piće, koje više nije bilo hladno, i prosula ga u sudoperu kao da je zatrovano.

Ona se sada osećala zatrovano, njegovim dodirom. Time što je vodila ljubav s njim.

Otišla je pravo u kupatilo, skinula odeću i ušla pod tuš. Tamo je stajala pod mlazom vrele vode, pokušavajući da opere sve njegove tragove s kože, ali uspomene nije uspela da izbriše. Sklopila je oči i videla njegovo lice, prisetila se njegovog dodira.

U spavaćoj sobi je digla posteljinu i sa čaršava je zalebdeo njegov miris. Još jedno bolno podsećanje. Presvukla je krevet čistim čaršavima koji nisu mirisali na njihovo vođenje ljubavi.

Zamenila peškire u kupatilu, peškire koje je on koristio. Vratila se u kuhinju i bacila naručena jela koja je podgrevao u šporetu - patlidžan s parmezanom.

Te noći nije večerala; umesto toga je sipala sebi čašu crnog vina i odnela je u dnevnu sobu. Upalila je gasnu vatru i sedela zureći u jelku.

Srećni praznici, pomislila je. Mogu da otvorim grudni koš i otkrijem njegovu sadržinu. Mogu da odsečem tanke režnjeve pluća i kroz mikroskop otkrijem kancer, tuberkulozu ili emfizem. Ali tajne onoga što se krije u ljudskom srcu njen skalpel ne može da dosegne.

Vino je bilo kao anestetik, umrtvilo je njen bol. Ispila je čašu i otišla u krevet.

U noći se uz trzaj probudila i čula kuću kako škripi na vetru. Teško je disala, srce joj je preskakalo dok su poslednji tragovi košmara bledele. Spaljena tela, naslagana na lomaču kao crne grane. Plamenovi koji bacaju sjaj na prilike koje stoje u krugu. A ona pokušava da se drži senki, pokušava da se sakrije od svetla vatre. Čak i u snovima, pomislila je, ne mogu da pobegnem od tih slika. Živim s ličnim Dantevim paklom u glavi.

Pružila je ruke da oseti hladne čaršave pored sebe, gde je nekada Viktor

spavao. I tad je osetila da joj nedostaje, njegovo odsustvo odjednom je postalo tako bolno da je prekrstila ruke preko stomaka, da umiri tu prazninu.

Šta ako je pogrešila? Šta ako joj je rekao istinu?

U zoru je napokon ustala iz kreveta, osećajući se mamurno i iscrpljeno. Otišla je do kuhinje da skuva kafu i sela za sto, da je popije na sumornom jutarnjem svetlu. Pogled joj je pao na fasciklu s fotografijama koja je i dalje ležala na stolu.

Otvorila ju je i videla materijal za sinoćne košmare. Spaljena tela, pocrnele ostatke koliba. Toliko mrtvih, pomislila je, pobijenih u jednoj noćnoj provali nasilja. Kakav je to užasan gnev nagnao napadače da pobiju čak i životinje? Pogledala je mrtve koze i ljude, izmešane leševe.

Koze. Zašto koze?

Razmišljala je o tome, pokušavajući da shvati šta je moglo da bude uzrok tako besmislenom uništenju.

Mrtve životinje.

Okrenula je sledeću fotografiju. Prikazivala je kliniku „Jedne Zemlje“, zidove čađave od vatre, gomilu spaljenih tela pred vratima. Ali nije se usredsredila na tela, već na netaknut krov klinike, od valovitog lima. Krov ranije nije posebno zagledala. Sada je posmatrala ono što je naizgled bilo opalo lišće. Po talasastom metalu bile su raštrkane tamne mrlje. Bile su presitne da bi razabrala pojedinosti.

Odnela je fotografiju u radnu sobu i uključila svetla. Iz fioke u stolu izvadila je uveličavajuće staklo. Pod jarkim svetlom stone lampe proučavala je sliku, naročito krov, a njena lupa je isticala svaku pojedinost opalog lišća. Tamne mrlje su odjednom poprimile užasan nov oblik. Kičmom joj je prošla jeza. Ispustila je uveličavajuće staklo i ostala da sedi ošamućena.

Ptice. To su mrtve ptice.

Otišla je u kuhinju, uzela telefon i okrenula broj Ricolijeve. Kada ju je ova pozvala posle nekoliko minuta, poskočila je od zvuka.

„Moram nešto da ti kažem”, rekla je Mora.

„U pola sedam ujutru?”

„Trebalo je da kažem agentu Dinu juče, pre nego što je otišao iz grada. Ali nisam htela, dok ne porazgovaram s Viktorom.”

„Viktorom? Tvojim bivšim mužem?”

„Da.”

„Kakve on ima veze?”

„Mislim da zna šta se desilo u Indiji. U onom selu.”

„Rekao ti je da zna?”

„Još nije. Zato moraš da ga privedeš na saslušanje.”

DEVETNAEST

Sedeli su u automobilu Barija Frosta, parkiranom ispred hotela *Kolonejd*. Frost i Ricolijeva su bili na prednjim sedištima, Mora pozadi.

„Pustite me da ja prvo razgovaram s njim”, rekla je Mora.

„Biće bolje da ostaneš ovde, doktorka”, rekao je Frost. „Ne znamo kako će se ponašati.“

„Manji su izgledi da će se opirati ako ja razgovaram s njim.”

„Ali ako je naoružan...”

„Mene neće povrediti”, rekla je Mora. „A ne želim da vi povredite njega, je li to jasno? Ne hapsite ga.“

„Šta ako odbije da pođe?”

„Poći će.” Izašla je. „Samo me pustite da ja sve sredim.”

Popeli su se liftom na četvrti sprat, zajedno s nekim mladim parom kome je mračna trojka pored njih verovatno delovala čudno. Stojeći između Ricolijeve i Frosta, Mora je zakucala na vrata sobe 426.

Prošao je trenutak.

Taman je htela ponovo da zakuca kada su se vrata napokon otvorila i pred njom se stvorio Viktor. Oči su mu bile umorne, izraz lica beskonačno tužan.

„Pitao sam se šta ćeš odlučiti”, rekao je. „Počeo sam da se nadam da...” Zavrteo je glavom.

„Viktore...”

„A opet, i ne treba da se čudim.” Pogledao je Ricolijevu i Frosta, koji su stajali na hodniku. Gorko se nasmejao. „Jeste li poneli lisice?”

„Nema potrebe za lisicama”, rekla je Mora. „Hoće samo da porazgovaraju s tobom.”

„Da, naravno. Samo da porazgovaraju. Da pozovem advokata?”

„Kako hoćeš.”

„Ne, ti mi reci. Hoće li mi trebati advokat?”

„Samo ti to znaš, Viktore.”

„Ovo je nekakav ispit, zar ne? Samo krivci zahtevaju advokata.”

„Pozivanje advokata nikada nije loša ideja.”

„Onda samo da tebi nešto dokažem, neću da ga pozovem.” Pogledao je dvoje detektiva. „Moram da se obujem. Ako nemate ništa protiv.” Okrenuo se i pošao ka ormaru.

Mora je rekla Ricolijevoj: „Možeš da sačekaš napolju?” Krenula je za Viktorom u sobu, pustivši da se vrata zalupe iza nje, za poslednji trenutak nasamo. On je sedeo na stolici i vezivao čizme. Primetila je da mu kofer leži na krevetu.

„Pakuješ se”, rekla je.

„Rezervisao sam karte za let u četiri. Ali to će se, izgleda, promeniti, zar ne?”

„Morala sam da im kažem. Žao mi je.”

„Siguran sam da ti je žao.”

„Nisam imala izbora.”

Ustao je. „Imala si izbora, i izabrala si. Čini mi se da to sve govori.” Prišao je vratima i otvorio ih. „Spreman sam”, objavio je. Pružio je Ricolijevoj ključeve. „Verovatno ćete hteti da pretražite moj auto iz rent-a-kara. Plava toyota, parkirana u garaži, na trećem nivou. Da ne kažete da ne saradujem.”

Frost je otpratio Viktora niz hodnik. Ricolijeva je povukla Moru za rukav i zadržala je dok su dvojica muškaraca nastavila ka liftovima.

„Sad moraš da se povučesh”, rekla je Ricolijeva.

„Ja sam vam ga dala.”

„Zato ne možeš u ovome da učestvuješ.”

„On je bio moj muž.”

„Tačno. Zato moraš da se povučesh i pustiš nas da ovo obavimo. Znaš da je tako.”

Naravno da je znala.

Ipak je krenula dole za njima. Ušla je u svoja kola i pratila ih do Šrederovog trga. Videla je Viktora na zadnjem sedištu. Samo jednom, dok su čekali na semaforu, okrenuo se da je pogleda. Oči su im se, tek na trenutak, susrele kroz prozore. Onda se okrenuo i više je nije pogledao.

Kada je našla mesto za parking i ušla u centralu Bostonske policije, Viktora su već bili odveli na sprat. Popela se liftom na drugi sprat i krenula pravo ka Odeljenju za ubistva.

Bari Frost joj je stao na put. „Ne možeš tamo, doktorka.”

„Već ga ispituju?”

„Ricolijeva i Krou su ga preuzeli.”

„Ja sam vam ga *dala*, majku mu. Bar me pustite da čujem šta ima da kaže. Mogu da gledam iz susedne sobe.”

„Moraš da čekaš ovde.” Blago je dodao: „Molim te.”

Videla je njegov pogled pun razumevanja. Od svih detektiva u odeljenju, on je jedini umeo da utiša njene primedbe samo blagim pogledom.

„Zašto ne sedneš tamo, za moj sto?”, rekao je. „Doneću ti šolju kafe.”

Spustila se na stolicu i zagledala u fotografiju na Frostovom stolu - pretpostavila je da je na njoj njegova žena. Lepuška plavuša aristokratskih jagodica. Trenutak kasnije, doneo je kafu i stavio je pred nju.

Nije je ni pipnula. Samo je zurila u fotografiju Frostove žene i mislila o drugim brakovima. O srećnim krajevima.

Ricolijevoj se Viktor Benks nije dopadao.

Sedeo je za stolom u sobi za saslušanje, mirno otpijajući vodu iz čaše,

opuštenih ramena, gotovo nehajnog držanja. Čovek koji dobro izgleda i koji je toga svestan. *Previše* dobro izgleda. Odmerila je iznošenu kožnu jaknu, safari pantalone, i u glavi joj se stvorila slika ugladenijeg Indijane Džonsa, samo bez biča. Uz to je imao i doktorsku diplomu, i besprekoran ugled humanitarnog radnika. O, da, ženske će se paliti na njega. Čak je i doktorka Ajls, uvek tako hladna i trezvena u obdukcionoj sali, pala na ovog čoveka.

A ti si je izdao, gade.

Daren Krou je sedeo desno od nje. Ranije su se dogovorili da će uglavnom pričati ona. Zasada je Viktorovo ponašanje bilo leđeno ali je ipak sarađivao, odsečno je odgovarao na uvodna pitanja, kao čovek koji želi da se to što pre završi. Čovek koji policiju ne poštuje previše.

Kada bude završila s njim, nju će poštovati, i te kako.

„Znači, koliko ste dugo već u Bostonu, gospodine Benks?“, upitala je.

„Za vas sam doktor Benks. I rekao sam vam, ovde sam već nekih devet dana. Došao sam u nedelju uveče.“

„Rekli ste da ste došli u Boston zbog sastanka?“

„S dekanom Harvardske škole zdravstva.“

„Razlog za sastanak?“

„Moja organizacija ima sporazume o radu i studiranju sa brojnim univerzitetima.“

„A vaša organizacija je 'Jedna Zemlja'?“

„Da. Mi smo međunarodna medicinska dobrotvorna organizacija. Vodimo klinike širom sveta. Naravno da rado primamo sve studente koji žele da na njima volontiraju. Oni stiču praksu. Mi, za uzvrat, koristimo njihovo umeće.“

„A ko je zakazao taj sastanak na Harvardu?“

Slegnuo je ramenima. „To je bila samo rutinska poseta.“

„Ko je koga pozvao?“

Tišina. *Aha.*

„Vi ste pozvali njih, zar ne?“, rekla je. „Vi ste pozvali Harvard pre dve nedelje. Rekli ste dekanu da ionako dolazite u Boston, te možete da svratite.“

„Moram da održavam svoje veze.“

„Zašto ste zaista došli u Boston, doktore Benks? Zar nije postojao još neki razlog?“

Kratka tišina. „Jeste.“

„A to je bio?“

„Moja bivša žena živi ovde. Hteo sam da je vidim.“

„Ali sa njom niste razgovarali - koliko? Skoro tri godine.“

„Očigledno vam je već sve ispričala. Zašto morate da razgovarate sa mnom?“

„A odjednom tako očajnički želite da je vidite da letite preko pola zemlje, ne znajući uopšte hoće li ona na to da pristane?“

„Ljubav ponekad od nas zahteva da rizikujemo. To je stvar vere. Vere u

nešto što ne možemo da vidimo ili dodirnemo. Sa čim možemo samo da se suočimo.” Pogledao ju je pravo u oči. „Zar ne, detektivko?”

Ricolijeva je osetila kako rumeni, i na trenutak nije mogla da smisli šta će reći. Viktor je upravo obrnuo pitanje, iskrivio ga tako da se odjednom ona osetila kao tema razgovora. *Ljubav zahteva da rizikujemo.*

Krou je prekinuo tišinu. „Hej, zgodna gospođa, vaša bivša”, rekao je. Ne neprijateljski, već opušteno, onako kako što muškarci razgovaraju jedan s drugim, kao da Ricolijeva uopšte nije prisutna. „Jasno mi je zašto ste doleteli čak ovamo da izgladite stvari. I jeste li uspeli?”

„Krenulo nam je.”

„Aha, čuo sam da ste noćili kod nje poslednjih nekoliko dana. Zvuči kao napredak.”

„Zašto ne predemo na istinu?”, prekinula ih je Ricolijeva.

„Istinu?” upitao je Viktor.

„Pravi razlog zašto ste došli u Boston.”

„Zašto *vi* meni ne kažete koji odgovor pokušavate da iščeprkate, pa ću vam ga prosto dati? Svi ćemo uštedeti na vremenu.”

Ricolijeva je bacila fasciklu na sto. „Pogledajte ovo.”

Otvorio ju je i video da su unutra fotografije uništenog sela. „Već sam ih video”, rekao je, pa je zatvorio. „Mora mi ih je pokazala.”

„Ne delujete preterano zainteresovano.”

„Nisu posebno prijatne.”

„I ne treba da budu. Pogledajte ponovo.” Otvorila je fasciklu, izvadila jednu fotografiju i tresnula je na vrh. „Posebno ovu.”

Viktor je pogledao Kroua, kao da traži saveznika protiv ove neprijatne žene, ali je Krou slegnuo ramenima, kao da govori: „Šta se tu može?”

„Fotografija, doktore Benks”, rekla je Ricolijeva.

„Šta bi tačno trebalo da kažem povodom nje?”

„Ovo je bila klinika 'Jedne Zemlje' u tom selu.”

„Zar je to toliko čudno? Mi idemo tamo gde smo ljudima potrebni. Što znači da se ponekad nađemo u neprijatnim ili čak opasnim okolnostima.” I dalje nije gledao fotografiju, i dalje je izbegavao čudovišni prizor. „To je cena koju plaćamo kao humanitarni radnici. Preuzimamo iste rizike kao naši pacijenti.”

„Šta se desilo u tom selu?”

„Rekao bih da je prilično očigledno.”

„Pogledajte sliku.”

„Siguran sam da sve piše u policijskom izveštaju.”

„Pogledajte prokletu sliku! Recite mi šta vidite.”

Napokon je spustio pogled na snimak. Trenutak kasnije je rekao: „Spaljena tela. Leže ispred naše klinike.”

„A kako su ti ljudi stradali?”

„Rečeno mi je da je to bio masakr.”

„Potpuno ste sigurni?”

Ukrstio je pogled s njom. „Nisam bio tamo. Bio sam kod kuće u San Francisku kada su me pozvali telefonom iz Indije. Zato ne znam kako očekujete od mene da vam kažem nešto više.”

„Kako znate da je posredi bio masakr?”

„Tako nam je javljeno iz policije u Andra Pradešu. Da su motivi napada bili ili politički ili verski i da nije bilo svedoka, pošto je selo veoma zabačeno. Ljudi obično izbegavaju gubavce.”

„A ipak su spalili tela. Zar vam to nije čudno?”

„Zašto bi to bilo čudno?”

„Tela su dovučena na dve velike gomile pre nego što su spaljena. Logično bi bilo da niko ne bi hteo da dodiruje gubavce. Zašto su onda nagomilali tela?”

„Tako bi valjda bilo efikasnije. Da se spale odjednom.”

„Efikasnije?”

„Pokušavam ovome da pristupim logički.”

„A koji je logički razlog da ih uopšte spale?”

„Bes? Vandalizam? Ne znam.”

„Toliki posao, pomeranje mrtvih tela. Dovlačenje kanti benzina. Podizanje drvenih lomača. A sve vreme je postojala opasnost da će ih neko otkriti.

„Na šta ciljate?”

„Kažem da su tela *moralna* da budu spaljena. Da se unište dokazi.”

„Kakvi dokazi? Očigledno je reč o masakru. Nikakva vatra to neće sakriti.”

„Ali će sakriti činjenicu da nije reč o masakru.”

Nije se iznenadila kada je oborio pogled i kada njegove oči odjednom nisu više bile spremne da se susretnu sa njenima.

„Ne znam zašto mi postavljate ta pitanja”, rekao je. „Zašto ne verujete policijskom izveštaju?”

„Zato što su tamošnji policajci ili pogrešili ili primili mito.”

„A vi to pouzdano znate, je li tako?”

Kucnula je po fotografiji. „Pogledajte ponovo, doktore Benks.”

„Radije ne bih.”

„Ovde nisu spaljena samo ljudska tela. Koze su takođe pobijene i spaljene. Kao i kokoške. Čemu toliko razbacivanje - toliko hranljivog mesa! Zašto pobiti koze i kokoške, pa ih onda spaliti?”

Viktor se zajedljivo nasmejao. „Zato što su i one možda imale gubu? Otkud znam!”

„To ne objašnjava ono što se desilo pticama.”

Viktor je odmahnuo glavom. „Molim?”

Ricolijeva je pokazala na krov klinike. „Kladim se da ovo niste ni приметili. Ali doktorka Ajls jeste. Ove tamne mrlje na krovu. Na prvi pogled liče na opalo lišće. Ali zar to nije čudno, da tu ima lišća kada okolo nema nikakvog

drveća?”

Ništa nije rekao. Sedeo je veoma mirno, glave oborene tako da ona ne može da mu protumači izraz lica. Sam govor njegovog tela govorio joj je da se sprema za neizbežno.

„To nije lišće, doktore Benks. To su mrtve ptice. Neka vrsta vrana, rekla bih. Tri se nalaze na ivici fotografije. Kako to objašnjavate?”

Ravnodušno je slegnuo ramenima. „Možda su ih ubili iz pušaka.”

„Policija ne spominje nikakve dokaze o pucnjavi. Na zgradi nema rupa od metaka, nisu pronađene čaure. U žrtvama nisu nađeni fragmenti metaka. Jesu izvestili da je nekoliko žrtava imalo frakture lobanje, pa su pretpostavili da su sve žrtve ubijene tupim oruđem u snu.”

„To bih i ja pretpostavio.”

„Pa kako onda objašnjavate ptice? Te vrane sigurno nisu samo sedele na krovu i čekale nekoga da se popne i odalami ih motkom po glavi.”

„Ne znam na šta ciljate. Kakve veze mrtve ptice imaju s ovim?”

„Imaju mnogo veze. Nisu ubijene ni tupim oruđem, ni vatrenim oružjem.”

Viktor je prezrivo frknuo. „Nagutale su se dima.”

„Kada je selo spaljeno, ptice su već bile mrtve. Sve je bilo mrtvo. Ptice. Živina. Ljudi. Ništa se nije mrdalo, ništa nije disalo. Bila je to sterilisana zona. Sav život je zbrisan.”

Nije odgovarao.

Ricolijeva se nagnula napred, unela mu se u lice. „Koliki je iznos ovogodišnjih donacija hemijske industrije *Oktagon* vašoj organizaciji ove godine, doktore Benks?”

Viktor je prineo čašu vode usnama i polako otpio gutljaj.

„Koliko?”

„Desetine... desetine miliona.“ Pogledao je Kroua. „Sipajte mi još vode, molim vas.“

„Desetine miliona?” rekla je Ricolijeva. „Što lepo ne kažete osamdeset pet miliona?”

„To bi bilo otprilike tačno.“

„A pretprošle godine nisu vam dali ništa. Šta se promenilo? Da se nije kod *Oktagona* iznenada probudila savest?”

„Trebalo bi njih da pitate.”

„Pitam vas.”

„Stvarno bih vas zamolio za još vode.”

Krou je uzdahnuo, uzeo praznu čašu i izašao. U sobi su ostali samo Ricolijeva i Viktor.

Nagnula se još bliže, da mu bude što neprijatnije. „Znači, radi se samo o novcu, je li tako?”, rekla je. „Osamdeset pet miliona dolara je poprilična isplata. *Oktagon* je sigurno mogao mnogo da izgubi. A vi ste očigledno mogli mnogo da dobijete saradjujući s njima.”

„Sarađujući u čemu?”

„U ćutnji. U ćuvanju njihove tajne.”

Uzela je drugu fasciklu i bacila je na sto pred njega.

„Tamo su imali fabriku pesticida. Na svega dva kilometra od Bare, *Oktagon* je imao skladište sa hiljadama kila metil-izocijanata. Prošle godine su tu fabriku zatvorili, jeste li znali? Odmah posle napada na Baru, *Oktagon* je ugasio fabriku. Samo su povukli sve svoje osoblje i srušili fabriku buldožerima. Zvaničan razlog je bio strah od terorističkog napada. Ali vi sigurno ne verujete u to, zar ne?”

„Nemam ništa više da kažem.”

„Selo nije uništeno u masakru. Ni u terorističkom napadu.” Zastala je. Onda tiho rekla: „Bila je to industrijska katastrofa.”

DVADESET

Viktor je nepomično sedeo. Nije gledao u Ricolijevu.

„Znači li vam nešto ime Bopal?“, upitala je.

Nije odmah odgovorio. „Naravno da znači“, rekao je tiho. „Bopal, grad u Indiji. Nesreća u fabrici *Junion karbida* devetsto osamdeset četvrte.”

„Znate li koliko je ljudi tada poginulo?”

„Nekoliko... nekoliko hiljada, rekao bih.”

„Šest hiljada ljudi”, rekla je. „*Junion karbidova* fabrika pesticida slučajno je isпустиła otrovni oblak koji je prešao preko usnulog Bopala. Sutradan ujutro, šest hiljada ljudi bilo je mrtvo. Stotine hiljada su povređene. Sa toliko preživelih, toliko svedoka, istina nije mogla da se sakrije. Nije mogla da se zataška.” Pogledala je fotografiju. „Kao u Bari.”

„Mogu samo da ponovim ono što sam rekao. Nisam bio tamo. Nisam to video.”

„Ali sam sigurna da možete da pretpostavite šta se desilo. Samo čekamo da *Oktagon* objavi spisak zaposlenih u tom postrojenju. Neko od njih će sigurno progovoriti. Neko od njih će sigurno da potvrdi priču. Noćna smena, i neki umorni radnik postaje nepažljiv. Ili zaspi kod prekidača i puf! Diže se oblak otrovnog gasa koji će vetar odneti.” Zastala je. „Znate li kakve posledice na ljudsko telo ostavlja izloženost metil-izocijanatu, doktore Benks?”

Naravno da je znao. Morao je da zna. Ali joj nije odgovorio.

„On izjeda, sam dodir peče kožu. Zamislite onda šta radi disajnim putevima, plućima, kada ga udahnate. Počnete da kašljete, a grlo vas boli. Osećate vrtoglavicu. A onda ne možete da dišete, zato što vam je gas doslovno izjeo sluzokožu. Tečnosti cure, natapaju vam pluća. To se zove plućni edem. Udavite se, doktore Benks, u sopstvenim tečnostima. Ali sigurna sam da to već znate, pošto ste doktor.”

Poraženo je klimnuo glavom.

„I osoblje *Oktagonove* fabrike je to znalo. Nije im bilo potrebno mnogo da shvate kako su načinili užasnu grešku. Znali su da je metil-izocijanat gušći od vazduha. Da će se skupiti u nižim oblastima. Zato su požurili da vide selo gubavaca u dolini, niz vetar od njih. Selo Bara. A tamo su zatekli zonu smrti. Ljudi, životinje - ništa nije ostalo živo. Zurili su u leševe gotovo stotinu ljudi i znali su da su odgovorni za te smrti. Znali su da su u škripcu. Da će sigurno biti krivičnih tužbi, verovatno i hapšenja. I šta mislite, šta su sledeće uradili, doktore Benks?”

„Ne znam.”

„Podlegli su panici, naravno. Zar ne biste i vi? Želeli su da problem prosto nestane. Ali šta raditi sa svim dokazima? Stotinu tela ne možete da sakrijete. Ne možete da čitavo selo uklonite sa lica zemlje. Sem toga, među mrtvima su bile i dve Amerikanke - dve bolničarke. Njihove smrti neće proći nezapaženo.

Raširila je fotografije po stolu, da sve budu istovremeno vidljive. Tri pogleda, tri odvojene gomile leševa.

„Spalili su ih“, rekla je. „Rešili su da sakriju svoju grešku. Možda su i razbili neku lobanju, da zbune istražitelje. Ono što se desilo u Bari nije počelo kao zločin, doktore Benks. Ali te noći se pretvorilo u zločin.”

Viktor je odgurnuo stolicu unazad. „Recite mi jesam li uhapšen? Zato što bih sada želeo da pođem. Moram da stignem na avion.”

„Znali ste za ovo već godinu dana, zar ne? Ali ste ćutali zato što vam je *Oktagon* platio. Ovakva katastrofa koštala bi ih stotine miliona dolara samo u kaznama. A tome dodajte suđenja i pad vrednosti akcija, krivične postupke da i ne spominjemo. Mnogo su jeftinije prošli tako što su vas kupili.”

„Razgovarate s pogrešnom osobom. Ponavljam, nisam bio tamo.“

„Ali ste znali šta se desilo.”

„Ja nisam jedini.”

„Ko vam je rekao, doktore Benks? Kako ste otkrili?” Nagnula se bliže, zagledala se u njega preko stola „Zašto nam prosto ne kažete istinu, i možda ćete ipak imati vremena da stignete na taj avion za San Francisko?”

Kratko je ćutao, pogled mu je počivao na fotografijama. „Ona me je pozvala”, rekao je napokon. „Iz Hajderabada.”

„Sestra Ursula?”

Klimnuo je glavom. „Dva dana posle... događaja. Tada su mi indijske vlasti već javile da se u selu desio masakr. Da su dve naše bolničarke ubijene, i da se sumnja na teroristički napad.”

„Je li vam sestra Ursula rekla da nije tako?”

„Jeste, ali nisam znao kako da shvatim njen poziv. Zvučala je uplašeno i uznemireno. Bolnički doktor joj je dao sredstva za smirenje, i mislim da su je ona dodatno pomela.”

„Šta vam je tačno rekla?”

„Da nešto u vezi sa istragom uopšte nije u redu. Da ljudi ne govore istinu. Primetila je prazne kante za benzin u jednom *Oktagonovom* kamionu.”

„Je li spomenula to policiji?”

„Morate da shvatite situaciju u kojoj se nalazila. Kada je tog jutra stigla u Baru, na sve strane je bilo spaljenih leševa - tela ljudi koje je poznavala. Ona je jedina preživela, i bila je okružena radnicima iz fabrike. Onda je stigla policija i ona ih je povelu u stranu da im pokaže kante benzina. Pretpostavila je da će ih to zanimati.”

„Ali ništa se nije desilo.”

Klimnuo je glavom. „Tada se uplašila. Tada se upitala srne li da veruje policiji. Tek kada ju je otac Dulin odvezao čak u Hajderabad, osetila se dovoljno sigurnom da me pozove.”

„A šta ste vi povodom toga uradili? Posle tog poziva?”

„Šta sam mogao da uradim? Nalazio sam se na drugom kraju sveta. “

„Hajde, doktore Benks. Ne mogu da poverujem da ste samo sedeli tamo, u svojoj kancelariji u San Francisku, i pustili da sve tako prođe. Vi niste čovek

koji bi mirovao pošto čuje tako eksplozivnu vest.“

„Šta je trebalo da uradim?“

„Ono što ste na kraju uradili.“

„A šta je to bilo?“

„Dovoljno je samo da proverim listing vaših telefonskih razgovora. Sigurno ću ga negde naći. Poziv u Sinsinati. U centralu *Oktagona*.“

„Naravno da sam ih pozvao! Upravo mi je bilo rečeno da su njihovi ljudi spalili čitavo selo, sa dvoje mojih volontera.“

„Sa kim ste razgovarali u *Oktagonu*?“

„S nekim čovekom. Nekim direktorom.“

„Sećate li se kako se zvao?“

„Ne.“

„Da nije to bio Hauard Redfild?“

„Ne sećam se.“

„Šta ste mu rekli?“

Viktor je pogledao vrata. „Zašto nema te vode?“

„Šta ste mu rekli, doktore Benks?“

Viktor je uzdahnuo. „Rekao sam mu da postoje glasine o masakru u Bari. Da su možda umešani radnici iz njihove fabrike. On je rekao da o tome ništa ne zna i da će proveriti.“

„Šta se onda desilo?“

„Oko sat vremena kasnije, pozvao me je generalni direktor *Oktagona*, zanimalo ga je gde sam čuo te glasine.“

„Je li tada ponudio vašoj organizaciji multimilionsko mito?“

„Nije tako rekao!“

„Ne mogu da vas krivim što ste se nagodili s *Oktagonom*, doktore Benks“, rekla je Ricolijeva. „Šteta je ionako već bila učinjena. Mrtve ne možete da oživite, pa zašto onda ne biste iskoristili tu tragediju za opšte dobro?“ Glas joj je postao tiši, gotovo prisan. „Tako ste to doživeli? Umesto da stotine miliona dolara završe u džepovima advokata, zašto ih ne biste upotrebili na nešto korisno? Ima smisla.“

„Vi ste to rekli. Ja nisam.“

„A kako ste kupili ćutnju sestre Ursule?“

„To morate da pitate Bostonsku nadbiskupiju. Siguran sam da je i s njima postignuta nekakva nagodba.“

Ricolijeva je zastala, iznenada pomislivši na opatiju Grejstouns. Novi krov, renovacije. Kako jedno siromašno sestinstvo može da zadrži, a kamoli obnovi tako skupu nekretninu? Prisetila se reci Meri Klement: spasao ih je jedan velikodušan darodavac.

Vrata su se otvorila i Krou je ušao s čašom vode, pa je stavio na sto. Viktor je brzo otpio gutljaj. Čovek koji je razgovor započeo tako mirno, čak i drsko, sada je delovao iscrpljeno, samopouzdanje mu je bilo uništeno.

Sada je nastupio čas da iscedi poslednje kapi istine.

Ricolijeva se nagnula napred i prešla u konačni napad. „Zašto ste zapravo došli u Boston, doktore Benks?”

„Rekao sam vam. Hteo sam da vidim Moru...”

„*Oktagon* je zahtevao da dođete. Zar ne?”

Otpio je još jedan gutljaj vode.

„Zar ne?”

„Brinuli su.”

„Zbog čega?”

„Komisija za hartije od vrednosti povelu je istragu protiv njih. To nema nikakve veze s događajima u Indiji. Ali zbog veličine priloga koji je dobila 'Jedna Zemlja' *Oktagon* smatra da će se i ona naći na udaru Komisija. Da će možda biti nezgodnih pitanja. Želeli su da nam priče budu usaglašene, za slučaj da nas ispituju.”

„Tražili su da za njih lažete?”

„Ne. Samo da ćutim. To je sve. Samo da ne... spominjem Indiju.”

„A ako budete pozvani da svedočite? Ako vas neko izričito pita? Da li biste rekli istinu, doktore Benks? Da ste primili novac da biste zataškali zločin?”

„Ovde nije reč o zločinu, već o industrijskoj nezgodi.”

„Zato ste došli u Boston? Da ubedite Ursulu da i ona ćuti? Da niko ne ugrozi laž?”

„Ne laž. Ćutnju. Ima razlike.”

„A onda se sve nekako zakomplikovalo. Jedan *Oktagonov* direktor po imenu Hauard Redfield odlučuje da otkrije insajderske informacije Ministarstvu pravde. Ne samo to, već i dovodi i svedoka iz Indije. Dovodi ženu čak iz Indije.”

Viktorova glava se digla i zagledao se u nju istinski zbunjeno. „Kakvog sad svedoka?”

„Bila je tamo, u Bari. Jedna bolesnica je preživela. To vas čudi?”

„Nisam znao da je bilo svedoka.”

„Videla je šta se desilo u njenom selu. Videla je ljude iz fabrike kako odvlače tela na gomile i pale vatru. Videla ih je kako udaraju po lobanjama njenih najbližih. Ono što je videla, ono što je znala, moglo je da baci *Oktagon* na kolena.”

„O tome ništa ne znam. Niko mi nije rekao da ima preživelih.”

„Sve bi izbilo na svetlost dana. Nesreća, zataškavanje. Mita. Vi ste možda bili spremni da lažete, ali šta je sa sestrom Ursulom? Kako naterati časnu sestru da laže pod zakletvom? U tome je štos, zar ne? Jedna poštena redovnica mogla je sve da sruši. Ako ona progovori, odoše osamdeset pet miliona dolara. I čitav svet će videti svetog Viktora kako pada sa svog pijedestala.”

„Mislim da sam ovde završio.” Ustao je. „Moram da stignem na avion.”

„Imali ste priliku. Imali ste motiv.”

„Motiv?” Nasmejao se s nevericom. „Da ubijem jednu časnu sestru?”

Možete jednako da optužite i nadbiskupiju, pošto sam siguran da su i oni lepo plaćeni.”

„Šta vam je *Oktagon* obećao? Još novca ako dođete u Boston i rešite njihov problem?”

„Prvo me optužujete za ubistvo. Sada kažete da me je *Oktagon* unajmio? Možete li da zamislite nekog direktora kako rizikuje optužbu za ubistvo samo da bi prikrio industrijsku nezgodu?” Viktor je odmahnuo glavom. „Nijedan Amerikanac nije otišao u zatvor zbog Bopala. Niti će ijedan Amerikanac otići u zatvor zbog Bare. A sada, mogu li da idem ili ne?”

Ricolijeva je upitno pogledala Kroua. On je odgovorio malodušnim klimanjem glave, što je značilo da mu je već stigao odgovor od tehničara. Dok su ispitivali Viktora, ovi su već pretražili iznajmljeni automobil. Očigledno nisu ništa našli.

Nisu imali dovoljno osnova da ga zadrže.

Rekla je: „Zasada ste slobodni da idete, doktore Benks. Ali moramo tačno da znamo gde se nalazite.”

„Letim pravo kući u San Francisko. Imate moju adresu.” Viktor je krenuo ka vratima. Zastao, pa se okrenuo ka njoj. „Pre nego što krenem”, rekao je, „hoću da znate jedno o meni.”

„A šta je to, doktore Benks?”

„Ja sam lekar. Upamtite to. Ja spašavam živote. Ne oduzimam ih.”

Mora ga je videla kada je izašao iz sobe za ispitivanje. Hodao je gledajući pravo pred sebe, čak se i ne osvrnuvši ka njoj dok se približavao stolu za kojim je sedela.

Ustala je sa stolice. „Viktore?”

Zastao je, ali se nije okrenuo ka njoj; kao da nije mogao da podnese da je pogleda.

„Šta se desilo?”, upitala je.

„Šta misliš, šta se desilo? Rekao sam im šta znam. Rekao sam im istinu.”

„Samo sam to tražila od tebe. Samo to i ništa više.”

„Sada moram na avion.”

Zazvonio joj je mobilni. Pogledala ga je i poželela da ga baci.

„Bolje da se javiš”, rekao je s besom u glasu. „Možda si potrebna nekom lešu.”

„I mrtvima je potrebna naša pažnja.”

„Znaš, u tome je razlika između tebe i mene, Mora. Tebi je stalo do mrtvih. Menije stalo do živih.”

Posmatrala ga je kako odlazi. Nijednom se nije osvrnuo.

Telefon je prestao da joj zvoni.

Otvorila ga je i videla da je poziv bio iz Bolnice svetog Franje. Čekala je da čuje rezultate Ursulinog drugog EEG-a, ali trenutno nije mogla time da se

bavi; i dalje je pokušavala da se izbori sa silinom Viktorovih poslednji reci.

Ricolijeva je izašla iz sobe za ispitivanje pa joj prišla, a na licu joj je bio izraz kao da se izvinjava. „Izvini što te nismo pustili da slušaš”, rekla je Ricolijeva. „Shvataš zašto, je li?”

„Ne, ne shvatam.” Mora je ubacila telefon u torbicu i pogledala Ricolijevu pravo u oči. „Ja sam vam ga dala. Ja sam vam pružila odgovor.”

„A on je sve potvrdio. Scenario iz Bopala. Bila si u pravu u vezi s mrtvim pticama.”

„A ipak mi nisi dala da uđem u sobu. Kao da mi ne veruješ.”

„Pokušala sam da te zaštitim.”

„Od čega, od istine? Da me je iskoristio?” Mora se gorko nasmejala pa se okrenula da pođe. „To sam već znala.”

Mora je krenula autom u Bolnicu svetog Franje kroz sneg koji je počinjao da veje. Ruke su joj bile smirene na volanu. Kraljica Mrtvih, na putu da primi još jednog podanika. Kada je stala na parking, bila je spremna da odigra ulogu koju je uvek tako dobro igrala, spremna da stavi masku koju je javnosti jedino i smela da dozvoli da je vidi.

Izašla je iz kola, crni kaput je zalepršao za njom, čizme su zalupale po pločniku dok je hodala kroz garažu, ka liftu. Neonska svetla sablasno su obasjavala kola, i učinilo joj se kao da se kreće kroz narandžastu izmaglicu. Da je dovoljno samo da protrlja oči pa da se izmaglica raščisti. Nije videla nikog drugog u garaži, a čula je samo svoje korake kako odjekuju po betonu.

U predvorju bolnice prošla je pored božićne jelke, koja je iskrila od raznobojnog svetla, pa pored volonterskog stola, gde je sedela jedna starija žena sa Deda Mrazovom kapom šeretski zabačenom na sedoj kosi. Sa zvučnika je svirala pesma „Radost svetu“.

Čak i na odeljenju za intenzivnu nogu vladalo je kakvo-takvo praznično raspoloženje. Sto bolničarki bio je ukrašen trakama od veštačkih borovih grančica, a dežurna sestra je imala minđuše u obliku zlatnih ukrasa za jelku.

„Ja sam doktorka Mora Ajls, medicinski istražitelj”, rekla je. „Da li je doktor Juen tu?”

„Upravo su ga hitno pozvali u operacionu salu. Zamolio je doktora Satklifa da dođe i isključi respirator.”

„Jeste li mi fotokopirali grafikon?”

„Sve vam je spremno.” Bolničarka je pokazala debelu kovertu s natpisom „Sačuvati za medicinskog istražitelja”.

„Hvala.”

Mora je otvorila kovertu i izvadila fotokopirani grafikon. Pročitala je žalosno brojne dokaze da sestri Ursuli nema spasa: dva različita EEG-a pokazala su da nema aktivnosti mozga, a neurohirurg doktor Juen je na jednoj ceduljici priznao poraz:

Pacijent i dalje ne reaguje na snažan bol, nema spontanog disanja. Zenice i dalje centralno postavljene, fiksirane. Ponovljeni EEG ne pokazuju

moždanu aktivnost. Srčani enzimi potvrđuju infarkt. Dr Satklifda obavesti porodicu o stanju.

Zaključak: Ireverzibilna koma kao posledica produžene cerebralne ishemije posle nedavnog srčanog udara.

Na kraju je prešla na stranice s laboratorijskim nalazima. Videla je uredno odštampane nizove brojki koje su prikazivale stanje krvne slike, biohemije i urina. Kakva ironija, pomislila je dok je zatvarala karton, umreti kada su ti svi pokazatelji u krvi savršeno normalni.

Mora je otišla do boksa broj 10, gde su bolesnicu poslednji put kupali sunderom. Stojeći pored kreveta, posmatrala je bolničarku kako diže čaršave i skida Ursulinu spavaćicu, i pri tom ne otkriva telo askete, već žene koja je umela da uživa u hrani. Bujne grudi pale su na stranu, blede butine bile su teške i mesnate. U životu bi delovala upečatljivo, njena pojava ostavljala bi još snažniji utisak zbog široke redovničke halje. Sada je, bez nje, bila kao i svi drugi pacijenti. Smrt ne pravi razliku: sveci ili grešnici, na kraju svi su isti.

Bolničarka je iscedila krpu za pranje i prešla preko torza, tako da je koža ostala glatka i svetlucava. Onda je počela da pere noge, savila je kolena da opere ispod listova. Cevanice su šarali stari ožiljci, ružna posledica zagađenih ujeda insekata. Suveniri života provedenog u dalekim krajevima. Pošto je završila s poslom, bolničarka je uzela lavor i izašla iz boksa, ostavivši Moru samu sa bolesnicom.

Šta si to znala, Ursula? Šta si mogla da nam kažeš?

„Doktoro Ajls?“

Okrenula se i videla Satklifa kako stoji iza nje. Pogled mu je bio mnogo oprezniji nego kada su se prvi put sreli. Više nije bio srdačni doktor-hipik s konjskim repom.

„Nisam znao da ćete doći“, rekao je.

„Doktor Juen me je pozvao. Naša služba će preuzeti brigu o telu.“

„Zašto? Uzrok smrti je prilično očigledan. Dovoljno je samo da pogledate kardiogram.“

„Prosto protokol. Kad god je reč o nekom zločinu, mi preuzimamo telo.“

„Pa, ja smatram da je u ovom slučaju to bacanje para poreskih obveznika.“

Nije se osvrnula na tu primedbu, već je pogledala Ursulu. „Pretpostavljam da ste razgovarali s porodicom o isključivanju aparata?“

„Bratanac je dao saglasnost. Samo čekamo da stigne sveštenik. Sestre u samostanu su zahtevale da otac Brofi bude prisutan.“

Posmatrala je kako se Ursuline grudi dižu i spuštaju u ritmu respiratora. Srce je i dalje kucalo, organi radili. Da izvadi uzorak krvi iz Ursuline vene i pošalje je u laboratoriju, nijedan test, nijedan njihov složeni aparat ne bi otkrio da je duša ove žene već napustila telo.

Rekla je: „Bila bih veoma zahvalna ako prosledite konačni izveštaj u moj kabinet.“

„Diktiraće ih doktor Juen. Reći ću mu.“

„Kao i sve laboratorijske nalaze koji idu uz njih.“

„To je sve već u kartonu.”

„Nema toksikoloških nalaza. Analiza je izvršena, zar ne?”

„Trebalo bi da jeste. Proveriću u laboratoriji, pa ću vas pozvati s rezultatima.”

„Laboratorija mora da pošalje rezultate pravo meni. Ako to ne urade, mi ćemo to obaviti u mrtvačnici.”

„Kod svakoga radite toksikološku analizu?” Odmahnuo je glavom. „Zvuči kao još jedno bacanje para poreskih obveznika.”

„Radimo ih samo kada za to ima osnova. Razmišljam o urtikariji koju sam videla one noći kada je doživela napad. Zamoliću doktora Bristola da uradi analizu kada bude radio autopsiju.”

„Mislio sam da ćete to vi obaviti.”

„Neću. Ovaj slučaj ću prepustiti nekom od kolega. Budete li imali neka pitanja posle praznika, obratite se doktoru Ejbu Bristolu.”

Laknulo joj je kada je nije pitao zašto neće ona obaviti autopsiju. A šta bi mu odgovorila? *Za ubistvo je sada osumnjičen moj bivši muž. Ne smem da dozvolim postojanje ni najmanje sumnje da nisam svoj posao obavila kako valja.*

„Stigao je sveštenik“, rekao je Satklif. „Izgleda da je vreme.“

Okrenula se i osetila kako su joj se obrazi zajapurili kada je videla oca Brofija kako stoji na vratima. Pogledi su im se ukrstili u tom trenutku prisnosti, pogledi dvoje ljudi koji su, u tom teškom času, iznenada postali svesni varnica koje iskre između njih. Oborila je pogled kada je zakoračio u boks. Ona i Satklif su se povukli da puste sveštenika da obavi poslednji obred.

Kroz prozor boksa je gledala oca Brofija kako stoji iznad Ursule, kako mu se usne pokreću u molitvi dok je razrešuje greha. A šta će biti s mojim gresima, oče?, upitala se dok je gledala njegov snažni profil. Da li bi se zaprepastio kad bi saznao šta mislim, šta osećam prema tebi? Da li bi me razrešio greha i oprostio mi slabosti?

Pomazao je Ursulino čelo, načinio prstom krst. Onda je digao pogled.

Došlo je vreme da Ursula umre.

Otac Brofi je izašao i stao pored More, kod prozora. Zatim su ušli Satklif i bolničarka.

Ono što se sledeće desilo bilo je uznemirujuće jednostavno. Pritisak na nekoliko prekidača, i to je bilo sve. Respirator je utihnuo, mehovi se zaustavili. Bolničarka je skrenula pogled ka monitoru srca i pokazatelj je počeo da usporava.

Mora je osetila da joj se otac Brofi približava, kao da je uverava da je tu ako joj zatreba uteha. Međutim, on nije pružao utehu, već je budio osećaj zbunjenosti. Privlačnosti. Nije odvajala pogled od drame koja se odigravala s druge strane prozora, misleći: uvek pogrešni muškarci. Zašto me privlače muškarci koje ne mogu ili koje ne bi trebalo da imam?

Srce je na monitoru počinjalo da gubi ritam. Bez kiseonika, s mukom je nastavljalo da kuca, čak i dok su mu ćelije odumirale. Mora je morala da potisne poriv da nešto učini, duboko usađen posle tolikih godina medicinske

obuke. Ova aritmija neće biti lečena; ovo srce neće biti spaseno.

Linija je, na kraju, postala ravna.

Mora se zadržala pored boksa, posmatrajući šta se dešava posle Ursuline smrti. Nisu gubili vreme na žalost i razmišljanje. Doktor Satklif je pritisnuo stetoskop na Ursuline grudi, odmahnuo glavom i izašao iz boksa. Bolničarka je isključila monitor i otkačila cevi i žice. Ljudi iz mrtvačnice već su stizali.

Morin zadatak ovde bio je okončan.

Ostavila je oca Brofija da stoji pored boksa i vratila se do stola za bolničarke.

„Nešto sam zaboravila da spomenem”, rekla je dežurnoj.

„Da?”

„Potrebni su nam podaci o najbližim srodnicima, za našu arhivu. Jedini broj koji sam videla u kartonu pripada samostanu. Koliko shvatam, pokojnica je imala bratanca. Imate li njegov telefonski broj?”

„Doktoro Ajls?”

Okrenula se i ugledala oca Brofija kako stoji iza nje i zakopčava kaput. Osmehnulo se kao da se izvinjava.

„Oprostite, nisam hteo da prisluškujem, ali mogu da vam pomognem. Mi u parohiji držimo sve podatke o srodnicima sestara. Potražiću broj, pa ću vam javiti.”

„Hvala vam, veoma ste ljubazni.” Uzela je fotokopirani karton i krenula da pođe.

„O, još nešto, doktoro Ajls.”

Osvrnula se. „Da?”

„Znam da ovo možda nije pravi trenutak, ali ću ipak reći.” Osmehnulo se. „Srećan Božić.”

„I vama, oče.”

„Svratićete nekada u posetu? Čisto onako?”

„Potruđiću se”, odgovorila je. Iako je bila svesna da je to samo ljubazna laž. Da joj je najpametniji potez da ode od ovog čoveka i da se više nikada ne osvrne.

I to je i uradila.

Kada je izašla iz bolnice, presekao ju je nalet ledenog vetra. Privila je karton na grudi i krenula u čeljusti ledenog vetra. Ove svete noći hodala je sama, jedini pratilac bio joj je svežanj papira koji je sada nosila. Dok je prolazila kroz garažu, nije videla nikoga, i čula je samo svoje korake kako odjekuju po betonu.

Ubrzala je korak. Dvaput zastala da se osvrne i proveriti da je neko ne prati. Kada je stigla do kola, bila je zadihana. Videla sam previše smrti, pomislila je. Sada je svugde osećam.

Ušla je u kola i zaključala vrata.

Srećan Božić, doktoro Ajls. Kako si sejala, tako i žanješ, a noćas si požnjela samoću.

Kada je izašla s parkinga, morala je da zažmuri zbog snažnih farova u retrovizoru. Još jedan automobil je izlazio iza nje. Da nije otac Brofi?, upitala se. A kuda bi on išao ovog Božića, nazad u svoj parohijski dom? Ili će se noćas zadržati u crkvi, da bude uz sve usamljene u svojoj pastvi koji možda naiđu?

Zazvonio joj je mobilni.

Iskopala ga je iz torbice i otvorila. „Doktorica Ajls.”

„Zdravo, Mora“, rekao je njen kolega Ejb Bristol. „Kakvo mi to iznenađenje šalješ iz Svetog Franje?”

„Ejbe, u ovom slučaju ja ne mogu da vršim obdukciju.”

„I onda je prebaciš meni, na Božić? Lepo.”

„Stvarno mi je žao. Znaš da se obično ne izvlačim.”

„To je ona časna sestra o kojoj se priča?”

„Jeste. Nije hitno. Obdukcioni nalaz može da sačeka do posle praznika. Nalazila se u bolnici još od napada, i malopre su isključili aparate. Imala je složene operacije mozga.”

„Znači, pregled lobanje neće biti od neke koristi.”

„Ne, sigurno ima postoperativnih promena.”

„Uzrok smrti?”

„Juče rano ujutru pala je u komu, posle srčanog udara. Pošto sam upoznata sa slučajem, već sam se postarala za ono osnovno. Imam kopiju kartona, i doneću ti je preksutra.”

„Mogu li da znam zašto ti ne radiš ovo?”

„Mislim da moje ime ne treba da stoji na izveštaju.”

„Zašto?”

Ćutala je.

„Mora, zašto sama sebe skidaš sa slučaja?”

„Lični razlozi.”

„Poznavala si pacijentkinju?”

„Nisam.”

„Pa šta je onda?”

„Poznajem jednog osumnjičenog”, rekla je. „Bila sam u braku s njim.”

Prekinula je vezu, bacila mobilni na sedište i posvetila se vožnji, odlasku kući, na sigurno.

Kada je skrenula u svoju ulicu, padale su pahulje krupne kao kuglice vate. Bio je to čaroban prizor, ta gusta zavesa snega, srebrnasti smetovi koji su prekrili travnjake pred kućama. Mir svete noći.

Upalila je vatru u kaminu i spremila jednostavnu večeru, paradajz-čorbu i istopljeni sir na tostu. Sipala čašu crnog i sve odnela u dnevnu sobu, gde je jelka svetlucala. Ali nije mogla da završi čak ni tu skromnu večeru. Gurnula je poslužavnik u stranu i dovršila vino dok je gledala u vatru. Obuzdala je poriv da digne slušalicu i pozove Viktora. Je li stigao na avion? Nije čak znala ni gde je on sada, niti šta bi mu rekla. Izdali smo jedno drugo, pomislila je; nijedna ljubav ne može to da preživi.

-Mighty-

Ustala je, ugasila svetio i otišla u krevet.

DVADESET JEDAN

Lonac sa sosom od teletine krčkao se skoro dva sata na šporetu, a miris paradajza, belog luka i kuvanog mesa nadjačao je blažu aromu čurke od osam kila, koja je sada, smeđa i blistava, počivala u plehu na radnoj površini. Ricolijeva je sedela za kuhinjskim stolom svoje majke i ubacivala jaja i istopljeni puter u krompir koji je upravo skuvala i ispasirala. U svom stanu je retko imala vremena da kuva, i uglavom bi jela nešto što na brzinu iskopa iz zamrzivača. Ali ovde, u majčinoj kuhinji, kuvanje nikada nije bilo užurbano. Bio je to čin pun poštovanja, u čast samoj hrani, bez obzira na to koliko su sastojci skromni. Svaki korak, od seckanja do mešanja i zalivanja, bio je deo svečanog obreda, čiji je vrhunac predstavljalo iznošenje posuda na sto, gde će ih pozdraviti uzdasi puni poštovanja. U Anđelinoj kuhinji nije bilo prečica.

I tako je Ricolijeva polako dodavala brašno u zdelu s krompirom i ulupanim jajima, pa onda sve mešala rukama. Prijalo joj je ritmično mešenje toplog testa, tiho prihvatanje činjenice da taj postupak ne može da se ubrza. Mnogo šta u svom životu nije prihvatila. Trošila je previše snage na pokušaje da bude brža, bolja, efikasnija. Sada joj je, za promenu, prijalo da se prepusti jednostavnim zahtevima pravljenja njoka.

Dosula je brašna pa nastavila da mesi testo, usredsređena na svilenkastu teksturu koja joj je klizila između prstiju. U drugoj sobi, gde su se okupili muškarci, sa televizora je treštao sportski program. Ali ovde, zaštićena od huka sa tribina i brbljanja komentatora, blaženo je radila, ruke su joj prolazile kroz testo koje je postajalo rastegljivo. Prekinuo ju je samo jedan Ajrinin blizanac koji se ugegao u kuhinju, lupio glavom u sto i zakukao.

Ajrin je utrčala i uzela ga. „Anđela, *sigurni ste* da ne mogu da vam pomognem oko kuvanja?“, upitala je, pomalo zvučeći kao da bi sve dala da pobegne iz bučne dnevne sobe.

Anđela, koja je pržila kanole, rekla je: „Da nisi ni pomislila! Samo ti idi i bavi se svojom decom.“

„Može da ih čuva Majki. Ionako ne radi ništa, samo bulji u TV.“

„Ne, idi sedi u dnevnu sobu i uživaj. Dženi i ja sve držimo pod kontrolom.“

„Ako ste stvarno sigurni...“

„Sigurna sam, sigurna sam.“

Ajrin je uzdahnula i izašla, a mališa joj se otimao u naručju.

Ricolijeva je počela da razvlači testo za njoke. „Znaš, mama, ona stvarno hoće da nam pomogne.“

Anđela je vadila krhke i zlatne kanole iz vrelog ulja i stavljala ih na papirni ubrus da se osuše. „Bolje nek pazi na decu. Ja ovde imam sistem. Ne bi ona znala šta da radi u mojoj kuhinji.“

„Stvarno. Isto kao ja?“

Anđela se okrenula da je pogleda, a sa varjače joj je kapalo ulje.

„Naravno da ti znaš.”

„Jedino ono čemu si me ti naučila.”

„A to nije dovoljno? Trebalo je više da se potrudim?”

„Znaš da nisam to mislila.”

Anđela je kritički posmatrala kako njena kćerka seče testo na kvadratiće. „Misliš da je Ajrin majka naučila kako se prave njoke?”

„Sumnjam, mama. S obzirom na to da je Irkinja.”

Anđela je prezrivo frknula. „Još jedan razlog da je ne pustim u kuhinju.”

„Hej, kevo!” rekao je Frenki uletevši na vrata. „Imaš još nešto za grickanje?”

Ricolijeva je digla pogled da vidi svog starijeg brata kako ulazi. Od glave do pete je izgledao kao marinac, preterano razvijena ramena bila su mu široka isto koliko i frižider u koji je sada virio. „Niste valjda dokrajčili čitavu tacnu!”

„Ma ne, oni mali balavci su prljavim ručicama sve ispipali. To neću više da jedem.”

„Dole imaš još sira i salame”, rekla je Anđela. „I lepe pečene paprike, tamo u posudi. Hajde naređaj novu tacnu, molim te.”

Frenki je uzeo pivo iz frižidera i odmah ga otvorio. „Ajde ti, kevo. Ne smem da propustim poslednju četvrtinu.”

„Dženi, naređaj mu ti, važi?”

„Zašto ja? On ionako ne radi ništa korisno”, primetila je Ricolijeva.

Ali Frenki je u međuvremenu izašao iz kuhinje i verovatno je već lokao pivo ispred televizora.

Otišla je do sudopere da opere brašno sa ruku, ali mir koji je malopre osećala sada je nestao, zamenila ga je dobro poznata razdražljivost. Isekla je kockice sveže mocarele i tanke kriške salame i rasporedila ih po tacni. Dodala i pečene paprike i masline. Ako stavi više, muškarcima će pokvariti apetit.

Gospode, počela sam da razmišljam kao majka. Zašto bi mene bolelo uvo hoće li oni da pokvare apetit?

Odnela je tacnu u dnevnu sobu, gde su njen otac i braća na kauču zijali kao maloumnici, staklastih pogleda prikovanih za televizor. Ajrin je klečala na podu pored jelke i kupila mrvice kekisa.

„Izvinjavam se”, izustila je Ajrin. „Dagi ga je bacio na tepih pre nego što sam stigla da ga uhvatim i...”

„Hej, Dženi”, rekao je Frenki. „Možeš malo da se skloniš? Ne vidim utakmicu.”

Stavila je tacnu s predjelom na stočić za kafu i uzela onu koja je sada bila zaražena dečjim bacilima. „Znaš”, rekla je, „neko bi *mogao* da pomogne Ajrin da pazi na dečake.”

Majki je napokon digao staklasti pogled. „A? Mm, da..”

„Dženi, *mrdaj*”, rekao je Frenki.

„Ne dok ne kažeš hvala.”

„Zašto?”

Uzela je tacnu koju je malopre spustila. „Pošto nisi ni primetio...”

„Dobro, dobro. Mislim, stvarno. *Hvala.*”

„*Nema* na čemu.” Ponovo je spustila tacnu, snažno, pa se vratila u kuhinju. Na vratima je zastala i ponovo osmotrila prizor u dnevnoj sobi. Ispod božićne jelke, koja je treperila od svetlosti, bilo je nagomilano brdo poklona, poput ponuda nekom velikom bogu preterivanja. Trojica muškarca posađena ispred televizora trpala su salamu u usta. Blizanci su se vrteli po sobi kao čigre. A sirota Ajrin je pažljivo tražila svaku zalutalu mrvu kekisa dok su joj pramenovi divne riđe kose ispadali iz konjskog repa.

Nije ovo za mene, pomislila je Ricolijeva. Pre bih umrla nego da se zarobim u ovom košmaru.

Pobegla je u kuhinju i odložila tacnu. Stajala je tu na tren, duboko dišući, odupirući se užasnom osećaju klaustrofobije. Svesna, istovremeno, pritiska u bešici. Ne smem da dozvolim da mi se ovo desi, pomislila je. Ne mogu da se pretvorim u Ajrin, koju su izmorile i iscedile prljave ručice.

„Šta je?“, upitala je Anđela.

‘ „Ništa, mama.”

„Šta je? Vidim da nešto nije u redu.”

Uzdahnula je. „Znaš, od Frenkija ću stvarno da popizdim.”

„Ne možeš da smisliš neku lepšu reč?”

„Ne mogu, to je reč koja tačno iskazuje kako se osećam. Zar ti nikada ne vidiš kakav je on kreten?”

Anđela je čutke izvadila poslednje kanole i stavila ih da se cede.

„Znaš kako je nekada jurio Majkija i mene oko kuće s usisivačem? Voleo je da na smrt preplaši Majkija, govorio mu kako će da ga usisa u cev. Majk je vrištao kao izbezumljen. Ali ti to nikada nisi čula, zato što je Frenki to uvek radio kada ti nisi kod kuće. Nikada nisi znala kako nas je zlostavljao/’

Anđela je sela za kuhinjski sto i zagledala se u komadiće testa za njoke koje je njena kćerka isekla. „Znala sam“, rekla je.

„Molim?”

„Znala sam da je mogao da bude bolji prema vama. Da je mogao da bude bolji brat.”

„A ipak si ga puštala da radi šta hoće. To nam je smetalo, mama. Majku još smeta, to što ti je Frenki uvek bio miljenik.”

„Ne shvataš ti Frenkija.”

Ricolijeva se nasmejala. „Odlično ja njega shvatam.”

„Sedi, Dženi. Hajde. Hajde zajedno da pravimo njoke. Tako je brže.”

Ricolijeva je uzdahnula i sela za sto preko puta Anđele. Čutke, besno, počela je da posipa njoke brašnom, da stiska svaki komad i prstima pravi udubljenje. Koji ličniji trag može kuvar da ostavi od svog besnog otiska prsta, utisnutog u svaki zalogaj?

„Moraš da imaš razumevanja za Frenkija”, rekla je Anđela.

„Zašto? On ga nema za mene.”

„Ne znaš kroz šta je on sve prošao.”

„O marincima sam čula i više nego što me zanima.”

„Ne, govorim o onome kad je bio beba. Onome što se desilo kada je bio beba.”

„Nešto se desilo?”

„I sada se sledim, kako je udario glavom u pod.”

„Šta, ispao je iz kolenke?” Nasmejala se. „To objašnjava njegov koeficijent inteligencije.”

„Ne, ovo nije smešno. Bilo je ozbiljno - veoma ozbiljno. Tvoj tata je bio na putu, i morala sam da vodim Frenkija u urgentni. Snimali su ga rendgenom, imao je frakturu, evo ovde.” Anđela je dodirnula glavu po strani, ostavivši trag brašna na crnoj kosi. „Frakturu lobanje.”

„Ja stalno govorim da on ima rupu u glavi.”

„Kažem ti, Džejn, nije smešno. Jedva je preživeo.”

„Previše je on zao da umre.”

Anđela se zagledala u zdelu s brašnom. „Bila su mu samo četiri meseca” rekla je.

Ricolijeva je zastala, prstiju utisnutih u meko testo. Nije mogla da zamisli Frenkija kao dete. Nije mogla da ga zamisli bespomoćnog ili ranjivog.

„Doktori su morali da mu puste krv iz mozga. I rekli su da postoje izgledi...” Anđela je zastala.

„Šta?”

„Da neće biti normalan.”

Ricolijevoj je smesta pala na um zajedljiva dosetka, ali ju je zadržala za sebe. Ovo, shvatila je, nije prilika za zajedljivost.

Anđela je nije gledala, već je sada zurila u svoju ruku koja je stezala grudvu testa. Izbegavala je kćerkin pogled.

Četiri meseca, pomislila je Ricolijeva. Tu nešto nije u redu. Sa četiri meseca još nije umeo da puze. Nije mogao da se popne iz kolenke ili izvuče iz stolice. Tako malo dete moglo je da padne jedino ako je ispušteno.

Pogledala je majku novim očima. Pitala se koliko se noći Anđela budila užasnuta, prisećajući se trenutka kada joj je stisak popustio i kada joj je dete ispalo iz ruku. Zlatni dečko Frenki, zamalo ga nije ubila rođena nepažljiva majka.

Pružila je ruku i dodirnula majku. „Hej! Na kraju je s njim sve ispalo dobro, zar ne?”

Anđela je uzdahnula. Počela je da posipa brašnom i oblikuje još njoka, iznenada radeći rekordnom brzinom.

„Mama, od svih nas Frenki je najjači.”

„Ne, nije.” Anđela je ostavila njoke na poslužavnik i pogledala kćerku. „Najjača si ti.”

„Nije nego.”

„Jesi, Džejn. Kada si se rodila, samo sam te pogledala i pomislila: za nju neću morati da brinem. Ona će da se bori, šta god da joj se desi. Znam da je Majkija trebalo više da štitim. On ne ume tako dobro da se brani.”

„Majk je odrastao kao žrtva. Uvek će se tako i ponašati.”

„Ali ne i ti.“ Slabašan osmeh zaigrao je u uglovima Anđelinih usana kada se zagledala u kćerku. „Kad su ti bile tri godine, videla sam kako si pala i udarila licem u stočić za kafu. Posekla si se ovde, ispod brade.”

„Aha, još imam ožiljak.”

„Morali su da te šiju. Krvarila si po čitavom tepihu. A znaš šta si uradila? Pogodi šta si uradila.”

„Verovatno sam urlala iz petnih žila.”

„Ne. Počela si da udaraš stočić za kafu. Pesnicom, ovako!” Anđela je odalamila sto pesnicom, od čega se digao oblačić brašna. „Kao da si besna na njega. Nisi mi dotrčala. Nisi plakala zbog onolike krvi. Bila si suviše zauzeta uzvraćanjem udaraca onome što te je povredilo.” Anđela se nasmejala i prešla rukom preko očiju, ostavivši beli trag na obrazu. „Bila si mnogo čudna devojčica. Od sve dece, tobom sam se najviše ponosila.”

Ricolijeva je zurila u majku. „To nisam znala. Nisam imala pojma.”

„Ha! Deca! Nemate vi pojma ni šta sve roditelji zbog vas moraju da prežive. Čekaj samo kad budeš imala svoju decu, onda ćeš da vidiš. Onda ćeš znati kakav je to zaista osećaj.”

„Šta?”

„Ljubav”, rekla je Anđela.

Ricolijeva je pogledala majčine ogrubele ruke, i odjednom joj se grlo steglo, a oči je zapekle. Ustala je i otišla do sudopere. Napunila lonac u kome će kuvati njoke. Sačekala je da se voda zagreje, misleći: možda stvarno ne znam kakav je osećaj ljubav. Zato što sam bila previše zauzeta borbom protiv nje. Kao što se borim protiv svega što može da me povredi.

Ostavila je lonac na šporetu i izašla iz kuhinje.

Na spratu, u sobi svojih roditelja, uzela je telefon. Nakratko je sela na krevet, držeći slušalicu i pokušavajući da stisne petlju da pozove.

Hajde. Moraš.

Počela je da okreće broj.

Telefon je zazvonio četiri puta, a onda je čula snimak, kratak i poslovan: „Ovde Gejbrijel. Trenutno nisam kod kuće. Molim vas, ostavite poruku.”

Sačekala je zvučni signal i duboko udahнула.

„Ovde Džejn“, rekla je. „Moram nešto da ti kažem, i mislim da je bolje ovako, telefonom. Bolje nego da razgovaramo uživo, zato što mislim da ne bih baš volela da vidim tvoju reakciju. Dakle, evo. Zaglavila sam.“ Iznenada se nasmejala. „Bože, stvarno se osećam glupo, da napravim najstariju grešku na svetu. Nikada više neću pričati viceve o glupim plavušama. Desilo se, međutim, pa... Trudna sam. Mislim da je već nekih osam nedelja. Što, ako se pitaš, znači da je dete potpuno sigurno tvoje. Od tebe ništa ne tražim. Neću da osećaš obavezu da uradiš ono što se od muškaraca očekuje, šta god to bilo. Ne moraš čak ni da mi se javiš. Ali mislim da imaš pravo da znaš, zato...” Zastala je, glas joj je odjednom zadrhtao od suza. Nakašljala se. „Zato što sam odlučila da rodim to dete.”

Prekinula je vezu.

Dugo se nije pomerala, već je samo zurila u šake, obuzeta kovitlacom osećanja. Olakšanje. Strah. Uzbudjenje. Ali ne i sumnja - bila je potpuno ubeđena u ispravnost svoje odluke.

Ustala je, odjednom se osećajući veoma lako, oslobođena bremena neizvesnosti. Čekale su je tolike brige, toliko pramena za koje mora da se pripremi, a ipak je primećivala neku novu lakoću u koraku dok je silazila niz stepenice i vraćala se u kuhinju.

Voda je ključala na šporetu. Para joj je zagrevala lice poput majčinog milovanja.

Dodala je dve supene kašike maslinovog ulja, a onda ubacila njoke u lonac. Tri druga lonca već su se krčkala na šporetu, i svaki je širio različit miris. Aroma kuhinje njene majke. Duboko je udahнула, gotovo bolna od novog doživljaja ovog svetog mesta, gde je hrana ljubav.

Pokupila je knedlice od krompirovog testa kada su isplivale na površinu, stavila ih na tanjir, prelila sosom od teletine. Otvorila je pećnicu i izvadila vatrostalne posude koje su se unutra zagrevale: pečeni krompiri. Boranija. Čufte. Manikoti. Parada obilja, koju su ona i majka trijumfalno iznele u trpezariju. Na kraju je, naravno, sledila ćurka, koja je kraljevski usamljena ležala na sredini stola, okružena svojim italijanskim rođacima. Bilo je to mnogo više nego što oni mogu da pojedu, ali u tome i jeste stvar; obilje i hrane i ljubavi.

Sedela je za stolom, nasuprot Ajrin, i gledala je kako hrani blizance. Pre samo sat vremena, kada je pogledala Ajrin u dnevnoj sobi, videla je umornu mladu ženu čiji je život već svršen, kojoj suknja visi od neprekidnog cimanja malih ruku. Sada je gledala istu tu ženu i videla jednu drugu Ajrin, koja se smeje dok stavlja kašiku sa sosom u mala usta, čiji izraz lica postaje nežan i odsutan dok dodiruje usnama kudravu kosu.

Vidim drugu ženu zato što sam se ja promenila, pomislila je. Ne Ajrin.

Posle večere, dok je pomagala Anđeli da skuva kafu i napuni kanole šlagom, shvatila je da novim očima gleda i majku. Videla je nove srebrnaste pramenove u njenoj kosi, kožu koja visi pod bradom. Jesi li ikada zažalila što si nas rodila, mama?, pitala se. Jesi li ikada zastala i pomislila da si pogrešila? Ili si bila sigurna isto koliko sam ja sada, u vezi sa ovom bebom?

„Ej, Dženi!“, viknuo je Frenki iz dnevne sobe. „Zvoni ti mobilni u torbici.“

„Možeš da se javiš?“, uzvratila je povikom.

„Gledamo utakmicu!“

„Sva sam umazana od tvog šlaga! Javi se!“

Ušao je u kuhinju i gurnuo joj telefon u ruke. „Neki tip.“

„Frost?“

„Jok. Ne znam ko je.“

Gejbrijel, pomislila je odmah. Čuo je svoju poruku.

Otišla je do sudopere i polako oprala ruke. Kada je napokon uzela telefon, uspeła je da smireno kaže: „Halo?“

„Detektivko Ricoli? Ovde otac Brofi.“

Sva napetost odjednom je iscurila iz nje. Skljokala se u stolicu. Osećala

je da je majka gleda, pa je pokušala da sakrije razočaranje u glasu.

„Da, oče?“

„Oprostite što vas zovem na Božić, ali nikako ne mogu da dobijem doktorku Ajls a - pa, iskršlo je nešto što bi trebalo da znate.“

„Šta?“

„Doktorka Ajls je želela podatke o najbližim srodnicima sestre Ursule, pa sam joj obećao da ću ih naći. Međutim, ispostavilo se da je naš parohijski arhiv malo zapušten. Imamo stari telefonski broj njenog brata u Denveru, ali je taj broj ukinut.“

„Majka Meri Klement mi je rekla da joj je brat umro.“

„Je li vam rekla da je sestra Ursula imala i bratanca?“

„Njega nije spominjala.“

„Izgleda da se javio doktorima. Bar mi je tako bolničarka rekla.“

Pogledala je tanjir s napunjenim kanolima, koji su postajali mlitavi od šlaga. „Šta hoćete da mi kažete, oče?“

„Znam da će delovati kao sitnica, traženje nekog bratanca koji tetku nije video godinama. I znam koliko je to teško, naći nekoga ko ne živi u našoj državi ako ne znate ni kako se zove. Ali crkva ima izvore koje nema čak ni policija. Dobar sveštenik poznaje svoju pastvu. Zna njihove porodice i imena njihove dece. Zato sam pozvao jednog sveštenika iz denverske parohije u kojoj je živeo brat sestre Ursule. Odlično se seća njenog brata. On mu je održao opelo.“

„Jeste li ga pitali za rođake? Za tog bratanca?“

„Jesam.“

„I?“

„Nema bratanca. Ne postoji.“

DVADESET DVA

Mora je sanjala pogrebne lomače.

Čučala je u senci i gledala kako narandžasti plamenovi ližu tela naslagana kao cepanice, gledala kako ljudsko meso nestaje u jari vatre. Zapaljene leševe okruživale su siluete ljudi, krug nemih posmatrača čija lica nije videla. A ni oni nisu mogli da vide nju, jer je bila skrivena u tami, sklonila se od njihovih pogleda.

Sa lomače su letele iskre, hranjene ljudskim gorivom, i u spiralama se dizale ka nebu. Varnice su obasjavale noć i otkrivale jedan još gori prizor: leševi su se i dalje kretali. Pocrneli udovi su se bacakali u vatrenim mukama.

Jedan čovek u tom krugu polako se okrenuo i zagledao u Moru. Bilo je to lice koje je prepoznavala, lice u čijim očima nije bilo ni tračka duše.

Viktor.

Istog trenutka se probudila, srce joj je mahnito tuklo, spavaćica bila natopljena znojem. Napolju je vetar naleteo na kuću, i čula je jeku prozora koji se tresu, stenjanje zidova. I dalje pod utiskom košmara, ležala je potpuno mirno, a znoj je počeo da joj se hladi na koži. Da li ju je to samo vetar probudio? Oslušnula je; svako škripanje kuće zvučalo je kao korak. Uljez koji se približava.

Iznenada se napela, pošto je čula nekakav drugačiji zvuk. Grebanje napolju, poput kandži životinje koja pokušava da uđe.

Pogledala je sat: petnaest do dvanaest.

Pridigla se i učinilo joj se da je u sobi ledeno. U mraku je potražila kućni mantil, ali nije upalila svetlo da je ne zaslepi.

Otišla je do prozora i videla da je napolju sneg prestao da pada. Zemlja se belasala na mesečini.

Ponovo se začuo - zvuk nečega što se trlja o zid. Pribila se uz staklo i ugledala treptaj neke senke kako se kreće ispred ugla kuće. Neka životinja?

Izašla je iz spavaće sobe i bosonoga naslepo krenula hodnikom ka dnevnoj sobi. Obišla je jelku i pogledala kroz prozor.

Srce samo što joj nije stalo.

Neki čovek se stepenicama penjao na njen trem.

Nije mu videla lice jer je bilo skriveno u senci. Kao da je osetio da ga ona gleda, okrenuo se ka prozoru gde je stajala, i videla je njegovu siluetu. Široka ramena, konjski rep.

Povukla se od prozora i ostala da stoji zavučena između bodljikavih grančica jelke, pokušavajući da shvati šta to Metju Satklif traži ovde, na njenim vratima. Zašto bi došao u ovo doba, bez najave? Još se nije oslobodila poslednjih tragova straha iz košmara i osećala se nelagodno zbog ove kasne noćne posete. Dvaput će razmisliti pre nego što otvori vrata - čak i čoveku čije lice i ime zna.

Zvono je zazvonilo.

Trgla se, i jedan stakleni ukras je pao s jelke i razbio se o pod.

Napolju, senka je krenula ka prozoru.

Nije se pokrenula, još je razmišljala šta da uradi. Prosto neću upaliti svetlo, pomislila je. On će odustati i otići.

Zvono je ponovo zazvonilo.

Odlazi, pomislila je. Odlazi i zovi me ujutro.

Oдахnula je kada je čula njegove korake kako se spuštaju stepenicama trema. Primakla se prozoru i pogledala napolje, ali ga nije videla. A nije videla ni auto parkiran ispred kuće. Kuda je otišao?

Sada je čula korake, čizme na snegu, kako obilaze kuću. Šta to kog đavola radi, što se tako šeta po njenom dvorištu?

Pokušava da nađe načina da uđe.

Izvukla se iza jelke i zagrizla usnu kada je stala na slomljeni ukras, koji joj se zario u boso stopalo.

Njegova silueta se odjednom pojavila na drugom prozoru. Gledao je unutra, pokušavao da vidi šta ima u mračnoj dnevnoj sobi.

Povukla se u hodnik, mršteći se od svakog koraka, a taban joj je bio mokar od krvi.

Vreme je da pozovem policiju. Da okrenem devet-jedan-jedan.

Okrenula se i othramala u kuhinju, prepipavajući zid, tražeći telefon. U brzini je srušila slušalicu. Ugrabila ju je i pritisnula na uho.

Nije bilo signala.

Telefon u spavaćoj sobi, pomislila je - da nisam loše spustila slušalicu.

Ostavila je kuhinjski telefon i othramala u hodnik, s krhotinom stakla koja joj se zarivala sve dublje, po podu sada mokrom od njene krvi. Vratila se u spavaću sobu napregnuto tražeći pogledom po mraku; stopala su joj stupala po tepihu sve dok nije cevanicom naletela na krevet. Krenula je rukom preko madraca. Do telefona na noćnom stočiću.

Nije bilo signala.

Užas ju je probo kao ledeni vetar. *Presekao je telefonski kabl.*

Ispustila je slušalicu i zastala osluškujući, očajnički pokušavajući da čuje šta će on sledeće da uradi. Kuća je škripala na vetru, nadjačavajući sve zvuke sem tutnjave njenog srca.

Gde je? Gde je?

Onda je pomislila: mobilni.

Odjurila je do komode, gde je ostavila torbicu. Zakopala je po njoj tražeći telefon. Izvadila je novčanik i ključeve, olovke i četku za kosu. Telefon, jebem mu mater, gde je telefon?

U kolima. Ostavila sam ga na prednjem sedištu kola.

Glava joj se trgnula unazad kada je čula lom stakla.

Je li dopro iz prednjeg dela kuće, ili otpozadi? Gde je ušao?

Istrčala je iz spavaće sobe pa u hodnik, više ne primećujući bol dok joj se

krhotina sve dublje zarivala u stopalo. Vrata garaže nalazila su se na sredini hodnika. Cimnula ih je i izašla, baš kada je čula još jedno staklo kako se razbija i pada po podu.

Zatvorila je vrata. Krenula unazad ka kolima, dok joj je dah izbijao u kratkim pramenovima, a srce jurilo. *Tiho. Tiho.* Polako je digla kvaku na kolima i zgrčila se kada je začula metalni zvuk. Otvorila je vrata i uvukla se za volan. Prigušeno je zastenjala kada se setila da su ključevi još u spavaćoj sobi. Nije mogla da prosto pokrene motor i ode. Pogledala je saputničko sedište i ugledala mobilni, zaglavljen između naslona i sedišta.

Otvorila ga je i videla da svetli, da je baterija puna.

Hvala ti, bože, pomislila je, pa okrenula 911.

„Operater hitnih službi.”

„Adresa je Ulica Bakminster dvadeset jedan trideset”, prošaptala je. „Neko mi je provalio u kuću!”

„Možete li da ponovite adresu? Ne čujem vas.”

„Ulica Bakminster dvadeset jedan trideset! Provalnik...” Naglo je začutala, pogleda prikovanog za vrata koja su vodila u kuću. Ispod njih se sada videla crta svetla.

Ušao je. Pretražuje kuću.

Brzo je izašla iz auta i polako zatvorila vrata, ugasivši svetlo u njima. Ponovo se našla u mraku. Razvodna tabla nalazila se na samo nekoliko koraka od nje, na zidu garaže, te je pomislila da pritisne sve prekidače i ukine struju u čitavoj kući. Tako će pružiti sebi okrilje mraka. Ali on će onda sigurno pogoditi gde je ona, i krenuće pravo u garažu.

Samo ostani tiha, pomislila je. Možda će pomisliti da nisam kod kuće. Možda će pomisliti da je kuća prazna.

Onda se prisetila krvi. Ostavila je krvave tragove.

Čula je njegove korake. Cipele kako idu po parketu, prate krvave otiske njenih stopala iz kuhinje.

Na kraju će sigurno krenuti za njima u garažu.

Pomislila je kako je Dama s pacovima umrla, prisetila se blistavih kuglica raspršenih kroz njene grudi. Pomislila je na pustoš koju Glejzerov metak ostavlja u ljudskom telu. Na eksploziju olova koja uništava unutrašnje organe. Kidanje krvnih sudova, masivnu navalu krvi u grudni koš.

Beži. Izlazi iz kuće.

A šta onda? Da vrištim i zovem komšije? Da lupam na vrata? Nije znala čak ni ko joj je od komšija noćas kod kuće.

Koraci su se približavali.

Sad ili nikad.

Potrčala je ka vratima i hladni vazduh ju je ošinuo kada ih je otvorila. Istrčala je u dvorište. Bose noge su joj potonule u sneg skoro do kolena, a sneg se urušio u odškrinuta vrata, tako da nije mogla da ih zatvori iza sebe.

Ostavila ih je otvorena, probila se do kapije i cimnula zaleđenu rezu. Mobilni joj je ispao iz ruku dok se mučila oko kapije, pokušavajući da je otvori

uprkos snegu. Napokon ju je odškrinula taman koliko da se provuče, pa se isteturala napolje.

Sve kuće u njenoj ulici bile su mračne.

Potrčala je rijući sneg bosim stopalima. Upravo je bila stigla do pločnika kada je čula svog progonioca kako takođe cima kapiju, pokušava da je šire otvori.

Na pločniku je bila nemilosrdno izložena; skrenula je u živicu, u dvorište gospodina Teluškina. Ali tu su smetovi bili još veći, gotovo do kolena, i jedva se probijala napred. Stopala su joj obamrla, noge su joj se oduzimale od hladnoće. Na blistavom snegu obasjanom mesečinom bila je laka meta, crna prilika naspram nemilosrdne beline. Čak i dok se teturala napred, zaglibljenih stopala, pitala se da li on, čak i u tom trenutku, nišani.

Saplela se i pala u dubok sneg, koji joj je ušao u usta. Pridigla se na kolena i počela da puzi, odbivši da se preda. Da prihvati smrt. Gurala je napred na oduzetim nogama, slušajući korake kako gaze ka njoj. Približavao se da ubije.

Iznenada je tamu proseklo svetio.

Digla je pogled i videla farove nekog automobila koji se približavao.

Moja jedina prilika.

Zajecavši, skočila je na noge i potrčala ka ulici. Mašući rukama, vrišteći.

Auto je naglo zakočio tik ispred nje. Vozač je izašao, visoka i upečatljiva prilika, i krenuo ka njoj kroz avetinjsku belinu.

Bio je to otac Brofi.

„Sve je u redu“, rekao je tiho. „Sve je u redu.“

Okrenula se i pogledala ka kući, ali nikoga nije videla. *Gde je? Kuda je otišao?*

Sada se približavalo još svetala. Još dva automobila su se zaustavila. Videla je treptanje plavog policijskog svetla, pa je digla ruku da zaštiti oči od farova, pokušavajući da razabere prilike koje su hodale ka njoj.

Čula je Ricolijevu kako viče: „Doktorica? Dobro si?“

„Ja ću se postarati za nju“, rekao je otac Brofi.

„Gde je Satklif?“

„Nisam ga video.“

„U kući“, rekla je Mora. „Bio je u mojoj kući.“

„Uđite u svoja kola, oče“, rekla je Ricolijeva. „Samo ostanite s njom.“

Mora se još nije pomicala. Stajala je uklipljena dok je otac Brofi kretao ka njoj. Skinuo je kaput i prebacio joj ga preko ramena. Obgrlio ju je jednom rukom i poveo ka svojim kolima.

„Ne shvatam“, prošaputala je. „Odakle vi ovde?“

„Psst! Hajde da se sklonimo sa ovog vetra.“

Ušao je pored nje. Dok joj je grejalica duvala u noge, čvršće se umotala u njegov kaput pokušavajući da se zagreje, a zubi su joj tako cvokotali da nije mogla da govori.

Kroz vetrobran je videla tamne prilike kako idu ulicom. Prepoznala je

Barija Frosta dok se približavao njenim ulaznim vratima. Videla Ricolijevu i jednog pozornika kako se prikradaju bočnim vratima, s oružjem u rukama.

Okrenula se da pogleda oca Brofija. Mada nije mogla da rastumači njegov izraz, osetila je žestinu njegovog pogleda, jednako kao što je osećala toplotu njegovog kaputa. „Kako ste znali?“, prošaputala je.

„Kada nisam uspeo da vas dobijem telefonom, pozvao sam detektivku Ricoli.“ Uzeo ju je za ruku. Držao je obema šakama, i od tog dodira su joj pošle suze na oči. Odjednom nije mogla da ga gleda; zurila je pravo pred sebe, na ulicu, i kroz rasplinite boje videla ga kako prinosi njenu ruku svojim usnama i toplo je i dugo ljubi.

Zatreptala je da skloni suze i ulica joj se izoštrila pred očima. Uznemirilo ju je ono što je videla. Prilike koje trče. Ricolijeva, osvetljena jarkim plavim svetlom, juri preko ulice. Frost, s pištoljem u rukama, čuči iza policijskih kola.

Zašto idu ka nama? Šta to oni znaju a mi ne?

„Zaključajte vrata“, rekla je.

Brofi ju je zbunjeno pogledao. „Molim?“

„Zaključajte vrata!“

Ricolijeva je urlala na njih sa ulice, pokušavala da ih upozori.

Ovde je. Čuči iza kola!

Mora se okrenula u stranu, potražila rukom dugme, van sebe što ne može odmah da ga nađe u mraku.

Senka Metjua Satklifa digla se kraj njenog prozora. Trgla se kada su se vrata naglo otvorila i kad je nahrupio leden vazduh.

„Izlazi, oče“, rekao je Satklif.

Sveštenik je postao veoma miran. Tiho je, staloženo rekao: „Ključevi su u bravi. Uzmite auto, doktore Satklif. Mora i ja izlazimo.“

„Ne, samo ti.“

„Ne izlazim ako ne izađe i ona.“

„Izlazi napolje, jebem ti mater!“

Povukao ju je za kosu i nabio joj cev pištolja u slepoočnicu. „Molim vas“, prošaputala je Brofiju. „Poslušajte ga. Odmah.“

„Važi!“ rekao je Brofi usplahireno. „Evo! Izlazim..Otvorio je vrata i zakoračio napolje.

Satklif se obratio Mori: „Sedaj za volan.“

Tresući se, nespretna, Mora se prebacila preko menjača, na vozačko sedište. Pogledala je u stranu, kroz prozor, i videla Brofija kako i dalje stoji kraj kola i bespomoćno zuri u nju. Ricolijeva mu je vikala da se skloni, ali on kao da je bio oduzet.

„Vozi“, rekao je Satklif.

Mora je ubacila u brzinu i pustila ručnu. Pritisnula je gas bosim stopalom, a onda ga digla.

„Ne možeš da me ubiješ“, rekla je. Logična doktorica Ajls ponovo je preuzela kontrolu. „Okruženi smo policajcima. Trebam ti kao talac. I trebam ti da vozim.“

Prošlo je nekoliko trenutaka. Večnost.

Oštro je udahnula kada je spustio pištolj s njene glave i snažno joj utisnuo cev u butinu.

„A tebi ne treba leva noga da voziš. Znači, hoćeš da ti ostane koleno?“

Progutala je knedlu. „Da.“

„Onda kreći.“

Pritisnula je gas.

Auto se polako pokrenuo, pored parkiranih policijskih kola gde je čučao Frost. Tamna ulica se pružala pred njima, pusta. Auto je nastavio da se kreće.

Odjednom je videla oca Brofija u retrovizoru, kako trči za njima, osvetljen isprekidanim bleskovima plavog rotacionog svetla. Zgrabio je Satklifova vrata i otvorio ih. Pružio je ruku, uhvatio Satklifa za rukav i pokušao da ga izvuče.

Pištolj je prasnuo i sveštenik je poleteo unazad.

Mora je otvorila svoja vrata i bacila se iz kola u pokretu.

Pala je na ledeni pločnik i pred očima su joj sevnuli svetlaci kada joj je glava udarila o zemlju.

Na trenutak nije mogla da se pokreće. Ležala je u tami, zarobljena u nekom hladnom i otupljujućem svetu, ne osećajući bol, ne osećajući strah. Svesna samo vetra koji joj nanosi paperjasti sneg na lice. Čula je neki glas kako je doziva iz velike daljine.

Sada glasnije. Bliže.

„Doktorka? Doktorka?“

Mora je otvorila oči i namrštila se od bleska baterijske u ruci Ricolijeve. Okrenula je glavu od svetla i videla automobil desetak koraka dalje, zakucan u drvo. Satklif je ležao na ulici, na stomaku, pokušavajući da se pridigne, s lisicama na rukama.

„Otac Brofi.“, prošaputala je. „Gde je otac Brofi?“

„Već smo pozvali hitnu.“

Mora se polako pridigla i pogledala niz ulicu, gde je Frost čučao iznad sveštenikovog tela. Ne, pomislila je. Ne.

„Nemoj još da ustaješ“, rekla je Ricolijeva pokušavajući da je zadrži.

Ali Mora ju je odgurnula i ustala klecavim nogama, stegnutog grla. Jedva da je osećala ledenu ulicu pod bosim nogama dok se teturala ka Brofiju.

Frost je digao pogled kada se približila. „Pogođen je u grudi“, rekao je tiho.

Pala je na kolena kraj njega, rastrgnula sveštenikovu košulju i videla gde je metak ušao. Čula je zlokobni zvuk usisavanja vazduha u pluća. Pritisnula šaku na ranu i osetila toplu krv i vlažnu kožu. Tresao se od hladnoće. Vetar je šibao ulicom, oštar kao kandže. A ja sam u tvom kaputu, pomislila je. Kaputu koji si mi dao da se zagrejem.

Kroz urlike vetra čula je zavijanje hitne pomoći.

Pogled mu je bio dalek, svest je gasnula.

„Ostani sa mnom, Danijele“, rekla je. „Čuješ li me?“ Glas ju je izdavao.

„Preživećeš.” Nagnula se napred, suze su joj kliznule na njegovo lice dok ga je tiho preklinjala.

„Molim te! Učini to za mene, Danijele. Moraš da živiš! Moraš da živiš...”

DVADESET TRI

Na televizoru u bolnici je, kao i uvek, išao CNN.

Mora je sedela sa zavijenom nogom na stolici, pogleda prikovanog za teletekst koji je klizio u dnu ekrana, ali nije shvatala ni reč. Mada je sada bila odevena u vuneni džemper i somotske pantalone, i dalje joj je bilo hladno, i mislila je da joj više nikada u životu neće biti toplo. Četiri sata, pomislila je. Na operacionom stolu je već četiri sata. Pogledala je svoje šake i ponovo ugledala krv Danijela Brofija ispod svojih noktiju, ponovo osetila njegovo srce kako pod njenim dlanom damara kao ranjena ptica. Nije morala da vidi rendgenski snimak da zna kakva je oštećenja metak izazvao; već je videla stravične posledice koje ostavlja Glejzerov metak u grudima Dame s pacovima, i znala je sa čime su sada hirurzi suočeni. Plućno krilo razneto sačmom. Krv koja lipti iz desetina pokidanih krvnih sudova. Panika koja obuzima osoblje u operacionoj sali kada vide da se život gasi, hirurzi koji ne stižu dovoljno brzo da stave pean.

Digla je pogled kada je Ricolijeva ušla u sobu, sa šoljom kafe i mobilnim. „Našli smo tvoj mobilni pored kapije”, rekla je pruživši ga Mori. „A kafa je za tebe. Popij je.”

Mora je otpila gutljaj. Bila je preslatka, ali joj je šećer sada prijao. Prijao joj je svaki izvor energije za njeno umorno i izubijano telo.

„Mogu li još nešto da učinim za tebe?”, upitala je Ricolijeva. „Treba ti još nešto?”

„Da.“ Mora je digla pogled sa kafe. „Hoću da mi kažeš istinu.”

„Ja uvek govorim istinu, doktorka. To znaš.”

„Onda mi reci da Viktor nema nikakve veze s ovim.”

„Nema.”

„Potpuno si sigurna?”

„Koliko to mogu da budem. Tvoj bivši je možda prvoklasan seronja. Možda te je lagao. Ali prilično sam sigurna da nikoga nije ubio.”

Mora se zavalila na sofi i uzdahnula. Zagledala se u solju koja se pušila, pa upitala: „A Metju Satklif? Je li on stvarno doktor?”

„Da vidiš čuda, stvarno jeste. Diplomirao je u Vermontu. U Bostonu je bio na stažu, kao internista. Zanimljivo je to, doktorka. Čovek može da uđe u bolnicu, kaže osoblju da je njegov pacijent upravo primljen, i niko mu neće postavljati pitanja. Pogotovo kada se javi pacijentov rođak i potvrdi tu priču.”

„Lekar koji radi kao plaćeni ubica?”

„Ne znamo je li mu *Oktagon* platio. Zapravo, mislim da kompanija nema nikakve veze sa ovim ubistvima. Satklif je to možda uradio iz sopstvenih razloga.”

„Kojih razloga?”

„Da se zaštiti. Da sakrije ono što se desilo u Indiji.” Pošto je videla Morin zbunjeni pogled, Ricolijeva je dodala: „*Oktagon* je napokon obelodanio spisak

osoblja iz one fabrike u Indiji. Među njima je i fabrički doktor.”

„On?”

Ricolijeva je klimnula glavom. „Dr Metju Satklif.”

Mora se zagledala u televizor, ali misli joj nisu bile okrenute slikama koje su igrale na ekranu. Mislila je na pogrebne lomače, na surovo razbijene lobanje. I prisetila se košmara o vatri koja guta ljudsko meso. O telima koja se još pomeraju, koja se još grče u plamenu.

Rekla je: „U Bopalu je stradalo šest hiljada ljudi.”

Ricolijeva je klimnula glavom.

„Ali sutradan ujutro, bilo je stotine hiljada preživelih.” Mora je pogledala Ricolijevu. „Gde su bili preživeli iz Bare? Dama s pacovima sigurno nije bila jedina.”

„A ako nije, šta se desilo sa ostalima?”

Pogledale su se, obe sada svesne šta je to Satklif očajnički pokušavao da prikrije. Ne sam udes, već ono posle. I svoju ulogu u tome. Pomislila je na užas koji ga je sigurno dočekaao te noći, pošto je otrovni oblak prešao preko sela. Čitave porodice leže mrtve u krevetima. Tela pružena napolju, zgrčena u samrtnoj agoniji. Fabričkog doktora su sigurno prvog poslali da proceni situaciju.

Možda je shvatio da su neke žrtve još žive tek pošto su odlučili da spale leševe. Možda mu je na to skrenuo pažnju neki krik, ili pokretanje udova dok su vukli tela na lomaču.

Pošto se smrad smrti i ispečenog mesa širio naokolo, sigurno se uspaničio kada je video žive. Tada više nije bilo povratka; predaleko su otišli.

To je ono što nisi želeo da svet sazna: šta si uradio živima.

„Zašto te je noćas napao?”, upitala je Ricolijeva.

Mora je odmahнула glavom. „Ne znam.”

„Videla si ga u bolnici. Razgovarala si s njim. Šta se desilo?”

Mora je razmislila o razgovoru sa Satklifom. Stajali su, gledali Ursulu, razgovarali o autopsiji. O laboratorijskim nalazima i izveštajima.

I toksikološkim analizama.

Rekla je: „Mislim da ćemo odgovor na to saznati kada izvršimo autopsiju.”

„Šta očekuješ da ćeš naći?”

„Razlog zašto je doživela srčani napad. Bila si tamo te noći. Rekla si mi da ju je pred sam napad obuzela panika. Da je delovala prestravljeno.”

„Zato što je on bio tamo.”

Mora je klimnula glavom. „Znala je šta će se desiti, a nije mogla da govori, pošto je u grlu imala cev. Videla sam i previše takvih situacija. Znam kako to izgleda. Svi dotrče u sobu, vlada opšti metež. Istovremeno se da je nekoliko lekova.” Zastala je. „Ursula je bila alergična na penicilin.”

„Hoće li se to videti na testu?”

„Ne znam. Ali to bi ga zabrinulo, zar ne? A ja sam jedina zahtevala test.”

„Detektivko Ricoli?“

Okrenuli su se i ugledali na vratima medicinsku sestru iz operacione sale.

„Doktor Demetrios javlja da je sve prošlo dobro. Sada ga ušivaju. Pacijent će biti premešten na intenzivnu negu za otprilike sat vremena.“

„Doktorica Ajls je čekala da ga vidi.“

„Još dugo neće moći da prima posetioce. Intubiran je i pod sedativima. Bolje da se vratite kasnije u toku dana. Možda posle ručka.“

Mora je klimnula glavom i polako ustala.

Isto je učinila i Ricolijeva. „Odvešću te kući“, rekla je.

Već je svanulo kada je Mora ušla u svoju kuću. Pogledala je trag sasušene krvi koji je ostavila na podu, dokaz onoga što je preživela. Prošla je kroz sve sobe, kao da ih preotima od tame. Da potvrdi kako je ovo i dalje njen dom, i da između ovih zidova nema mesta za strah. Ušla je u kuhinju i videla da je neko već zakucao daske preko slomljenog prozora, da ne ulazi hladnoća.

Po Džejninom naređenju, bez svake sumnje.

Negde je zvonio telefon.

Digla je slušalicu sa zida, ali nije bilo signala. Kabl još nije popravljen.

Moj mobilni, pomislila je.

Otišla je u dnevnu sobu, tamo gde je ostavila torbicu. Kada je izvadila telefon, zvonjava je prestala. Ukucala je šifru da čuje poruku.

Zvao ju je Viktor. Spustila se na sofu, ošamućena što čuje njegov glas.

„Znam da je prerano da te zovem. I verovatno se pitaš što bi me kog đavola slušala posle... pa, posle svega što se desilo. Ali sada je sve izbilo na videlo. Znaš da ovim ništa ne mogu da dobijem. Zato ćeš mi možda poverovati kada ti kažem koliko mi nedostaješ, Mora. Mislim da bismo uspeli ponovo. Mogli bismo ponovo da pokušamo. Pruži mi još jednu priliku. Molim te.“

Dugo je sedela na sofi, držeći telefon u utrnulim rukama i zureći u hladni kamin. Neki plamenovi ne mogu ponovo da se ukrešu. Neke plamenove je bolje ostaviti mrtve.

Vratila je telefon u torbicu. Ustala. Pa otišla da obriše krv sa poda.

Oko deset sunce se napokon probilo kroz oblake, i dok se vozila kući, Ricolijeva je morala da škilji zbog njegovog blistavog sjaja na novom snegu. Ulice su bile tihe, pločnici besprekorno beli. Ovog božićnog jutra osećala se kao nova. Očišćena od svih sumnji.

Dodirnula je stomak i pomislila: znači, ostali smo samo ti i ja, mala.

Parkirala se ispred svoje zgrade i izašla. Zastala tu, na hladnom suncu, da duboko udahne kristalni vazduh.

„Srećan Božić, Džejn.“

Ukočila se, a srce joj je snažno zalupalo. Polako se okrenula.

Gejbrijel Din je stajao pored ulaza u zgradu. Gledala ga je kako joj prilazi, ali nije mogla da smisli šta da mu kaže. Nekada su bili bliski koliko to

samo muškarac i žena mogu biti, a sada su samo stajali, nemi kao stranci.

„Mislila sam da si u Vašingtonu”, rekla je napokon.

„Stigao sam pre sat vremena. Uhvatio sam prvi let.“ Zastao je. „Hvala ti što si mi rekla”, kazao je tiho.

„Aha, dobro.” Slegnula je ramenima. „Nisam bila sigurna hoćeš li uopšte hteti da znaš.“

„Zašto ne bih hteo?”

„To je komplikacija.”

„Čitav život je niz komplikacija. Moramo sa svakom da se nosimo, kako koja naiđe.”

Tako jednostavan odgovor. *Čovek u sivom odelu*, tako ga je doživela kada su se upoznali, i tako ga je i sada videla, dok je stajao pred njom u tamnom mantilu. Tako smiren i dalek.

„Koliko dugo već znaš?”, upitao je.

„Do pre neki dan nisam bila sigurna. Uzela sam jedan od onih kućnih testova. Ali slutila sam već nedeljama.”

„Zašto si toliko čekala da mi kažeš?”

„Nisam uopšte htela da ti kažem. Zato što sam mislila da ga neću zadržati.”

„Zašto ne bi?”

Nasmejala se. „Kao prvo, nemam pojma s decom. Kad mi neko da bebu, ne znam šta ću s njom. Treba li da podrigne ili da joj se promene pelene? I kako da idem na posao kada kod kuće imam bebu?”

„Nisam znao da se policajci zaklinju da neće imati dece.”

„Ali to je tako *teško*. Gledam druge majke i ne znam kako im to polazi za rukom. Ne znam hoće li meni poći za rukom.” Huknula je beli pramen pa se ispravila. „Moji bar žive u gradu. Sigurna sam da će moja majka jedva čekati da je čuva. A dve ulice odavde su jaslice. Ići ću da vidim kada počinju da ih primaju.”

„Znači, to je to. Sve si smislila.”

„Manje-više.”

„Čak i to ko će da čuva našu bebu.”

Našu bebu. Progutala je knedlu, pomislivši na život koji raste u njoj, deo samog Gejbrijela.

„Ima još nekih sitnica koje moram da smislim.”

Stajao je savršeno miran, još glumeći ulogu čoveka u sivom odelu. Ali kada je progovorio, čula je prizvuk besa koji ju je iznenadio. „A gde je tu mesto za mene?”, upitao je. „Sve si isplanirala, a mene nijednom nisi spomenula. Ali to me i ne čudi preterano.”

Odmahnula je glavom. „Zašto si tako besan?”

„Ista stara uloga, Džejn. Ona koju ne možeš da prestaneš da glumiš. Ricolijeva drži sve konce svog života. Potpuno je sigurna u svom oklopu. Kome uopšte treba muškarac? *Tebi* sigurno ne.”

„Šta bi sad trebalo da kažem? Molim te, o, *molim te*, spasi me? Ne mogu

da odgajim ovu bebu bez muškarca?”

„Ne, verovatno treba sve sama da uradiš. Smislila bi kako, pa makar ti i glave došlo.”

„I šta hoćeš da kažem?”

„Imaš izbora.”

„I izabrala sam. Rekla sam ti, zadržaću bebu.” Krenula je ka stepenicama, žestoko gazeći kroz sneg.

Uhvatio ju je za ruku. „Ne govorim o bebi. Govorim o nama.” Tiho je dodao: „Odaberi mene, Džejn.”

Okrenula se da ga pogleda. „Šta sada to znači?”

„Znači da možemo zajedno. Znači da me pustiš da prodrem do tebe. Jedino tako može da uspe. Da mi dozvoliš da te povredim, i da ja tebi dozvolim da povrediš mene.”

„Super. Šta ćemo time dobiti sem rana?”

„Možda ćemo naučiti da verujemo jedno drugome.”

„Jedva poznajemo jedno drugo.”

„Poznavali smo se dovoljno da napravimo bebu.”

Osetila je vrelinu u obrazima, i odjednom više nije mogla da ga gleda. Zagledala se u sneg.

„Ne kažem da ćemo sigurno uspeti”, rekao je. „Nisam čak ni siguran kako ćemo to izvesti, pošto si ti ovde, a ja u Vašingtonu.” Zastao je. „I budimo iskreni. Ponekad, Džejn, umeš da budeš prava kučka.”

Nasmejala se. Prešla rukom preko očiju. „Znam. Gospode, znam.”

„Ali ponekad...” Pružio je ruku i dodirnuo je po licu. „Ponekad...”

Ponekad, pomislila je, vidiš ko sam.

I to me plaši. Ne, to me užasava.

Ovo je možda nešto najhrabrije što ću u životu uraditi.

Onda je digla glavu i pogledala ga. Duboko je udahнула.

I onda je rekla: „Mislim da te volim.”

DVADESET ČETIRI

Tri meseca kasnije.

Mora je sedela u drugom redu klupa u crkvi svetog Antonija, a zvuk orgulja joj je budio uspomene iz detinjstva. Sećala se nedeljne mise s roditeljima i koliko su tvrde i nemilosrdne bile crkvene klupe posle pola sata sedenja. Kako se vrpaljila pokušavajući da se smesti, i kako ju je otac uzimao u krilo, najbolji vidikovac na svetu, jer su je u njemu štitile dve snažne ruke. Pogledala bi vitraže na prozorima, prizore koji su je plašili. Jovanka Orleanka, vezana za kolac. Razapeti Isus. Sveci, pognuti pred dželatima. I krv, toliko krvi, prolivene u ime vere.

Danas crkva nije delovala strašno. Muzika orgulja bila je vesela. Klupe su bile ukrašene vencima ružičastog cveća. Videla je decu kako veselo cupkaju na roditeljskim kolenima, decu koju ne muče slike patnje na raznobojnom staklu.

Orgulje su zasvirale Betovenovu „Odu radosti”.

Između klupa su naišle deveruše u svetlosivim kostimima. Mora ih je obe poznavala, bile su bostonske policajke. Crkva je danas bila puna policajaca. Osvrnula se i ugledala Barija Frosta i detektiva Slipera odmah iza sebe, opuštene i vesele. Policajci se prečesto okupljaju s porodicama u crkvi samo da bi oplakivali nekog iz svojih redova. Danas je videla osmehe i haljine vedrih boja.

Sada se pojavila i Džejn, držeći oca pod ruku. Za promenu, njena crna kosa bila je obuzdana u elegantnu punđu. Beli satenski kostim sa širokom bluzom nije sasvim prikrivao narasli stomak. Kada je stigla do More, pogledi su im se nakratko ukrstili i Mora je videla Džejn kako koluta očima, kao da govori: *Je l' možeš ti da veruješ da ja ovo radim?* Onda je Džejnin pogled skrenuo ka oltaru.

Ka Gejbrijelu.

Ponekad, pomislila je Mora, zvezde se usaglase, bogovi se osmehnu, i ukaže se šansa za ljubav. Samo šansa - samo njoj mogu da se nadaju. Ništa nije zagarantovano, ništa nije izvesno. Gledala je Gejbrijela kako uzima Džejn za ruku. Onda su se okrenuli ka oltaru. Danas su spojeni, ali će sigurno biti dana kada će leteti besne reči ili kada će tišina zalediti domaćinstvo. Dana kada će ljubav jedva opstajati, poput ptice koja mlati samo jednim krilom. Dana kada će ih Džejnina preka narav i Gejbrijelova hladnija priroda poslati na suprotne strane, i kada će se oboje pitati jesu li mudro postupili.

A opet, biće i dana kao što je današnji. Savršenih dana.

Bilo je kasno poslepodne kada je Mora izašla iz crkve svetog Antonija. Sunce je sijalo i prvi put je osetila dašak toplote u vazduhu. Prvi šapat proleća. Vozila je sa spuštenim prozorima, mirisi grada su je okruživali; nije išla ka kući, već ka Džamejka plejnu. Ka crkvi u parohiji Naše Gospe od Božanskog Svetla.

Pošto je ušla na ogromna vrata, videla je da je unutra mračno i tiho, da

vitraži na prozorima prelamaju poslednju dnevnu svetlost. Videla je samo dve žene koje sede zajedno u prvoj klupi, glava oborenih u molitvi.

Mora je tiho krenula do bočne apside. Tu je zapalila tri sveće za tri žene. Jednu za sestru Ursulu. Jednu za sestru Kamilu. I jednu za ženu bez lica, čije ime nikada neće saznati. Nije verovala u raj i pakao; nije čak bila sigurna ni veruje li u besmrtnost duše. A ipak je stajala u tom božjem domu i upalila tri plamena, i našla u njima utehu zato što jeste verovala u moć pamćenja. Samo su zaboravljeni istinski mrtvi.

Izašla je iz apside i videla da otac Brofi sada stoji pored dve žene i nešto im tiho, utešno govori. Digao je pogled. Dok su poslednji blistavi zraci sunca sijali kroz prozore, pogledi su im se susreli. Na taj jedan trenutak, oboje su zaboravili gde su. Ko su.

Digla je ruku da se oprost.

Onda je izašla iz njegove crkve nazad u svoj svet.

- KRAJ -

BELEŠKA O PISCU

Tes Geritsen je Amerikanka kineskog porekla rođena 1953. godine. Iako je od malena pisala, na nagovor roditelja završila je studije antropologije na Univerzitetu Stendford, a zatim i medicinu na Univerzitetu Kalifornija u San Francisku. Kao lekar radila je u Honoluluu. U vreme porodijskog odsustva ponovo se vratila pisanju i odlučila da jednu od svojih priča pošalje na lokalni literarni konkurs. Osvojila je prvu nagradu i stekla neophodno samopouzdanje da nastavi sa pisanjem. Godine 1996. posvetila se žanru forenzičkih i medicinskih kriminalističkih romana. Roman *Hirurg* objavila je 2001. godine i njime otpočela serijal od sedam nastavaka u kojima je glavna junakinja Džejn Ricoli.